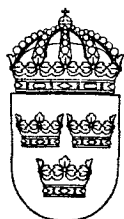

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1964

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1966

INLEDNING

TILL

Allmän hälso- och sjukvård / Socialstyrelsen. – Stockholm, 1913-1982. - (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1979.

1911-1967 utgiven av Kungl. Medicinalstyrelsen.

1911-1950 med innehållsförteckning på franska. 1913-1950

med fransk parallelltitel: Hygiène et service sanitaire en Suède.

1951-1979 med innehållsförteckning och parallelltitel på

engelska: 1951-1956: Public health and sick care in Sweden ;

1957-1979: Public health in Sweden . 1960-1979 även med

sammanfattning på engelska.

Föregångare:

Bidrag till Sveriges officiella statistik. K, Hälso- och sjukvården. 1, Sundhetskollegii underdåniga berättelse för år ... – Stockholm : Norstedt, 1864-1912. - Sundhetskollegium ersattes 1879 av Medicinalstyrelsen. Täckningsår: 1861-1910 = Ny följd 1-50.

Sinnessjukvården i riket /Kungl. Medicinalstyrelsen. – Stockholm, 1913-1939. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1911-1939.

Efterföljare:

Hälsan i Sverige: hälsostatistisk årsbok / Statistiska centralbyrån. – Stockholm : 1988–1992. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1987/88-1991/92.

Det civila veterinärväsendet / av Kungl. Veterinärstyrelsen. – Stockholm, 1918-1951. – (Sveriges officiella statistik).

Täckningsår: 1916-1949.

Översiktspublikation:

Historisk statistik för Sverige. Statistiska översiktstabeller : utöver i del I och del II publicerade t.o.m. år 1950 / Statistiska centralbyrån. – Stockholm, 1960

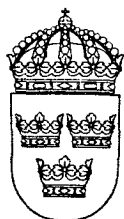
Allmän hälso- och sjukvård. 1964. – (Sveriges officiella statistik).

Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2011.

Vid digitaliseringen har en tabellförteckning skapats och lagts till.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK

HÄLSO- OCH SJUKVÅRD

ALLMÄN
HÄLSO- OCH SJUKVÅRD
1964

KUNGL. MEDICINALSTYRELSEN

STOCKHOLM 1966

OFFICIAL STATISTICS OF SWEDEN

PUBLIC HEALTH

PUBLIC HEALTH IN SWEDEN

1964

ANNUAL REPORT OF

THE NATIONAL BOARD OF HEALTH

CIVILTRYCK

Stockholm 1966

10032

Till

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Socialdepartementet

Medicinalstyrelsen får härmed överlämna den statistiska redogörelsen »Allmän hälso- och sjukvård» för år 1964.

Liksom föregående år presenteras såvitt möjligt varje tabell med sin förklarande kommentar i omedelbar anslutning, varigenom tabellavdelning av vedertagen typ undvikits. Listan över sjukhusen (bilaga 1 i årgång 1960) har även denna gång utelämnats, emedan en dylik redan publicerats som Nr 1 i serien »Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet», år 1965. Alla större sjukhus förekommer emellertid namngivna i endera av bilagorna 1 eller 2.

Tidigare har styrelsen till landsting och övriga intressenter utsänt en tryckt detaljerad tabellarisk sammanställning över lasarettens och epidemisjukhusens personal och förvaltningsekonomi. En motsvarande, ehuru icke fullt så omfattande tabell har utarbetats för övriga sjukhus och förvaras i manuskript i medicinalstyrelsen. Liksom tidigare för åren 1947—1963 har avdelningen för mentalsjukhusens ekonomiska förvaltning sammanställt de statliga mentalsjukhusens förvaltningsstatistik för år 1964 i ett särskilt häfte (stencil).

Byrådirektören Erik Salwén har närmast svarat för arbetet med föreliggande redogörelse.

Medicinalstyrelsen har år 1964 utvidgat sin statistiska verksamhet. Så har — vid sidan av den år 1962 genomförda patientstatistiken från mentalsjukhus och psykiatriska kliniker i riket — en försöksverksamhet med motsvarande statistik från kroppssjukhusen igångsatts. För varje utskrivning från sådana sjukhus i Uppsala-regionen (s. 32) inhämtas individuella uppgifter om patienter.

Ett missbildningsregister över nyfödda inrättades försöksvis under år 1964 med obligatorisk redovisning fr. o. m. 1 januari 1965 från förlossningsanstalter med pediatrik sakkunskap.

Redovisningen av kroppssjukhusens tjänste- och personalsituation utvidgades betydligt i samband med att tidigare förd vakansstatistik omlades.

Stockholm i juni 1966

ARTHUR ENGEL

AKE SJÖSTRÖM

INNEHÅLL

	Sida
Sammanfattning på engelska språket	IX
Kap. A. Hälso- och sjukvårdens organ	1
a. Översikt av organisationen	1
b. Kroppssjukvården	14
c. Den psykiska sjukvården	35
d. Vissa fristående organ och verksamheter	42
Tjänsteläkarna	42
Distriktsvården m. m.	43
Den förebyggande mödra- och barnvården	46
Förlossningsvården	46
Lungsjukvården	47
Epileptikervården	48
Vården av veneriskt sjuka	50
Den abortförebyggande verksamheten	50
Skyddsympningarna	51
Karantänsväsendet	52
e. Folkvandvården	53
f. Apoteken	57
Kap. B. Hälso- och sjukvårdens personal	60
Kap. C. Det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård	67
Kap. D. Hälsotillstånd, sjukdomar, förlossningar m. m.	73
a. Omgivningshygieniska förhållanden	73
b. Infektionssjukdomar	77
c. Karies hos sjuåringar	88
d. Förlossningar	89
e. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar	89
f. Psykiska sjukdomar	97
Kap. E. Från nämndens för internationella hälsovårdsärenden verksamhet	102
Bilaga 1. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform	104
» 2. Specifikation av statens och storstädernas mentalsjukhus	114
» 3. Läkartjänster vid undervisningssjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus	119
» 4. Läkare med specialistbehörighet	122
» 5. Befolkningsstatistik	124
Karta 1. Sjukvårdsområden: Allmänt, speciellt kroppssjukvården	31
» 2. Regionindelning för den specialiserade kroppssjukvården	32
» 3. Sjukvårdsområden: Mentalsjukvården	33
» 4. » Vården av psykiskt efterblivna	34

Alfabetisk innehållsförteckning

- Aborter 89 f
 Abortförebyggande 50 f
 Anstalter för epileptiker 36
 Anstalter för psykiskt efterblivna 35, 37
 Apotek 57
 Barnadödlighet 125
 Barnmorskor 47, 61, 66
 Barnsjukvård (översikt) 14
 Befintliga vid mentalsjukhus 97, 114
 Befolkningsstatistik 124
 Beläggning 18, 37
 Bäddkvoter 12, 20
 Centrala sjukvårdsberedningen 1, 2
 Centraldispensärerna 49
 Dagkostnad, se Driftkostnader
 Diagnoser 80, 98
 Dispensärer 47, 49
 Distriktsbarnmorskorna 47
 Distriktsköterskorna 43, 66
 Driftkostnader 28—30, 72, 114
 Dödsorsaker 126
 Ekonomipersonal 24, 39, 40, 61, 114
 Enskilda sjukhem 15, 18, 112
 Epidemiska sjukdomar 77
 Epileptikervård 48
 Familjevård 38, 114
 Folkmängd 124
 Folkvandvård 53 f, 88
 Födda 89—93, 125, 135
 Födda, definitioner 89
 Förebyggande mödra- och barnavård 44—46
 Förlossningar 89—93
 Förlossningsvård 46
 Förvaltningspersonal 24, 39, 40, 61, 114
 Gonnorré 83—85
 Halvöppen vård 38
 Huvudmän 3, 10
 Infektionssjukdomar 77
 Intagna på nybörjarkurs 64
 Intagningar på sjukhus 7, 12, 18, 114
 Intagningsområden, psykiskt sjuka 33
 Internationellt sjukvårdsarbete 102
 Karantänsväsen 52
 Karies 88
 Kastreringar 97
 Kliniker vid sjukhus 104
 Kontorspersonal, se Förvaltningspersonal
 Konvalescenthem 17
 Kostnader, det allmännas 67—72
 Kostnader per vård dag, per intagning, se Driftkostnader
 Kroppssjukhus 14, 18
 Könsolikliniker 50
 Könssjukdomar 50, 83—85
 Lagstiftning 6
 Landstingsområden 31
 Lasarett 14, 18, 104
 Levande födda, se Födda
 Livslängd 125
 Lungsjukvård 47
 Långvarigt kroppssjuka (översikt) 16
 Läkare 24, 39, 40, 61—64, 114, 119, 122
 Läkartäthet 24, 41, 62
 Länsläkarorganisationen 42
 Medicinalpersonal 61
 Medicinalstyrelsen 1, 2
 Mentalsjukhus 35, 101, 114
 Mödra- och barnavård 44, 45
 Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar 48
 Nämnden för internationella hälsovårdsärenden 2, 102
 Omgivningshygien (aktuella problem) 73
 Organisation, central, lokal 1, 2, 3
 Organisation, öppen vård 3, 5, 6, 17, 36
 Organisation, slutenvård 3, 5, 9, 14, 35
 Perinatal dödlighet 92
 Personal, allmänt 61
 Personal, kroppssjukvård 24
 Personal, mentalsjukvård 37—41
 Platser, se Vårdplatser
 Polikliniker 6, 23
 Polio 78
 Polioympningar 52
 Provinsialläkarna 42
 Psykisk barn- och ungdomsvård 36
 Psykisk vård, slutenvård 37, 114
 Psykisk vård, öppen 35
 Psykiska sjukdomar 97, 98
 Psykiskt efterblivna 37
 Regionsjukvård 32
 Rättspsykiatriska avdelningar 118
 Röntgenarbeten 23, 49, 87
 Sekundärplatser 114, 118
 Sexualrådgivning 51
 Sjukgymnaster 61
 Sjukhus 5, 7
 Sjukhus av lasaretskaraktär 15
 Sjukhustyper — vårdformer 5, 9
 Sjukassorna, kostnader 69
 Sjuksköterskor 43, 61, 65, 66
 Sjukvårdsområden 31
 Sjukvårdsstyrelser 2, 3
 Skyddsympning 51
 Skärmbildscentral, medicinalstyrelsens 47, 86
 Slutenvård 3, 5, 10, 12
 Specialister 122
 Stadsläkarna 42
 Statens bakteriologiska laboratorium 1, 2
 Statens institut för folkhälsa 1, 2
 Sterilisering 96 f
 Tandläkare 53, 54, 61, 62
 Tandläkartäthet 62
 Teckenförklaring XVI, 3, 31
 Tjänsteläkare 42
 Tjänster, barnmorske- 66
 Tjänster, läkar- 26, 119
 Tjänster, sjuksköterske- 66
 Tuberkulos 86, 87
 Tuberkulosvård 47
 Utgifter, se Driftkostnader resp. Kostnader
 Utskrivna, mentalsjukhus 98, 114
 Utveckling i tiden, vårdplatser m. m. 12, 101
 Utveckling i tiden, personal 61
 Vaccination 51
 Vakanser 27, 40, 66
 Veneriska sjukdomar 50, 83—85
 Veterinärer 62
 Vård dagar 7, 12, 18, 37
 Vårdformer — sjukhustyper 5, 9
 Vårdplatser 7, 18, 34, 104, 114
 Vårdplatser per 100 000 invånare X, 12, 20
 Öppen vård 3, 6, 17, 23, 38

CONTENTS

	Page
Summary in English	IX
Chapter A. Health and sick care	1
a. Organization of Health Services	1
b. Care of the physically ill	14
c. Mental care	35
d. Certain independent institutions and activities	42
Medical officers	42
Public Health Nurses	43
Maternity and Child Welfare	46
Maternity care	46
Care of lung diseases	47
Care of epileptics	48
Care of venereal diseases	50
Consultation bureaus for sexual hygien	50
Vaccinations and inoculations	51
Quarantine organization	52
e. Public dental care	53
f. Pharmacies	57
Chapter B. Health personnel	60
Chapter C. Expenses out of Public funds for Health and Medical care	67
Chapter D. Sanitary conditions, diseases, deliveries etc.	73
a. Environmental sanitation	73
b. Infectious diseases	77
c. Dental caries in seven year old children	88
d. Deliveries	89
e. Abortions, sterilizations and castrations on medical or legal indications	89
f. Mental diseases	97
Chapter E. International health relations	102
Annex	
1. Beds in somatic hospitals according to type of care	104
» 2. Detailed information on the mental hospitals of the State and the three largest cities	114
» 3. Posts for doctors at teaching hospitals, general hospitals, sanatoria, epidemic and mental hospitals	119
» 4. Physicians with specialist competence	122
» 5. Vital statistics	124
Map	
1. Districts for somatic care in general	31
» 2. Regions for specialized somatic care	32
» 3. Districts for the care of mentally diseased	33
» 4. Districts for the care of the mentally deficient	34

Alphabetical index

- Abortions X, XIV, 89 f
 Admissions to hospitals 7, 12, 18, 114
 Ambulatory care XII, 23

 Bed ratios 12, 20
 Births XIV, XV, 89, 93
 Births, definitions 90 (foot notes)

 Castrations XIV
 Causes of death 126
 Central Board of Hospital Planning and Equipment IX
 Central TB dispensaries 49
 City M.O.s, XII, 42
 Clinics at hospitals 104
 Convalescent homes X, 17
 County Council districts 31

 Days of treatment 7, 12
 Deliveries XIV 89—93
 Delivery care XII, 46
 Dental caries 88
 Dental surgeons 53, 54, 61, 62
 Dental surgeons density 62
 Discharges from mental hospitals 98, 114
 District midwifery XII
 Districts, health and sick care 31
 Districts, mental hospitals' 33
 Domestic staff 24, 39, 40, 61, 114

 Environmental sanitation 73
 Epidemic diseases XIII, 77
 Epileptic care XIII
 Expenses XI 28—30, 72, 114
 Expenses out of public funds XIII, 69

 Family planning XII
 Foster homes XV, 114
 Gonorrhoea 83—85

 Health Boards of local authorities VIII
 Hospitals IX, 7, 12, 104
 Hospitals, chronic sick X, 16
 Hospitals, for children 14
 Hospitals, general IX, 18, 104
 Hospitals, mental X, 35, 114
 Hospitals, somatic X, 18
 Hospitals, type of X

 Infant mortality 125
 Infectious diseases XIII, 77

 Life expectancy XV
 Live births, see Births

 Maternal deaths 90
 MCH XII, 44
 Medical officers XII, 42
 Medical students 64
 Mental care, ambulatory XII
 Mental care, in hospital XV, 114
 Mental diseases XV, 97—100
 Mental hospital population 98, 101, 114
 Mentally deficient 37
 Midwives XII, 61, 66

 National Bacteriological Laboratory VIII, IX
 National Board of Health VIII, IX
 National Institute of Public Health VIII, IX
 Nurses 43, 61, 65, 66

 Occupancy 18, 37
 Office personnel 24, 39, 40, 61, 114
 Organization VIII, IX, X, XII

 Perinatal mortality 92
 Personnel 61

 Pharmacies 58
 Physicians 24, 39, 40, 61—64, 114, 119
 Physicians, density 24, 41, 62
 Physiotherapists 61
 Polyclinics XII, 23
 Polio 78
 Polio, inoculations XIII
 Population XV, 124
 Posts at hospitals 26, 119
 Private nursing homes 18, 112
 Psychiatry, child and youth XIII
 Public Dental care 53, 88
 Public Health Nurses XII, 43, 66

 Quarantine organization 52

 Radiofluorography centre XIV, 87
 Ratio, hospital beds X, 12, 20
 Ratio, personnel 24, 41, 62
 Regional hospital care 32
 Responsible authorities 10, 31
 Running cost 28—30, 72, 114

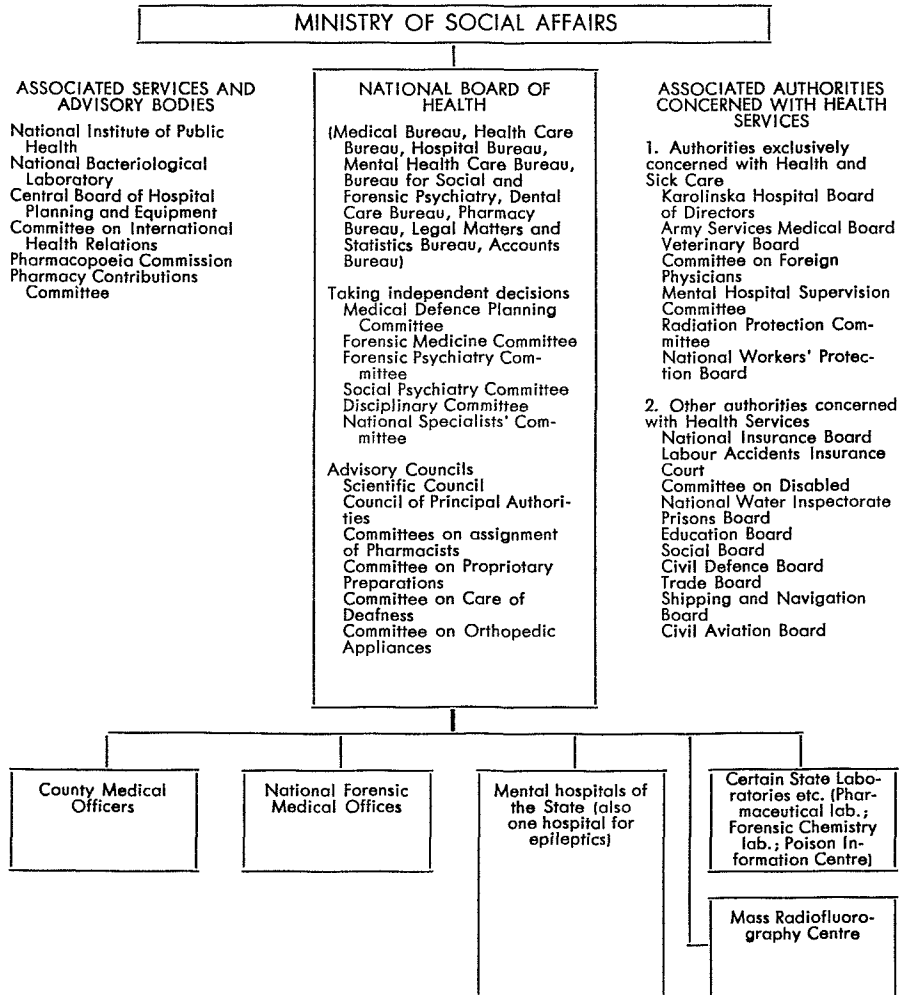
 Sickness funds 69
 Specialist doctors 122
 Sterilizations XIV, 96 f
 Stillbirths, see Births

 TB care X, XIV
 TB dispensaries XII, 49
 Trends, hospital beds etc. 12, 101
 Trends, personnel 61
 Tuberculosis 87

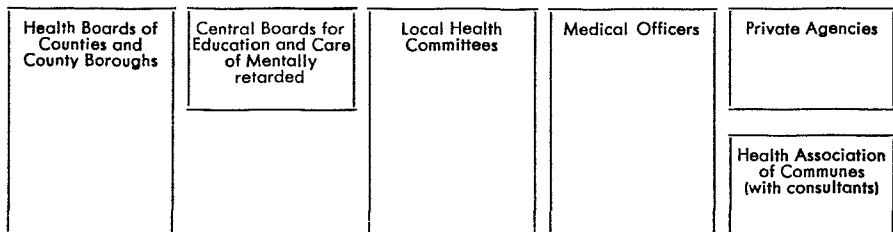
 Vacant posts 27, 40, 66
 Vaccinations XIII, 51
 Venereal diseases XII, 83—85
 Veterinaries 62
 Vital statistics 124

 X-ray activities XII, 23, 49, 87

Organization of public health in Sweden in 1964

Local, autonomous bodies

SUMMARY

Organization (chapter Aa)

All the activities in the field of Public Health in Sweden (including medical care) are either operated or controlled by public authorities.

Public health is under the *Ministry of Social Affairs*, the chief of which is a member of the Cabinet.

The *National Board of Health* is the principal instrument of the State for governing, superintending and promoting the activities and the work of the institutions pertaining to this field. The Board supervises the medical personnel, the hospitals and the pharmacies and has the direct control of the State mental hospitals, the State Pharmaceutical Laboratory, the State institutions for forensic medicine, a unit for mass radiofluorography etc.

The National Board of Health is concerned with the subsidies granted by the Government for special medical care, i. e. for the equipment and operating of hospitals for tuberculosis, hospitals for epidemic diseases, chronic diseases, paediatric diseases, mental diseases and establishments for mentally deficient.

The main part of the field work of the health and sick care rests with local authorities. The county councils, 25 in number, and the 4 county boroughs shall see to it that the sick receive the hospital care required. The county council districts correspond to the 24 counties, one of which is divided into two districts (see map 1, page 31). The main part of the care of the mentally diseased has, however, been taken over by the State all over the country; only the three largest cities (Stockholm, Gothenburg and Malmö) have their own independent organizations. The State is also the responsible authority for the Medical Officers' organization, whereas the county councils and county boroughs are responsible for the services of the District Public Health Nurses, District Midwives, Public Dental Care etc.

The *National Institute of Public Health* is an independent body outside the jurisdiction of the National Board of Health. It conducts inquiries into health matters submitted by public authorities, corporations and private individuals, but is also engaged in independent research in the field of general, industrial and food hygiene. It is also engaged in teaching and in spreading of public health information. The *Central Board of Hospital Planning and Equipment* is another independent body engaged in standardization of hospital buildings and equipment. The *National Bacteriological Laboratory* is a third one.

The sickness insurance scheme is supervised by the *National Social Insurance Board* which is under the Ministry of Social Affairs. Insurance is compulsory. Benefits include free care for hospitalized patients, and doctors services and medicine at a reduced cost for out-patients. Dental care is not included.

Hospitals (chapter Aa—Ac)

A conspicuous feature of the Swedish hospital system is that the main part of the establishments are owned and operated by public authorities. 22,0 % of the beds available belong to the State, 69,2 % to counties or county boroughs, 1,9 % to local authorities (small towns, parishes), 5,0 % to private enterprises and 1,9% to funds, associations etc. (table A 3, bottom line). The last group may for practical purposes be added to the State institutions, the difference being merely formal since these enterprises are built up as foundations etc. but operated in close collaboration with the State authorities, which have representatives in their administrative committees and pay grants to cover their expenses. In some cases the State owns all the shares in the enterprise. Some childrens hospitals, orthopedic hospitals, hospitals for bone, joint and glandular TB and some hospitals for TB of the lungs belong to this category (code letter F, see annex 1).

*Survey of hospitals, showing combination of type of hospital and type of care.
(Cfr. table A 2)*

Type of hospital	No. of hospitals	Type of care (Figures show number of beds)								Total
		General hospital care and similar	Care of lung-diseases	Epidemic care	Maternity care	Care of chronic sick	Care of mental diseases	Care of mental deficiency	Care of epileptics	
University (teaching) hospitals	9	8 345	366	426	568	230	664	—	—	10 599
Other general hospitals	103	26 741	686	1 909	2 458	4 681	1 325	5)	—	37 800
Maternity hospitals ¹⁾	3	132	—	—	204	—	—	—	—	336
Rheumatic hospitals	2	221	—	—	—	—	—	—	—	221
Orthopedic hospitals	4	372	—	—	—	—	—	—	—	372
Coast sanatoria ²⁾	2	420	—	—	—	—	—	—	—	420
Hospitals of National Social Insurance Board ³⁾	3	583	—	—	—	—	—	—	—	583
Certain private hospitals ..	7	453	—	—	—	29	25	—	—	507
Cottage hospitals	57	1 108	—	—	231	1 075	—	—	—	2 414
Maternity homes	6	4	—	—	21	—	—	—	—	25
Sanatoria for the lungs ...	22	25	3 138	—	—	694	—	—	—	3 857
Epidemic hospitals	7	16	—	990	—	—	—	—	—	1 006
Homes for chronic sick ...	281	182	—	—	19	15 325	369	—	—	15 895
Private nursing homes for somatic diseases	17	708	—	—	—	44	—	—	—	752
Mental hospitals	40	—	4)	—	—	—	27 521	2 450	—	29 971
» nursing homes ...	166	—	—	—	—	—	6 763	—	—	6 763
Institutions for mentally deficient	170	—	—	—	—	—	—	12 146	—	12 146
Hospitals for epileptics ...	11	—	—	—	—	—	—	—	1 030	1 030
Total	910	39 310	4 190	3 325	3 501	22 078	36 667	14 596	1 030	124 697
Per 100 000 inhabitants	.	511	54	43	45	287	477	190	13	1 620

¹⁾ Included among general hospitals in other tables.

²⁾ Mainly orthopedic cases.

³⁾ Rheumatic (and nervous) diseases.

⁴⁾ 200 beds for lung diseases in mental hospitals are here classified as mental.

⁵⁾ One hospital with 124 beds for severely crippled, mentally deficient children is here classified as orthopedic (included in the group »General hospital care and similar»).

A distinction is made between type of care and type of institution. As far as in-patients are concerned, the correlation between the two concepts is illustrated in the table above. The main part of the somatic care is concentrated in the general hospitals and similar institutions (i. e. rheumatic hospitals, orthopedic hospitals, coast sanatoria, hospitals of the National Insurance Board, certain private hospitals and cottage hospitals), whereas independent hospitals for special kinds of diseases are becoming rare. On the

other hand the general hospitals are more and more split up on specialized departments. The specialization of somatic hospitals is illustrated in detail by table A 6 and annex 1.

Table A 1 gives a survey of beds, admissions and patient-days (bed-days) of all hospitals, including establishments for the mentally deficient. Convalescent homes are not included in any tables, except the one on page 17.

The general increase of in-patient care, as measured by the number of beds, was 25,7 %

from 1950 to 1964 (page 13). For somatic care it was 25,0 %, for care of mentally diseased 26,8 % and of mentally deficient 27,8 %. At the same time the number of admissions for somatic care rose by 25,5 %, care in mental hospitals 145,8 % and in psychiatric clinics in general hospitals 294,1 %, to give some examples. Beds for chronic sick increased by 140,6 % and admissions 141,2.

To return to table A 1, it will be seen that 103 662 in-patients were treated per day in all hospitals added together, which corresponds to 1,3 % of the population of Sweden.

At general hospitals proper the number of in-patients per day was 35 476 (table A 5). The same hospitals were also visited by 2,9 million out-patients paying 6,2 million visits (patients at X-ray departments not included), (table A 7). These were treated at out-patients departements organized either by those responsible for the in-patients' care, which is often the case in the county boroughs, or by the physicians in accordance with an agreement between them and the authorities of the hospital, an arrangement which is prevailing in the counties.

The personnel of the somatic hospitals is calculated to be about 66 400 individuals, of whom about 4 200 were doctors (table A 8), and the personnel of the institutions for mental diseases, mental deficiency and epileptics about 24 500 individuals, whereof about 640 doctors (tables A 14 and A 15). Some of these doctors have been counted more than once, because, under certain circumstances the local medical officer may at the same time be the chief of a small cottage hospital, an epidemic cottage hospital or a home for chronic sick in his district. Similarly most of the doctors of homes for mentally diseased and "Other establishments for mentally diseased" have their main occupation in one of the large mental hospitals.

The density of the hospital personnel appears from the statement that 103 persons per 100 beds were employed at general hospitals, 74 at cottage hospitals, 53 at hospitals for TB of the lungs and 58 at homes for chronic sick, physicians included (table A 8). These figures comprise all categories of per-

sonnel, even the administrative and domestic staffs. The nursing personnel, physicians excluded, amounted to 77 at general hospitals, and the physicians alone to 7,4. A concrete impression is derived from the fact that the personnel of all categories working at general hospitals amounted to 1,4 individuals per in-patient per day. It ought, however, to be kept in mind, that the same personnel also took care of a considerable number of out-patients.

The personnel density of the mental hospitals is lower than that of the somatic hospitals. Calculated per 100 beds the nursing personnel (physicians excluded) amounts to 42 at the State hospitals and to 48 at the hospitals of the three largest cities. These figures are found in table A 17, where also data for establishments for mentally deficient are published.

The total running costs of the Swedish hospitals for somatic diseases excluding superannuation is estimated at 1 850 million kronor, 1 436 million of which are referable to the general hospitals proper (table A 10). The average cost per patient-day amounted to 109,4 kr at the general hospitals, 64,7 at the hospitals for TB of the lungs and 44,4 at homes for chronic diseases (table A 11). On the whole these figures signify that the cost per bed-day has increased about four times since 1950. The cost per admission has not risen in the same proportion. The running cost per patient-day in 1964 was 38,3 kr at the State mental hospitals and 50,0 kr at the mental hospitals of the three largest cities (table A 18).

Salaries constitute the predominant part of the running costs of the hospitals and is the main lever of the increase of this cost during the last years. The increase is partly due to a general raise of the wages partly to a shortening of the working day of the bedside personnel. The salaries are responsible for 74,1 % of the running costs of the general hospitals.

Hospital care in a public ward is completely compensated by public funds and the health insurance. Also medicine and doctors fees are thus covered. If the patient has a

Survey of the local services for Public Health and medical, ambulatory care.

Service	Type of care	Number of units
County Medical Officers	Supervision of environmental sanitation and preventive and curative care	29 posts in counties and county boroughs
Medical Officers	Preventive and curative care	745 districts (urban and rural)
Public Health Nurses	» » » »	1773 districts (certain nurses in towns not included)
Out-patients departments at hospitals	» » » »	210 somatic and mental hospitals
Policlinics in certain cities	» » » »	12 policlinics
District midwifery	Maternal antenatal care; deliveries	380 districts for midwifery
MCH centres, stations etc.	Maternal and Child Welfare	1554 centres, stations and branch offices
TB dispensaries (central and district dispensaries)	TB ambulatory care	58 central and 645 district dispensaries
Policlinics for venereal diseases	VD ambulatory care	27 policlinics
Bureaus for Sexual Hygiene	Consultation on sexual matters including prevention of abortions	20 bureaus
Quarantine organization	Preventive epidemic care	10 main stations
Bureaus of the State mental hospitals for family care and assistance	Mental sick care and assistance to discharged patients	Bureaus at 22 hospitals
Centres for children and youth mental care	Child and adolescent psychiatric care	42 centres
Public Dental Service	Dental care	838 dental policlinics
Local Public Health Committees	Environmental sanitation; preventive epidemic care	1006 municipalities (local communes)

private room or goes to a private hospital, he is reimbursed for that part of the costs which corresponds to the price charged in a public ward at the hospital in his home district.

The adjoining table gives a survey of the local services for ambulatory care and environmental sanitation.

Public Health Services outside the hospitals (chapter Ad)

There were 723 rural *medical officers'* posts at the beginning of 1965, 66 of them, however, were vacant, the activity being maintained by the officer of an adjoining district. (In each county there is a senior County Medical Officer, appointed by the Government, and an assistant County Medical Officer. As there are 24 counties, these two categories make 48 doctors.) In the purely urban districts there were 244 posts

for medical officers. (Cf. also diagram, chapter Ad.)

There were 1 797 posts for *Public Health nurses* in general service in rural districts and small towns at the end of 1964 (table B 4), but 109 of these were vacant.

The *Midwifery districts* numbered 380 (42 vacant). The activity is concentrated on prenatal care of pregnant women, since over 99 % of all deliveries take place in hospitals. The midwives assist, however, to a considerable extent at deliveries in maternity homes, cottage hospitals etc.

The *maternity and child welfare* organization with 1 554 working units (clinics, centres and branches) is illustrated by table A 20.

58 central and 645 district *TB dispensaries* were working in 1964. In the former 672 000 X-ray examinations were made (table A 21).

Medical treatment for venereal diseases was given free of charge in 27 of the largest

towns at special policlinics. The number of visits to these policlinics, amounted to 185 000, 126 000 of which had reference to the disease in its contagious phase.

20 consultation *bureaus for sexual hygiene and abortion cases* subsidized by the State were in operation at the end of the year, the number of ruled cases amounting to 7 003. At least one physician and two or three social workers were attached to each bureau.

About 160 000 persons have been vaccinated against *poliomyelitis* during 1964 bringing up the total number having received basic protection to 4,9 million persons (p. 52).

Mental care of children and youth was given at 42 child guidance clinics (21 clinics with beds for observation and care) (chapter Ac).

Of about 50 000 *epileptics* more than 95 % were treated in ambulatory care.

At the end of the year the *Public Dental Service* included all counties and county boroughs. The activity was carried on in 29 central policlinics, mostly situated in the premises of a general hospital, and 771 district policlinics (table A 22). 1 818 dental surgeons were employed in the service, i. e. 31 % of the total number in the country. 1 648 dental surgeons attached to the district policlinics worked in all 2 583 000 hours; 63 % of the time was reserved for children.

Medical personnel (chapter B)

A survey covering all kinds of medical personnel is found in table B 1. There were 8 220 active physicians at the end of 1964. The number includes 310 foreign physicians working in Sweden on a limited license. The active dental surgeons were 5 860 in number. The number of fully licensed dental surgeons, active and non active, appears from the comment of table B 1. There were 21 980 active nurses 940 nurse-midwives and 790 midwives. The total of the medical personnel amounted to 129 390, administrative and domestic staff at hospitals included.

Expenses out of public funds for health and medical care (chapter C)

The expenses of the State, the counties, the county boroughs for "general hospital care" were 1 650,9 million kronor in 1964 (table C 1). Reduced by 325,7 million, see table C 5, concerning investments, the remainder, 1 325,2 million represents the running cost.

The total of table C 1 amounts to 3 984 million kr, i. e. 520 kr per inhabitant (equivalent to about 35 English pounds). The share of the State in the total cost, including the expenses of the sickness funds, amounts to 39 %, corresponding to 15 % of the State income tax for the same year.

Expenses (investments included) of the State, public sickness funds, counties and county boroughs in 1964

Health and medical care, total..	3 984 mill.kr
General hosp. care and maternity	41,5 %
Hospitals for TB	1,7 »
Epidemic care	0,7 »
Care of chronic sick	5,9 »
» » mentally sick	13,4 »
» » mentally deficient	4,2 »
» » epileptics	0,2 »
TB dispensaries	0,1 »
Public health nursing	1,5 »
Maternity and child welfare ...	0,6 »
District midwifery	0,2 »
Public dental care	3,4 »
Other	12,1 »
Subtotal	85,5 »
Military medical care	0,4 »
The sickness funds for care of the sick	14,1 »
Total	100,0 »

Diseases, deliveries etc. (chapter D)

The *epidemic diseases* with individual notification are listed in table D 1. The sum of cases amounted to 7 908 (103 per 100 000 inh.) in 1964. They are listed in the following table.

As regards salmonella infections, no difference is made, in the reporting, between paratyphoid A and B on one hand and enteritis salmonellosis on the other, but one

International Classification, number		Number of clinical cases
040	Thyphoid fever	13
041, 042	Other salmonella infections	1 003
045	Bacillary dysentery	48
046,0	Amoebic dysentery	5
050	Scarlet fever	4 983
057,0	Meningococcal meningitis..	148
059	Tularaemia	47
062	Anthrax	1
064,4	Listeriose	6
080,2	Acute polio	1
092	Infectious hepatitis	987
096,2	Psittacosis	6
096,9	Meningo-encephalitis	601
116	Malaria	15
571,0, 764,0	Gastro-enteritis	44
	Total	7 908

can conclude from the result of the analyses made by the bacteriological laboratories that 96% refer to the latter and only 4% to paratyphoid fever. The laboratories' evidence refers to clinical cases and bacteria carriers added together. (There were 907 carriers reported.)

The amoebic dysentery and malaria were contracted abroad.

The *TB morbidity* is characterized by the figures 5,1 per 1 000 inhabitants, which stands for the number of persons suffering from the disease and registered at the TB central dispensaries, 0,3 which stands for persons with contagious TB of the lungs, 0,4 for new findings during 1964 of all forms of TB, and 0,05 for fatal cases of tuberculosis (all forms) (table D 9). Since 1946 the mass-radiofluorography unit of the National Board of Health has examined 7,8 million individuals, among whom positive findings were made in 2,4 %, already known cases included (table D 8).

Starting 1958 new diagnoses of cancer have to be reported to the *Cancer Registry* of the National Board of Health. Notifiable are malignant neoplasms including leukæmia and malignant lymphoma, all intracranial tumors and all neoplasms with endocrine activity.

The number of cases reported in 1961 (last figure) was 20 670, corresponding to

about 272 per 100 000 inhabitants. A booklet called "Cancer incidence in Sweden 1961" has been issued on the subject by the National Board of Health.

Table D 10 shows that the percentage of permanent teeth with non treated *caries in seven-year-old children* was 23,9 % in 1964, before treatment by the Public Dental Care. It would have been even higher, had not a number of counties introduced public dental care also for preschool children.

According to the population registers the number of *children born* in 1964 was 124 055. In the statistics of the National Board of Health, based upon the annual reports of the hospitals and midwives, 123 425 newborn children are reported. From table D 11 (see comments below table) appears that only 0,2 % of all deliveries took place in the patient's home with a midwife in charge. Furthermore 75,0 % were attended to in establishments of type I, i.e. maternity wards under the care of a specialist obstetrician, 24,2 % in establishments of type II by a general surgeon and finally 0,6 % in type III, i.e. small maternity homes supervised by the medical officer of the district or some other local practitioner. Table D 12 gives relative figures for mature and premature children, liveborn and stillborn respectively, dead during delivery etc. It ought to be observed, that the Swedish definition of live birth as from 1960 conforms with the international.

When *abortion, sterilization or castration for legal indications* has been accomplished, the operating doctor has to send a report to the National Board of Health within one month. During 1964 4 671 such reports on legal abortions were registered. In 1945, the year prior to an extension of the legal indications, the number was 1 623. The great majority of the abortions were authorized by the National Board of Health (4 073), the remainder being carried out on the responsibility of two physicians, not to mention the very small number of emergency cases. See tables D 15—D 16.

Exact data regarding the annual amount of individuals falling sick with *mental disease* are not available. At the mental hospitals of

the State and the three largest cities — where the most effective and qualified treatment is given — 29 153 patients were on the files at the end of 1964, State mental hospitals for mentally deficient included (annex 2, line 19). Of these 94% were in the hospitals, 4% in private homes supervised by the hospitals and 2% conditionally released (annex 2). The distribution of the patients according to type of disease is given in table D 17.

Population (annex 5)

The *population* of Sweden amounted to 7 694 987 at the end of 1964, of whom 4 124 395 were living in cities. During the same year 124 055 children were born (122 664 live born and 1 391 stillborn) and 76 661 persons died. The general death rate was 10,01 per 1 000 of the mean population, the rate of live births 16,01. The infant mortality rate as measured by the number of dead during the first year per 1 000 live births was 14,2 and during the period 1956/60 the mean expectation of life was 71,23 years at birth for men and 74,72 for women. Vital statistics are not the concern of the National Board of Health, but some data on the subject are given in the annex. (Reference: Statistical abstract of Sweden — Statistisk årsbok.)

Policy

A tendency in the high level planning of health and sick care is to integrate, even more than before, the services under one authority, the county councils. In this connection the National Government handed over the Medical Officers' organization to these councils on 1 July 1963. The State

mental hospitals are to be transferred in the same way on 1 January 1967. Naturally the county councils will take this opportunity for developing their ambulatory care, both the *somatic* and the *psychiatric*.

Following a Governmental decree the country has been divided into seven geographical areas, *hospital regions*, which are to be independent as regards in-patient care (see map 2, page 32). Thus the *regional hospitals* are being equipped with clinics under specialist doctors for diseases which are not frequent enough to support a specialist on the county level.

Training facilities for all kinds of medical personnel are being continually expanded in order to meet the ever-increasing demand.

Increasing interest in health activities on the part of the responsible authorities is promoting medical statistics both on the Governmental and local level.

Also attention has been drawn to the possibilities of preventing disease at an early stage through case finding campaigns. Thus the National Board of Health started a pilot study in 1962 in the county of Värmland, applying a screening method.

A malformation registry regarding newborn was established in 1964 with voluntary reporting and from January 1 1965 with compulsory reporting for maternity hospitals with pediatrics.

In 1964 The National Board of Health started hospital diagnosis statistics based on individual case reports on discharged in-patients. The statistics cover one hospital region with about 1 200 000 inhabitants and involving all its hospitals for physical diseases. In 1962 the same system was introduced at all mental hospitals and psychiatric departments in general hospitals.

Teckenförklaring Codes

— = Intet finns att redovisa. *Magnitude nil.*

0 eller 0,0 = Mindre än 0,5 (eller 0,05) av enheten. *Magnitude less than half of unit.*

.. = Uppgift saknas. *Data not available.*

. = Uppgift kan icke förekomma. *Category not applicable.*

* = Preliminär uppgift.

† = Riksplatser = vårdplatser upplåtna för samma kostnad oberoende av patientens hemort. *Beds available for same cost irrespective of patient's domicile.*

MF = Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet.

SFS = Svensk författningssamling.

SOS = Sveriges officiella statistik.

SOU = Statens offentliga utredningar.

KAP. A

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS ORGAN

a. Översikt av organisationen

Med allmän *hälso- och sjukvård* menas i denna publikation hälso- och sjukvårdande verksamhet, som bedrivs av det allmänna eller med dess sanktion och som är tillgänglig för allmänheten. Den militära hälso- och sjukvården, såsom huvudsakligen avsedd för militärpersonal, hör följaktligen icke till den *allmänna* sjukvården sålunda fattad, ej heller sjukavdelningar inom anstalter för fångvård, ungdomsvård o. dyl. Institut för blinda och döva är icke medräknade, enär de har huvudkaraktär av skola.

Hälsovården befattar sig med förebyggande verksamhet i form av t. ex. omgivningshygieniska åtgärder, hälsofostran och rådgivning riktad till allmänheten eller enskilda jämte profylaktisk individuell undersökning och behandling, medan *sjukvården* befattar sig med personer som vid sjukdom, skada, kroppsfel eller förlossning söker vård (diagnostik och terapi). I praktiken går dock dessa verksamheter ofta hand i hand och någon åtskillnad göres icke mellan dem i dispositionen av denna publikation.

Den centrala organisationen

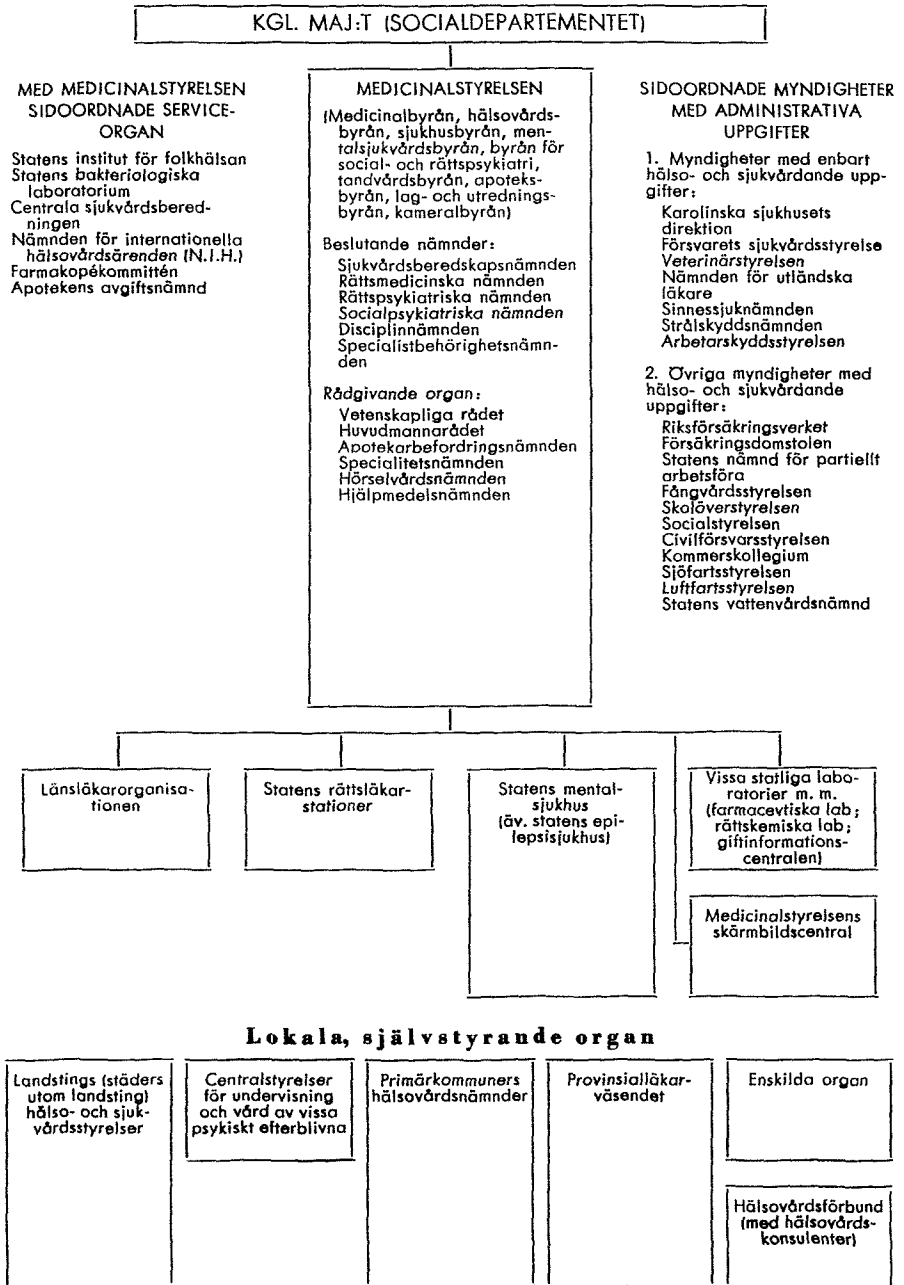
All för allmänheten avsedd hälso- och sjukvårdande verksamhet i Sverige är underkastad statlig kontroll. Övervägande delen bedrivs av eller understödes av det allmänna.

Medicinalstyrelsen, som sedan den 1 juli 1963 sorterar under socialdepartementet, är landets högsta administrativa organ på området. Dess uppgift är främst att utöva överinseendet över medicinalpersonalens, sjukvårdsorganens och apotekens verksamhet och att ha högsta ledningen av de statliga mentalsjukhusen m. fl. institutioner. Den är organiserad på nio byråer. Vid sin sida har medicinalstyrelsen diverse rådgivande organ och nämnder för speciella frågor. (Se diagrammet på nästa sida.)

Vid sidan av medicinalstyrelsen verkar vissa andra centrala institutioner på den allmänna hälso- och sjukvårdens område. En är *statens institut för folkhälsan* med huvudsaklig uppgift att utföra vetenskapligt-praktiska undersökningar och idka forskningsverksamhet på den allmänna hygienens, födoämneshygienens och yrkeshygienens områden och att därvid utgöra centralt undersökningsorgan för livsmedelskontrollen enligt livsmedelsstadgan. Institutet har också att meddela viss undervisning. En annan är *centrala sjukvårdsberedningen*, som har till uppgift att ge råd vid planläggning av sjukhusbyggnader och deras utrustning och att verka för standardisering och rationalisering av sjukhusens utensilier och drift. En tredje är *statens bakteriologiska laboratorium* med uppgift att inom den humana medicinens bakteriologiska, virologiska och epidemiologiska områden utreda, forska, framställa sera, ympämnen m. m.

Slutligen må nämnas, att de statliga undervisningssjukhusen intager en i förhållande till medicinalstyrelsen relativt självständig ställning.

Översikt av medicinalväsendets organisation 1964

Den lokala organisationen

I sjukvårdslagen, som trädde i kraft den 1 juli 1963 är stadgat, att landstingskommun och stad, som ej tillhör sådan kommun, har skyldighet »ombesörja såväl öppen som sluten vård för sjukdom, skada, kroppsfel och barnsbörd, i den mån icke annan drager försorg härom».

Med *öppen* vård menas vård av patient, som icke är intagen på sjukhus; med *sluten* vård avses vård av intagen patient. Beträffande begreppet sjukhus hänvisas till »Översikt av den slutna vården» nedan i detta kapitel.

Landstingskommunerna är 25 till antalet, vartill kommer 4 städer, som icke deltagar i landsting. Landstingens områden sammanfaller i regel med länens. Undantag utgör Kalmar län, som delats på två landsting (Kalmar läns norra och Kalmar läns södra landsting), och naturligtvis de län, ur vilka landstingsfri stad utbrutits. De fyra städerna är Stockholm, som icke ingår i något län, och de ur län utbrutna Göteborg, Malmö och Norrköping. (Se koden på karta 1.)

Varje landstingskommun och stad som ej tillhör landstingskommun utgör ett sjukvårdsområde. Ledningen av sjukvårdsområdets angelägenheter handhas av en hälsovårds- och en sjukvårdsstyrelse eller — vanligen — ett kombinerat organ, *hälso- och sjukvårdsstyrelsen*.

Att staten, landstingen och motsvarande städer uppbär huvudmannaskapet för den slutna vården och faktiskt är huvudmän också för betydande delar av den öppna, hindrar icke att även andra — primärkommuner, allmännyttiga stiftelser och enskilda personer — i viss omfattning svarar för delar av sjukvården, vilket framgår av följande översikt. De där förekommande bokstäverna S, L o. s. v. är huvudmännens kodbeteckningar.

(S) Staten är huvudman för:

Länsläkarorganisationen

Vissa undervisningssjukhus (Karolinska sjukhuset, Serafimerlasarettet, Akademiska sjukhuset)

Mentalsjukhusen, utom i Stockholm, Göteborg, Malmö och vissa landsting¹⁾

Epilepsisjukhuset Vilhelmsro

(L) Landstingen är huvudmän för:

Sjukhusvård i allmänhet (alltså för driften av lasarett, sjukstugor, förlossningshem, sanatorier, epidemisjukhus, sjukhem för långvarigt kroppssjuka, mentalsjukhus¹⁾, sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka, anstalter för psykiskt efterblivna, konvalescenthem osv.). Även öppen vård vid sjukhus.

Provinsiälläkarväsendet

Förlossningsvård (öppen genom distriktsbarnmorskorna och slutna genom sjukhus)

Distriktsvård (distriktssköterskorna)

Förebyggande mödra- och barnavård

Abortförebyggande verksamhet

Familjerådgivning

Tuberkulosdispensärer

Psykisk barna- och ungdomsvård

Folktandvård

¹⁾ Landstingen beräknas komma att övertaga de statliga mentalsjukhusen år 1967. Under år 1964 bedrev endast Örebro och Gävleborgs län vård på mentalsjukhus (Mellringe resp. Hällinge mentalsjukhus).

- (U) Städerna utom landsting är huvudmän för i stort sett samma vårdgrenar som landstingen. Länsläkarna motsvaras hos dem närmast av förste stadsläkarna och provinsialläkarna av stadsdistriktsläkarna. Dessutom har dessa städer:
- Hälsovårdsnämnder
 - Fristående polikliniker
 - Viss anstaltstandvård i Stockholm
 - Skolhälsovård
- (K) Primärkommuner (andra än städer utom landsting) är huvudmän för:
- Hälsovårdsnämnd
 - Stadsläkare (kan förekomma i stad med minst 15 000 och skall förekomma i stad med minst 40 000 invånare) och kommunsköterskor
 - Sjukhem för långvarigt kroppssjuka i vissa fall
 - Polikliniker för könssjuka i städer med över 20 000 invånare
 - Skoltandvård ej tillhörande folktandvården (i några kommuner)
 - Smärre kommunala mentalsjukhus (ett fåtal)
 - Skolhälsovård
- (F) Föreningar, stiftelser o. dyl., i vilkas styrelser det allmänna är representerat, förekommer såsom huvudmän för:
- Vissa specialsjukhus av lasarettskaraktär (barnsjukhus, reumatikersjukhus, ortopediska sjukhus, riks försäkringsverkets sjukhus)
 - Epileptikerhem m. m.
- (P) Privata personer eller företag förekommer såsom huvudmän för:
- Enskilda sjukhem
 - Epileptikerhem
 - Anstalter för psykiskt efterblivna
- Härtill kommer privatpraktiserande läkare och tandläkare.

En preciserad översikt av huvudmannaskapet för den slutna sjukvården lämnas i tab. A 3 och bilaga 1.

Det har framgått av ovanstående, att riket är indelat i 29 sjukvårdsområden. Dessa är emellertid för små för vissa vårdformer, och därför inrättades enligt riksdagsbeslut år 1960 den s. k. regionsjukvården. Denna innebär, att man indelat riket i sju sjukvårdsregioner så tilltagna, att var och en för sig lämnar ett befolkningsunderlag stort nog att motivera kliniker för varje slag av specialistvård, även av mera sällsynta sjukdomar. Kartan på sidan 32 visar regionernas gränser, namn och läge för de s. k. regionsjukhusen, dvs. de sjukhus — ett i varje region — till vilket den mest specialiserade vården förlagts, befolkningsunderlaget m. m. Det framgår, att regionernas gränser i några fall korsar sjukvårdsområdenas.

Som komplettering till uppgiften om huvudmännen må nämnas, att stat, landsting och primärkommuner i viss utsträckning understödjer vård, för vilken de själva icke är huvudmän. Sälunda utgår på vissa villkor *statsbidrag* till driften och i allmänhet också till anläggningen av sjukvårdsanstalter, där det bedrivs medicinsk barnsjukvård, radioterapi, tuberkulosvård, epidemivård, vanförevård, vård av långvarigt kroppssjuka, psykiatri, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna. Till folktandvårdens drift och utrustning utgår likaledes statsbidrag. För förlossningsvård utgår fr. o. m. år 1955 endast bidrag till anläggningen. *Landstingsbidrag* utgår till vissa primärkommuner och enskilda, som driver vård av långvarigt kroppssjuka, mentalsjukvård, epileptikervård och vård av psykiskt efterblivna m. m. Även bidrag till allmän kroppssjukvård förekommer, liksom till konvalescentvård.

Vårdformer och anstaltstyper

Man brukar skilja mellan vårdformer och typer av anstalter. Vårdformen bestäms närmast av de sjukdomar eller det klientel, som vårdas, så erhåller t. ex. tuberkulösa, psykiskt sjuka och gravida kvinnor resp. tuberkulosvård, mentalsjukvård och förebyggande mödravård. Man talar även om akut vård, vård av långvarigt sjuka osv. Anstaltens typ, däremot, avser den driftenhet, som lämnar vården, t. ex. lasarett, sanatorium, poliklinik osv.

Vårdformer och anstaltstyper sammanfaller vanligen men icke alltid. Tab. A 2 visar, hur dessa förhållanden för närvarande ställer sig inom den slutna vården. Man ser, hur kropps- och mentalsjukhusen i vissa fall griper över på varandras områden och vidare hur kroppssjukvården i det väsentliga bestrides av lasarett, men att sådan kroppssjukvård som avser lungsjukvård, epidemivård, vård av långvarigt kroppssjuka domineras av särskilda sjukhustyper. En mera ingående beskrivning av dessa förhållanden lämnas i kommentaren till tabellen och i textavsnitten b—d nedan i detta kapitel. Vad därefter angår den öppna vården, har specialorgan inrättats för förebyggande mödra- och barnavård, förlossningsvård, lungtuberkulosvård, könssjukvård och abortförebyggande verksamhet, vilket allt närmare beskrives i särskilda avsnitt under d nedan. Tjänsteläkarna (provincialläkarna och stadsdistriktsläkarna), liksom distriktssköterskorna, deltagar i dylik specialiserad vård i egenskap av anställda vid ifrågavarande organ, men ingår i övrigt i organ för öppen hälso- och sjukvård i allmänhet (tjänstläkarväsendet resp. distriktsvården).

Utvecklingen går mot en minskning av antalet anstaltstyper men ökning av vårdformerna. Sålunda låter huvudmännen lasaretten överta de uppgifter som hafts om hand av de fristående sjukhusen för speciella vårdformer, antingen genom att öppna nya avdelningar eller genom att till sig ansluta de fristående sjukhusen. Detta har sedan länge skett med förlossningsvården, på senare tid med tuberkulos- och epidemivården, därefter med mentalsjukvården och under de senaste åren med vården av långvarigt kroppssjuka. Så länge man har specialsjukhus för visst klientel, är likväl distinktionen mellan anstaltstyp och vårdform nödvändig att upprätthålla.

Det må tillfogas, att även vårdformernas inbördes förhållanden ändras. Samtidigt som en allt finare uppdelning på specialkliniker inom lasaretten äger rum, utjämnas gränserna mellan vissa vårdformer, såsom mellan kropps- och mentalsjukvård och i viss mån också mellan akut och kronisk vård.

Översikt av den slutna vården

Sjukvårdslagen upptager följande typer av sjukhus (6 §) :

Lasarett	Mentalsjukhus
Sjukstuga	Förlossningshem
Sanatorium	Sjukhem för
Tuberkulosjukstuga	a) långvarigt kroppssjuka
Epidemisjukhus	b) lättskötta psykiskt sjuka
Epidemisjukstuga	c) konvalescenter

Anstalter för psykiskt efterblivna utgör ytterligare en typ, som dock icke uppräknats ovan, och detta beror på att vårdformen icke innefattas i sjukvårdslagen, utan regleras genom särskild författning. (Se ytterligare beträffande anstalter för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna sidan 37.)

Översikt av den öppna vården

Den öppna hälso- och sjukvården regleras genom en rad specialförfattningar, vilka omnämnes i de olika textavsnitten nedan. Vårdorganen presenteras i korthet i nedanstående översikt.

Organ för öppen hälso- och sjukvård	Vårdform	Antal organ
Tjänsteläkarna	Hälso- o. sjukvård i allmänhet	745 provinsial- o. stadsdistriktsläkardistrikt
Distriktsvård på landsbygd och i städer	» » » » »	¹ 1 773 distriktssköterskedistrikt (på landsbygden)
Öppen vård vid sjukhus	» » » » »	ca 210 kroppssjukhus
Polikliniker i Stockholm o. Göteborg	» » » » »	² 12 polikliniker
Distriktsbarnmorskorna	Förebyggande mödravård. Förlösningssvård	380 barnmorskeområden
Mödra- och barnavårdscentraler, -stationer o. s. v.	Förebyggande mödra- och barnavård	356 centraler och 1 198 stationer o. filialer
Dispensärerna (central- och distrikts-)	Lungsjukvård	³ 645 distrikts- o. 58 centraldispensärer
Medicinalstyrelsens skärmbildscentral med patruller	» (diagnostik)	15 patruller (för civilt klientel)
Polikliniker för könssjukvård	Vård av könssjukdomar	27 polikliniker
Byråer för sexualrådgivning	Abortförebyggande m. m.	20 byråer
Karantänsväsendet	Förebyggande epidemivård	10 karantänsstationer
Hjälperksamhet o. familjevård knutna till de statliga mentalsjukhusen	Psykisk hälso- o. sjukvård	22 sjukhus
Centraler för psykisk barn- och ungdomsvård	Barn- o. ungdomspsykiatri	42 centraler
Folktandvården	Tandvård	838 tandpolikliniker

¹ Dessutom ett antal tjänster för likartade uppgifter i städer, jfr under Kap. A, d, distriktsvården m. m.

² Polikliniker som verkat under samma adress har räknats som en.

³ Uppgiften avser 1959.

Syftet med översikten är att redovisa de särskilda organ, som meddelar öppen hälso- och sjukvård, icke att ge en uttömmande beskrivning av hur olika vårdbehov tillgodoses genom öppen vård. Vad det sistnämnda angår, bör man observera, att de organ, som bedriver hälso- och sjukvård i allmänhet också kan lämna sådan vård som ett specialorgan. Beträffande privatpraktiserande läkare och tandläkare hänvisas till kapitel B.

Lagstiftning

Sjukvårdslagen av den 6 juni 1962 och den med stöd av denna lag den 29 mars 1963 utfärdade sjukvårdsstadgan trädde i kraft den 1 juli 1963. Lagen upptager, såsom framgår av föregående översikt av den slutna vården (sid. 5), vissa typer av sjukhus. I fråga om de på anstalter av olika typ förekommande vårdformerna innebär de nya författningarna betydelsefulla ändringar. Enligt de statsbidragsbestämmelser, som gällde t. o. m. 1959, skulle epidemiskt sjuka och långvarigt kroppssjuka vårdas på särskilda sjukhus — epidemivårdanstalter och anstalter för

Tab. A 1. Översikt av den slutna vården år 1964

Survey of in-patient services

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i>	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar <i>Admissions</i>	Vård-dagar, 1 000-tal <i>Beddays, 1 000</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning, % <i>Occupancy, %</i>
		den 31/12	i medeltal under året <i>Average during year</i>				
Kroppssjukhus och -sjukhem <i>Somatic hospitals</i>	523	74 787	73 995	1 058 004	20 862	56 997	77
Mentalsjukhus och -sjukhem ¹ <i>Mental hospitals</i>	201	34 284	34 093	39 639	11 905	32 526	95
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally deficient¹</i>	175	14 596	14 435	2 526	4 844	13 235	92
Anstalter för epileptiker <i>Establishments for epileptics</i>	11	1 030	1 018	325	331	904	89
Summa Total 1964	910	124 697	123 541	1 100 494	37 942	103 662	84
1963	913	122 233	120 460	1 069 342	37 535	102 836	85
1962	924	120 624	120 117	1 032 759	37 472	102 666	85
1961	955	119 609	118 181	1 013 135	37 080	101 590	86
1960	928	116 681	114 899	..	37 670	100 465	87
1959	926	113 361	112 633	993 739	36 095	98 890	88
1958	928	111 904	110 647	977 069	35 805	98 096	89
1957	946	109 389	108 438	957 251	35 964	98 257	91
1956	983	107 487	106 298	936 469	35 406	96 738	91
1955	963	105 108	104 703	916 784	34 861	95 510	91
1950	996	99 232	98 670

¹ Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna har räknats till anstalter för psykiskt efterblivna.

Tabell A 1

Översikten omfattar samtliga sjukhus utom sjukhem för konvalescentvård, såvida dessa icke ingår som avdelningar av annat sjukhus. Se vidare angående slutna konvalescentvård sidan 17.

Vårdplatser. Uppgifterna om antalet platser i medeltal under året är beräknade som medeltal av antalen vid två på varandra följande årsskiften.

Intagningar. Patienter, som intagits mer än en gång, är dubbelräknade.

Vård dagar. In- och utskrivningsdagen har tillhopa alltid räknats som en. Vård dagar för barn, i den mån de vistats på sjukhuset endast i egenskap av där nyfödda, är icke medräknade.

Patienter i medeltal per dag = antalet vård dagar dividerat med 365 (366). Antalet i medeltal per dag vårdade personer år 1964

motsvarar 1,3 % av medelfolkmängden, därav 0,7 % på kroppssjukhus, 0,4 % på mentalsjukhus och 0,2 % på anstalter för psykiskt efterblivna.

Beläggning= antalet patienter i medeltal per dag i procent av det fastställda antalet vårdplatser i medeltal under året. Om alternativt det tillgängliga platsantalet (efter avdrag av eventuellt stängda platser) får ingå i beräkningen, stiger beläggningstalen. Se här om kommentaren till tabell A 5. Det bör observeras, att ju kortare vårdtiderna är, desto svårare är det att hålla full beläggning.

Kroppssjukhus. Eftersom indelningsgrunden till denna tabell är sjukhustypen (icke vårdformen), har de psykiatriska lasarettsklinikerna räknats till lasarettens, d. v. s. till kroppssjukhusen. Jämför tabell A 2.

För specifikation av tabellen se närmast tabellerna A 5 och A 13.

kroniskt sjuka — för att statsbidrag skulle kunna utgå. Detta hinder är numera undanröjt. Ett epidemisjukhus kan sålunda ersättas av en infektionsklinik på lasarett och långvarigt kroppssjuka kan vårdas på lasarett, antingen på särskild klinik för dylika sjuka eller ock på avdelning ansluten till befintlig klinik (vanligen den medicinska kliniken). Vidare kan sanatorium enligt de nya bestämmelserna införlivas med ett angränsande lasarett och ingå i detta såsom en lungklinik. »Sjukhem» har vidare fastställts såsom benämning på fristående sjukhus för långvarigt kroppssjuka, lättskötta psykiskt sjuka och konvalescenter.

Ledning av landstingskommuns sjukvårdande verksamhet skall enligt sjukvårdslagen (9 §) utövas av sjukvårdsstyrelse och detsamma gäller för stad som icke tillhör landstingskommun.

Vidare utfärdade Kungl. Maj:t den 22 april 1960 stadga angående enskilda sjukhem m. m., som trädde i kraft den 1 juli 1960. Enligt denna stadga förstås med enskilt sjukhem sådan anstalt med minst tre vårdplatser oavsett om det är fråga om vård för somatisk eller psykisk sjukdom eller förlossningsvård. De tidigare beteckningarna enskilt vårdhem för lättskötta sinnessjuka och enskilda förlossningshem har sålunda utgått.

Enligt Kungl. Maj:ts instruktion för länsläkarväsendet den 6 juni 1962 skall i varje län finnas en länsläkarorganisation. En redogörelse för denna återfinnes på sidan 42.

Tabell A 2

Lasarettsvård och liknande avser vård på lasarett, »andra sjukhus av lasarettskaraktär», sjukstugor och sådana enskilda sjukhem som huvudsakligen vårdar akut kroppssjuka. På dessa sjukhus har alla avdelningar räknats till vårdformen utom dem som avsetts speciellt för medicinsk lungsjukvård, epidemivård (infektionskliniker), förlossningsvård, vård av långvarigt kroppssjuka (även geriatrik) och mentalsjukvård. Några få avdelningar för konvalescenter ingår däremot, ehuru oegentligt, i gruppen (se kommentaren till tabell A 3). Se även under rubriken »Vård av långvarigt kroppssjuka» nedan.

Lungsjukvård avser vård på sanatorier, tbc-sjukstugor, kliniker (avdelningar) för thoraxmedicin och lungtbc på lasarett etc. Dock ingår thoraxkirurgin som lasarettsvård och tbc-avdelningarna på Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens mentalsjukhus i mentalsjukvården. Vidare har platser på sanatorier, som reserverats för allmän kronikervård, räknats till vård av långvarigt kroppssjuka.

Epidemivård avser vård på epidemisjukhus, epidemisjukstugor, kliniker (avdelningar) för infektionssjukdomar vid lasarett och sjukstugor. Dock har platser, som reserverats för

allmän kronikervård, räknats till sistnämnda vårdform.

Vård av långvarigt kroppssjuka omfattar vård på fristående anstalter och avdelningar (även kliniker) på lasarett, sjukstugor, sanatorier, epidemisjukhus etc., som är avsedda för sådana sjuka.

Härutöver vårdas på vissa sanatorier och epidemivårdanstalter en del akuta lasarettfall och kroniska fall, som icke kunnat redovisas på lasarettsvård resp. vård för långvarigt kroppssjuka, därför att platserna varit endast tillfälligt upplåtna åt dem.

Mentalsjukvård omfattar vård på psykiatriska lasarettkliniker, statens, storstädernas, landstingens och mindre kommunala mentalsjukhus, sjukhem och skolhem för psykopatiska och nervösa barn, utom de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna.

Vård av psykiskt efterblivna inbegriper även vård på de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna. Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium, där vanföra psykiskt efterblivna barn vårdas, har förts till »lasarettsvård o. liknande» (sjukhustyp »Andra sjukhus av lasarettskaraktär»). Se i övrigt bilaga 1 och tabell A 13 beträffande de sjukhus, som inbegripes i typpgrupperna ovan.

Tab. A 2. Översikt av de fastställda vårdplatserna den 31/12 1964 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform

Survey of hospital beds according to type of hospital and type of care

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Type of hospital</i> (Talen inom parentes hänvisar till numreringen i tabellhuvudet i bilaga 1. <i>Numbers within brackets refer to head of annex 1.</i>)	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Antal vårdplatser <i>No. of beds</i>								Summa <i>Total</i>
		Lasa- retts- vård o. lik- nande <i>Gen. hosp. care and similar</i>	Lung- sjuk- vård <i>Care of lung dis- eases</i>	Epi- demi- vård <i>Epi- demic care</i>	För- loss- nings- vård <i>Mater- nity care</i>	Vård av lång- varigt kroppss- sjuka <i>Care of chronic sick</i>	Mental- sjuk- vård <i>Care of mental dis- eases</i>	Vård av psy- kiskt efter- blivna <i>Care of mental defi- ciency</i>	Epi- lep- tiker- vård <i>Care of epi- lep- tics</i>	
Undervisningslasarett <i>Uni- versity (teaching) hospitals</i> (1)	9	8 345	366	426	568	230	664	—	—	10 599
Övriga lasarett <i>Other general hospitals</i> (2—5)	103	26 741	686	1 909	2 458	4 681	1 325	—	—	37 800
Barnbördshus <i>Maternity hospitals</i> (4) ¹	3	132	—	—	204	—	—	—	—	336
Reumatikersjukhus <i>Rheu- matic hospitals</i> (6)	2	221	—	—	—	—	—	—	—	221
Ortopediska anstalter <i>Ortho- pedic hospitals</i> (6)	4	372	—	—	—	—	—	—	—	372
Kustsanatorier <i>Coast sana- toria</i> (6)	2	420	—	—	—	—	—	—	—	420
Riksförs.verkets sjukhus <i>Hospitals of National In- surance Board</i> (6)	3	583	—	—	—	—	—	—	—	583
Vissa enskilda sjukhus <i>Cer- tain private hospitals</i> (6)...	7	453	—	—	—	29	25	—	—	507
Sjukstugor <i>Cottage hosp.</i> (7) Fristående förlossningshem <i>Maternity homes</i> (8).....	57	1 108	—	—	231	1 075	—	—	—	2 414
Fristående anstalter för lung-tbc <i>Sanatoria for TB of the lungs</i> (9)	6	4	—	—	21	—	—	—	—	25
Fristående epidemivårdan- stalter <i>Epidemic hosp.</i> (10)	22	25	3 138	—	—	694	—	—	—	3 857
Fristående epidemivårdan- stalter <i>Epidemic hosp.</i> (10)	7	16	—	990	—	—	—	—	—	1 006
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Homes for chronic sick</i> (11)	281	182	—	—	19	15 325	369	—	—	15 895
Övriga enskilda sjukhem <i>Private nursing homes</i> (12)	17	708	—	—	—	44	—	—	—	752
Summa kroppssjukhus <i>Total somatic hospitals</i>	523	39 310	4 190	3 325	3 501	22 078	2 383	—	—	74 787
Mentalsjukh. <i>Mental hosp.</i> ² Sjukhem för psykiskt sjuka <i>Mental nursing homes</i> ...	40	—	³⁾	—	—	—	27 521	2 450	—	29 971
Anstalter för psykiskt efter- blivna <i>Institutions for mentally deficient</i>	166	—	—	—	—	—	6 763	—	—	6 763
Anstalter för psykiskt efter- blivna <i>Institutions for mentally deficient</i>	170	—	—	—	—	—	—	12 146	—	12 146
Anstalter för epileptiker <i>Hospitals for epileptics</i> ...	11	—	—	—	—	—	—	—	1 030	1 030
Samtl. sjukhus <i>Grand total</i>	910	39 310	4 190	3 325	3 501	22 078	36 667	14 596	1 030	124 697

¹ Ingår bland lasarett i andra tabeller. — ² Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. — ³ Se kommentaren.

Tab. A 3. Översikt av sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den 31/12 1964 fördelade efter huvudmannakategori

Survey of hospitals and beds. Type of hospital and responsible authority

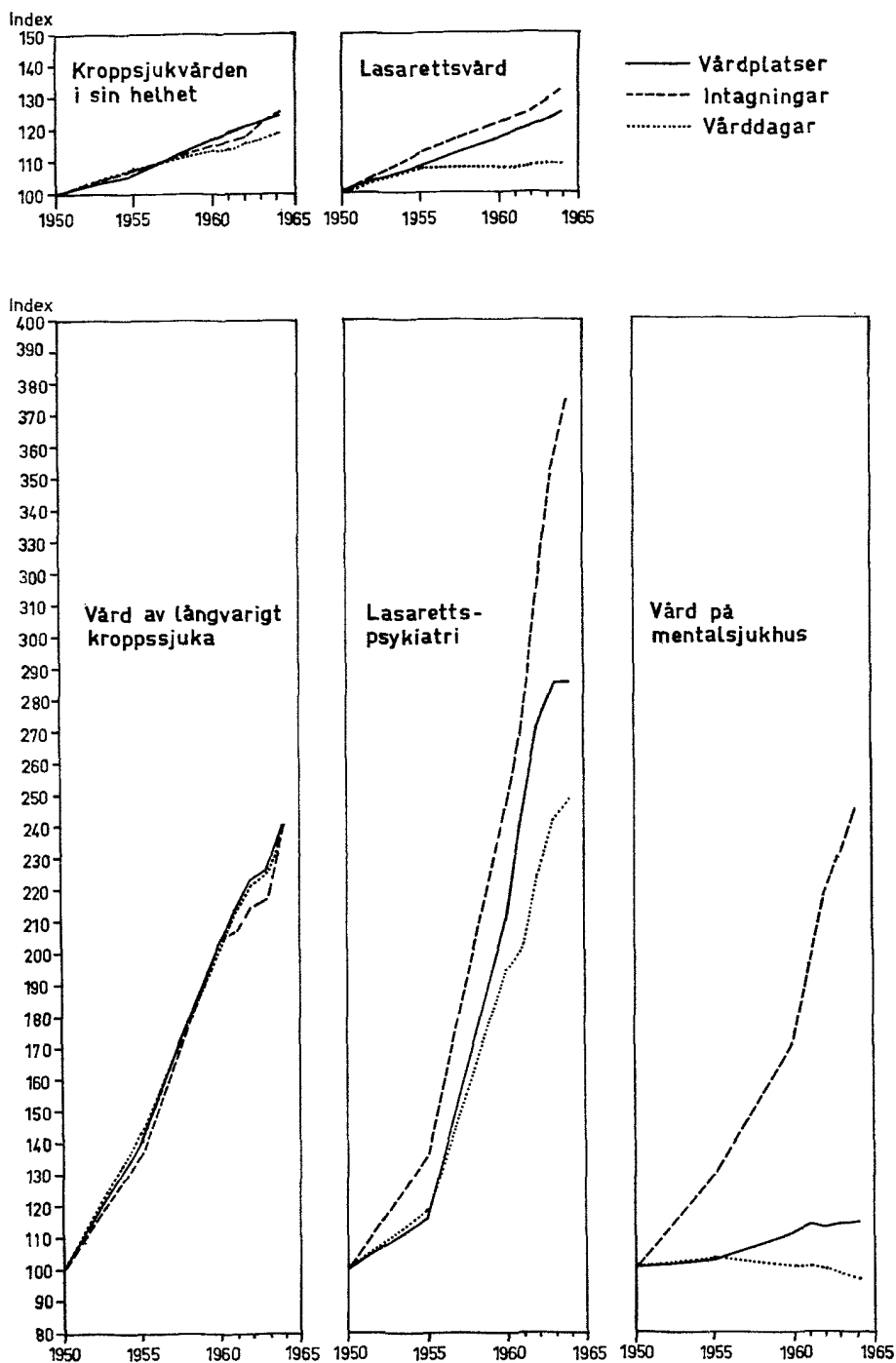
Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Type of hospital</i>	Huvudman <i>Responsible authority</i>						Summa <i>Total</i>
	Staten (S) <i>The State</i>	Lands- ting (L) <i>County councils</i>	Städer utom landsting (U) <i>County boroughs</i>	Övriga kommuner (K, Kf) <i>Local authorities</i>	Vissa fonder, stiftelser o. dyl. (F) <i>Funds etc.</i>	Privata företag (P) <i>Private</i>	
Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>							
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i>	6	332 ¹ / ₂	30	65	17	72 ¹ / ₂	523
Mentalsjukhus o. -sjukh. <i>Mental hospitals</i>	24	70	19	3	1	84	201
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mental deficiency</i> ¹ . . .	9	104 ⁸ / ₂	14 ⁸ / ₂	—	—	42	175
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab-</i> <i>lishments for epileptics</i>	1	—	—	—	2	8	11
Hela den slutna sjukvården <i>Total</i>	40	509¹/₂	66	68	20	206¹/₂	910
Fastställt antal vårdplatser <i>No. of beds</i>							
Lasarett, sjukstugor m. fl. <i>General hospi-</i> <i>tals etc.</i>	3 960	37 875	9 548	—	1 482	1 164	54 029
Fristående anstalter för lungtb <i>Independent hospitals for TB of the lungs</i> . . .	—	3 063	658	—	136	—	3 857
Fristående epidemivårdanstalter <i>Inde-</i> <i>pendent epidemic hospitals</i>	—	355	651	—	—	—	1 006
Sjukhem för långvarigt kroppssjuka <i>Nursing homes for the chronic sick</i>	—	6 955	5 078	2 241	277	1 344	15 895
Summa kroppssjukhus <i>Total (somatic</i> <i>hospitals)</i>	3 960	48 248	15 935	2 241	1 895	2 508	74 787
Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>	20 482	1 380	5 508	151	—	—	27 521
Sjukhem för psykiskt sjuka m. fl. <i>Mental</i> <i>nursing homes</i>	—	4 753	431	—	36	1 543	6 763
Summa mentalsjukhus och -sjukhem <i>Total (mental hospitals etc.)</i>	20 482	6 133	5 939	151	36	1 543	34 284
Anstalter för psykiskt efterblivna <i>Estab-</i> <i>lishments for mentally deficient</i> ¹	2 807	8 562	1 426	—	—	1 801	14 596
Anstalter för epileptiker <i>Establishments</i> <i>for epileptics</i>	244	—	—	—	381	405	1 030
Hela den slutna sjukvården 1964 <i>Grand</i> <i>total</i>	27 493	62 943	23 300	2 392	2 312	6 257	124 697
Hela den slutna sjukvården 1955 <i>Grand</i> <i>total</i>	25 590	46 422	22 237	1 741	2 668	6 450	105 108
Procentuell fördelning av vård- platserna 1964 <i>Beds, per cent</i>							
Kroppssjukhus <i>Somatic hospitals</i>	5,3	64,5	21,3	3,0	2,5	3,4	100,0
Mentalsjukhus o. -sjukh. <i>Mental hospitals</i>	59,8	17,9	17,3	0,4	0,1	4,5	100,0
Anstalter för vård av psykiskt efterblivna <i>Establishments for mentally deficient</i> ¹ . . .	19,2	58,7	9,8	—	—	12,3	100,0
Anstalter för vård av epileptiker <i>Estab-</i> <i>lishments for epileptics</i>	23,7	—	—	—	37,0	39,3	100,0
Hela den slutna vården <i>Total</i>	22,0	50,5	18,7	1,9	1,9	5,0	100,0

¹ Inkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. Kommentar, se sid. 17.

Olika vårdformers utveckling 1950–1964 (diagram till indextalen sid. 13)

Development of certain types of care (see index figures page 13)

Tab. A 4. Översikt av den slutna vårdens utveckling åren 1920—1964

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Kroppssjukvård <i>Care of somatic diseases</i>					Mentalsjukvård <i>Care of mental diseases</i>				
	Lasarettsvård o. liknande <i>General hospital and similar care</i>	Lungsjukvård <i>Care of lung-diseases</i>	Epidemiavård <i>Epidemic care</i>	Förlossningsvård <i>Maternity care</i>	Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Care of chronic sick</i>	Summa kroppssjukvård <i>Total, somatic care</i>	på psykiatriska lasarettssjukhus <i>Psychiatric clinics</i>	på mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>	på sjukhem för lättskötta m. fl. <i>Mental nursing homes</i>	Summa mentalsjukvård <i>Total, mental care</i>
Vårdplatser (fastställt antal i slutet av året) Beds (official number at end of year)										
1920	116 084	5 162	6 327	2599	—
1930	22 670	7 414	6 753	21 228	3 902	41 967	137	15 606
1940	27 002	9 286	6 779	22 674	5 332	51 073	407	21 865	2 401	24 673
1950	31 351	8 546	5 131	3 733	9 175	57 936	698	24 022	4 206	28 926
1960	36 755	5 528	3 524	3 532	18 647	67 986	1 468	26 586	6 354	34 408
1963	38 648	4 563	3 448	3 489	20 778	70 926	1 984	27 206	6 837	36 027
1964	39 310	4 190	3 325	3 501	22 078	72 404	1 989	27 521	7 157	36 667
Antal intagningar Admissions										
1920	1175 363	11 649	33 203	23 100	—
1930	273 369	15 322	21 765	231 954	287	26 867
1940	387 579	19 257	32 393	278 035	1 304	27 112	4(955)	..
1950	620 870	15 626	56 204	121 097	13 295	827 092	5 228	14 528	4(1 320)	..
1960	760 082	15 730	42 769	111 353	27 151	957 085	12 818	24 785	3 983	41 586
1963	804 672	16 022	36 026	125 612	28 912	1 011 244	18 331	33 331	4 090	55 752
1964	817 234	15 332	38 018	135 546	32 068	1 038 198	19 556	35 710	4 179	59 445
Värddagar (1 000-tal) Bed-days (1 000)										
1920	15 219	1 715	811	2218	—
1930	7 201	2 546	1 010	2387	1 219	12 363	48
1940	8 608	3 054	1 135	2807	1 747	15 351	74	29 307	4(536)	..
1950	9 714	2 420	781	1 013	3 054	16 982	216	9 841	4(1 224)	..
1960	10 499	1 160	660	850	6 139	19 308	420	9 885	2 141	12 446
1963	10 617	940	603	885	6 893	19 938	522	9 584	2 370	12 476
1964	10 554	885	603	939	7 224	20 205	538	9 573	2 451	12 562
Per 100 000 av folkmängden Per 100 000 population										
Vårdplatser Beds										
1920	1272	87	107	210	—
1930	369	121	110	220	63	683	2	254
1940	424	146	106	242	84	802	6	343	38	387
1950	445	121	73	53	130	822	10	340	60	410
1960	490	74	47	47	249	907	20	355	84	459
1963	507	60	45	46	272	930	26	357	90	473
1964	511	54	43	45	287	940	26	358	93	477
Antal intagningar Admissions										
1920	12 970	197	562	2391	—
1930	4 451	250	354	2520	5	2112
1940	6 083	302	509	21 225	20	2112	415	..
1950	8 811	222	797	1 718	189	11 737	74	206	419	..
1960	10 136	210	570	1 485	362	12 763	171	331	53	555
1963	10 550	210	472	1 674	379	13 285	240	437	54	731
1964	10 620	199	494	1 762	417	13 492	254	464	54	772
Värddagar (1 000-tal) Bed-days (1 000)										
1920	188,4	29,0	13,7	23,7	—
1930	117,2	41,5	16,4	26,3	19,8	201,2	0,8
1940	135,1	47,9	17,8	212,7	27,4	240,9	1,2	2146,0	48,4	..
1950	137,9	34,3	11,0	14,4	43,3	241,0	3,0	139,7	417,4	..
1960	140,0	15,5	8,8	11,3	81,9	257,4	5,6	131,8	28,6	166,0
1963	139,2	12,3	7,9	11,6	90,4	261,4	6,8	125,7	31,1	162,6
1964	137,2	11,5	7,8	12,2	93,9	262,6	7,0	124,4	31,8	163,2

¹ För de ingående enskilda sjukhemmen har samma platsantal, intagningar och värddagar som 1930 insatts, på avdelningen för psykiskt efterblivna på Källshagens sjukhus ingår här i mentalsjukhusens tal. — ⁴ Inbe-

Survey of development of in-patient care

Vård av psykiskt efterblivna Care of mentally deficient	Epileptikervård Care of epileptics	All sluten sjukvård All in-patient care
..
..
..
11 417	953	99 232
13 318	969	116 681
14 275	1 005	122 233
14 596	1 030	124 697
..
..
..
1 635	157	(849 960)
..	..	(1 001 203)
2 047	299	1 069 342
2 526	325	1 100 494
..
..
..
..
..
4 669	347	36 770
4 770	351	37 535
4 844	331	37 942
..
..
..
..
162	14	1 408
178	13	1 556
187	13	1 603
190	13	1 620
..
..
..
..
..
23	2	(12 061)
..
27	4	14 021
33	4	14 301
..
..
..
..
..
62,3	4,6	490,3
62,5	4,6	492,1
63,0	4,3	493,1

Tabell A 4

Vårdplatser, intagningar, vårddagar. Tabellen visar antalet platser, som enligt huvudmännens beslut avsetts för de angivna vårdformerna vid slutet av året. Uppgifterna om intagningar och vårddagar avser verksamheten under året och svarar alltså icke helt mot platsantalet. De relativa talen i tabellens undre del har samtliga beräknats på folkmängden vid slutet av året.

För beskrivning av vårdformerna hänvisas till kommentaren till tabell A 2.

Utvecklingen 1950—1964, åskådliggjord genom indextal beräknade på de absoluta talen i tabellens övre hälft, ställer sig sålunda.

Vårdplatser	1950	1960	1963	1964
Kroppssjukvård (summa)	100	117,3	122,4	125,0
Lasarettsvård o. liknande	100	117,2	123,3	125,4
Lungsjukvård	100	64,7	53,4	49,0
Epidemiavård	100	68,7	67,2	64,8
Förlösningvård	100	94,6	93,5	93,8
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	203,3	226,5	240,6
Mentalsjukvård (summa)	100	119,0	124,5	126,8
D:o vid psykiatriska kliniker ..	100	210,3	284,2	285,0
» » mentalsjukhus	100	110,7	113,3	114,6
» » sjukhem för psyk. sjuka	100	151,1	162,6	170,2
Vård av psykiskt efterblivna ..	100	116,7	125,0	127,8
Epileptikervård	100	101,7	105,5	108,1
All sluten sjukvård	100	117,6	123,2	125,7

Intagningar

Kroppssjukvård (summa)	100	115,7	122,3	125,5
Lasarettsvård o. liknande	100	122,4	129,6	131,6
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	204,2	217,5	241,2
Vård på psykiatriska kliniker .	100	245,2	350,6	394,1
» » mentalsjukhus	100	170,6	229,4	245,8

Vårddagar

Kroppssjukvård (summa)	100	113,7	117,4	119,0
Lasarettsvård o. liknande	100	108,1	109,3	108,6
Vård av långvarigt kroppssjuka	100	201,0	225,7	236,5
Vård på psykiatriska kliniker .	100	194,4	241,7	249,1
» » mentalsjukhus	100	100,5	97,4	97,3

Medelvärdetid Mean bed-days per patient

År	Las.-v. o. likn.	Lung-sjukv.	Epidemi-vård	Förlösningv.	Långv. kroppssj.	S:a kroppssjukvård
1920	29,8	147,2	24,4	9,4
1930	26,3	166,2	46,4	12,1
1940	22,2	158,6	35,0	10,3
1950	15,8	154,8	13,9	8,4	229,7	20,5
1960	13,8	73,7	15,4	7,6	226,6	20,2
1963	13,2	58,6	16,8	7,0	228,0	19,4
1964	12,9	57,7	15,9	6,9	225,3	19,4

² Ett mindre antal platser för gynekologi har icke kunnat utskiljas här. — ³ Intagna och vårddagar griper icke enskilda anstalter.

b. Kroppssjukvården

Sluten vård

I direkt fortsättning av tabell A 1 ovan lämnas i tabell A 5 en mera detaljerad översikt av kroppssjukvården. För uppgifter om särskilda sjukhus hänvisas till bilaga 1, där de större sjukhusen redovisas individuellt.

Medicinalstyrelsen har med början år 1960 lagt upp register över sjukhusen i enlighet med 41 § Sjukvårdsstadgan och 4 § Stadgan angående enskilda sjukhem m. m., till vilket sjukvårdsanstalterna skall anmälas. Den senaste, tryckta förteckningen av registrets sjukhus utgavs i serien Samling av författningar och cirkulär m. m. angående medicinalväsendet (MF) 1965: 1. Samtliga rikets sjukhus ingår i registren och i den på dem grundade statistiken, som redovisas i denna bok.

Införandet av dessa officiella sjukhusregister har medfört viss inbördes omgruppering av sjukhusen jämfört med tiden före 1960 och uteslutning av några anstalter, som tidigare räknats som sjukhus i »Allmän hälso- och sjukvård». Vidare har åtskilliga andra anstalter, som förut icke räknats med i statistiken, fått erkännande som sjukhus och kommit med. Därav följer att en viss ojämnhet i de statistiska serierna över antal anstalter, vårdplatser, intagna, vård dagar m. m. inträffat, något som påpekas på flera ställen i det följande. Lyckligtvis inskränker sig de uteslutna lika väl som de på detta sätt helt nytillkomna anstalterna till en enda grupp, nämligen sådana sjukhem för långvarigt kroppssjuka, som lyder under socialvårdsmyndighet.

Även före 1960 har viss omflyttning av anstalterna mellan skilda grupper ägt rum och detta påverkar de tidstrender som framträder, vilket bör hållas i minnet, då man jämför utvecklingen från år till år. Exempelvis medförde på sin tid Sahlgrenska sjukhusets och Umeå lasarets överförande till undervisningssjukhusen att denna grupps dagkostnader m. m. påverkades.

Lasaretten har delats i fyra huvudgrupper: Undervisningslasarett, övriga delade lasarett (i sin tur delade efter huvudmännen på två grupper), speciallasarett och odelade lasarett. Som delade har räknats lasarett uppdelade på kliniker med egna specialläkare för åtminstone invärtes medicin och kirurgi. Speciallasaretten är specialiserade men antingen på endast ett slags klinik eller också på annat än medicin och kirurgi. En specifikation av lasarettens m. fl. kliniker återfinns i bilaga 1. Vid jämförelser av lasarettens samlade vårdplatsantal med tiden före 1960 bör ihågkommas, att barnbördshus och barnsjukhus nu inrangerats bland lasaretten, som därigenom undergått en skenbar ökning.

De barnsjukhus som upptages bland lasaretten, har kliniker för medicinsk barnsjukvård, kirurgisk barnsjukvård och barnpsykiatri. Specialsjukhus för barn med vissa kroppssjukdomar ingår bland »andra sjukhus av lasarettskaraktär», sanatorier m. fl. En sammanfattning av kroppssjukhus och lasarettskliniker särskilt avsedda för

Anstalter för barnsjukvård den 31/12 1964	Antal anstalter	Antal vårdplatser
Lasarettskliniker för barnsjukdomar (o. barnsjukhus)		
medicinsk barnsjukvård.....	42	2 444
barnkirurgi	4	277
barn- och ungdomspsykiatri	21	323
Eugeniahemmet (vanförestalt)	1	39
Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium	1	124
Bräcke Östergård (för barn med cerebral pares)	1	72
Solsticpegården, Täby (för astmasjuka barn)	1	20
Rävlandahemmet (för barn med medfödda missbildningar)	1	20
CP-Hemmet Dungen, Säffle fr. 1/4 —64.....	1	8
Summa	73	3 327

barn lämnades på föregående sida. Det bör observeras, att barnavdelningar (barnsalar) på lasarett utan egen specialläkare icke medräknats där och att även vuxna patienter förekommer på en del av de uppräknade sjukhusen.

Kronprinsessan Viktorias kustsanatorium i Vejbystrand vårdar psykiskt efterblivna barn med höggradig vanförhet. Det redovisas i denna publikation bland kroppssjukhusen.

Andra sjukhus av lasarettskaraktär är vanförestalter, kustsanatorier, riksförsäkringsverkets sjukhus, reumatikersjukhus och vissa av de större enskilda sjukhemmen. Även sjukstugorna kunde nämnas i sammanhanget, då deras klientel är av samma typ som lasarettens. De är emellertid enligt sjukvårdslagen avsedda för »mindre krävande vård» än lasarettens och har för den skull placerats i en särskild grupp.

Vanförestalternas och kustsanatoriernas huvudmän är föreningar, men staten, som bestrider större delen av kostnaderna, har ett avgörande inflytande på driften.

Riksförsäkringsverkets fristående sjukhus kan betraktas som statliga, ehuru formellt drivna av en privat organisation. Dessa anstalter har i bilaga 1 och tab. A 6 upptagits som anstalter för reumatologi. Det bör dock poängteras, att de delvis och tidvis övervägande är belagda med icke reumatiskt klientel, såsom psykiatriska fall, astmapatienter o. dyl. På dessa anstalter fanns 583 platser. Huvudmannskapet för riksförsäkringsverkets till lasarettens anslutna avdelningar återigen får anses vara delat mellan staten och vederbörande landsting, men i tabellerna har avdelningarna helt tillräknats landstingen. På dessa avdelningar fanns sammanlagt 466 platser. De flesta av dessa mottager i första hand reumatiskt sjuka men även psykiatriskt klientel, om därtill finnes plats. I översikten i bilaga 1 har avdelningarna upptagits som reumatiska avdelningar utom en avdelning på 24 platser vid Lunds lasarett, som är ortopedisk.

Enskilda sjukhem. Under denna beteckning redovisas bland kroppssjukhusen i bilaga 1, dels 507 vårdplatser, som inrangerats bland »Andra sjukhus av lasarettskaraktär» (grupp 6), emedan värden ansetts jämförlig med lasarettens, och dels 752 under rubriken »Övriga enskilda sjukhem» (grupp 12). Dessutom finns emellertid ett stort antal enskilda sjukhem för långvarigt kroppssjuka (se nedan under rubriken »Anstalter för långvarigt kroppssjuka») och för konvalescentvård (se sidan 17). I stort sett är de enskilda sjukhemmen icke inriktade på speciella sjukdomar eller åldrar utan belagda med blandat klientel av huvudsakligen akut sjuka men med inslag av långvarigt kroppssjuka, stundom också av lättskötta psykiskt sjuka.

Epidemivårdanstalterna. I bilaga 1 (grupp 10) och tabell A 5 upptages de fristående epidemivårdanstalter, som föranlett huvudmännen kostnader under året och som deklarerat någon beläggning. Under denna rubrik ingår icke de epidemivårdanstalter, som uppgått i lasarett eller sjukstugor. För en fullständig redovisning av vårdplatserna hänvisas till tabellerna A 2 och A 6 och bilaga 1 (jfr också tabell A 4). En del platser har utnyttjats som reserver för intilliggande sjukstugor eller lasarett. På åtskilliga av dem har också vårdats långvarigt kroppssjuka. Om epidemisjukstugor gäller rent av, att de övervägande vårdat andra patienter än epidemiskt sjuka.

Anstalter för lungtuberkulos. En sammanfattande översikt ges på sidan 47.

Förlösninganstalter. Se den sammanfattande översikten nedan (sidan 47). Jfr också tabell A 2 och bilaga 1.

Anstalter för långvarigt kroppssjuka. Förutom de fristående sjukhemmen finner man vid lasarett, sjukstugor m. fl. avdelningar för detta klientel, som framgår av tabellerna A 2 och bilaga 1. Sammanfattningsvis kan följande uppgifter lämnas. (Vårdplatsantalen är här renodlade från eventuellt förekommande andra vårdformer vid samma anstalter.)

Anstalter för långvarigt kroppssjuka	Antal anstalter		Vårdplatser	
	1963	1964	1963	1964
Specialkliniker vid lasarett (inkl. Vasa sjukhus, 1 092 vårdpl.) . . .	19	23	3 258	3 732
Avdelningar anslutna till lasarett	40	42	2 391	2 271
» » » sanatorier och epidemisjukhus	11	9	832	694
» » » sjukstugor	39	41	1 033	1 075
Sjukhem, under sjukvårdsstyrelse	146	154	6 986	7 943
under socialnämnd	79	73	4 761	4 735
enskilda (inkl. föreningars och stiftelsers)	51	54	1 517	1 628
Summa	385	396	20 778	22 078

Dessutom förekommer mera tillfälligt vård av långvarigt kroppssjuka på vissa tuberkulos- och epidemivårdanstalter, som icke kunna inräknas i statistiken. Intagna och vård dagar, svarande mot ovanstående summa vårdplatser, återfinnes i tabell A 4. Platser för psykiskt sjuka på hem för långvarigt kroppssjuka har här ovan frånräknats.

I tabell nedtill på denna sida finner man platsantalet fördelat dels efter anstalts- typ, dels efter landstingsområde. Avdelningar för långvarigt kroppssjuka på sanatorier och sjukstugor har här sammanförts med landstingens (sjukvårdsstyrelsernas) sjukhem.

Översikt av antal vårdplatser vid anstalter för långvarigt kroppssjuka.

	Kliniker	Andra avd. v. lasarett	S j u k h e m			Summa
			Sjukv.- styrelser	Social- nämnders	Enskilda	
Stockholms stad	365	—	658	2 494	524	4 041
Stockholms län	44	391	538	100	260	1 333
Uppsala län	—	—	579	166	—	745
Södermanlands län	408	—	88	241	32	769
Norrköpings stad	237	—	—	—	81	318
Östergötlands län i övrigt	123	239	179	232	56	829
Jönköpings län	108	157	348	110	92	815
Kronobergs län	100	—	276	42	—	418
Kalmar läns norra	—	—	272	—	—	272
Kalmar läns södra	—	52	184	77	16	329
Gotlands län	—	—	147	—	31	178
Blekinge län	—	80	205	47	—	332
Kristianstads län	—	—	496	15	41	552
Malmö stad	230	—	396	—	5	631
Malmöhus län i övrigt	—	157	603	234	169	1 163
Hallands län	163	—	267	45	—	475
Göteborgs stad	1 092	—	139	—	179	1 410
Göteb. o. Bohus län i övr.	—	293	177	80	16	566
Älvsborgs län	30	63	467	129	37	726
Skaraborgs län	73	123	249	22	15	482
Värmlands län	188	238	133	62	8	629
Örebro län	50	54	764	97	—	965
Västmanlands län	—	—	358	144	5	507
Kopparbergs län	—	86	569	42	—	697
Gävleborgs län	90	—	371	209	33	703
Västernorrlands län	60	126	421	125	28	760
Jämtlands län	50	44	180	—	—	274
Västerbottens län	62	—	423	22	—	507
Norrbottnens län	259	168	225	—	—	652
Summa	3 732	2 271	9 712	4 735	1 628	22 078

Vid jämförelse av de långtidssjukas vårdplatser, intagningar m. m. med uppgifter för år 1959 eller tidigare, bör effekten av de nya sjukhusregistrens införande år 1960 beaktas. Se härom i tidigare publikationer.

Konvalescenthemmen ingår icke i några här redovisade tabeller, i annan mån än de är avdelningar på lasarett och som sådana icke kunnat skiljas ut från den förvaltningsekonomiska enheten, med undantag av nedanstående tablå, som är komplett. Den avser slutet av år 1964.

Konvalescenthem	Antal anstalter	Antal vårdplatser	Antal intagningar	Antal vård dagar, 1 000-tal
Avd. vid lasarett (inkl. eftervårdsavd.)	8	243	4 387	61
Sjukhem under sjukvårdsstyrelse.....	27	1 036	10 834	289
» , enskilda.....	54	1 409	12 081	379
Summa	89	2 688	27 302	729

Öppen vård

En översikt av organen i öppen hälso- och sjukvård (kroppss- såväl som mental-) har lämnats ovan sidan 6. En sammanfattning av allt känt material, som hänför sig till öppen läkarvård tillhörande kroppssjukhus eller fristående organ för kroppssjukvård meddelas i tabell A 7. Förutom öppen läkarvård meddelas öppen sjukvård av distriktsköterskor, stadssköterskor, o. dyl. och öppen förlossningsvård av distriktsbarnmorskor, vilket allt nedan närmare beskrives i avsnitt d. Där redovisas också viss förebyggande vård, främst den som meddelas av mödra- och barnavårdsorganen (tabell A 20, sidan 44).

Tabell A 3 (se sidan 10)

Tabellen omfattar, liksom tabellerna A 1, A 2 m. fl., samtliga rikets sjukhus med undantag av fristående konvalescenthem. Dock ingår ett fåtal konvalescentplatser, som avslutits såsom avdelningar till andra sjukhus (se härom närmare i texten).

I en del fall har sjukhus två huvudmän, och då har halva antalet vårdplatser räknats till vardera huvudmannen. I övre delen av tabellen, där antalet sjukhus redovisas, har detta markerats med brutna tal (halvor). Exempelvis betyder 6/2, att det finns sex sjukhus, som delas med annan huvudman. Hän-syn har däremot icke tagits till förekomman-

de avtal, genom vilka viss huvudman fått använda vissa vårdplatser på annan huvudmans sjukhus.

Tabellen avser endast sjukhus som var i verksamhet vid årets slut. Vårdplatsantalet gäller det officiella, av respektive sjukhusdirektion fastställda, antalet.

I kolumnen »Städer utom landsting (U)» har upptagits 5 078 platser för långvarigt kroppssjuka, men endast 2 548 av dessa tillhörde sjukhus drivna av sjukvårdsstyrelse, medan resten drevs av socialnämnd och alltså var av samma typ som de anstalter, vilkas platser redovisas i kolumnen till höger där-om, d. v. s. anstalter tillhöriga primärkommuner inom landstingsområden.

Tab. A 5. Kroppssjukhusen år 1964, deras vårdplatser, intagningar, vård dagar och beläggning

Somatic hospitals, beds, admissions, bed-days and occupancy

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i> (Tal inom parentes hänvisar till motsvarande grupp av sjukhus i bilaga 1 <i>Figures within brackets refer to corresponding group of hospitals in Annex 1</i>)	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar <i>Admissions</i>	Vård dagar, 1 000-tal <i>Bed-days, 1 000</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning, % <i>Occupancy, %</i>
		den 21/12	i medeltal under året <i>Average during year</i>				
Undervisningslasarett (1) <i>Teaching hospitals</i>	9	10 599	10 545	209 259	2 795	7 637	72
Övriga delade lasarett (2,3) <i>Other specialized gen. hosp.</i>	85	35 651	35 313	707 214	9 528	26 033	74
Speciallasarett (4) <i>Single clinic hospitals</i>	5	562	562	18 137	149	407	72
Odelade lasarett (5) <i>Non specialized gen. hospitals</i>	16	1 923	1 725	26 786	512	1 399	81
Summa lasarett <i>Total</i>	115	48 735	48 145	961 396	12 984	35 476	74
Andra sjukhus av lasarettskaraktär (6) <i>Other hospitals of equal character</i>							
Reumatikersjukhus <i>Hospitals for rheumatics</i>	2	221	221	1 454	78	213	96
Anstalter för vanföra <i>Hospitals for the crippled</i>	4	372	372	3 228	98	268	72
Kustsanatorier <i>Coast sanatoria</i> ..	2	420	428	898	76	208	49
Riksförsäkringsverkets sjukhus <i>National Insurance Board</i> ...	3	583	582	3 101	203	555	95
Vissa enskilda sjukhus <i>Private hospitals</i>	7	507	504	7 590	141	385	76
Sjukstugor (7) <i>Cottage hospitals</i> ...	57	2 414	2 439	31 042	738	2 016	83
Fristående förlossningshem (8) <i>Maternity homes</i>	6	25	28	609	4	11	39
Fristående anstalter för tbc-vård (9) <i>Independent TB hospitals</i> ...	22	3 857	4 008	9 455	854	2 333	58
Fristående epidemivårdanstalter (10) <i>Independent epidemic hospitals</i>	7	1 006	1 102	9 692	178	486	44
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka (11) <i>Homes for chronic sick</i>							
Sjukvårdsstyrelses under health authority	155	9 503	9 026	15 272	3 039	8 303	92
Socialnämnds under social authority	73	4 771	4 802	4 813	1 687	4 609	96
Enskilda <i>Private</i>	53	1 621	1 570	2 162	538	1 470	94
Enskilda sjukhem (övriga) (12) <i>Private nursing homes</i>	17	752	768	7 292	243	664	86
Summa kroppssjukhus <i>Total</i>							
1964	523	74 787	73 995	1 058 004	20 861	56 997	77
1963	538	73 232	72 767	1 029 712	20 566	56 345	77
1962	548	72 305	71 637	994 838	20 327	55 693	78
1960	569	69 454	68 061	969 903	19 728	53 902	79
1959	588	66 799	66 369	964 617	19 314	52 914	80
1955	644	62 390	62 143	892 638	18 527	50 760	82
1950	686	58 634	58 370	832 320	17 197	47 114	81

Tabell A 5

För begreppen *sjukhus, intagningar, vård-dagar* och *beläggning*, se kommentaren till tabellerna A 1 och A 2.

Tabellen avser sjukhustyper (icke vård-former).

Vårdplatser och *beläggning*. Jämte det av direktionen fastställda platsantalet den 31/12 rapporterar lasaretten m. fl. i sina årsberättelser det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet, varvid avdelningar (platser) som varit stängda på grund av reparation, personalbrist m. m. frånräknas. Hänsyn tages därvid till längden av den tid stängningen varat. Stängning på grund av normal s. k. »vädring» skall dock icke frånräknas. Det kan vara av intresse att jämföra detta »till-

År	Platsantal i medeltal under året		Beläggning, % beräknad på	
	(a) fast-ställt	(b) till-gängligt	(a)	(b)
1950	28 940	28 188	85	87
1955	33 072	32 593	85	86
1956	34 030	32 973	84	87
1957	34 920	33 608	83	86
1958	36 094	34 829	82	85
1959	37 271	35 472	80	84
1960	40 187	37 926	78	83
1961	42 619	38 495	76	84
1962	44 695	40 257	75	84
1963	46 321	41 643	75	83
1964	48 145	42 948	74	83

Tabell A 6

De absoluta talen motsvarande kolumnen »Hela riket» återfinnes i bilaga 1. Vid beräkningen av varje sjukvårdsområdes vårdplatser har samtliga anstalter medräknats, för vilka sjukvårdsstyrelse (landstings respektive stads utom landsting) varit huvudman, oavsett var de varit belägna, jämte inom området befintliga primärkommunala och enskilda anstalter. Dessutom har hänsyn tagits till avtal mellan sjukvårdsstyrelser om rätt för den ena att begagna den andras vårdplatser, eller mellan sjukvårdsstyrelse och rikssjukhus i sådant syfte. Då ej bestämt antal vård-

gängliga» platsantal med det fastställda och de beläggningsprocenttal, som kan beräknas härpå, som skett i ovanstående tablå. Den avser endast *lasaretten*.

Det i medeltal för året fastställda platsantalet är här ovan, liksom i tabell A 1 beräknat som medeltal mellan platsantalet vid två på varandra följande årsskiften. Det kan sålunda icke göra anspråk på att vara exakt. Det varnas mot att använda talen för att belysa platstillgångens utveckling i tiden (se nedan).

Jämte de *fristående anstalterna för tuberkulosvård, epidemivård, förlossningsvård och vård av långvarigt kroppssjuka* finns också avdelningar för sådana vårdbehövande anslutna till lasarett m. fl. sjukhus. Alla platser på de fristående anstalterna har icke varit belagda med det klientel för vilket de ursprungligen avsetts. Se härom texten och tabellerna A 2 och A 4.

Förändringarna 1950—1964. Vid jämförelse med tidigare år bör observeras, att ändringar i platsantal, intagna o. s. v. för de särskilda sjukhustyperna delvis beror på ändringar i organisationen. Så har t. ex. lasaretten vuxit bl. a. genom att fristående anstalter anslutits som avdelningar till dem. Detta gäller särskilt ökningen mellan 1959 och 1960 men även till icke oväsentlig del ökningen mellan de senaste åren. En riktigare bild av hur lasarettsvården m. m. utvecklats erhålles av tabell A 4, som är gjord för bl. a. detta ändamål.

platser avtalats har beräkningar gjorts med ledning av uppgivet antal vård dagar.

Riksplatser, som icke genom avtal disponerats av visst sjukvårdsområde redovisas i egen kolumn i tabellen. De utgör 41 per 100 000 invånare.

Vårdplatser för lättskötta psykiskt sjuka på kroppssjukhus (394 platser) har icke redovisats i tabellen för att överensstämmelse med tabell A 4 skall erhållas avseende totalsumma för kroppssjukvård och vård på psykiatriska lasarettskliniker.

Det mot totalantalet 966 i tabellen svarande absoluta platsantalet är 74 393.

Tab. A 6. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100 000 invånare
Beds in somatic hospitals per 100 000 inhabitants according to type of care and principal

Vårdform Type of care	Hela riket Total ¹	Riksplatser	Stockholms stad A	Stockholms län B	Uppsala län C	Södermanlands län D	Östergötlands län E	Jönköpings län F	Kronobergs län G	Kalmar län H	Gotlands län I
Kliniker med egen specialläkare <i>Departments with a specialist doctor of its own</i>	655	41	755	425	697	663	652	542	534	525	583
Invärtes medicin <i>Internal medicine</i>	131	1	164	87	147	124	105	130	123	138	112
Medicinsk barnsjukvård <i>Pediatrics (non-surgical)</i>	32	—	41	13	46	53	36	18	17	35	50
Medicinsk lungsjukvård <i>Non-surgical pulmonary diseases</i>	53	—	64	50	43	25	51	48	37	47	93
Epidemivård (infektionskliniker) <i>Epidemic care and similar</i>	40	—	56	23	55	55	57	29	59	18	101
Reumatologi <i>Rheumatology</i> ..	17	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Hud- och könssjukdomsvård <i>Dermato-venereology</i>	11	1	29	8	23	—	15	6	2	—	—
Neurologi <i>Neurology</i>	5	1	12	5	28	—	6	3	2	3	—
Allergologi <i>Allergology</i>	2	—	12	—	—	—	—	—	—	—	—
Geriatrisk o. kliniker f. långvarigt kroppssjuka <i>Geriatrics and care of chronic sick</i>	49	—	46	8	—	172	99	37	62	—	—
Psykiatri (vuxen-) <i>Psychiatry (adult)</i>	22	2	21	14	—	30	23	24	—	14	—
Barn- o. ungdomspsykiatri <i>Child and adolescent psychiatry</i>	4	1	2	6	—	—	5	3	7	1	—
Kirurgi <i>Surgery</i>	140	1	134	101	148	128	114	139	137	135	186
Barnkirurgi <i>Child surgery</i>	4	—	15	4	—	—	—	—	—	—	—
Ortopedi <i>Orthopedics</i> ²	29	9	23	5	22	—	32	29	6	17	—
Neurokirurgi <i>Neurosurgery</i> ...	4	1	6	3	15	—	3	5	4	6	—
Thoraxkirurgi <i>Thoracic surgery</i>	3	1	2	1	25	—	—	1	4	3	—
Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i>	3	1	3	—	19	—	—	—	—	—	—
Urologi <i>Urology</i>	1	1	—	—	—	—	—	1	2	1	—
Obstetrik <i>Obstetrics</i>	31	—	55	40	27	11	39	20	18	30	—
Gynekologi <i>Gynaecology</i>	27	1	36	26	45	24	31	17	18	32	—
Ögonsjukdomar <i>Ophtalmology</i>	12	—	8	4	13	14	11	12	9	13	17
Öron-, näs- o. halssjukdomar <i>Oto-, rhino- laryngology</i>	20	1	19	14	27	23	22	10	18	18	24
Rehabilitering <i>Rehabilitation</i> .	2	—	—	9	—	—	—	3	—	—	—
Radiologi <i>Radiology</i>	8	1	7	1	14	4	3	5	7	4	—
Övriga kliniker <i>Other departments</i>	5	1	—	3	—	—	—	2	2	10	—
Andra avdelningar (sjukhus) <i>Other departments without a specialist doctor of its own</i> ...	311	—	528	245	436	225	284	341	244	373	427
Lasarettsvård o. liknande <i>Gen. hosp. care and similar</i>	55	—	44	28	8	51	60	81	29	89	56
Lungtuberkulosvård <i>Care of pulmonary TB</i>	1	—	9	—	—	—	—	—	—	—	—
Epidemivård <i>Epidemic care</i> ..	3	—	1	—	—	—	—	—	—	13	—
Förlösningsvård <i>Matern. care</i>	14	—	—	4	15	22	7	19	19	15	39
Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Care of chronic sick</i>	238	—	474	213	413	152	217	241	196	256	332
Summa Total	966	41	1 283	670	1 133	888	936	883	778	898	1 010

¹ Inklusive riksplatser. — ² Inkluderar led- ben- och körteltuberkulos. — Kommentarer, se sidan 19.

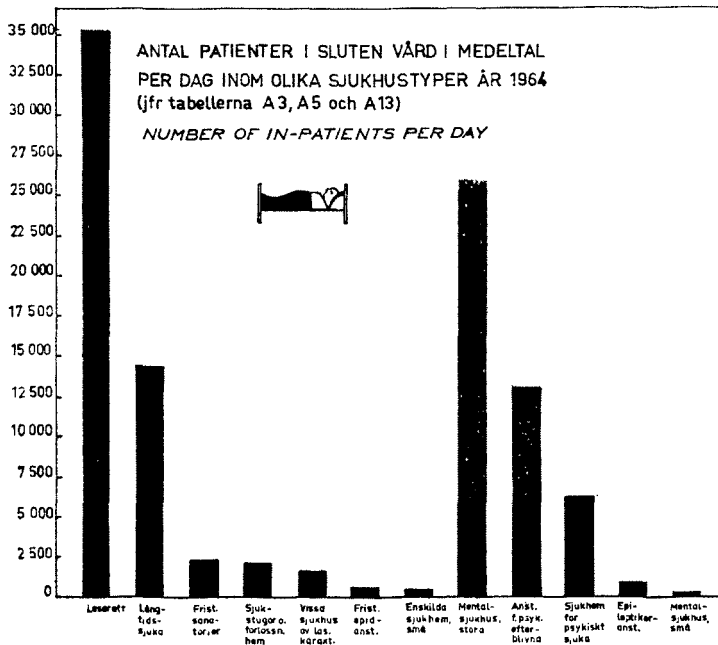
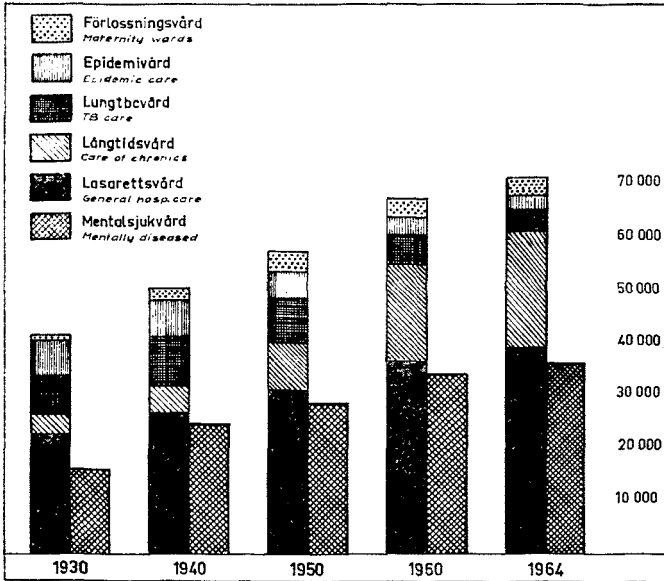
fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1964

districts for health and sick care at end of year Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Blekinge län	Kristianstads län	Malmö stad	Malmöhus län i övr.	Hallands län	Göteborgs stad	Göteborgs o. Bohus län i övr.	Älvsborgs län	Skaraborgs län	Värmlands län	Örebro län	Västmanlands län	Kopparbergs län	Gävleborgs län	Västernorrlands län	Jämtlands län	Västerbottens län	Norrbottens län
K	L	MM	M	N	OG	O	P	R	S	T	U	W	X	Y	Z	AC	BD
601	539	759	628	561	917	538	624	552	513	533	536	490	513	674	660	643	645
158	136	74	119	105	120	139	155	136	104	113	145	119	146	156	111	141	157
16	35	49	53	28	29	21	23	43	18	25	16	17	34	36	33	45	34
111	36	56	64	58	41	64	50	39	45	60	43	60	19	90	138	40	34
50	25	107	46	25	42	33	22	36	44	28	33	32	21	33	64	32	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2	2	30	7	2	27	11	11	2	7	18	—	—	—	6	—	11	—
2	2	2	8	2	12	4	7	2	—	—	—	—	—	—	—	10	—
—	—	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	94	—	92	261	—	8	29	65	19	—	—	31	22	38	27	99
—	27	45	26	16	26	—	36	—	15	12	29	25	—	19	32	20	24
—	5	4	—	—	4	—	3	5	6	12	3	7	4	4	—	6	5
161	162	98	141	121	133	130	170	158	125	136	150	150	155	191	119	141	171
—	—	—	—	1	24	2	2	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—
7	16	64	33	17	26	25	23	13	20	16	24	—	10	—	43	24	20
4	4	3	4	3	9	3	2	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4	4	20	4	3	1	2	3	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	1	6	3	3	2	—	11	—	—	—	—	—	6	—
2	2	—	6	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22	26	31	31	16	50	32	21	27	22	15	34	19	21	36	25	34	26
22	19	31	31	25	35	27	26	17	10	19	27	17	26	30	21	31	33
13	12	12	12	11	12	13	12	9	8	20	11	18	17	14	15	16	18
18	17	18	24	16	17	23	18	21	12	18	15	26	16	31	21	36	13
—	—	—	2	—	—	—	8	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—
7	7	10	7	16	8	6	14	7	12	11	—	—	9	—	—	23	2
2	2	11	10	1	27	—	7	—	—	—	—	—	4	6	—	—	—
225	224	286	292	271	138	308	289	236	287	470	220	357	289	345	266	359	250
—	—	35	33	69	59	55	80	63	108	106	—	90	39	58	76	119	61
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	11	—	—	—	8	—	—	—	—	—	14	24	—	16	—
—	11	23	3	26	3	16	20	11	25	18	12	21	25	11	21	34	39
225	213	228	245	176	76	237	181	162	154	346	208	246	211	252	169	190	150
826	763	1 045	920	832	1 055	846	913	788	800	1 003	756	847	802	1 019	926	1 002	895

Vårdplatser i slutna kroppsvård och mentalsjukvård 1930–1964 (exkl. anstalt för psykiskt efterblivna)

Beds for in-patients in somatic and mental care (institutions for mentally deficient excluded)

Tab. A 7. Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppssjukvård år 1964 *Out-patient care*

Källa: Anstaltarnas årsberättelser; Stockholms och Göteborgs sjukvårdsstyrelsers årsberättelser.

Anstaltstyp <i>Type of institution</i>	Antal organ <i>No. of services</i>	Öppen vård <i>Out-patients</i>			Öppen o. slutna vård <i>In and out-patients</i>	
		Antal patienter <i>No. of patients</i>	Antal besök, 1 000-tal <i>No. of visits, 1 000</i>	Besök per patient <i>Visits per patient</i>	Antal röntgenundersökningar 1 000-tal <i>X-ray examinations 1 000</i>	Antal röntgenbehandlingar 1 000-tal <i>X-ray treatments 1 000</i>
Undervisningslasarett <i>Teaching hospitals</i>	9	803 473	1 596	2,0	715	206
Övriga delade lasarett <i>Other specialized gen. hosp.</i>	85	1 947 671	4 415	2,3	1 937	533
Speciallasarett <i>Single-clinic and maternity hospitals</i>	5	16 163	43	2,7	27	—
Odelade lasarett <i>Non specialized general hosp.</i>	16	88 140	160	1,8	78	3
Summa lasarett <i>Total</i>	115	2 855 447	6 214	2,2	2 757	742
» » » 1963	115	2 492 594	5 906	2,4	2 625	743
» » » 1960	111	2 006 945	5 075	2,5		
» » » 1955	104	1 685 237	4 271	2,6		
» » » 1947	102	..	2 860	..		
Andra sjukhus av lasarettskaraktär <i>Other hosp. of equal character</i>	18	122 370	63	2,8		
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	57	127 025	356	2,8		
Fristående polikliniker <i>Independent policlinics</i>						
Stockholm	6	20 322	108	5,3		
Göteborg	6	78 117	163	2,1		
Könspolikliniker i vissa städer <i>Venereal policlinics in certain cities</i>	27	2105 000	185	..		
Centralsdispensärerna <i>Centraldispensaries of TB</i>	58	275 055	3320	1,2	320	—
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hospitals</i>	5	6 142	16	2,6		
Summa summarum <i>Grand total 1964</i>	292	3 489 478	7 425	2,1		
Därav vid psykiatriska kliniker <i>Thereof mental policlinics</i>	45	45 660	190	4,2		

¹ Ofullständiga uppgifter. — ² Beräknat tal *Estimation*. — ³ Antal undersökningar *No. of examinations*.

Tabell A 7

Tabellen omfattar icke organ, som övervägande meddelar hälsovård, såsom de förebyggande mödra- och barnavårdsorganen (jämför härom tabell A 20). Ej heller ingår besök hos (eller av) sjuksköterska eller barnmorska, utan endast i av läkare ledd öppen vård.

Även så begränsad är sammanställningen icke komplett. Helt felande delar är tjänsteläkarväsendets och de privatpraktiserande läkarnas öppna vård, varöver inga uppgifter föreligger. Industriläkarväsendet är uteslutet,

då det icke hör till den allmänna sjukvården. Inräknat besök vid röntgenavdelningar i öppen vård beräknade Riksförsäkringsverket på grundval av sjukkassematerial, att år 1963 avlades c:a 17 600 000 besök hos läkare (vid anstalt och hos tjänsteläkare och privatpraktiker). I de redovisade talen finns dessutom luckor, trots att vissa av dem ha fyllts genom beräknade tal, och materialets kvalitet i övrigt är icke alltid tillfredsställande.

Lasarettens tal omfattar öppen vård vare sig den meddelats i sjukhusets regi eller på sjukhuset i läkarnas regi.

Tab. A 8. Personalen vid kroppsjukhusen 1964

Personnel at hospitals for somatic diseases 1964

Källa: Vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

Personal Personnel	Lasarett General hospitals	Sjuk- stugor Cottage hospitals	Fristående Independent				Summa kropp- sjukhus All somatic hospitals
			anstalter för lung- tbc hospitals for TB of the lungs	epidemi- vårdan- stalter epidemic hospitals	sjukhus o. sjukhem för långv. kropp- sjuka homes for the chronic sick	övriga kropp- sjukhus other hospitals for somatic diseases	
Absoluta tal Absolute figures							
Vårdpersonal den 1/10							
Läkare Physicians.....	3 593	(74)	55	35	(335)	(102)	(4 194)
Sjuksköterskor ¹ Nurses	9 926	276	268	110	1 100	314	11 994
Barnmorskor Midwives	629	50 ^{1/2}	—	—	3	2	684
Sjukgymnaster Physiotherapists .	459	14	15 ^{1/2}	9	123	74 ^{1/2}	695
Sysselsättnings- och arbetstera- peuter Occupational therapists .	221	11 ^{1/2}	26	4	100	16 ^{1/2}	379
Kuratorer Social workers.....	300	1 ^{1/2}	16	2	5 ^{1/2}	12 ^{1/2}	336
Undersköterskor o. barnsköt. En- rolled nurses and infant nurses	5 122	100	121	37 ^{1/2}	554	85	6 020
Vårdpersonal i övrigt ² Auxiliary nursing personnel.....	20 756	838	812	276	5 087	785	28 554
Summa vårdpersonal <i>Total nursing personnel</i>	41 006	1 364	1 313	474	7 307	1 392	52 856
Förvaltn. och ekonomipersonal i övrigt den 31/12 Administrative and domestic staff 31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt Ad- ministrative staff	1 370	45	59	14 ^{1/2}	149	123	1 760
Ekonomipersonal i övr. Domestic staff	8 050	362	662	145	1 740	807	11 766
Summa Total	50 426	1 771	2 034	633	9 197	2 321	66 382
Motsvarande antal vårdplatser Corresponding No. of beds 31/12 1964.....							
	48 735	2 414	3 857	1 006	15 895	2 880	74 787
Per 100 vårdplatser Per 100 beds							
Läkare	7,37	3,07	1,43	3,48	2,11	3,54	5,61
Sjuksköterskor o. barnmorskor...	21,66	13,53	6,95	10,93	6,94	10,97	16,95
Vårdpersonal i övrigt	55,11	39,93	25,68	32,65	36,92	33,80	48,12
Förvaltningspersonal i övrigt	2,81	1,86	1,53	1,44	0,94	4,27	2,35
Ekonomipersonal i övrigt	16,52	15,00	17,16	14,41	10,95	28,02	15,73
Summa Total 1964	103,47	73,39	52,75	62,92	57,86	80,60	88,76

¹ Husmödrar = leg. sjuksköterskor ingår i gruppen sjuksköterskor (ej så tidigare).² Inkl. laboratorie- och röntgenpersonal, läkarsekreterare och skrivbiträden.

Tabell A 8

Uppgifter om vårdpersonalen är hämtade från vakansrapporter per den 1 oktober och

är icke direkt jämförbara med dem som redovisats i tidigare årgångar, då alla personaluppgifter hämtades från sjukhusens års-

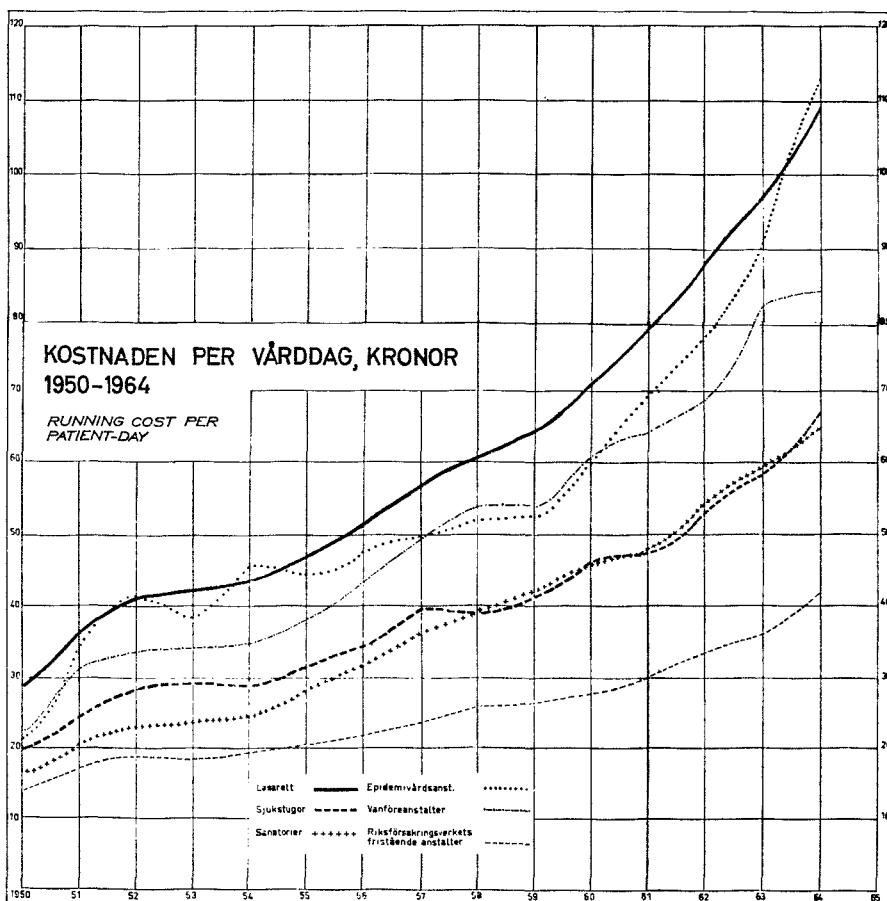
berättelser och avsåg tidpunkten 31 december. En orsak till bristande överensstämmelse torde vara att deltidstjänster i årsberättelserna icke alltid angavs som sådana (1/2, 1/3 o. s. v.). Läkarnas summatal har satts inom parentes, emedan viss dubbelräkning ägt rum, när samma läkare tjänstgjort vid mer än en anstalt. Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid lasaretten har i viss utsträckning arbetat också för andra, smärre anstalters räkning.

Om tabellens kvoter över vårdpersonal, som uttrycker antalet *anställda* per 100 vårdplatser jämföres med motsvarande kvoter avseende *tjänster* per 100 vårdplatser, er-

hålles nedanstående sammanställning. Den avser endast *lasaretten*.

	Personer per 100 vp	Tjänster per 100 vp
Läkare	7,37	7,92
Sjuksköterskor (barn- morskor)	21,66	24,29
Övrig vårdpersonal	55,11	58,86
Summa vårdpersonal 1964	84,14	91,07

Personerna och tjänsterna har här satts i relation till antalet vårdplatser, men det bör observeras, att samma personal också handhaft den öppna vården.

Tab. A 9.1. Tjänster bland personalen vid kroppssjukhusen 1964

Posts among personnel at somatic hospitals 1964

Källa: Vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

Tjänster Posts	Under- visnings- lasarett Teaching hospitals	Övriga delade lasarett Other spe- cialized gen. hosp.	Special- lasarett Single clinic hospitals	Odelade lasarett Non-spe- cialized gen. hosp.	Alla lasarett All general hospitals	Övriga sjukhus Other hospitals	Summa kroppss- sjukhus All somatic hospitals
Vårdpersonal den 1/10 Nursing personnel							
Läkare Physicians	1 307	2 453	38	61	3 859	(632)	(4 491)
Sjuksköterskor i administration Registered nurses in nursing service administration	65 ^{1/2}	233 ^{1/2}	5	14 ^{1/2}	318	343	661
Övriga sjuksköterskor Other regi- stered nurses	2 884	7 571	110	302	10 867	1 996	12 863
Barnmorskor Midwives	90	493 ^{1/2}	28 ^{1/2}	40 ^{1/2}	653	59	712
Assistenter, lab.- op.-, etc. Labora- tory and operating room techni- cians	356	298 ^{1/2}	—	3	658	127	785
Sjukgymnaster Physiotherapists ..	132	391	3	19	545	281	826
Terapeuter Occupational therapists	55	177	1 ^{1/2}	5	238	166	404
Kuratorer Social workers	81 ^{1/2}	242 ^{1/2}	4	1 ^{1/2}	329	39	368
Undersköterskor Enrolled nurses ..	1 346	2 170	11 ^{1/2}	120	3 647	920	4 567
Barnsköterskor Infant nurses	646	1 077	88 ^{1/2}	10 ^{1/2}	1 822	74	1 896
Läkarsekreterare o. skrivbiträden Doctors' secretaries and typists ..	633	1 176	7	37 ^{1/2}	1 854	83	1 937
Vårdpersonal i övrigt Auxiliary nursing personnel	4 665	14 042	237	650	19 594	7 991	27 585
Summa vårdpersonal Total nursing personnel	12 261	30 325	534	1 264	44 384	(12 711)	(57 095)
Förvaltn. och ekonomipersonal i övrigt den 31/12 Administrative and domestic staff 31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt Ad- ministrative staff	462	848	24	45	1 379	394	1 773
Ekonomipersonal i övrigt Domestic staff	2 103	5 624	115	349	8 191	3 771	11 962
Summa tjänster Total	14 826	36 797	673	1 658	53 954	(16 876)	(70 830)

Tabell A 9.1—2

Som framgår av kommentar till tabell A 8 har uppgifter om vårdpersonalen hämtats från vakansrapporter per den 1 oktober. Tjänster och vakanser har från dessa omräknats till heltid; med vakans menas tjänst, som saknar tjänstgörande personal och för vilken vikarie ansetts erforderlig. Tjänst med

utnämnd innehavare, som saknade vikarie räknades icke som vakant tidigare år. Uppgifterna om förvaltnings- och ekonomipersonal i övrigt har sammanställts från årsberättelserna och avser den 31 december. För dessa personalgrupper gäller samma vakansbegrepp som tidigare.

Tab. A 9.2. Vakanser bland personalen vid kroppssjukhusen 1964

Vacancies among personnel at somatic hospitals 1964

Källa: Vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

Tjänster Posts (English translation, see table A 9.1)	Under- visnings- lasarett Teaching hospitals	Övriga delade lasarett Other spe- cialized gen. hosp.	Special- lasarett Single clinic hospitals	Odelade lasarett Non-spe- cialized gen. hosp.	Alla lasarett All general hospitals	Övriga sjukhus Other hospitals	Summa kroppss- jukhus All somatic hospitals
Vakanta tjänster i behov av vikarie 1/10 Vacancies							
Läkare	25	186	1	12	224	(15)	239
Sjuksköterskor i administration ..	7	20	—	—	27	1	28
Övriga sjuksköterskor	122	616	3 ^{1/2}	28	769	132	901
Barnmorskor	1	15 ^{1/2}	—	5	21 ^{1/2}	4	25 ^{1/2}
Assistenten, lab., op., etc.	43 ^{1/2}	49 ^{1/2}	—	—	93	7	100
Sjukgymnaster	—	78	—	5	83	43	126
Terapeuter	2	9 ^{1/2}	1/2	1/2	12 ^{1/2}	5	17 ^{1/2}
Kuratorer	2	24 ^{1/2}	—	1/2	27	2 ^{1/2}	29 ^{1/2}
Undersköterskor	35	29 ^{1/2}	—	3	67 ^{1/2}	38 ^{1/2}	106
Barnsköterskor	3	11 ^{1/2}	4	—	8 ^{1/2}	—	8 ^{1/2}
Läkarsekreterare o. skrivbitr....	4 ^{1/2}	11	—	1	16 ^{1/2}	—	16 ^{1/2}
Vårdpersonal i övrigt	72	204	3 ^{1/2}	5	285	45	330
Summa vakanser för vårdpers.	317	1 245	12^{1/2}	60	1 634	293	1 927
Vakanser utan vikarie för övrig förvaltnings-, och ekonomiperso- nal 31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt	5	4	—	—	9	3	12
Ekonomipersonal i övrigt	53	85	2	1/2	141	51 ^{1/2}	192
Vakanta tjänster i % av tjänster 1/10							
Läkare	0,2	7,6	2,6	2,0	5,8	2,4	5,3
Sjuksköterskor (samtliga)	4,4	8,1	3,0	8,8	7,1	5,7	6,9
Barnmorskor	1,1	3,1	—	12,3	3,3	0,7	3,6
Assistenten, lab., op., etc.	1,2	1,7	—	—	1,1	0,6	1,3
Sjukgymnaster	—	19,9	—	26,3	15,2	15,3	15,2
Terapeuter	3,6	5,4	33,3	10,0	5,3	3,0	4,3
Kuratorer	2,5	10,1	—	33,3	8,2	0,6	8,0
Läkarsekreterare och skrivbitr....	0,7	0,9	—	2,7	0,9	—	0,9
Vårdpersonal i övrigt ¹	1,7	1,4	2,2	10,2	1,4	9,3	1,3
31/12							
Förvaltningspersonal i övrigt	1,1	0,5	—	—	0,7	0,8	0,7
Ekonomipersonal i övrigt	2,5	1,5	0,2	0,1	1,7	1,4	1,6

¹ Inkl. undersköterskor och barnsköterskor.
Kommentar, se sidan 26.

Tab. A 10. Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader
Annual running cost of hospitals for somatic diseases (total)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Milj. kr				
	1955	1960	1963	1964 ¹	1964 ²
Undervisningslasarett (1) <i>Teaching hospitals</i>	236,5	362,4	415,2	458,8
Övriga delade lasarett (2,3) <i>Other specialized gen. hospitals</i>	525,6	808,4	960,8	1 110,3
Speciallasarett (4) <i>Single clinic hospitals</i>	—	—	15,9	18,3	19,5
Odelade lasarett (5) <i>Non specialized gen. hospitals</i>	47,7	46,1	41,5	47,9
Barnbördshus <i>Maternity hospitals</i>	5,2	7,2	³⁾	³⁾	³⁾
Summa lasarett Total	519,2	817,0	1 232,8	1 435,8	1 636,5
Reumatikersjukhus (6) <i>Hospitals for rheumatics</i>	1,1	1,8	4,0	4,4	4,6
Anstalter för vanföra (6) <i>Hospitals for the crippled</i>	5,8	8,4	8,4	48,4	..
Kustsanatorier (6) <i>Coast sanatoria</i>	3,7	4,3	5,5	46,0	..
Riksförsäkringsverkets sjukhus (6) <i>Hospitals of National Insurance Board</i>	4,2	5,4	7,1	8,4	..
Vissa enskilda sjukhus (6) <i>Private hospitals of general hospital type</i>	9,6	11,2	11,4	..
Sjukstugor (7) <i>Cottage hospitals</i>	23,6	33,5	45,5	49,2	454,5
Fristående förlossningshem (8) <i>Maternity homes</i>	0,7	0,5	0,4	..
Fristående anstalter för tbc-vård (9) <i>Independent TB hospitals</i>	49,8	53,6	55,8	55,3	61,5
Fristående epidemivårdanstalter (10) <i>Independent epidemic hospitals</i>	25,5	28,0	27,5	20,2	22,9
Sjukhus och sjukhem för långvarigt kroppssjuka (11) <i>Homes for the chronic sick</i>	72,5	153,0	189,3	233,9	..
Enskilda sjukhem (övriga) (12) <i>Private nursing homes</i>	9,9	14,4	16,2	..
Summa Total	724,0	1 125,2	1 602,0	1 849,6	..

¹ Exkl. pensionsavgifter, avskrivningar och interna poster. — ² Inklusive pensionsavgifter, avskrivningar och interna poster. — ³ Ingår i speciallasarett. — ⁴ Uppskattningar.

Tabell A 10

Kostnaderna avser sjukhusens bruttoutgifter för driften. Inga avdrag har nämligen gjorts för bl. a. bidrag och ersättningar från staten eller andra huvudmän eller för vårdavgifter. Från och med år 1964 upptar sjukhus drivna av landsting och städer utom landsting även pensionsavgifter, avskriv-

ningar och interna poster bland driftutgifterna. Nämnade utgifter har medtagits i tabellens sista kolumn.

För enskilda sjukhus och sjukhem och sjukhem för långvarigt kroppssjuka under socialvårdsmyndighet, som icke är skyldiga redovisa sin ekonomi i årsberättelsen, har utgifter uppskattats med ledning av dagkostnaden för likartad vård.

Tab. A 11. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1964

Running cost per bed-day and per admission

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhus <i>Hospitals</i>	Dagkostnad, kr ¹ <i>Cost per bed-day</i>				Förändring 1963— 1964, %	Kostnad per intagen, kr <i>Cost per admission</i>				Förändring 1963— 1964, %
	1950	1955	1963	1964		1950	1955	1963	1964	
Undervisningslasarett <i>Teaching hospitals</i>	33,8	57,3	130,6	148,6	+14	554	905	1 813	1 984	+ 9
Övriga delade lasarett ² <i>Other specialized gen. hosp.</i>	87,6	99,4	+13	1 199	1 358	+13
Speciallasarett <i>Single clinic hospitals</i>	—	—	107,9	122,6	+14	—	—	940	1 006	+ 7
Odelade lasarett <i>Non specialized hosp.</i>	25,5	44,2	75,1	81,1	+ 8	331	570	1 336	1 551	+16
Summa lasarett <i>Total</i>	28,4	47,2	96,6	109,4	+13	409	686	1 331	1 493	+12
Reumatikersjukhus <i>Hospitals for rheumatics</i>	—	24,1	49,7	56,4	+13	—	1 098	2 543	3 025	+19
Anstalter för vanföra <i>Hospitals for the crippled</i>	22,2	38,0	82,8	84,2	+ 2	686	996	2 400	2 516	+ 5
Riksförsäkringsverkets sjukhus <i>National Insurance Board</i>	14,0	20,6	35,9	41,4	+15	830	1 321	2 306	2 712	+18
Sjukstugor <i>Cottage hospitals</i>	19,8	31,7	58,0	66,6	+15	280	500	1 324	1 584	+20
Fristående anstalter för tbc-vård <i>Independent TB hosp.</i>	16,3	28,0	59,1	64,7	+ 9	2 745	3 754	5 263	5 845	+11
Fristående epidemivårdanstalter <i>Independent epidemic hosp.</i>	21,1	44,4	90,5	113,2	+25	293	814	1 909	2 079	+ 9
Sjukhus o. sjukhem för långvarigt kroppssjuka undersjukvårdsstyrelse <i>Homes for chronic sick under health authority</i>	12,4	19,8	37,8	44,4	+17	2 752	4 853	9 298	8 637	— 7

¹ Se diagram sidan 25. — ² Inkl. S:t Eriks sjukhus avdelning för mentalsjukvård.

Tabell A 11

I såväl kostnaden per vård dag som per intagen ingår utgifterna för sjukhusens öppna vård, vilket är oegentligt men oundvikligt, då sjukhusens bokföring i regel icke medger dessas särskiljande. Å andra sidan ingår ej

vissa utgiftsposter (pensionsavgifter, avskrivningar m. m.) i driftkostnaderna. Som framgår av tabell A 10 och A 12 har sjukhus drivna av landsting och städer utom landsting fr. o. m. 1964 redovisat dessa utgifter. För jämförelse bakåt i tiden har de dock ej medtagits i denna tabell.

Tabell A 12

De olika kostnadskontona i tabellen är uppställda enligt den nya kontoplanen. Som framgår av not till tabell A 10 ingår i driftkostnaderna även pensionskostnader, interna poster och avskrivningar. För att kunna jämföra

med tidigare år finns summor även exklusive dessa nämnda utgiftsposter.

Detaljerade uppgifter om de särskilda lasarettens utgifter m. m. lämnas i den årliga redogörelsen »Sjukhusens förvaltningsekonomiska statistik» (utgiven av medicinstyrelsen).

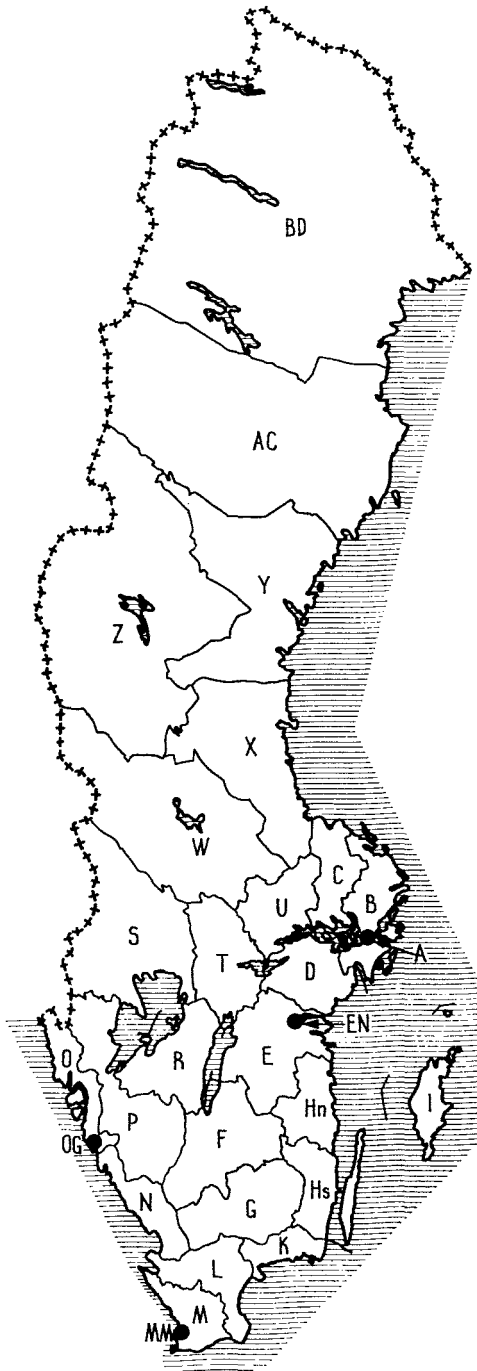
Tab. A 12. Lasarettens driftkonton år 1964 *Running cost of general hospitals*

Källa: Redogörelse B i lasarettens årsberättelser.

Kontobeteckning Item	Under- visnings- lasarett <i>Teaching hospitals</i>	Övr. delade lasarett <i>Other specialized general hospitals</i>		Special- lasarett <i>Single clinic hospitals</i>	Odelade lasarett <i>Non-spe- cialized general hospitals</i>	Summa <i>Total</i>
		Städers utom landsting ¹	Lands- tings			
Hela utgiften, 1 000-tal kronor <i>Total cost, 1 000 kr</i>						
Löner och arvoden <i>Salaries</i>	307 678	111 226	600 106	13 329	31 233	1 063 572
Avgifter till sjuk- o. yrkesskadeförsäkring <i>Insurance contributions</i>	2 797	1 612	7 944	412	403	13 168
Läkemedel <i>Drugs</i>	21 308	9 030	43 757	643	1 941	76 679
Sjukvårdsartiklar <i>Dressings</i>	22 812	5 347	32 498	468	1 409	62 534
Förbrukningsart. o. råvaror <i>Articles of consumption and raw materials</i>	36 514	12 698	77 409	1 076	4 498	132 195
Administration o. div. <i>Office expenses</i>	5 905	1 144	12 275	139	668	20 131
Främmande tjänster <i>Outside services</i>	16 967	10 636	32 656	1 931	1 337	63 527
Vårdavg. o. bidrag, skatter, försäkringsavgifter m. m. <i>Care by other, insurance, taxes, etc.</i>	1 272	720	1 716	255	55	4 018
Interna poster och avskrivningar <i>Internal items and depreciations</i>	23 076	6 457	77 078	399	35 14	110 524
Pensionskostnader <i>Superannuation</i>	20 491	12 284	53 680	852	2 886	90 193
Summa kostnader <i>Total</i>	458 820	171 154	939 119	19 504	47 944	1 636 541
» » exkl. pensionskostnader interna poster o. avskrivningar	415 253	152 413	808 361	18 253	41 544	1 435 824
Per vård dag, kronor <i>Per bed day, kr</i>						
Löner och arvoden	110,07	79,67	72,56	89,53	60,96	81,05
Avgifter till sjuk- och yrkesskadeförsäkring	1,00	1,15	0,96	2,77	0,79	1,00
Läkemedel	7,62	6,47	5,29	4,32	3,79	5,84
Sjukvårdsartiklar	8,16	3,83	3,93	3,14	2,75	4,77
Förbrukningsartiklar o. råvaror	13,06	9,10	9,36	7,23	8,78	10,07
Administration och diverse	2,11	0,82	1,48	0,93	1,30	1,53
Främmande tjänster	6,07	7,62	3,95	12,97	2,61	4,84
Vårdavg. o. bidrag, skatter, försäkringsavgifter m. m.	0,46	0,52	0,21	1,71	0,11	0,31
Interna poster o. avskrivningar	8,26	4,63	9,32	2,68	6,86	8,42
Pensionskostnader	7,33	8,80	6,49	5,72	5,63	6,87
Summa kostnader	164,14	122,61	113,55	131,00	93,58	124,70
» » exkl. pensionskostnader interna poster o. avskrivningar	148,55	109,18	97,74	122,60	81,09	109,41
Procentuell fördelning <i>Percentages</i>						
Löner och arvoden	67,0	65,0	63,9	68,3	65,2	65,0
Avgifter till sjuk- o. yrkesskadeförsäkring	0,6	1,0	0,8	2,1	0,9	0,8
Läkemedel	4,6	5,3	4,7	3,3	4,0	4,7
Sjukvårdsartiklar	5,0	3,1	3,5	2,4	2,9	3,8
Förbrukningsartiklar o. råvaror	8,0	7,4	8,2	5,5	9,4	8,1
Administration och diverse	1,3	0,6	1,3	0,7	1,4	1,2
Främmande tjänster	3,7	6,2	3,5	9,9	2,8	3,9
Vårdavg. o. bidrag, skatter, försäkringsavgifter m. m.	0,3	0,4	0,2	1,3	0,1	0,2
Interna poster och avskrivningar	5,0	3,8	8,2	2,1	7,3	6,8
Pensionskostnader	4,5	7,2	5,7	4,4	6,0	5,5
Summa kostnader	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Vårdplatser (fastställt antal) den 31/12.	10 599	5 166	30 885	562	1 923	49 135

¹ Inkl. S:t Eriks sjukhus avdelning för mentalsjukvård. — Kommentarer, se sidan 29.

Karta 1. Sjukvårdsområden. Allmänt och speciellt för kroppssjukvården
Principal Districts for Sick Care, somatic care in particular

Landstingsområden County councils' districts

B	= Stockholms	läns landstings
C	= Uppsala	» »
D	= Södermanlands	» »
E	= Östergötlands	» »
F	= Jönköpings	» »
G	= Kronobergs	» »
Hn	= Kalmar läns norra	» »
Hs	= Kalmar läns södra	» »
I	= Gotlands	» »
K	= Blekinge	» »
L	= Kristianstads	» »
M	= Malmöhus	» »
N	= Hallands	» »
O	= Göteborgs o. Bohus	» »
P	= Älvsborgs	» »
R	= Skaraborgs	» »
S	= Värmlands	» »
T	= Örebro	» »
U	= Västmanlands	» »
W	= Kopparbergs	» »
X	= Gävleborgs	» »
Y	= Västernorrlands	» »
Z	= Jämtlands	» »
AC	= Västerbottens	» »
BD	= Norrbottens	» »

Städer utom landsting

County boroughs

A	= Stockholm
EN	= Norrköping
MM	= Malmö
OG	= Göteborg

Karta 2. Regionsjukvården *Regional hospital organization*

Enligt riksdagens beslut år 1960 skall riket vara indelat i 7 sjukvårdsregioner för specialiserade vårdgrenar, som kräver så stort upptagningsområde, att

de vanliga sjukvårdsområdena (landstingens resp. städers utom landsting upptagningsområden) är för små att ensamma uppbära kliniker härför. Regionerna, som benämnes efter den ort där *regionsjukhuset* (eller -sjukhusen) är beläget, är följande.

Folkmängd 31/12 1964

1. Stockholmsregionen	1 483 290 inv.
2. Uppsalaregionen	1 202 656 »
3. Linköpingsregionen	890 445 »
4. Lund-Malmöregionen	1 341 574 »
5. Göteborgsregionen	1 357 929 »
6. Örebroregionen	765 259 »
7. Umeåregionen	653 834 »
Summa	7 694 987 »

Inom varje region finns en lokal regionsjukvårdsnämnd och för hela riket ett samordnande organ, centrala regionsjukvårdsnämnden.

De heldragna linjerna på kartan anger regionerna, de streckade länsgrensarna. (Jfr SOU 1958:26.) Punktterna markerar regionsjukhusen.

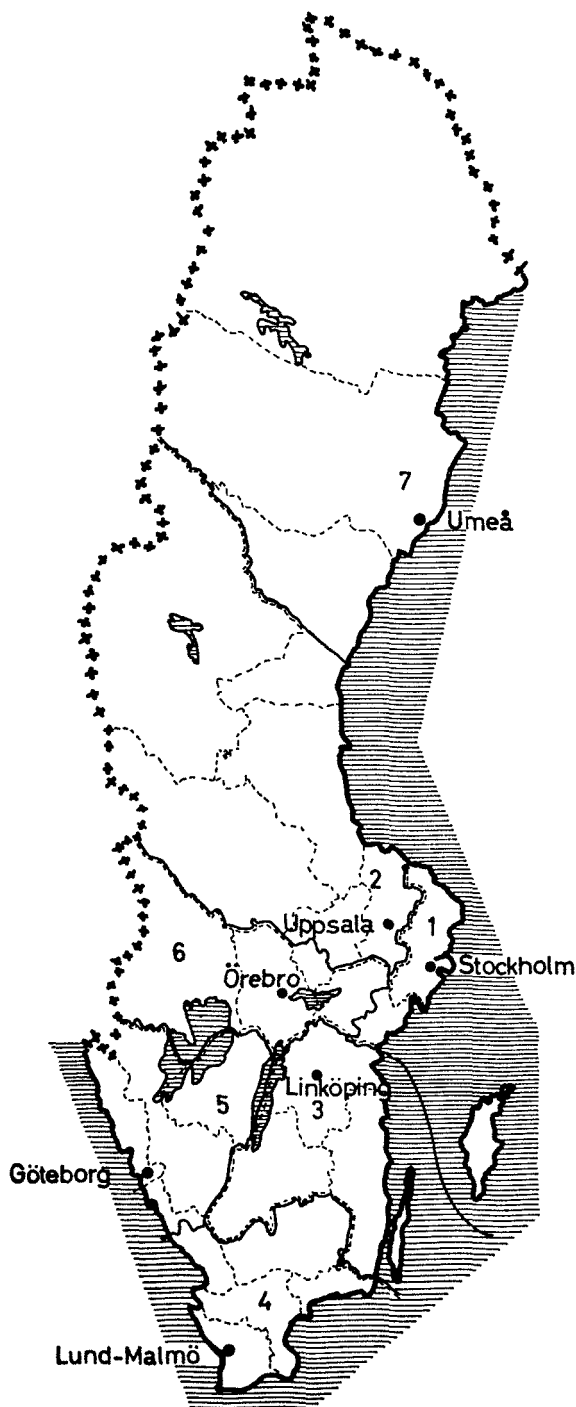
I slutet av år 1964 var följande regionkliniker m. m. i verksamhet enligt avtal mellan sjukvårdsstyrelselserna:

Region, sjukhus och specialitet

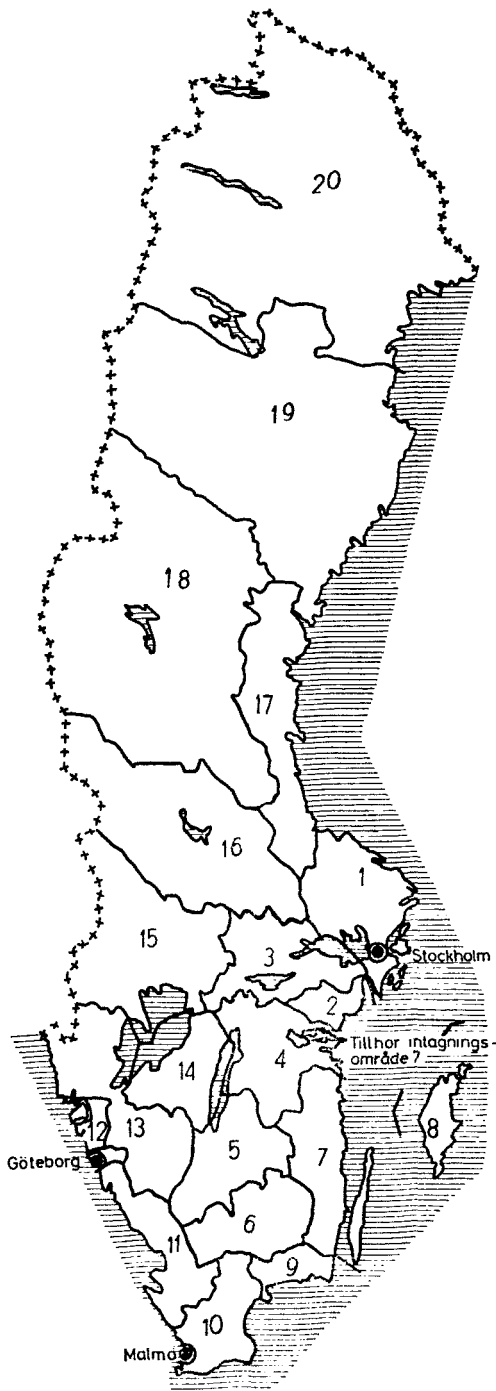
- 1 *S:t Eriks sjukhus*: Njurklirik.
- 2 *Akademiska sjukhuset*: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi, neuro-, thorax- och plastikkirurgi; vårdplatser för kardiologi, reumatologi och medicinsk urologi vid medicinska kliniken, barnkirurgi och urologi vid kirurgiska kliniken samt medicinska barnklinikkens avdelning för barn med cerebral pares (Folke Bernadotte-hemmet, Valsätra).
- 3 *Linköpings lasarett*: Kliniker för: neurologi, radioterapi och neurokirurgi; vårdplatser för njurmedicin vid medicinska kliniken.
- 4 *Lunds lasarett*: Kliniker för njursjukdomar, reumatologi, neurologi, kardiologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk), neurokirurgi (2 st), thoraxkirurgi och urologi.
Malmö allmänna sjukhus: Kliniker för thorax- och plastikkirurgi.
- 5 *Sahlgrenska sjukhuset*: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk), neuro-, thorax- och plastikkirurgi; ett kliniskt-bakteriologiskt och ett kliniskt-virologiskt laboratorium; vårdplatser för medicinsk och kirurgisk urologi.
Göteborgs barnsjukhus: Klinik för barnkirurgi och röntgendiagnostisk avdelning.
- 6 *Regionsjukhuset, Örebro*: Kliniker för dermatologi och plastikkirurgi; avdelning för kardiologi vid medicinska kliniken.
- 7 *Umeå lasarett*: Kliniker för neurologi, dermatologi, radioterapi (allmän), radioterapi (gynekologisk) och plastikkirurgi; vårdplatser för konstgjord njure vid medicinska kliniken.

In conformity a parliamentary decision in 1960 the country is divided into 7 regions for such specialized care for which the county councils and county boroughs are not large enough to support a clinic of their own. The regions and their population are listed above.

At the end of 1964 about 40 such regional clinics and 2 laboratories had been opened in accordance with agreements between the pertinent authorities. These were clinics for kidney diseases, neurology, neurosurgery, dermatology, thoracic surgery, plastic surgery, radiotherapy, urology, child surgery etc.

Karta 3. Mentalsjukhusens upptagningsområden
Certain regions for the care of mentally diseased

De statliga mentalsjukhusens upptagningsområden

State mental hospitals districts

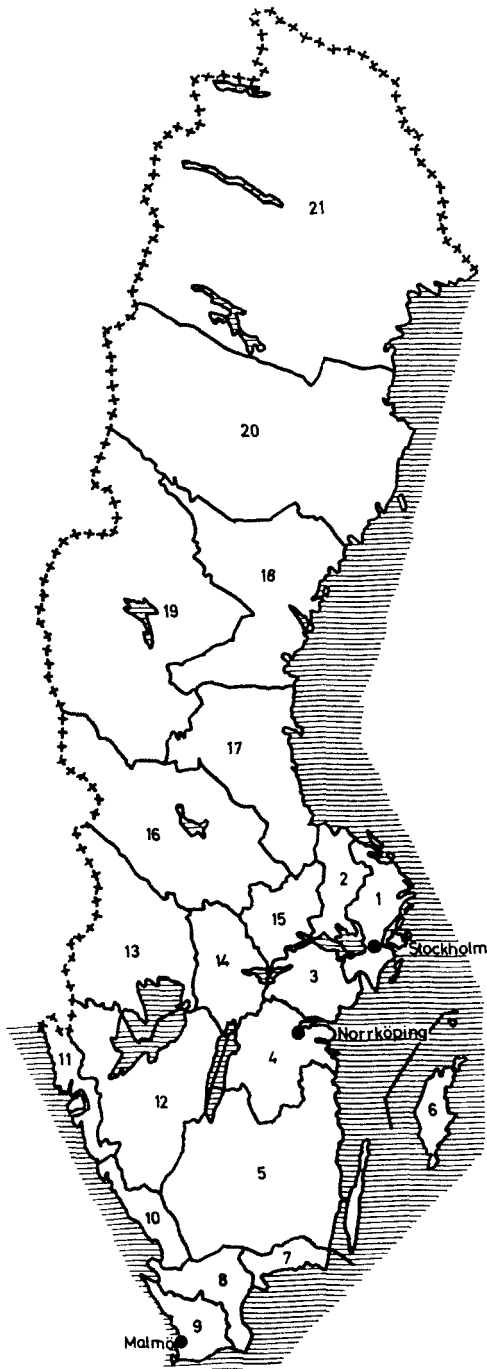
- 1 = Ulleråkers, Uppsala
- 2 = S:ta Annas, Nyköping
- 3 = Sundby, Strängnäs
- 4 = Birgittas, Vadstena
- 5 = Ryhovs, Jönköping
- 6 = S:t Sigfrids, Växjö
- 7 = S:ta Gertruds, Västervik
- 8 = S:t Olofs, Visby
- 9 = Gullberna, Karlskrona
- 10 = S:t Lars, Lund
- 11 = S:ta Marias, Hälsingborg
- 12 = S:t Jörgens, Lillhagen
- 13 = Restads, Vänersborg
- 14 = Falbygdens, Falköping
- 15 = Mariebergs, Kristinehamn
- 16 = Säters
- 17 = Sidsjöns, Sundsvall
- 18 = Frösö, Östersund
- 19 = Umedalens, Umeå
- 20 = Furunäsets, Piteå

De tre storstäderna Stockholm, Göteborg och Malmö utgör egna upptagningsområden.

De av landsting drivna mentalsjukhusen Mellringe sjukhus och Hälsinge sjukhus mottar patienter från resp. Örebro län och Gävleborgs län.

Dessutom gäller, att Psykiatriska sjukhuset, Stockholm, (statligt, tidigare sekundärsjukhus), enligt medicinalstyrelsens cirkulär den 1 december 1961 skall ha eget intagningsområde bestående av: Stockholms stad såvitt avser i staden bosatta eller vistande personer, som icke är berättigade till vård på stadens mentalsjukhus och som icke är kriminalpatienter, Solna, Sundbyberg, Lidingö och Nacka städer, såvitt avser där bosatta eller vistande utländska medborgare.

Karta 4. Centralstyrelsernas för vården av psykiskt efterblivna inskrivningsområden
Local districts for the care of mentally deficient

Områden under centralstyrelse för vård av psykiskt efterblivna

Local districts for the care of the mentally deficient

1 = Stockholms	län	landstingsområde
2 = Uppsala	»	»
3 = Södermanlands	»	»
4 = Östergötlands	»	»
5 = Jönköpings,
Kronobergs,
Kalmar	»	landstingsområden
6 = Gotlands	»	landstingsområde
7 = Blekinge	»	»
8 = Kristianstads	»	»
9 = Malmöhus	»	»
10 = Hallands	»	»
11 = Göteborgs o.
Bohus	»	»
12 = Älvsborgs o.
Skaraborgs	»	landstingsområden
13 = Värmlands	»	landstingsområde
14 = Örebro	»	»
15 = Västmanlands	»	»
16 = Kopparbergs	»	»
17 = Gävleborgs	»	»
18 = Västernorrlands	»	»
19 = Jämtlands	»	»
20 = Västerbottens	»	»
21 = Norrbottens	»	»

Stockholm har egen centralstyrelse och likaså de ur länen utbrutna städerna Norrköping och Malmö.

c. Den psykiska hälso- och sjukvården

Sluten vård

Följande huvudtyper av anstalter kan särskiljas (se tabell A 13 och bilaga 2). *Statens* och *storstädernas* (Stockholms, Göteborgs och Malmö) samt från 1963 landstingens *mentalsjukhus* meddelar den mest kvalificerade vården. Till storstädernas och landstingens sjukhus utgår statsbidrag. Därjämte finns alltså vissa *mindre kommunala mentalsjukhus*, vilkas tillkomst ursprungligen motiverades med det otillräckliga antalet vårdplatser vid de statliga mentalsjukhusen. Detta har nödsakat vissa kommuner att själva ordna vårdplatser för patienter som behövt vård på mentalsjukhus. Dessa sjukhus nedlägges emellertid, allteftersom den statliga mentalsjukvården utbygges. De åtnjuter icke statsbidrag. *Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka* avses för vård av sådana patienter, som ej är i behov av mentalsjukhusens kvalificerade resurser. Dessa hem är dels sådana, som drives av *landsting och städer utom landsting*, dels *enskilda*. De förra har statsbidrag. *Skolhem för psykopatiska och nervösa barn* hyser ett klientel av speciellt slag, dock närmast hänförligt till mentalsjukvården. De *psykiatriska lasarettklinikerna*, som ingår i kroppssjukhus, behandlas icke i detta avsnitt (jfr dock kommentaren till tabell A 13).

Gränsen mellan mentalsjukvård och vård av psykiskt efterblivna är i organisatoriskt hänseende icke skarp. Sälunda finns särskilda mentalsjukhus för sådana svårt psykiskt efterblivna, på vilka sinnessjuklagens retentionsrätt skall kunna tillämpas. Även på vanliga mentalsjukhus vårdas en del psykiskt efterblivna. På Källshagens sjukhus finns en särskild avdelning inrättad för ändamålet. Dessa sjukhus och Källshagens berörda avdelning har i statistiken såvitt möjligt räknats till vården av psykiskt efterblivna.

Flertalet anstalter för *psykiskt efterblivna* är upprättade enligt lagen om undervisning och vård av vissa psykiskt efterblivna, som trädde i kraft den 1 januari 1955. Från lagens tillämpning undantages de som är intagna på eller försöksutskrivna från mentalsjukhus eller staten tillhörig anstalt för psykiskt efterblivna. Landsting och städer utom landsting är såsom huvudmän ansvariga för undervisningen och vården av de efterblivna undantagandes sådana, som är blinda, dövstumma, höggradigt vanföra eller epileptiska eller av annat skäl svårigen kan undervisas eller vårdas tillsammans med andra psykiskt efterblivna samt höggradigt psykiskt efterblivna, som fordrar vård på specialanstalt. (För dessa kategorier har staten ansvaret.) Nämnda huvudmän upprättar en plan för ordnandet av undervisningen och vården av de efterblivna inom sitt område. Planen skall upptaga särskolor och vårdanstalter av olika typer (även vissa enskilda); för i planen upptagna anstalter, s. k. *plananstalter*, är huvudmannen ekonomiskt ansvarig.

Vissa enskilda anstalter är icke upptagna i respektive huvudmans plan utan i särskild ordning godkända som s. k. *riksanstalter*, vilka mottager efterblivna elever eller patienter från hela riket.

	Särskola	Vårdanstalt	Sjukhus	Summa
<i>Statens mentalsjukhus</i>	—	—	2 450	2 450
» <i>övriga anstalter</i>	143	214	—	357
<i>Centralstyrelsers plananstalter</i>	2 549	6 527	—	9 076
<i>Enskilda plananstalter</i>	—	912	—	912
<i>Riksanstalter</i>	106	1 695	—	1 801
Summa 1964	2 798	9 348	2 450	14 596
» 1963	2 716	9 159	2 400	14 275
» 1960	2 931	8 285	2 102	13 318
» 1955	2 226	7 650	2 083	11 959

För vården av psykiskt efterblivna redovisas nederst på föregående sida antal av skilda slag av anstalter och vårdplatser den 31/12 1964 (jfr tabell A 13).

Epiletikeranstalterna är drivna av enskilda utom en — epilepsisjukhuset Vilhelmsro — som är statlig anstalt.

Sammanhanget mellan sjukhustyper och vårdformer inom såväl mental- som kroppssjukvården framgår av tabell A 2. Mentalsjukvårdens utveckling i tiden belyses av tabell A 4. Jfr även tabell D 18.

Personalen vid sjukhus för psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna redovisas i tabellerna A 14—A 17.

Ekonomiska uppgifter för mentalsjukhusen återfinnes i bilaga 2.

Öppen vård

Den psykiska hälsovården för vuxna är till största delen knuten till den sjukvårdande verksamheten, främst vid de psykiatriska lasarettsklinikerna. Vid statens mentalsjukhus utövar organ för hjälpverksamhet viss rådgivning till enskilda personer och därutöver till olika organ inom socialvård och nykterhetsvård. Sedan 1962 bedrivs även vid vissa statliga mentalsjukhus försöksverksamhet omfattande bl. a. öppen vård och halvöppen vård i form av dag- och nattsjukhusvård. Liknande verksamhet utövas vid storstädernas polikliniker och av vissa socialläkare.

Mentalvårdsbyrån i Stockholm har till huvudsaklig uppgift att bedriva abortförebyggande verksamhet. Rådgivning i mentalhygieniska frågor ingår dock även i byråns verksamhet.

Familjerådgivning i föräktenskapliga, samlevnads- och socialekonomiska frågor har senare år fått ökad betydelse som en mentalhygienisk rådgivningsform vid sidan av till sjukvården ansluten öppen vård.

Redan 1951 inrättades i Stockholms stad en familjerådgivningsbyrå och sedermera har på andra orter ett antal dylika byråer kommit till stånd i kommunal regi. Även vissa ideellt inriktade organisationer har länge bedrivit familjerådgivning i samband med annan mentalhygienisk verksamhet. Hit hör S:t Lucasstiftelsen i Stockholm samt Svenska föreningen för psykisk hälsovård. Sedan år 1962 har försöksvis anordnad familjerådgivning med statsbidrag (SFS nr 710/1960) funnits i Stockholms stad för en filialbyrå (Nybohovsbacken) samt inom Östergötlands, Västmanlands, Kopparbergs och Västernorrlands läns landstingsområden.

Intresset för denna form av försöksverksamhet i öppen vård är under stigande och för närvarande föreligger ansökningar om statsbidrag från ytterligare 6 landstingskommuner, kommuner tillhörande landstingskommun och städer utanför landstingskommun. Rådgivningen kan, förutom familjeärenden, även omfatta rådgivning i sexualfrågor och även förenas med abortrådgivning (byrå av typ I A och I B). Byråerna kan ledas av läkare eller kurator och skall författningsenligt ha konsulter med psykiatrisk och gynekologisk sakkunskap. (Medicinalstyrelsens cirkulär den 31 oktober 1962, MF 1962: 93.)

Den psykiska barna- och ungdomsvården (PBU) bedrivs vid centraler i anslutning till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker och fristående centraler. Verksamheten, som står under medicinalstyrelsens tillsyn, omfattar 42 centraler; 21 av centralerna är anslutna till barn- och ungdomspsykiatriska kliniker eller motsvarande.

Inom den psykiska barna- och ungdomsvården fanns vid slutet av år 1964 87 läkartjänster, 7 psykologtjänster, 93½ biträdande psykologtjänster, 88 kuratorstjänster och 21 pedagogassistenttjänster.

(Forts. på sidan 38)

Tab. A 13. Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1964, deras intagningar, vård dagar och beläggning

Mental hospitals and institutions for mentally deficient and epileptics, beds, admissions, etc.

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Sjukhustyp <i>Hospital type</i>	Antal sjukhus <i>No. of hospitals</i>	Vårdplatser (fastställt antal) <i>Beds</i>		Intagningar <i>Admissions</i>	Vård dagar, 1 000-tal <i>Bed-days, 1 000</i>	Patienter i medeltal per dag <i>No. of patients per day</i>	Beläggning, % <i>Occupancy, %</i>
		den 31/12	i medeltal und. året <i>Average during year</i>				
Statens mentalsjukhus <i>State mental hosp.</i>	24	20 482	20 298	23 396	7 403	20 227	100
Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	6	5 508	5 508	10 356	1 892	5 169	94
Landstingens mentalsjukhus ¹ <i>Mental hospitals in county councils' districts</i>	2	1 380	1 380	1 851	208	568	141
Mindre kommunala mentalsjukhus <i>Small mental hospitals</i>	3	151	177	107	70	191	108
Sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Mental nursing homes:</i>							
sjukvårdsstyrelser <i>of health authorities</i>	77	5 083	5 064	3 188	1 761	4 811	95
enskilda <i>private</i>	84	1 543	1 524	648	533	1 456	96
Skolhem för psykopatiska och nervösa barn <i>Schools for psychopatic and nervous children</i>	5	137	142	293	238	104	73
Summa mentalsjukhus <i>Total</i>	201	34 284	34 093	39 639	11 905	32 526	95
Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	5	2 450	2 425	359	743	2 030	84
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna <i>Other establishments for mentally deficient:</i>							
statliga <i>of the State</i>	4	357	352	264	298	268	76
centralstyrelser <i>of county central boards</i>	104	9 076	8 938	1 847	3 036	8 295	93
enskilda <i>private in co-operation with county central boards</i>	20	912	911	125	319	872	96
enskilda <i>private, other</i>	42	1 801	1 809	131	648	1 770	98
Summa anstalter för psykiskt efterblivna	175	14 596	14 435	2 526	4 844	13 235	92
Epileptikeranstalter <i>Institutions for epileptics</i>							
Epileptikersjukhus <i>Hospital</i>	1	244	244	113	81	221	91
Epileptikerhem <i>Nursing homes</i>	10	786	774	212	250	683	88
Summa anstalter för epileptiker <i>Total</i>	11	1 030	1 018	325	331	904	89
Summa summarum <i>Grand total</i> 1964	387	49 910	49 546	42 490	17 080	46 665	94
1963	375	49 001	47 693	39 630	16 969	46 491	97
1960	359	47 227	46 839	231 300	17 042	46 563	99
1955	319	42 718	42 561	24 146	16 333	44 748	105
1950	275	40 244	39 922	17 927

¹ Nya sjukhus under beläggning. — ² Uppskattat tal.

(Forts. från sidan 36)

Hjälpverksamhet. Inom varje sjukvårdsområde utövas tillsyn och lämnas hjälp åt från sjukhusen försöksutskrivna och exspektanter. Denna organisation fungerar även såsom psykiatrisk, rådgivande instans inom resp. sjukhusområde. Kostnaderna för denna verksamhet utgörs huvudsakligen av avlöningar och reseersättningar till den personal, som sköter densamma.

Familjevård. Förutom de psykiskt sjuka, som vårdas på anstalterna, finns ett antal, som under sjukhusens överinseende omhänderhas i familjevård. I Stockholm och Göteborg är denna vård icke ansluten till sjukhusen och redovisas icke i denna publikation, utan ingår som en del av stadens öppna vård av psykiskt sjuka, för vilken finnes en fristående organisation. Den statliga familjevårdens kostnader redovisas i bilaga 2.

Halvöppen vård. Vid vissa mentalsjukhus och psykiatriska lasarettskliniker bedrivs i växande omfattning s. k. dagsjukhusvård. De hittillsvarande erfarenheterna av denna verksamhet får betecknas som goda.

Tabell A 13

För begreppen *sjukhus, beläggning* m. m. hänvisas till kommentaren till tabellerna A 1 och A 2. *Vårdplatser och beläggning.* Vårdplatsantalet avser det fastställda antalet vid slutet av året. En del av dessa var sekundärplatser, d. v. s. avsedda för mera långvarigt sjuka (se bilaga 2, sidan 116). Någon redovisning av det i genomsnitt under året tillgängliga platsantalet i likhet med det som beräknas av lasarett m. fl. förekommer icke. Beläggningstalen är beräknade på det fastställda platsantalet i medeltal per år (se tabell A 1). Då platsantalet är känt endast vid slutet av åren, blir kalkylen icke exakt.

Beläggningstal (%) för de senaste åren följer nedan.

	1955	1960	1963	1964
Statens mentalsjukhus	117	103	103	103
Storstädernas mentalsjukhus	104	94	94	94
Mindre kommunala mentalsjukhus	93	98	95	108
Sjukvårdsstyrelsers sjukhem f. lättskötta	97	95	96	95
Statens mentalsjukhus f. psyk. efterblivna .	104	100	91	84
Övriga anstalter för psykiskt efterblivna	91	97	94	93
Epileptikeranstalter ..	97	97	96	89

Antalet i medeltal per dag vårdade patienter avser endast dem, som vårdats på själva sjukhusen. I bilaga 2 redovisas även dem, som varit försöksutskrivna eller i familjevård.

Till mentalsjukvården hör också vården på de *psykiatriska lasarettsklinikerna*. De senare ingår i kroppssjukhusens tal i tabell A 1. Passar man in dem i deras sammanhang med psykiatrin, erhålles följande för år 1964:

	Vårdplatser 31/12	Intagningar	Vård dagar, 1 000-tal
Psykiatriska kliniker	1 989	19 556	538
Mentalsjukhus enl. tab. A 13	34 284	39 639	11 905
Summa	36 273	59 195	12 443
Däraf % psykiatriska kliniker	5,5	33,0	4,3

Ytterligare upplysningar om mentalsjukvården i dess helhet återfinnes i tabellerna A 2 och A 4. Specifikation av de stora mentalsjukhusen finnes i bilaga 2 och av de psykiatriska klinikerna i bilaga 1.

Anstalterna för psykiskt efterblivna (inkl. statens mentalsjukhus för dylikt klientel) redovisade ett antal vårdplatser vid skilda slag av vårdavdelningar och anstalter, som framgår av tablå på sidan 35.

Allmänt gäller om tabell A 13, att vissa anstalter icke lämnat vederbörliga uppgifter om intagningar och vård dagar men att *beräknade tal* har insatts för dem, så att summorna likväl är kompletta. Detta gäller särskilt skolhemmen för psykopatiska och nervösa barn, men även andra, smärre anstalter.

Tab. A 14. Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1964

Personnel at establishments for mentally diseased, and epileptics

Källa: Tjänsteförteckningar i medicinalstyrelsen och sjukhusens årsberättelser.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals for mentally diseased</i>	Storstädernas och landtingens mentalsjukhus <i>Mental hospitals²</i>	Lands- tingens o. städens u. landstings sjukhem <i>Homes for mentally diseased</i>	Övriga anstalter ³ <i>Other establishments</i>	Summa för vård av psykiskt sjuka <i>Total for mental diseases</i>	Epileptiker- anstalter <i>Establishments for epileptics</i>
Läkare <i>Physicians</i>	313	113	(83)	(95)	(604)	(11)
Lärarpersonal <i>Teachers</i>	—	—	—	11	11	19
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	8 748	3 117	1 102	494	13 461	294
Förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i>	415	³ (106)	⁴ (34)	52 ^{1/2}	608	19
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	1 776	³ (544)	320	180	2 820	129
Summa <i>Total</i>	11 252	(3 880)	(1 539)	(833)	(17 504)	(472)

¹ Inkl. rättspsykiatriska avd. o. familjevård; exkl. Källshagens avd. för psykiskt efterblivna.

² *Of the three largest cities and in county councils' districts.*

³ Personalen på S:t Eriks sjukhus redovisad i tabeller för kroppssjukvård.

⁴ Personal, som i årsberättelse redovisats som gemensam med ett flertal sjukhus har icke medtagits i tabellen.

⁵ Uppskattning.

Tabell A 14

Uppgifterna avser tjänster, vad avser statens mentalsjukhus men i övrigt personer. I talen för statens mentalsjukhus har inräknats tjänster för 29 läkare, 96 »övrig vårdpersonal», 21 förvaltningspersonal och 3 ekonomipersonal allt inom den statliga hjälpverksamheten och familjevården och 17 läkare, 14 »övrig vårdpersonal» och 14 kontorspersonal tillhörande de rättspsykiatriska avdelningarna. Atskilliga av i tab. A 14 upptagna läkartjänster, nämligen de som är knutna till vårdhem o. dyl., gäller deltidсанställda och en del av dessa innehas

av läkare vid större mentalsjukhus eller tjänsteläkaren på orten.

I tabellen ingår som föreståndarinnor eller som översköterskor en del examinerade sjuksköterskor. Dessas antal vid slutet av år 1964 var 370 på de statliga mentalsjukhusen, ca 270 på de tre storstädernas mentalsjukhus (jfr tab. A 16) och ca 50 på landstingens mentalsjukhus. Dessutom fanns ca 140 examinerade sjuksköterskor vid landstingens vårdhem för lättskötta psykiskt sjuka.

Jordbrukspersonalen vid mentalsjukhusen har räknats i gruppen ekonomipersonal.

Tab. A 15. Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1964
Personnel at establishments for mentally deficient

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna ¹ <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Övriga statens anstalter för psykiskt efterblivna <i>Other state institutions</i>	Plananstalter för psykiskt efterblivna <i>In authorized plan</i>		Riksanstalter för psykiskt efterblivna <i>Private institutions</i>	Summa för undervisn. och vård av psykiskt efterblivna <i>Total for mentally deficient</i>
			landstings och städers utom landsting under county and county borough authority	enskilda privata owned		
Läkare	23	(23)
Lärarpersonal	—	20	324	—	21	365
Övrig vårdpersonal ...	1 030	78	2 748	199	358	4 413
Förvaltningspersonal .	50 ^{1/2}	9	116	19	38	232
Ekonomipersonal	232	79	946	86	159	1 502
Summa	1 335	186	4 134	304	576	(6 535)

¹ Inkl. Källshagens avd. för psykiskt efterblivna.

Tabell A 15

Uppgifterna om personalen avser i huvudsak antalet personer; endast för statens mentalsjukhus gäller de tjänster.

År 1964 ingick ett 70-tal examinerade sjuksköterskor bland vårdpersonalen. Jordbrukspersonalen vid landstings och enskilda anstalter har — till skillnad mot vid mentalsjukhusen — räknats som vårdpersonal.

Tab. A 16. Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1964
Posts and vacancies among nursing personnel at mental hospitals

Källa: Enquête till statens mentalsjukhus; årsberättelser.

Tjänster Posts	Statens, oktober 1964 <i>State hospitals</i>	Storstädernas d. 31/12 <i>Three largest cities</i>
Läkare <i>Physicians</i> ...	308	104
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>		301
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	8 878	2 409
Därav vak. med behov av vikarie <i>Vacancies without replacements</i>		
Läkare	79	2
Sjuksköterskor	214	29
Övrig vårdpersonal		9
Vakanser % av tjänster <i>Vacancies %</i>		
Läkare	25,6	1,9
Sjuksköterskor		9,6
Övrig vårdpersonal .	2,4	0,4

Tabell A 16

I tjänsterna vid statens mentalsjukhus (exkl. sjukhusen för psykiskt efterblivna) har inbegripits läkartjänsterna vid rättspsykiatriska avdelningar och vad beträffar sjuksköterskor och övrig vårdpersonal även tjänster vid hjälpverksamhet och familjevård. Se kommentar till tabell A 9 betr. begreppet vakant tjänst. Förutom tabellens uppgifter kan nämnas, att 22 läkartjänster, varav 15 vid statens mentalsjukhus, uppehölls av svensk medicine studerande.

Tab. A 17. Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna år 1964 *Nursing personnel per 100 beds at establishments for mentally diseased and mentally deficient*

	Statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka ¹ <i>State mental hospitals</i>	Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hospitals of the three largest cities</i>	Landstingens sjukhem för lättskötta psykiskt sjuka <i>Homes for mentally diseased</i>	Statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna <i>State mental hospitals for mentally deficient</i>	Landstings och städers utom landsting plananstalter för psykiskt efterblivna ²
Läkare <i>Physicians</i>	1,4	1,8	..	0,9	..
Övrig vårdpersonal <i>Other nursing personnel</i>	42,2	48,1	21,7	42,0	433,8
Förvaltningspersonal <i>Administrative staff</i>	1,9	2,6	(0,7)	2,1	1,3
Ekonomipersonal <i>Domestic staff</i>	8,7	28,8	6,3	9,5	10,4
Summa <i>Total</i>	54,2	(60,3)	(28,7)	54,5	(45,5)

¹ Inkl. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna. — ² Exkl. S:t Eriks sjukhus. — ³ *Nursing homes for mentally deficient under county and county borough authority.* — ⁴ Inkl. lärarpersonal.

Tabell A 17

Tabellen avser tjänster vad angår statens mentalsjukhus men i övrigt anställda personer. Uppgifterna om personal på 100 vårdplatser ger icke full rättvisa åt utvecklingen för de stora mentalsjukhusens del, om man jämför med tidigare årgångar av denna publikation emedan överbeläggningen på vårdplatserna något minskats under senare tid. Sistnämnda förhållande spelar däremot ingen roll för vidstående uppgifter om läkartätheten, emedan dessa enligt praxis räknats på antalet på sjukhusen befintliga patienter. Hjälpverksamhet och familjevård är icke medräknade. Personalen på landstingens mentalsjukhus har icke redovisats i tabellen då beläggningen påbörjats under året.

Antal i genomsnitt per dag befintliga patienter per läkartjänst

In-patients per day per physician

År	Statens mentalsjukhus (för psykiskt sjuka)	Storstädernas mentalsjukhus
1947	153	116
1950	152	91
1955	140	83
1959	110	58
1960	103	55
1961	95	53
1962	86	51
1963	77	50
1964	71	51

Tab. A 18. Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården

Running cost per bed-day

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Dagkostnad, kr						Förändring
	1948	1957	1960	1962	1963	1964	1963—1964 %
Statliga mentalsjukhus	8,3	18,4	23,8	29,3	34,2	38,3	+ 12
Familjevården vid statliga mentalsjukhus	3,3	7,2	8,6	9,4	10,4	11,2	+ 8
Storstädernas mentalsjukhus	11,7	26,0	33,0	38,8	42,4	50,0	+ 18
Landstingens och städers utom landsting sjukhem för psykiskt sjuka	6,0	12,5	15,3	18,1	20,7	24,1	+ 16

¹ Korrigerat tal.

Tabell A 18

I beräkningen för de statliga mentalsjukhusen ingår även dylika sjukhus för psykiskt

efterblivna (jfr bilaga 2). Kostnaden för familjevård och hjälpverksamhet ingår icke.

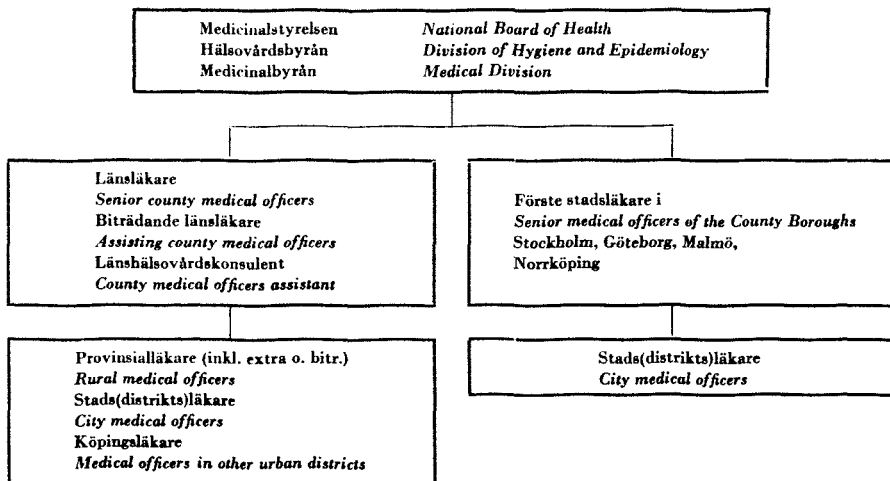
d. Vissa fristående organ och verksamheter

Tjänsteläkarna

Läkare i Sverige bildade i mitten av 1600-talet en sammanslutning, collegium medicorum, för tillvaratagande av sina intressen. Enligt kungl. resolution år 1663 ålades dess medlemmar att utöva enskild sjukvård mot en av collegium och magistraten i Stockholm gemensamt upprättad taxa. Vidare hade de vissa skyldigheter i fråga om bekämpande av epidemier. Enligt år 1688 utfärdade privilegier skulle av collegium förordnade provincialmedici svara för sjukvården ute i landet, envar i ett eller flera län. Titeln provincialmedicus utdelades emellertid även till läkare med annan verksamhet. År 1744 utfärdades kungl. instruktion »för de provincialdoktorer, som av Kungl. Maj:t och kronan eller på städernas stater njuta någon viss och ständig lön». Deras huvudsakliga arbetsuppgift var öppen sjukvård, meddelad utan ersättning till fattiga sjuka och i övrigt mot fastställd taxa. Fanns sjukhus («hospital») inrättat i den stad där tjänsteläkaren bodde, ingick i hans skyldigheter att vårda där intagna sjuka. Genom 1890 års allmänna läkarinstruktion blev stadsläkarinstitutionen föremål för reglering i allmän författning och genom samma instruktion tillkom förste provinsialläkarna för uppgifter, vilka huvudsakligen tillhör den allmänna hälso- och sjukvården. Tjänsteläkarväsendet, som sedermera reglerats i allmänna läkarinstruktionen av år 1930, innefattade icke blott provinsial- och stadsläkare utan även köpings- och municipalläkare samt av kommuner och lands- ting avlönade extra provinsialläkare.

I juli 1962 upphörde förste provinsialläkarinstitutionen. I dess ställe trädde den av 1961 års höstriksdag antagna länsläkarorganisationen. Ifrågavarande omorganisation hade förberetts under nära 20 års tid. Kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket, har i sitt betänkande år 1958 bl. a. ingående upptagit frågan om länsläkarorganisationen. Utöver länsläkaren (förtvarande förste provinsialläkaren) skall den nya organisationen tillföras ytterligare kvalificerad läkarkraft genom att nu befintliga arvodestjänster som biträdande förste provinsialläkare successivt ut-

LÄNS-, PROVINSIAL- och STADSLÄKARVÄSENDET MEDICAL OFFICERS' SERVICE

bytas mot heltidstjänster som biträdande länsläkare. Som framgår nedan fanns 10 sådana tjänster vid årsskiftet 1964/65. Under de närmast följande åren har man avsett att de återstående länen efter hand skall erhålla biträdande länsläkare. I länsläkarorganisationen ingår också för varje län en läns hälsovårdskonsulent, under år 1964 fanns sammanlagt 16. För befattningshavare inom länsläkarorganisationen skall, liksom för de förutvarande förste provinsialläkarna, staten vara huvudman.

Den 1 januari 1965 fanns 24 länsläkartjänster, 10 tjänster för biträdande länsläkare, 14 tjänster för biträdande förste provinsialläkare och 723 tjänster för provinsialläkare (ordinarie, extra och biträdande). Av tjänsterna som biträdande förste provinsialläkare innehades 7 av provinsialläkare. Antalet biträdande provinsialläkartjänster var 4. Diagrammet sidan 42 visar, hur tjänsteläkarväsendet är organiserat. Till skillnad mot diagrammet på sidan 2 illustrerar det emellertid icke hur huvudmannaskapet är fördelat mellan stat, landsting osv. utan hur de olika läkargrupperna är underställda varandra i det hälsovårdande arbetet.

Vakanssituationen vad gäller provinsialläkarna var den 1 april 1965 följande. Av 731 provinsialläkartjänster (ordinarie, extra och biträdande) var 141 ej uppehållna av legitimerade läkare eller läkare med tidsbegränsad behörighet. 66 av dessa var vakanta utan vikarie och uppehölls av provinsialläkare i angränsande distrikt.

Antalet provinsialläkar-distrikt utgjorde 546. Inom 46 av dessa fanns tvåläkarstationer och inom 6 treläkarstationer.

Förste stadsläkartjänsterna var 4 (i Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping) och stadsläkartjänsterna 30, varav 5 i nämnda städer. Förste stadsdistrikts- och stadsdistriktsläkartjänsterna var 199 och socialläkartjänsterna 11.

Distriktsvården m. m.

Enligt en år 1920 utfärdad kungörelse skulle statsbidrag till avlöning av distriktsköterskor utgå till landsting, landskommun eller sammanslutning av landskommuner, som inom resp. områden anordnat distriktsvård enligt av Kungl. Maj:t godkänd plan. År 1935 genomfördes en distriktsvårdsreform, som innebär, att statsbidrag endast utgår till landsting. Distriktsköterskorna, vilkas verksamhet huvudsakligen är förlagd till landsbygden, har att svara för dels sjukvård i hemmen, dels hälsovård, nämligen spädbarnsvård, skolhygienisk verksamhet, dispensärarbete och bostadstillsyn. Verksamheten regleras genom Kungl. Maj:ts kungörelse den 28 juni 1935 angående statsbidrag till distriktsvård och medicinalstyrelsens normalinstruktion för distriktsköterskor (30 juni 1936) och för första distriktsköterskor (20 nov. 1942). Se vidare tabell A 19.

Tab. A 19. Distriktsköterskornas verksamhet

Public Health Nurses' activity

År Year	Antal distrikts- sköters- kor No. of nurses	Hembesök per distriktsköterska <i>Home visits per nurse</i>	1 sjuk- vård <i>Nursing</i>	1 hälso- vård <i>Health care</i>	Biträtt vid läkarmot- tagning i häl- sovård. Cgr per sköterska <i>Assisted Doc- tor in Health work. Times per nurse</i>
1950	1 264	699	468	43	
1955	1 502	799	374	35	
1960	1 598	825	304	35	
1962	1 609	830	281	29	
1963	1 651	840	266	28	
1964	1 664	852	264	30	

Talen är sammanställda från landstingens årsberättelser angående distriktsvården. I antalet distriktsköterskor ingår vikarier men icke första och bitr. första distriktsköterskor. Hela antalet hembesök för sjukvård år 1964 var 1 417 850 och för hälsovård 438 738 varav 381 830 i spädbarns- och småbarnsvård. Dessutom mottogs 1 391 100 besök av patienter i distriktsköterskans egen mottagning, därav 294 093 i hälsovård.

(Forts. på sidan 46)

Tab. A 20. Den förebyggande mödra- och barnvården år 1964

Källa: Mödra- och barnvårdsorganens årsberättelser.

Län, städer Counties, county boroughs	Antal hälsovårdsorgan Services								Barnafödorskor Mothers				
	Mödravårdscentraler, typ I Type I Maternal Welfare Centres	Barnavårdscentraler, typ I Type I Children's Welfare Centres	Mödravårdscentraler, typ II	Barnavårdscentraler, typ II	Mödra- och barnavårdscentraler, typ II	Barnavårdsstationer Child welfare stations	Mödra- och barnavårdsstationer	Mödra- och barnavårdsfilialer Mat. and child welfare branches	Hela antalet ¹ Total number of mothers	Övervakade ² Supervised			
										Antal Number	hos läkaren	hos barnmorskan hembesök av barnmorskan	
1 Stockholms stad	14	67	—	—	—	—	—	22 389	9 203	4,8	4,5	0,5	
2 Stockholms län	7	9	3	3	—	11	21		62	9 690	3,4	5,5	0,6
3 Uppsala län	2	4	2	1	—	1	9	8	4 087	3 611	3,1	6,3	0,6
4 Södermanlands län	1	6	4	2	—	4	11	32	3 818	3 868	3,1	6,9	0,5
5 Norrköpings stad	2	3	—	—	—	—	—	—	5 626	1 416	4,3	7,6	0,1
6 Östergötlands län i övr.	3	3	—	—	—	2	18	21		4 013	3,6	7,1	0,7
7 Jönköpings län	1	5	7	5	—	4	14	37	4 618	4 160	3,4	5,2	0,6
8 Kronobergs län	1	1	—	—	—	—	—	20	2 360	2 222	3,0	6,0	1,5
9 Kalmar läns norra	1	1	1	—	—	3	11	14	3 388	1 185	2,6	5,6	0,4
10 Kalmar läns södra	1	2	2	1	1	5	9	15		2 392	3,4	5,5	0,2
11 Gotlands län	—	1	1	—	—	—	7	4	891	855	2,7	5,1	1,2
12 Blekinge län	1	2	—	—	—	1	15	14	2 006	2 273	2,3	6,1	0,9
13 Kristianstads län.....	2	2	2	1	—	8	20	20	4 393	3 233	2,7	7,9	0,8
14 Malmö stad	1	8	—	—	—	—	—	—	3 875	1 762	3,7	4,0	0,0
15 Malmöhus län i övr.	2	8	3	1	3	6	16	22	5 953	4 144	3,1	6,5	0,5
16 Hallands län	1	2	2	—	—	4	12	21	2 603	2 128	3,0	4,6	0,7
17 Göteborgs stad	7	35	—	—	—	—	—	—	8 126	5 546	3,6	6,5	0,8
18 Göteb. o. Boh. l. i övr.	2	2	1	1	—	2	23	37	3 146	3 698	3,1	6,5	0,7
19 Älvsborgs län	2	5	5	4	—	2	33	56	5 614	5 091	2,1	6,4	0,5
20 Skaraborgs län	3	3	—	—	—	1	25	9	3 881	3 141	2,8	6,7	0,5
21 Värmlands län	1	1	3	1	1	5	30	40	4 214	3 824	3,2	5,4	1,0
22 Örebro län	1	2	4	5	—	7	15	23	4 065	3 700	3,1	6,8	1,1
23 Västmanlands län	2	3	2	3	—	11	9	12	3 980	4 011	3,1	5,1	0,6
24 Kopparbergs län	1	1	1	1	4	—	26	28	4 333	4 517	2,7	6,2	0,7
25 Gävleborgs län.....	2	3	4	3	—	6	24	22	4 312	4 617	2,7	6,8	0,9
26 Västernorrlands län ...	3	4	1	—	1	8	26	23	3 980	4 197	3,4	6,4	1,1
27 Jämtlands län	1	1	1	—	—	1	21	30	1 957	1 938	3,2	5,4	0,9
28 Västerbottens län	2	2	1	—	—	2	34	121	3 439	3 597	3,4	4,5	0,5
29 Norrbottens län	1	4	5	—	1	1	30	128	4 734	5 211	3,1	4,2	1,3
30 Summa Total	68	190	55	32	11	95	479	624	121 788	109 243	3,3	5,9	0,7

¹ Dessutom mottagningar på tjänsteresor till avlägset belägna platser.² Uppgifterna om hela antalet barnafödorskor avser förlösta mödrar enligt tabell D 11, sidorna 92 och 93.³ Inbegriper graviditeter som avslutats före 28:e havandeskapsveckan.⁴ Inkluderar i kolumnerna »besök hos läkaren» och »besök hos barnmorskan» även kvinnor, som erhållit eftervård.

Maternity and child welfare

Spädbarn Infants				Småbarn Little children									Utgifter för driften, kr Running cost		
Antal levande födda* Number of live born	därav över- vakade supervised		Medeltal besök per spädbarn Visits per infant			Antal över- vakade ettåringar Number supervised one year old children	Medeltal besök per 1-åring Visits per one year old child			Antal över- vakade 2-7- åringar Number super- vised 2-7 years	Medeltal besök per 2-7-åring Visits per 2-7 year old child				
	Antal Number	%	hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan	hembesök av sjuk- sköterskan		hos läkaren	hos sjuksköterskan			hembesök av sjuk- sköterskan
10 909	8 796	81	5,0	2,4	4,2	7 309	1,9	0,3	0,7	23 678	1,4	0,3	0,5	4 130 909	1
12 111	11 351	94	3,4	3,5	2,4	9 184	1,0	0,6	0,4	15 586	0,8	0,4	0,4	1 216 258	2
3 485	3 324	95	4,7	1,0	4,1	2 963	1,8	0,3	1,2	5 105	1,1	0,2	0,9	764 178	3
3 890	3 801	98	4,1	1,2	2,9	3 397	1,3	0,6	0,8	9 910	0,7	0,4	0,5	624 516	4
1 487	1 477	99	4,9	2,2	4,0	1 354	1,5	0,4	0,2	3 492	0,9	0,1	0,0	397 664	5
4 203	4 154	99	4,3	4,8	4,0	3 625	1,4	0,3	1,1	9 265	0,7	0,2	0,7	844 105	6
4 492	4 395	98	3,8	0,9	3,1	3 990	1,5	0,6	0,7	9 463	0,9	0,3	0,4	814 898	7
2 384	(2 384)	100	3,7	1,1	3,7	1 941	1,4	0,5	0,6	4 794	0,6	0,4	0,4	379 932	8
} 3 444	1 276	} 97	3,9	0,8	4,9	1 199	1,6	0,6	1,0	4 127	0,9	0,2	0,7	235 715	9
	2 059		3,9	1,2	4,5	2 068	1,6	0,6	1,0	5 216	0,9	0,3	0,5	331 607	10
892	873	98	4,2	0,6	3,6	814	0,8	0,4	1,1	2 597	0,5	0,3	0,9	180 925	11
2 311	2 290	99	3,8	2,3	2,9	1 998	1,4	0,8	1,0	5 329	0,7	0,4	0,6	303 317	12
3 723	3 696	99	3,6	0,8	3,4	3 423	1,5	0,4	1,1	9 840	0,8	0,2	0,7	438 536	13
3 978	3 654	92	5,6	4,0	4,2	4 351	1,1	1,7	0,1	13 437	0,9	1,2	0,1	1 130 175	14
6 313	6 094	97	3,3	2,9	3,4	5 207	1,3	1,3	0,9	12 152	0,8	1,1	0,5	1 051 203	15
2 589	2 507	97	4,4	0,5	4,2	2 142	1,5	0,3	1,1	5 990	0,6	0,3	0,7	366 875	16
7 088	6 386	90	4,2	4,0	3,5	5 878	1,2	0,6	0,8	16 815	0,7	0,3	0,6	1 921 552	17
4 060	4 060	100	3,9	2,8	4,4	3 632	1,2	0,9	0,9	10 960	0,6	0,6	0,6	571 769	18
5 868	5 699	97	4,3	1,6	3,7	5 362	1,7	0,6	0,8	9 557	0,8	0,4	0,6	931 170	19
3 885	3 823	98	3,2	1,6	4,5	3 338	1,1	0,5	0,9	6 904	0,7	0,4	0,7	429 115	20
4 210	4 152	99	3,7	0,7	3,4	3 681	1,9	0,3	0,9	9 695	0,9	0,2	0,6	683 855	21
4 080	4 008	98	4,2	1,2	4,1	3 496	1,5	0,5	1,0	11 983	0,8	0,3	0,7	909 340	22
4 239	4 173	98	4,4	1,3	3,2	3 934	1,6	0,7	0,8	11 704	0,8	0,4	0,5	711 764	23
4 471	4 436	99	3,3	1,1	3,1	3 787	1,4	0,4	0,8	4 092	1,0	0,3	0,5	604 877	24
4 341	4 340	100	4,1	1,2	4,1	4 070	1,5	0,3	1,0	10 111	0,8	0,3	0,5	787 780	25
3 967	3 965	100	4,4	0,9	4,8	3 670	1,5	0,2	1,2	10 866	0,8	0,2	0,8	890 912	26
1 959	1 936	99	3,5	0,4	3,9	1 745	1,6	0,4	1,6	7 262	0,9	0,1	1,0	379 046	27
3 581	3 540	99	4,1	0,2	3,6	3 291	1,6	0,2	1,5	9 009	0,7	0,1	1,1	581 912	28
4 704	4 618	98	3,1	0,9	4,9	4 250	1,1	0,5	1,5	14 733	0,9	0,2	1,1	1 168 236	29
122 664	117 267	96	4,0	1,8	3,7	105 099	1,4	0,6	0,9	273 672	0,9	0,4	0,6	23 782 141	30

* Definitiv uppgift ur »Folkmängdens Förändringar» 1964.

* Procenttalen är endast approximativt riktiga för

hälso- och sjukvårdsområdena, emedan icke alla där övervakade barn nödvändigtvis tillhör den kyrkobokförda befolkningen.

(Forts. från sidan 43)

Distriktsskötersketjänsternas antal redovisas i tabell B 4.

Antal yrkesverksamma sjuksköterskor i september 1964 med tjänstgöring motsvarande distriktssköterskornas och verksamheten företrädesvis förlagd till städer var följande: Vid barnavårds- och mödravårdscentraler 353, fristående polikliniker 60, läkarmottagningar 423, skolhälsovård 689, dispensärer och skärmbildscentral 130, stadssjukvård 99 och församlingsvård 203.

Den förebyggande mödra- och barnavården

Bland de befolkningspolitiska åtgärderna under 1930-talet i anledning av den sjunkande nativiteten ingick, fr. o. m. år 1938, statsbidrag till förebyggande mödra- och barnavård. Bidragen utgår för närvarande enligt kungörelse den 15 juni 1944 till landstingskommun eller stad, som ej tillhör landstingskommun.

Den förebyggande mödra- och barnavården är en organisation för kostnadsfri hälsokontroll av blivande och nyblivna mödrar och av barn i förskoleåldern i landstings och städers utom landsting regi. Centralerna är oftast belägna vid lasarett med tillgång till specialutbildade läkare, och stationerna står i regel under ledning av provinsialläkare. Verksamheten består främst av mottagningar hos organens (centralernas, stationernas etc.) läkare, barnmorskor och sjuksköterskor samt av besök i hemmet. Mödrarna erhåller alla de läkemedel som erfordras för behandling av graviditetskomplikationer och både mödrar och barn erhåller behövliga skyddsläkemedel, såsom vitamin- och järnpreparat o. s. v. Mödragymnastik anordnas. Råd ges också angående födelsekontroll. Även resorna till mottagningarna är kostnadsfria. Organisationen omfattar hela landet.

Uppgifter om antalet mödra- och barnavårdscentraler och -stationer, övervakade mödrar och barn samt om kostnaden för verksamheten lämnas i tab. A 20. Medeltal besök per barnaföderska på läkares resp. barnmorskors mottagningar, som angivits i tabellen, har räknats fram genom att sätta antalet besök i förvård och eftervård i förhållande till antalet nyinskrivna gravida inom de olika sjukvårdsområdena.

Barn räknas som övervakat om det kontrollerats på barnavårdscentral, -station eller hembesök därifrån gjorts under året.

Utöver vad som framgår av tabellen kan nämnas följande ur centralernas och stationernas årsberättelser. Antalet skyddskoppypade barn var 92 559, trippelpypade 90 523 och polioypade 107 617. Av 104 024 barn, som under första halvåret av sin levnad kontrollerats på central eller station hade 58 484 fått enbart bröstmjolk under minst 2 månader, 31 551 under minst 4 månader och 17 278 under minst 6 månader. Av 33 266 under året synprovade barn hade 31 720 synskärpa 5/5 på båda ögonen och 1 546 synskärpa mindre än 5/5 på ena eller båda ögonen. Under året hörselprovade barn var 14 142, varav 823 remitterats till hörcentral. Prov på fenylketonuri hade gjorts på 60 824 barn varav 2 med positivt resultat.

Antal deltagare i mödragymnastik var 22 190 eller 20 procent av samtliga »övervakade» blivande mödrar.

Förlossningsvården

Statsbidrag till uppförande eller inrättande av *förlossningsanstalter* utgår enligt kungl. kungörelse den 21 juni 1937.

Antalet anstalter och vårdplatser för förlossningsvård utgjorde den 31 december 1964:

	Typ I Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Typ II Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Typ III Antal anstal- ter	Antal vård- platser	Summa Antal anstal- ter	Antal vård- platser
Lasarett (inkl. bb-hus)	48	2 412	58	818	—	—	106	3 230
Sjukatugor m. m.	—	—	31	231	2	19	33	250
Fristående förloss- ningshem	—	—	—	—	6	21	6	21
Summa	48	2 412	89	1 049	8	40	145	3 501

Typindelningen förklaras i not till tabell D 11. De två kvinnoklinikerna på Sahl-grenska sjukhuset har här räknats som en anstalt.

Barnmorskeväsendet. Enligt den nya sjukvårdslagen är huvudmannen skyldig att ombesörja öppen och slutet förlossningsvård i den mån icke annan drager försorg härom. Statsbidrag utgår för anställande av distriktsbarnmorskor. Verksamhetens omfattning under år 1964 belyses av följande approximativa uppgifter: hemförlossningar, varvid barnmorska biträdd, 230; läkarmottagningar i förebyggande syfte, varvid barnmorska biträdd, 26 500; egna mottagningar 53 500, besök (på egna mottagningar) för kontroll och rådgivning, 468 700; hembesök för förvård 54 400, för eftervård 12 100, för barnavård 770, för sjukvård 2 100. Distriktsbarnmorskorna kan även åläggas tjänstgöring i slutet vård; de har under sådan tjänstgöring biträdd vid 2 300 förlossningar.

Antalet tjänster för barnmorskor redovisas i tabell B 4. Beträffande förlossningar m. m. se i övrigt kap. D, d.

Lungsjukvården

Den slutna vården. En sammanfattning av den slutna vårdens platstillgång vid slutet av år 1964, vad avser lungsjukvård och kirurgisk tuberkulos, ter sig sålunda:

	Antal anstalter	Antal vård- platser
Lasarettskliniker för medicinsk lungsjukvård	11	1 052
Thoraxkirurgiska lasarettskliniker	5	264
Sanatorier för lungsjukdomar	21	3 067
Apelvikens kustsanatorium	1	c:a 30
Tbc-avdelningar vid mentalsjukhus.....	3	c:a 200
Tbc-sjukstugor	1	71
Summa	42	(4 684)

På en del av dessa platser vårdas tillfälligt andra långvarigt kroppssjuka än lungsjuka. I den mån särskilda platser är mera varaktigt avdelade för ändamålet är de dock icke medräknade här. Vad angår Apelvikens kustsanatorium skall anmärkas, att detta jämte fall av led-, ben- och körteltuberkulos, efterbehandlar poliofall m. fl. De tre mentalsjukhusen med tuberkulosavdelningar är Ulleråkers, S:t Lars och Umedalens sjukhus. I översikten av vårdformerna i tabell A 2 liksom i tabell A 4, där också intagningar och vård dagar för tuberkulosvården redovisas, och tabell A 13, har dessa avdelningar räknats till mentalsjukvården. Thoraxkirurgin och Apelvikens sanatorium har i tabellerna A 2, A 4 m. fl. räknats till »lasarettsvård och liknande».

Dispensärerna. Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare.

I tabell A 21 återges i sammandrag vissa statistiska data ur Svenska Nationalförningens kvartalsskrift (1965, nr 3), som belyser verksamhetens omfattning.

Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar. Sedan den 1 oktober 1946 har i medicinalstyrelsens regi en systematisk undersökning av svenska folket medelst skärmbildsfotografering (röntgenfotografering) pågått i syfte att på ett tidigt stadium upptäcka fall av lungtuberkulos och bringa dessa under behandling.

Alla personer, som fyllt 10 år, har rätt att bli undersökta, men även en del barn under denna ålder har medtagits. Vilka län, som besökts, och antalet i dem undersökta civila personer (utom patienter vid mentalsjukhus) framgår av tabell D 8.

Verksamhetens totala omfattning framgår av följande uppgifter om antalet undersökta personer. För fullständighetens skull har även den inom försvarsväsendet bedrivna verksamheten här medtagits.

	Civil allmän- het	Patienter på mental- sjukhus	Militärer
År 1946.....	22 635	—	25 104
» 1947.....	277 387	20 856	105 452
» 1948.....	524 184	—	116 973
» 1949.....	424 163	—	160 362
» 1950.....	621 091	—	97 232
» 1951.....	624 824	—	187 616
» 1952.....	566 581	—	176 612
» 1953.....	523 322	—	172 999
» 1954.....	510 386	—	175 699
» 1955.....	526 042	—	138 892
» 1956.....	456 494	—	114 626
» 1957.....	321 534	—	131 393
» 1958.....	277 976	—	156 755
» 1959.....	351 576	—	148 459
» 1960.....	339 791	—	151 962
» 1961.....	296 317	26 074	149 437
» 1962.....	348 214	23 727	136 733
» 1963.....	336 728	6 956	142 757
» 1964.....	1 473 966	3 659	141 490

¹ Dessutom 17 109 undersökningar vid industrier.

De undersökta militärerna torde i en del fall ha blivit undersökta även i egen-
skap av civila personer och även en del civila har undersökts mer än en gång.

Driftkostnaderna för det civila klientelet uppgick kalenderåret 1964 till 1 423 000 kr. Dessutom bestrider staten ensam kostnaderna för den centrala granskningen m. m. av skärmbilderna. Denna granskning kostade budgetåret 1963/64 653 927 kr. För nyanskaffning av materiel till skärmbildsverksamheten betalade staten 45 996 kr.

Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar bidrog till dispensärverksamheten med 150 120 kr år 1964. Vid landets central- och studentdispensärer har med bidrag från Nationalföreningen 65 562 personer röntgenundersökts.

Till vetenskaplig forskning rörande tuberkulos och lungsjukdomar samt hjärt- och kärlsjukdomar har föreningen utbetalat 2 130 956 kr. För studier och eftervård har till f. d. sanatoriepatienter utbetalats 403 857 kr.

Uppgifter om tuberkulosens utbredning återfinnes i kapitel D, b.

Epileptikervården

Av landets ca 50 000 epilepsisjuka behandlas mer än 95 % i öppen vård. Detta sker hos privatpraktiserande läkare och tjänsteläkare samt vid medicinska, pediatri-

Tab. A 21. Verksamheten vid centraldispensärerna år 1964 *Central dispensaries for TB*

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar. Se föreningens kvartalsskrift 1965, nr 3.

Län, städer <i>Counties, county boroughs</i>	Antal central- dispensärer <i>No. of dispens- aries</i>	Undersökta nyttillkomna personer <i>New cases examined</i>	Röntgenunder- sökningar <i>No. of X-ray examinations</i>	Calmette- vaccinationer <i>No. of BCG vaccinations</i>	TB-unders- ökningar ¹ <i>TB-tests</i>
Stockholms stad	1	5 665	181 202	455	5 302
Stockholms län	4	6 631	20 220	70	1 429
Uppsala län	1	6 076	36 750	242	459
Södermanlands län	2	7 945	14 211	4	281
Norrköpings stad	1	4 295	8 761	109	75
Östergötlands län i övr.	2	5 284	10 213	—	536
Jönköpings län	2	5 885	16 327	99	177
Kronobergs län	1	3 292	8 960	64	249
Kalmar län (norra o. södra) ...	3	6 523	12 013	1 144	236
Gotlands län	1	3 356	4 932	56	66
Blekinge län	2	4 083	7 899	84	676
Kristanstads län	2	5 698	42 466	40	417
Malmö stad	1	9 253	39 665	775	1 175
Malmöhus län i övr.	2	12 948	26 452	3 415	632
Hallands län	2	3 496	6 508	141	110
Göteborgs stad	1	20 180	58 226	854	1 689
Göteborgs o. Bohus län i övr. ...	3	8 495	12 144	25	229
Älvsborgs län	3	12 808	18 556	3 711	730
Skaraborgs län	1	2 364	3 661	—	143
Värmlands län	3	6 300	12 102	22	472
Örebro län	2	4 231	7 091	38	62
Västmanlands län	1	1 153	9 113	—	159
Kopparbergs län	2	5 692	8 881	153	345
Gävleborgs län	2	6 159	9 025	238	689
Västernorrlands län	3	7 463	21 662	51	1 164
Jämtlands län	1	3 264	6 897	—	387
Västerbottens län	4	10 514	22 476	158	608
Norrbottnens län	5	11 300	45 296	—	644
Summa Total 1964	58	190 353	671 709	11 948	19 141
1963	59	187 533	534 025	10 462	20 160
1962	60	182 593	530 064	13 549	21 643
1960	62	164 650	525 602	17 494	25 590
1955	62	152 737	573 319
1950	58	136 067	503 865

¹ Avser provtagningar rörande förekomsten av tuberkelbaciller

Tabell A 21

Enligt den år 1937 genomförda dispensärorganisationen är landet indelat i dispensärdistrikt, som i regel förestås av tjänsteläkare. I varje län finns dessutom en eller flera centraldispensärer, som förestås av tuberkulosspecialister och är utrustade med röntgenanläggningar. De största städerna och Älvsborgs län har en något avvikande orga-

nisation med mer centraliserad dispensärverksamhet. Vid universiteten finns särskilda studentdispensärer.

Distriktsdispensärerna utför det förberedande fältarbetet, varefter säkra eller misstänkta tuberkulosfall remitteras till centraldispensären för närmare undersökning, bl. a. medelst röntgen (skärmbildsundersökning). Jämför även översikten sidan 6 och tabell A 7.

riska och neurologiska polikliniker men även vid läkarmottagning för öppen vård vid epilepsisjukhuset Vilhelmsro, Jönköping och epileptikerhemmet Stora Sköndal utanför Stockholm.

Personer som arbetar inom den öppna epileptikervården verkar bland annat för att de epilepsisjuka i största möjliga utsträckning beredes möjlighet att kvarstanna i sin vanliga miljö. Det epilepsisjuka barnet bör så långt som möjligt få deltaga i vanlig skolundervisning.

Antalet vårdplatser m. m. redovisas i tabellerna A 1—A 4, A 13 m.fl.

Vården av veneriskt sjuka

Kostnadsfri undersökning och behandling av personer lidande av eller misstänkta för venerisk sjukdom i smittsamt skede utföres av vederbörande tjänsteläkare på landsbygden och i mindre städer. I städer med mer än 20 000 invånare meddelas sådan vård i regel på särskilda polikliniker. Under år 1964 var sådana polikliniker anordnade i 27 städer, nämligen Stockholm, Uppsala, Eskilstuna, Norrköping, Linköping, Jönköping, Kalmar, Karlskrona, Malmö, Hälsingborg, Lund, Landskrona, Halmstad, Göteborg, Uddevalla, Mölndal, Borås, Skövde, Karlstad, Örebro, Karlskoga, Västerås, Borlänge, Gävle, Sandviken, Sundsvall och Umeå. Poliklinikerna förestås i regel av specialutbildade läkare. Vid dessa har även ett stort antal personer vårdats som lidit av venerisk sjukdom i icke smittsamt skede, hudsjukdom etc. Omfattningen av poliklinikernas verksamhet framgår av nedanstående sammanställning.

	Besök i tusental för:	
	Könssjukdom i smittsamt skede etc.	Könssjukdom i icke smittsamt skede etc.
1945	221	89
1950	135	105
1955	104	100
1956	98	102
1957	87	102
1958	83	103
1959	89	97
1960	99	89
1961	103	87
1962	111	77
1963	115	73
1964	126	59

Det epidemiologiska bekämpandet av de smittsamma veneriska sjukdomarna bedrivs av vederbörande sundhetsinspektör. Sundhetsinspektör är länsläkaren för varje län och 1:e stadsläkaren i Göteborg, Malmö och Norrköping.

I Stockholms stad och län finnes en särskild sundhetsinspektör. Sundhetsinspektören handhar efterforskandet av smittkällor och kontroll av sådana personer som avbrutit behandling eller observation innan denna anses slutförd.

Som medhjälpare åt läkarna vid poliklinikerna i städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping och Linköping är anställda sociala kuratorer.

Sundhetsinspektörernas verksamhet framgår av nedanstående uppgifter, som hämtats från deras till medicinalstyrelsen ingivna rapporter.

Antal personer, som år 1964 anmäls som misstänkta smittkällor, var 19 637. I fråga om 4 163 fall kunde de anmälda styrka smittfrihet, under det att 9 616 misstänkta smittkällor erhöi läkarbehandling.

Antalet personer, som anmäls på grund av underlåtelse att följa lagens föreskrifter eller för avbrott i behandlingen var 4 140. I 2 464 fall hade anmälan gjorts till hälsovårds- eller polismyndighet.

Uppgifter om de veneriska sjukdomarnas utbredning återfinnes i kapitel D, b.

Den abortförebyggande verksamheten

avser enligt av medicinalstyrelsen fastställd normalinstruktion »att på ett personligt sätt taga sig an kvinna, som råkat i ett icke önskat havandeskap och härav drivits till abortönskan, hjälpa henne igenom svårigheterna och förmå henne att föda barnet. Om indikation för legal abort kan anses föreligga och kvinnan vidhåller sin önskan om abort, skall hon förhjälpas därtill». För denna verksamhet utgår statsbidrag enligt kungl. kungörelse den 21 december 1945 (SFS 1945: 863) till landsting eller stad utom landsting på villkor bl. a. att verksamheten ingår i av medicinalstyrelsen godkänd plan, att den utövas vid särskilda rådgivningsbyråer, till vilka skall vara knutna legitimerade läkare och kvinnliga kuratorer, och att avgift icke uttages för meddelande av råd eller i samband därmed utfärdad intyg. Dessutom ger en del av byråerna råd i andra sexualfrågor, bl. a. rörande preventivmedel. Se även kap. D, e.

Under senare år har antalet rådgivningsbyråer för den abortförebyggande verksamheten uppgått till 20, varav en filialmottagning. Sådan verksamhet vid lasarettet i Västerås ingår emellertid numera i den av Västmanlands läns landsting vid lasarettet försöksvis anordnade familjerådgivningsverksamheten. Vidare har Malmöhus läns landsting ansökt om godkännande, räknat fr. o. m. den 1 januari 1964, av plan för försöksvis anordnad familjerådgivning med abortrådgivning vid lasarettet i Hälsingborg. Beträffande Kopparbergs läns landsting föreligger plan, godkänd för försöksvis anordnad familjerådgivning vid lasarettet i Falun. Verksamheten har på grund av brist på kuratorspersonal hittills bedrivits endast i form av abortrådgivning. Även för Älvsborgs läns landsting har godkänt plan för försöksvis anordnad familjerådgivning med abortrådgivning vid lasarettet i Borås och Vänersborg. Denna verksamhet har emellertid ännu icke påbörjats.

Någon ökning av antalet rådgivningsbyråer har sålunda inte skett. Vid slutet av år 1964 innefattade den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten 17 rådgivningsbyråer och 1 filialmottagning inom 11 landstingskommuner och 3 städer utom landsting.

Omfattningen av verksamheten vid rådgivningsbyråerna år 1964 var följande. Av 7 003 under året avslutade ärenden gällde 5 208 abortärenden. Ifrågavarande graviditeter avbröts i 2 889 fall med legal abort. (Hela antalet aborter enligt lagen om avbrytande av havandeskap redovisas i kapitel D, e.)

Inom de 14 landstingskommuner, där huvudmannen icke anordnat särskild abortförebyggande verksamhet eller försöksverksamhet med familjerådgivning innefattande även abortförebyggande verksamhet, har istället det abortsökande klientelet i allmänhet hänvisats till läkare och kuratorer vid lasarettens kvinnoklinik och psykiatriska klinik eller vid mentalsjukhus.

Statens kostnader uppgick budgetåret 1963/64 till 414 482 kr inräknat medel till kvinnor, som av kurator ansetts ha ett omedelbart behov av hjälp samt ersättning till laboratorier för utförande av graviditetsreaktion.

Skyddsympningarna

Enligt lagen den 28 juli 1958 om *ympning mot smittkoppor* (2 §) skall barn i regeln undergå ympning före utgången av det kalenderår under vilket det fyller fyra år.

Enligt till länsbyråerna för folkbokföringen inkomna uppgifter uppgick antalet ympade barn till följande:

	0—4 år	5—14 år	Summa
År 1960.....	76 595	58 082	134 677
» 1961.....	81 167	48 930	130 097
» 1962.....	100 680	52 114	152 794
» 1963.....	101 300	35 950	137 250
» 1964.....	84 721	15 720	100 441

Jämlikt 7 § i lagen har länsläkare (förste stadsläkare) under år 1964 medgivit undantag från ympningsplikt ifråga om 1 097 barn, som till följd av sjukdom, sjukdomsanlag eller allmän svaghet befarats erhålla men av ympningen (år 1959: 473, 1960: 780, 1961: 758, 1962: 796 och 1963: 1025).

Föräldrar, som hyser allvarliga betänkligheter mot ympning, kan under förutsättning, som anges i 8 § i lagen, genom beslut av hälsovårdsnämnd få sina barn befriade från ympningsplikt. Sådan befrielse har under år 1964 meddelats ifråga om 206 barn (år 1959: 437, 1960: 758, 1961: 606, 1962: 352 och 1963: 379).

Om hela antalet personer, som ympats mot smittkoppor, har man ingen säker uppfattning, men med ledning av uppgiften om mängden förbrukad vaccin, och med hänsyn tagen till uppkommande svinn i förbrukningen o. dyl., uppskattar statens bakteriologiska laboratorium detta antal (inklusive ovan redovisade barn) till respektive c:a 420 000, c:a 840 000, c:a 1 500 000 och c:a 500 000 personer år 1961, 1962, 1963 och 1964.

På samma sätt har laboratoriet uppskattat antalet skyddsympningar mot polio till c:a 160 000 personer år 1964 (c:a 300 000 år 1963). Bidrag av statsmedel har lämnats dels till den tredje injektionen åt vissa tidigare ympade, och dels till nymmpningar av personer födda 1910 och senare t. o. m. 30/6 1964. Dessutom har, utanför det offentliga ympningsprogrammet ett icke obetydligt antal personer vaccinerats enskilt. Detta innebär, att efter de under 1964 genomförda ympningarna cirka 4,9 miljoner av befolkningen erhållit ett grundläggande ympskydd mot polio. Anslutningen till vaccinationen har varit mycket växlande inom olika delar av landet. Den har varit god bland barn, cirka 90 %, men sämre ifråga om vuxna.

Varje ofullständig anslutning utgör en farlig lucka men trots detta får sjukdomen anses vara åtminstone temporärt utrotad och därmed c:a 800—900 fall av invaliditet per år förebyggda.

Karantänsväsendet

Jämlikt 3 § karantänskungörelsen den 24 april 1953 (SFS 1953: 222) var år 1964 följande 10 hamnstäder karantänsstationer, nämligen Stockholm, Kalmar, Malmö, Hälsingborg, Göteborg, Gävle, Sundsvall, Umeå, Skellefteå och Luleå. Bevis om rättutrotning och om befrielse från rättutrotning fick — förutom av hälsovårdsnämnd i ovannämnda 10 karantänsstationer — utfärdas av hälsovårdsnämnderna i följande 36 av medicinalstyrelsen härför godkända hamnar, nämligen Falkenberg, Halmstad, Hudiksvall, Härnösand, Höganäs, Karlshamn, Karlskrona, Karlstad, Kristinehamn, Köping, Landskrona, Lidköping, Lysekil, Norrköping, Nyköping, Nynäshamn, Oskarshamn, Otterbäck, Annehärads kommun, Oxelösund, Piteå, Simrishamn, Slite, Smögen, Södertälje, Sölvesborg, Trelleborg, Trollhättan, Uddevalla, Varberg, Visby, Västervik, Västerås, Ystad, Åhus, Örnsköldsvik.

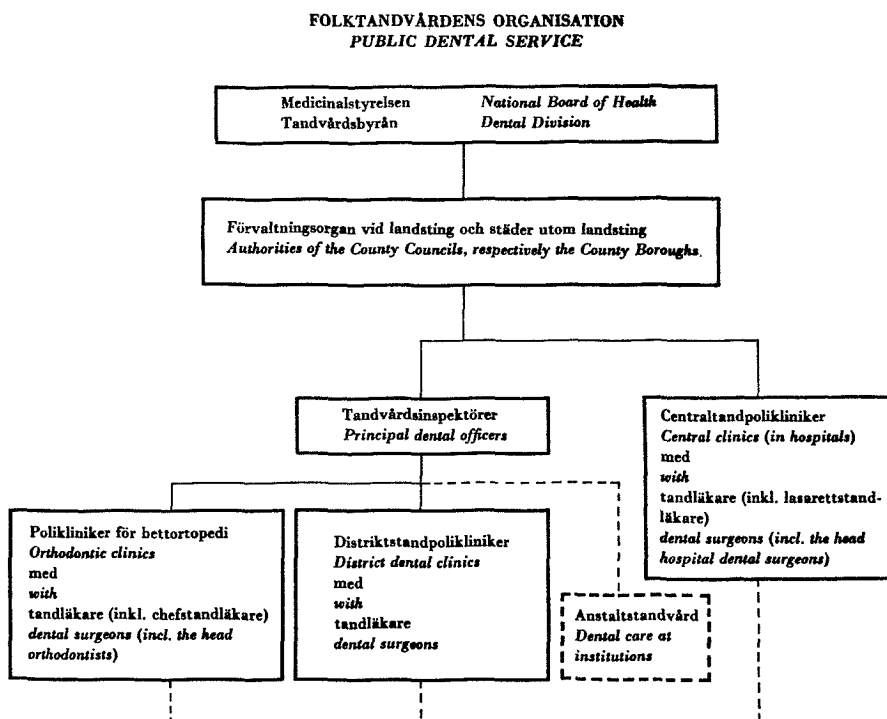
Som tullflygplatser med internationell karaktär växlande fungerade Stockholm-Arlanda, Stockholm-Bromma, Göteborg-Torslanda och Malmö-Bulltofta.

e. Folk tandvården

Första kungörelsen angående statsbidrag till folk tandvård trädde i kraft den 1 januari 1939. Den har sedermera ersatts av kungl. kungörelserna den 1 januari 1951 och den 26 maj 1961 (SFS 1961: 278).

Uppgifter rörande verksamhetens omfattning samt utgifter och inkomster för driften lämnas i tabellerna A 22 och A 23 jämte kommentarer.

Den 1 januari 1965 fanns 29 tandvårdsinspektörer, en i varje landstingskommun och stad, som ej tillhör landstingskommun. Vidare fanns vid centraltandpoliklinikerna, som var 29 till antalet, 97 tandläkare inklusive lasarettstandläkare och vid distriktstandpoliklinikerna, som uppgick till 771, 1 648 tandläkare. Vid 38 polikliniker för bettorptedi fanns 73 tandläkare. Folk tandvårdens organisation framgår av nedanstående diagram.

Tab. A 22. Folk tandvård. Verksamheten år 1964

Public dental care

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) Responsible authority (counties, county boroughs)	Antal tandpolikliniker den 1/1 1965 Dental clinics			Antal tandläk. den 1/1 1965 vid No. of dental surgeons			Antal vid distriktständerpoliklinikerna behandlade Number of patients treated at district dental clinics				Arbetstimmar av tandläkare i tandvård (i distr.) Hours worked at district polyclinics	
	central-central	distrikts-district	för tandreglering för ortodontics	central-tandpoliklinikerna	distrikts-tandpoliklinikerna	pol. för tandreglering för ortodontics	barn children		vuxna adults		hela antalet total	därav i org. barn-tandv. thereof org. child dental care
							fullständigt compl. treatment	partiellt partial treatment	fullständigt compl. treatment	partiellt partial treatment		
Stockholms stad	3	94	3	42	190	19	69 971	2 027	5 404	6 136	236 136	170 578
Stockholms län	1	37	1	2	114	3	49 502	1 940	13 731	23 765	178 563	101 406
Uppsala län	1	16	1	3	42	2	23 881	472	7 898	10 867	71 501	42 223
Södermanlands län	1	15	2	2	47	1	24 125	2 005	11 704	14 500	74 128	44 193
Norrköpings stad	1	5	—	3	14	—	8 284	1 303	980	4 487	21 515	15 630
Östergöt. län i övr.	1	26	1	2	48	1	31 508	871	6 299	11 998	74 520	48 688
Jönköpings län	1	32	1	2	58	1	31 741	1 537	11 612	14 162	95 357	61 121
Kronobergs län	1	19	1	1	27	1	12 209	825	4 874	4 314	44 299	28 013
Kalmar läns norra	—	16	—	—	23	—	10 971	796	6 139	4 266	36 554	21 009
Kalmar läns södra	1	19	1	2	31	1	15 772	685	5 358	8 740	46 544	29 886
Gotlands län	1	9	1	1	7	—	3 153	779	836	3 104	13 742	9 063
Blekinge län	—	17	1	—	32	1	11 642	655	4 099	7 647	54 471	32 068
Kristianstads län	1	33	3	2	64	3	28 592	1 330	9 775	8 234	98 953	59 143
Malmö stad	1	25	1	1	82	2	24 517	1 159	5 152	3 818	107 132	76 118
Malmöhus län i övr.	1	42	4	3	99	3	40 327	2 035	12 626	16 281	154 284	99 980
Hallands län	1	13	2	1	40	2	21 807	1 274	5 118	6 683	70 065	49 935
Göteborgs stad	1	11	2	5	116	10	43 061	1 648	8 224	17 020	162 133	86 720
Göteb. o. Bohus län i övr.	1	27	1	2	36	1	19 446	2 492	5 876	10 857	76 303	46 406
Älvsborgs län	2	48	2	4	83	4	38 161	2 035	14 030	15 439	133 208	84 416
Skaraborgs län	1	14	1	2	24	1	14 369	560	3 628	7 550	43 712	26 303
Värmlands län	1	30	1	3	60	3	24 451	2 271	9 378	17 381	97 179	57 056
Örebro län	1	20	1	2	57	6	25 989	1 071	6 477	9 277	91 830	63 657
Västmanlands län	1	20	1	2	35	1	22 841	1 539	6 043	9 153	63 635	42 368
Kopparbergs län	1	33	1	2	50	3	29 519	1 447	13 614	12 609	88 392	53 812
Gävleborgs län	1	28	2	2	60	2	34 014	3 612	14 409	19 732	106 028	62 784
Västernorrlands län	—	31	1	—	57	1	30 140	1 176	9 930	13 268	100 262	59 933
Jämtlands län	1	27	1	2	29	1	14 752	1 400	4 634	6 212	51 689	31 060
Västerbottens län	1	27	—	1	53	—	25 045	2 497	9 280	13 897	77 132	49 424
Norrbottnens län	1	37	1	3	70	—	33 595	4 136	11 941	27 063	113 978	68 486
Summa Total	29	771	38	97	1 648	73	763 385	45 577	229 069	328 460	2 583 245	1 621 479
därav landsting Counties	23	636	32	46	1 246	42	617 552	39 411	209 309	296 999	2 056 329	1 272 433
städer utom landsting County boroughs	6	135	6	51	402	31	145 833	6 166	19 760	31 461	526 916	349 046
Summa Total 1963	29	760	38	95	1 638	75	758 517	48 935	226 890	325 636	2 660 277	1 671 182
» » 1960	24	742	28	81	1 514	53	719 850	52 400	217 724	281 211	2 516 919	1 596 057
» » 1955	19	596	..	33	1 342	..	608 920	60 487	166 850	235 642	2 056 021	1 296 398
» » 1950	13	401	..	16	664	..	281 702	66 042	85 404	143 147	1 055 345	631 780

Se kommentar nästa sida.

Tabell A 22

Tandpoliklinikerna och tandläkarna. Centraltandpoliklinikerna är förlagda till vissa lasarett, utom Eastmaninstitutet i Stockholm, som är fristående. Det senare är samtidigt utbildningsanstalt och även organisatoriskt inlemmat i distriktsvården. Bland de ovan redovisade distriktstandpoliklinikerna fanns 46 där verksamheten vid årsskiftet 1964/65 var tillfälligt nedlagd. Till vissa distriktstandpolikliniker var anslutna annextandpolikliniker, tillhopa 113 stycken, varav 8 icke var i verksamhet vid årsskiftet.

De i folktandvården anställda tandläkarna (tillhopa 1 818) utgör 31 % av samtliga verksamma tandläkare i riket (jfr tab. B 1).

Tabell A 22 redovisar antalet heltidsanställda personer. Antalet tjänster erhålles, om man lägger till 407 vakanser, som icke uppehållits av vikarier. Vakanserna utgjorde alltså 18 % av antalet tjänster. För åren 1961—1963 var motsvarande antal respektive 14, 15 och 17 %. Förutom de heltidsanställda tjänstgjorde ett litet antal deltidsoanställda tandläkare.

Behandlade personer. Av de sammanlagt 808 962 barn, som redovisas i tabellen hade 786 762 behandlats i organiserad barntand-

vård, d. v. s. systematisk behandling av vissa grupper, såsom skolklasser, årskullar eller anstaltsklientel, och 759 162 hade därvid erhållit fullständig behandling. — Till tabellens tal kan för folktandvårdens del tilläggas, att vid Eastmaninstitutet behandlades 7 677 barn fullständigt och 1 836 barn partiellt och vid tandläkarhögskolan i Stockholm 281 barn fullständigt och 8 partiellt, vid tandläkarhögskolan i Malmö 376 barn fullständigt och 1 271 partiellt samt vid tandläkarhögskolan i Umeå 290 barn fullständigt och 136 partiellt, allt i organiserad barntandvård. En specialundersökning rörande kommunal tandvård utanför folktandvårdens regi visade, att där behandlades 77 570 barn år 1960, dels av 42 särskilt anställda tandläkare, dels av privatpraktiker. Någon liknande undersökning har ej gjorts sedan dess.

Arbetstimmar. Av hela antalet timmar vid distriktstandpoliklinikerna utgör de som utförts i organiserad barntandvård 63 %.

Uppgifterna för åren 1950—1963. Uppgifterna om behandlade personer och arbetstimmar hänför sig till de i förspalten angivna åren, medan antalet polikliniker och tandläkare gäller situationen den 1 påföljande januari.

Tabell A 23

Utgifter för driften. Till de redovisade beloppen kommer kostnader för lokaler, städning, värme och lyse. I vissa län bestrides dessa helt eller delvis av huvudmannen men i andra av den primärkommun, där lokalen är belägen, och vad städer utom landsting

beträffar förekommer, att de delvis går utanför sjukvårdsstyrelsens budget. I intetdera fallet ingår de i tabellen. Dock må nämnas, att det faktiskt av huvudmännen redovisade beloppet uppgick till 12 948 000 kronor, varav 10 907 000 för landstingens och 2 041 000 för städernas del.

Tab. A 23. Folk tandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1964
 Distrikts- och centraltandpolikliniker *Public dental care, running cost and receipts*

Källa: Årlig rapport från huvudmännen (landsting och städer utom landsting).

Huvudman (landsting, städer utom landsting) <i>Responsible authority (counties, county boroughs)</i>	Utgifter för driften, 1 000-tal kr <i>Running cost, 1 000 kr</i>			Inkomster att täcka vidstående driftutgifter, 1 000-tal kr <i>Receipts to cover running cost, 1 000 kr</i>				
	Avlöningar <i>Salaries</i>	Övrigt utom för lokaler, städning, värme, lyse <i>Other expenses except for premises</i>	Summa <i>Total</i>	Statsbidrag till driften <i>Subsidies from the State</i>	Årsavgifter av kommuner <i>Receipts from local authorities</i>	Behandlingsavgifter <i>Fees</i>	Vissa övriga inkomster <i>Other sources</i>	Huvudmannens (landstingets, stadens) kostnad <i>Responsible authority</i>
Stockholms stad	18 542	2 818	21 360	674	3	985	107	19 591
Stockholms län	7 795	1 308	9 103	791	252	2 183	285	5 592
Uppsala län	3 170	1 107	4 277	382	115	1 133	—	2 647
Södermanlands län	3 764	1 080	4 844	386	186	1 270	61	2 941
Norrköpings stad	1 410	232	1 642	66	—	346	—	1 230
Östergötlands län i övr.	3 391	1 311	4 702	482	151	1 152	69	2 848
Jönköpings län	4 681	2 456	7 137	507	156	1 599	71	4 804
Kronobergs län	2 085	501	2 586	195	47	695	—	1 649
Kalmar läns norra	1 766	402	2 168	175	53	751	20	1 169
Kalmar läns södra	2 269	739	3 008	252	143	774	147	1 692
Gotlands län	747	226	973	50	17	193	4	709
Blekinge län	2 229	332	2 561	186	80	754	1	1 540
Kristianstads län	4 546	1 223	5 769	555	150	1 778	3	3 283
Malmö stad	4 750	1 198	5 948	231	—	512	31	5 174
Malmöhus län i övrigt	7 204	1 066	8 270	643	191	1 987	35	5 414
Hallands län	3 107	859	3 966	349	108	778	58	2 673
Göteborgs stad	8 315	1 588	9 903	344	—	1 997	3	7 559
Göteborgs o. Bohus län i övr. ...	2 880	1 597	4 477	310	—	1 236	—	2 931
Älvsborgs län	6 433	1 419	7 852	609	182	2 141	7	4 913
Skaraborgs län	2 138	613	2 751	224	43	822	—	1 662
Värmlands län	4 737	1 485	6 222	390	133	1 739	2	3 958
Örebro län	4 768	1 784	6 552	415	127	1 179	183	4 648
Västmanlands län	3 028	968	3 996	364	115	935	..	2 582
Kopparbergs län	4 392	864	5 256	475	153	1 770	—	2 858
Gävleborgs län	5 598	1 412	7 010	527	164	2 013	53	4 253
Västernorrlands län	5 085	1 460	6 545	482	156	1 609	—	4 298
Jämtlands län	2 591	728	3 319	235	83	848	—	2 153
Västerbottens län	3 609	2 302	5 911	373	101	1 571	120	3 746
Norrbottens län	5 757	2 157	7 914	537	168	1 880	49	5 280
Summa Total	130 787	35 235	166 022	11 209	3 077	36 630	1 309	113 797
Därav landsting <i>Counties</i> ..	97 770	29 399	127 169	9 894	3 074	32 790	1 168	80 243
städer utom landsting <i>County boroughs</i>	33 017	5 836	38 853	1 315	3	3 840	141	33 554
Summa Total 1963	117 306	28 319	145 625	11 178	3 182	35 623	958	94 684
» » 1962	108 457	23 975	132 432	10 746	2 876	34 171	831	83 808
» » 1960	85 550	19 679	105 229	10 255	2 794	30 676	755	60 749
» » 1955	54 318	11 393	65 711	8 736	2 300	21 304	437	32 934

Se kommentar föregående sida.

f. Apoteken

Apoteksinrättningarna utgöres av självständiga apotek, filialapotek och sjukhusapotek. De självständiga apoteken är i princip privata företag, vilka äges och drives av apotekare enligt av Kungl. Maj:t tilldelade personliga privilegier. Apoteken är sammanslutna i ett kollektiv under myndigheternas överinseende, varigenom bl. a. den ekonomiska rörelsefriheten begränsats avsevärt.

Filialapoteken är i administrativt och ekonomiskt avseende knutna till självständiga apotek. Verksamheten på filialapoteken bedrivs oftast i nära samarbete med moderapoteket, vilket möjliggjort förenklingar i fråga om utrustning och arbetsuppgifter under bibehållande av en service, som gör dem praktiskt taget likvärda med självständiga apotek ur allmänhetens synpunkt. De har i regel förlagts till platser, där självständiga apotek icke kan beräknas bli ekonomiskt bärkraftiga samt — framför allt på senare tid — inom områden, som är under utbyggnad, till exempel ytterområdena till de större städerna. Vid ändrade förutsättningar omprövas inrättningarnas status, varvid filialapotek kan förändras till självständiga apotek och vice versa. Även sjukhusapoteken fungerar i regel som filialer till självständiga apotek. De är förlagda till de större sjukhusen och uteslutande inriktade på läkemedelsförsörjningen inom dessa. Såväl filial- som sjukhusapoteken förestås av personer med farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

I enlighet med kungl. kungörelsen den 28 juni 1963 (SFS 1963: 440) kan sjukhusapotek även drivas av sjukvårdsinrättningens huvudman såsom fristående apotek. Kungl. Maj:t har förordnat, att Stockholms stad må inrätta och driva fristående sjukhusapotek vid Södersjukhuset och Sabbatsbergs sjukhus. Verksamheten bedrivs under ledning av en av Kungl. Maj:t förordnad chefsapotekare.

Som komplement till apoteksinrättningarna finnes speciellt på landsbygden läkemedelsförråd, som tillhandahåller ett begränsat urval av de vanligaste läkemedlen. Förråden fungerar som utlämningställen för självständiga apotek och förestås av personer utan farmaceutisk examen, vilka förordnats av medicinalstyrelsen efter förslag av vederbörande apoteksinnehavare.

Personalsituationen på apoteken har under senare år karakteriserats av ett alltmer kännbart underskott av farmaceutiskt utbildad personal. I anledning härav har åtgärder vidtagits i syfte att temporärt öka farmaceutiska institutets utbildningskapacitet.

Antalet apotek, dessas försäljning och personal redovisas i tabell A 24.

Läkemedelsförmåner. Personer som omfattas av den allmänna försäkringen åtnjuter vissa förmåner vid inköp av läkemedel föreskrivna på recept av läkare. Sålunda kan vissa medel erhållas kostnadsfritt, medan för andra rabatt utgår med hälften av det belopp, varmed läkemedlets pris överstiger tre kronor. Samhällets kostnader för nu nämnda förmåner har uppgått till:

1955.....	kr 39,4 milj.	1961.....	kr 109,0 milj.
1957.....	» 64,0 »	1962.....	» 122,3 »
1958.....	» 74,4 »	1963.....	» 137,9 »
1959.....	» 82,4 »	1964.....	» 157,3 »
1960.....	» 92,9 »		

Tab. A 24. Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal år 1964

Number of pharmacies their sale and personnel

Källa: Årliga uppgifter från apoteken jämte »Svensk Farmaceutisk matrikel» utg. av Farmaceutiska föreningen (antal apotek och personal); uppgifter från Apotekarsocieteten (försäljningen).

Län, städer Counties, county boroughs	Antal apotek No. of pharmacies			Läke- medels- förråd Medi- cine supply	Apotekens försäljning, 1 000 kr Total sale, 1 000 kr	Antal invä- nare per apotek (i 1 000- tal) ¹ Inhab. per pharmacy	Läke- medels- förbruk- ning per invä- nare, kr Sale per inhab.	Apo- teks- inne- havare Pharma- cists, proprie- tors	Apotekspersonal (tjänstgörande) Pharmaceutical personnel		
	Själv- ständiga indep- endent	Filial- apo- tek branch	Sjuk- hus- apo- tek at hospi- tals						Apo- tekar- Phar- macists	Farm. kand. ² (re- cept.) Bacha- lors	Apo- teks- elever Pupils
Stockholms stad	51	17	6	7	93 019	12	89,7	46	103	339	147
Stockholms län	20	14	1	52	28 685	17		19	22	104	27
Uppsala län	7	6	1	15	17 398	14	96,9	7	7	42	13
Södermanlands län	14	5	1	10	18 926	12	79,8	12	9	56	9
Norrköpings stad	5	1	—	17	9 303	16	78,1	5	4	26	10
Östergötlands län i övr. ..	14	8	1		19 087	12		13	14	53	12
Jönköpings län	13	8	—	20	21 511	14	73,5	13	10	53	19
Kronobergs län	9	4	—	20	10 056	12	62,1	8	8	25	7
Kalmar län	15	4	—	43	18 806	12	80,2	15	8	35	11
Gotlands län	3	2	—	16	4 100	11	76,3	2	2	9	2
Blekinge län	7	1	—	10	13 422	18	91,0	7	6	32	9
Kristianstads län	16	6	1	17	14 739	12	56,8	16	9	42	12
Malmö stad	11	2	1	29	23 415	19	88,8	11	21	61	29
Malmöhus län i övr.	23	2	1		34 590	16		22	17	88	26
Hallands län	9	—	—	7	13 937	20	78,8	7	11	30	4
Göteborgs stad	17	6	1	43	42 384	18	82,2	17	33	129	38
Göteb. o. Bohus län i övr.	12	5	1		11 662	14		12	9	32	8
Älvsborgs län	18	6	—	34	27 886	16	72,4	17	13	66	18
Skaraborgs län	14	3	—	10	17 494	15	69,1	12	7	42	16
Värmlands län	15	7	1	39	22 524	13	78,4	14	11	53	14
Örebro län	15	7	—	8	18 343	12	69,1	14	12	51	17
Västmanlands län	14	4	—	14	16 675	14	68,3	12	8	48	13
Kopparbergs län	21	3	1	52	23 389	12	82,6	20	12	47	14
Gävleborgs län	15	8	1	36	18 607	13	63,7	15	17	60	12
Västernorrlands län	14	6	—	44	19 156	14	69,0	14	9	47	10
Jämtlands län	10	5	1	50	10 731	9	81,0	9	6	23	8
Västerbottens län	15	9	1	76	15 564	10	66,5	15	5	42	11
Norrbottnens län	16	3	—	96	16 274	14	62,3	16	7	43	8
Hela riket 1964 Total	413	152	20	765	601 683	14	78,2	390	400	1 678	524
» » 1963	415	144	18	762	553 776	14	72,6	393	397	1 676	469
» » 1962	416	138	17	753	501 750	14	66,2	399	383	1 582	415
» » 1961	417	132	15	753	455 226	14	60,4	404	383	1 526	395
» » 1960	417	126	15	733	413 881	14	55,2	398	375	1 436	437
» » 1959	417	119	14	693	376 820	14	50,4	408	388	1 337	502
» » 1955	414	93	14	572	243 187	14	33,4	398	465	1 147	245
» » 1950	414	67	12	511	149 192	15	21,2	413	493	962	208
» » 1930	395	25	—	15	..	865		476	..

¹ Sjukhusapotek ej medräknade — ² Inkluderar farmaceuter med utländsk utbildning — ³ Reviderat tal.

Tabell A 24

Apotekens försäljning. De kvalificerade läkemedlen säljes i detaljhandelsledet utslutande genom apotek. Denna försäljning utgöres till största delen av standardförpackade preparat från såväl inhemsk som utländsk läkemedelsindustri. De skall för att få säljas vara registrerade hos medicinalstyrelsen som farmaceutiska specialiteter. Antalet registrerade specialiteter, inberäknat sådana som fick försäljas i avvaktan på slutlig prövning, utgjorde 2 978 vid slutet av år 1964 (3 024 år 1963 och 2 102 år 1952).

Apotekens försäljning redovisas dels som recepturförsäljning, d.v.s. utlämnande av läkemedel enligt av läkare (veterinär, tandläkare) utfärdade recept, dels som övrig försäljning, s. k. handköpsförsäljning. I denna kategori ingår förutom receptfria läkemedel även försäljning av förbandsartiklar, kosmetika, näringspreparat o. dyl. Uppgifter om enbart recepturförsäljningens omfattning föreligger för vissa år följer nedan.

Uppgifterna om antalet i handköpta sålda förpackningar inskränker sig till några stickprovsundersökningar. Av de därvid erhållna resultaten att döma har detta antal

	Antal recipe, milj. st.	Värde (konsument- priser) milj. kr
1939.....	8,4	24,0
1944.....	13,6	51,8
1949.....	17,6	81,0
1952.....	19,7	115,0
1955.....	20,3	147,5
1958.....	23,8	231,4
1959.....	24,5	248,5
1960.....	26,3	280,6
1961.....	27,3	314,0
1962.....	28,5	347,5
1963.....	29,7	386,2
1964.....	31,2	433,5

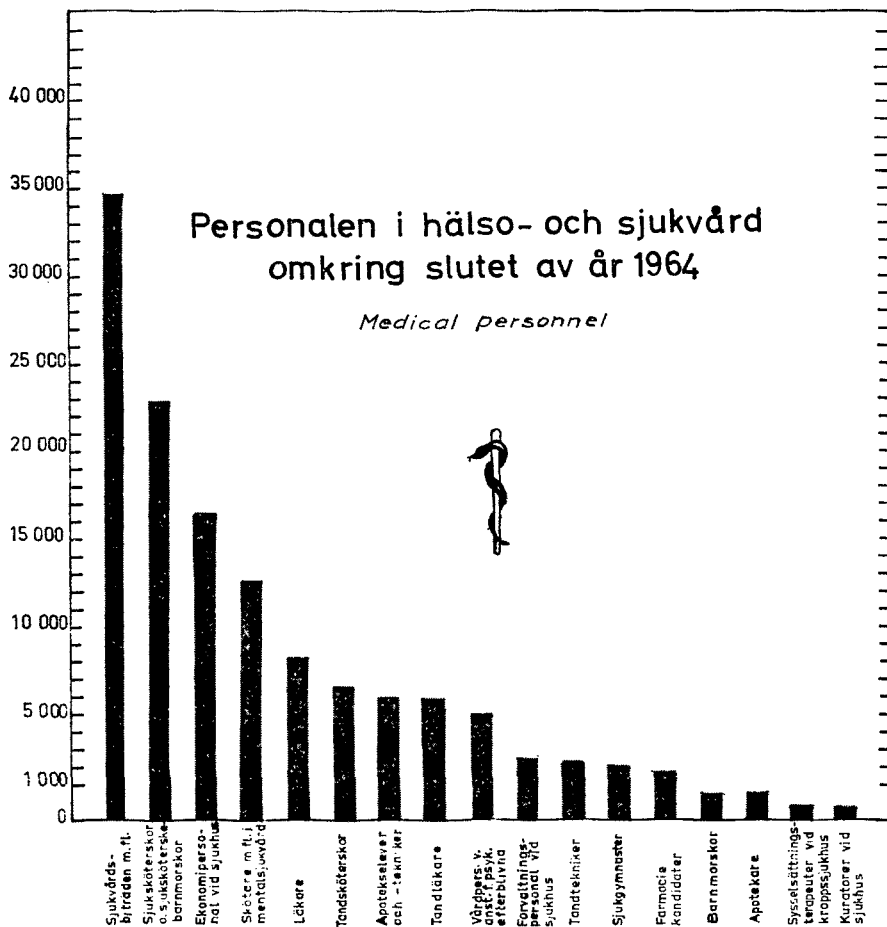
under senare tid varit ungefär dubbelt så stort som antalet recipe.

Personalen. Antalet farmacie kandidater och receptarier har ökat starkt sedan 1930, särskilt i förhållande till apotekarna, men detta är delvis missvisande, om hänsyn icke togs till tjänstgöringens omfattning. Apotekarna fullgör i regel heltidstjänstgöring medan närmare hälften av receptarierna endast har deltidsanställning.

Dessutom tjänstgjorde vid apoteken bl. a. apotekstekniker, som i likhet med eleverna icke har farmaceutisk examen. Deras antal var vid slutet av år 1964 omkring 5 500.

KAP. B

HÄLSO- OCH SJUKVÅRDENS PERSONAL

Till hälso- och sjukvårdens personal har här räknats dels personer, som erhållit en för hälso- och sjukvårdande verksamhet speciell utbildning, såsom läkare, sjuksköterskor o. s. v., dels också personer som, utan att äga sådan utbildning, är verksamma vid sjukhus antingen som biträdande personal till den första gruppen eller som förvaltnings- eller ekonomipersonal. Veterinärer och deras biträdande personal är icke medräknade.

Naturligtvis är och måste avgränsningen av sjukvårdspersonalen och därvid särskilt den icke sjukvårdsutbildade vara i betydande mån godtycklig. Bland annat är det svårt att avgöra, hur långt man skall sträcka sig i medräknandet av förvalt-

(Forts. på sidan 63)

Tab. B 1. Den yrkesverksamma personalen i hälso- och sjukvård i slutet av åren 1950—1964 Active medical personnel at end of year

Källa: Matrikeln »Läkare och tandläkare», registren över utländska läkare i Sverige, sjuksköterskor, barnmorskor, sjukgymnaster och apotekspersonal; vakansrapporter per 1/10 och sjukhusens årsberättelser.

År Year	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964 ^a
Läkare <i>Physicians</i>	4 890	5 700	7 130	7 380	7 630	7 970	8 220
Sjuksköterskor <i>Nurses</i>	¹ 12 600	16 370	21 410	21 900	² 20 340	² 21 160	² 21 980
Sjuksköterskebarnmorskor <i>Nurse-midwives</i>	210	490	640	690	750	870	940
Barnmorskor <i>Midwives</i>	¹ 1 350	1 290	1 060	1 010	940	910	790
Sjukgymnaster, kvinnliga <i>Physiotherapists female</i>	960	1 230	1 630	1 650	1 720	1 920	2 050
Sjukgymnaster, manliga <i>Ditto, male</i>	130	150	160	160	130	130	130
Sysselsättningsterapeuter vid kroppssjukhus <i>Occupational therapists at somatic hospitals</i> ...	50	150	210	250	290	320	380
Kuratorer vid kroppssjukhus <i>Social workers at somatic hospitals</i>	105	150	230	250	300	310	340
Sjukvårdsbiträden m.fl. vid kroppssjukhus <i>Auxiliary nursing personnel in somatic hospitals</i>	¹ 21 520	25 740	32 860	33 860	35 790	37 180	34 570
Skötare m. fl. i mentalsjukvård <i>Nursing personnel at mental hospitals etc.</i>	¹ 7 890	8 930	11 000	11 600	11 670	12 160	12 780
Vårdpersonal vid anstalter för psykiskt efterblivna o. epileptiker <i>Ditto at homes for mentally deficient</i>	¹ 2 220	2 670	3 870	³ 4 290	³ 4 280	³ 4 660	³ 5 020
Förvaltningspersonal vid sjukhus ⁴ <i>Administrative staff at hospitals</i>	1 350	¹ 1 520	¹ 1 870	¹ 2 100	¹ 2 230	2 410	2 620
Ekonomipersonal vid sjukhus <i>Domestic staff at hospitals</i>	13 530	14 310	15 200	15 650	15 800	15 660	16 220
Tandläkare <i>Dental surgeons</i>	3 430	4 360	5 090	5 280	5 410	5 600	5 860
Tandtekniker ⁵ <i>Dental mechanics</i> ..	1 500	1 600	1 850	1 900	1 950	2 300	2 400
Tandsköterskor ⁵ <i>Dental chairside assistants</i>	3 400	4 400	5 090	5 280	5 800	6 300	6 600
Apotekare <i>Pharmacists</i>	900	860	770	790	780	790	790
Farm. kand., receptarier <i>Bachelors of pharmacy</i>	960	1 150	1 440	1 530	1 580	1 680	1 680
Apotekselever och -tekniker <i>Pupils and technical personnel in pharmacies</i>	4 200	4 600	5 000	5 280	5 460	5 370	6 020
Summa Total	¹81 195	¹95 670	¹116 510	¹120 850	¹122 850	127 700	129 390

¹ Korrigerat tal. — ² Ny beräkning av yrkesverksam, se kommentar till tab. B 3. — ³ Beräknat på annat material (årsberättelser) än tidigare. — ⁴ Exkl. sjuksköterskor och läkarsekreterare. — ⁵ Uppskattning. — ⁶ Uppgifter om vårdpersonal på kroppssjukhus är hämtade från vakansrapporter per 1/10, se kommentar till tabell A 8.

Tabell B 1

Samtliga tal är avrundade. Beträffande beräkningen av antalet läkare och tandläkare, se sammanställning nedan. Uppgifter om sysselsättningsterapeuter och kuratorer avser, som angives, endast dem som

verkat vid kroppssjukhus. Motsvarande inom mentalsjukvården ingår bland »skötare och sköterskor» i denna vårdform. Laboratorie- och röntgenpersonal, avdelningsstäderskor, praktiserande sjuksköterskeelever, undersköterskor, läkarsekreterare och skrivbiträden

ingår i gruppen »Sjukvårdsbiträden m. fl. vid kroppssjukhus». En närmare specifikation av vårdpersonalen framgår av tabell A 9.1 och 2, som avser tjänster och vakanser. Som vårdpersonal vid mentalsjukhus och anstalter för psykiskt efterblivna har räknats även uppsyningsmän och föreståndarinnor men icke examinerade sjuksköterskor. Tandteknikernas, tandsköterskornas och de manliga sjukgymnasternas antal är blotta uppskattningar. Förutom de i tabellen upptagna tandsköterskorna tjänstgjorde sköterskor utan behörighetsbevis. Dessas antal uppskattas till ca 3 000. — Jfr tabellerna A 8, A 14 och A 15.

Det i tabellen upptagna antalet yrkesverksamma läkare i slutet av år 1964 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade läkare enligt matrikel 8 347

Ej legitimerade läkare med utländsk examen

Antal invånare per läkare i olika länder

Inhabitants per physician

Israel	(1963)	430
Sovjetunionen	(1963)	510
Österrike	(1963)	560
Tjeckoslovakien	(1963)	570
Italien	(1961)	610
Västtyskland (inkl. Väst-Berlin)	(1963)	650
Ungern	(1963)	660
Nya Zeeland	(1964)	670
U. S. A	(1963)	690
Belgien	(1963)	700
Australien	(1963)	730
Schweiz	(1963)	760
Danmark	(1963)	760
Grekland	(1963)	790
Norge	(1963)	790
Island	(1962)	810
England & Wales	(1963)	840
Frankrike	(1963)	870
Polen	(1963)	870
Nederländerna	(1963)	880
Canada	(1962/63)	890
Japan	(1962)	920
Sverige	(1964)	940
Sverige	(1963)	960
Sverige	(1962)	990
Venezuela	(1963)	1 300
Jugoalavien	(1963)	1 300
Finland	(1963)	1 400
Chile	(1960)	1 800

b) med tidsbegränsad behörighet (tab. B 3)	111
c) förordnade av medicinalstyrelsen som vakansvikarier	195
Avgår: d) Läkare i tandvård	15
e) Icke yrkesverksamma (5 % av grupperna a minus d)	417
Nettosumma	8 221

Det i tabellen upptagna antalet yrkesverksamma tandläkare i slutet av år 1964 har beräknats sålunda:

a) Legitimerade tandläkare enl. matrikel	5 826
Ej legitimerade tandläkare med utländsk examen	
b) med tillstånd enligt Konungl. Maj:ts bemyndigande att arbeta i folk- tandvården	184
c) med tidsbegränsad förordnande i folktandvården	76
Avgår: ej praktiserande	226
Nettosumma	5 860

Utöver tabellens uppgifter kan nämnas, att antalet veterinärer år 1964 var 772.

Antal invånare per tandläkare i olika länder

Inhabitants per dental surgeon

Sverige	(1964)	1 310
Sverige	(1963)	1 360
Sverige	(1962)	1 400
Norge	(1962)	1 420
Danmark	(1963)	1 750
Västtyskland (inkl. Väst-Berlin)	(1963)	1 780
U. S. A.	(1963)	1 790
Finland	(1963)	2 270
Australien	(1963)	2 530
Schweiz	(1963)	2 540
Nya Zeeland	(1963)	2 820
Frankrike	(1963)	2 840
Canada	(1962/63)	3 100
Nederländerna	(1963)	4 400
Belgien	(1963)	8 600
Sovjetunionen	(1963)	11 130

(Forts. från sidan 60)

nings- och ekonomipersonal. Lika väl som sjukhusens kunde man ju räkna med huvudmännens administrativa personal och den centrala medicinförvaltningen. Vidare kunde man tänka sig att medräkna städerskor och annan ekonomipersonal vid apotek och fristående laboratorier. Också i fråga om biträden i direkt hälso- och sjukvård finns godtyckliga luckor. Så t. ex. har privatpraktiserande läkares mottagningskötterskor icke medräknats, så framt de icke är legitimerade sjuksköterskor eller barnmorskor. Detta, liksom beträffande vissa andra grupper, beror helt enkelt på svårigheten att skaffa uppgifter om dem.

Förvaltnings- och ekonomipersonalen vid sjukhusen stöder indirekt sjukvården. Så gör emellertid också läkemedelsindustrin och fabrikanter av medicinsk utrustning, ehuru på ett annat sätt. Dessa sistnämnda har dock här lämnats utanför gruppen hälso- och sjukvårdspersonal.

Vad därefter angår den medicinskt utbildade personalen, gäller det att ur totalantalet skilja ut den del, som är yrkesverksam. Detta utgör i en del fall ingen svårighet, emedan årlig anmälningsplikt med angivande av yrkesverksamhet föreligger för tandläkare, sjuksköterskor, barnmorskor och sjukgymnaster, och vidare emedan de flesta övriga grupper är anställda vid sjukhus eller apotek, från vilka summariska uppgifter kan inhämtas. Den egentliga svårigheten gäller läkarna, som icke har årlig anmälningsplikt¹, men också sjuksköterskorna, som, ehuru de har sådan plikt, företer en stor variation med avseende på graden av yrkesverksamhet i de enskilda fallen.

I tabell B 1 och B 2 har man liksom tidigare beräknat andelen yrkesverksamma legitimerade läkare till 95 % av de i matrikeln upptagna legitimerade läkarna, vilket ger 7 915 yrkesverksamma. Dessutom fanns 306 utländska läkare utan svensk legitimation, varigenom hela antalet yrkesverksamma läkare skulle utgöra 8 221.

Denna publikation innehåller icke någon tabell över läkare med fördelning efter kön, ålder och innehav av viss befattning. I 1963 års årgång finns sådan tabell och i texten har beräkningar av yrkesverksamheten gjorts med ledning av uppgifter om ålder och kön.

I internationella sammanhang uttryckes stundom relationen läkare—invånare som antalet invånare på en läkare. För Sveriges del blir det med denna metod i genomsnitt 920 invånare år 1964 per legitimerad läkare (även icke yrkesverksamma inräknade), om talet avrundas till närmaste tiotal. År 1950 var motsvarande tal 1 440. Om man som läkare räknar endast de yrkesverksamma men i stället inbegriper utländska läkare enligt tabell B 2 (d. v. s. räknar med totalantalet 8 221) får man för 1964 940 (jfr tablan nedan).

I den av WHO utgivna publikationen World Health Statistics Annual finner man uppgifter om medicinalpersonal m. m. i en rad länder och från denna publikation har de flesta av de uppgifter hämtats, som ligger till grund för sammanställningen här nedan.

Man bör beakta, att talen endast ger en grov bild av verkligheten. Bortsett från att begreppet läkare icke är internationellt entydigt, är metoderna för räkningen av läkarnas antal säkerligen växlande. I en del fall torde man liksom i Sverige ha medräknat endast de yrkesverksamma, i andra fall samtliga läkare med vederbörlig examen. Det är heller icke givet, att endast de läkare medräknats, som är verksamma inom ifrågavarande land. Motsvarande reservationer, som anförts om läkarna, gäller även tandläkarna.

¹ Fr. o. m. den 1 december 1965 har läkarna årlig anmälningsplikt.

Tab. B 2. Läkarkårens utveckling 1930—1964

Physicians

Källa: Matrikeln »läkare och tandläkare», 1965, utgiven av medicinalstyrelsen (nyttillkomna läkare, bestånd och döda); uppgift från universitetskanslersämbetet (intagna på nybörjarkurs).

År Year	Intagna på ny- börjar- kurs <i>Admitted to study course</i>	Nyttillkomna genom <i>New additions through</i>		Därv nyttill- komna kvinnlige leg. läk. ¹	Döda <i>Dead</i>	Bestånd den ² 1/12 (leg. + resolution) ²		Därv yrkes- verk- samma <i>Thereof active (esti- mated number)</i>	Tillkommer ut- ländska läkare ⁴		Hela antalet yrkes- verk- samma <i>Total active</i>
		legiti- mering (total) <i>licence (total)</i>	Kungl. Maj:ts resolution <i>Royal decrees</i>			total	därv kvin- nor ²		utan gene- rell be- hörig- het ⁵ a)	därv med tids- begrän- sad behö- righet ⁷	
1930.....	—	..	—	2 540	..	2 400	—	—	2 400
1940.....	194	119	1	..	42	3 436	..	3 242	..	—	..
1945.....	185	194	—	30	50	4 089	..	3 850	..	—	..
1950.....	304	218	47	38	52	4 915	445	4 631	263	—	4 894
1951.....	306	206	73	55	55	5 134	493	4 834	243	—	5 077
1952.....	310	186	29	40	52	5 285	528	4 978	255	—	5 233
1953.....	308	166	74	46	62	5 452	572	5 136	148	—	5 284
1954.....	309	209	34	44	68	5 619	623	5 296	181	—	5 477
1955.....	363	234	42	44	48	5 840	671	5 508	191	—	5 699
1956.....	410	259	29	46	59	6 045	721	5 698	167	—	5 865
1957.....	408	293	58	57	56	6 333	782	5 974	258	—	6 232
1958.....	410	302	36	56	55	6 602	841	6 229	375	94	6 604
1959.....	408	298	45	62	67	6 870	908	6 484	413	184	6 897
1960.....	431	252	45	56	67	7 095	967	6 694	433	218	7 127
1961.....	457	250	130	63	62	7 413	1 024	6 997	380	183	7 377
1962.....	524	280	98	83	68	7 721	1 108	7 289	342	126	7 631
1963.....	566	309	88	85	74	8 044	1 188	7 628	339	121	7 967
1964.....	586	323	75	84	83	8 347	1 267	7 915	306	111	8 221

¹ *Thereof licenced female physicians.*² *Number of physicians (licence and decree).*³ *thereof female.*⁴ *Foreign physicians (to be added).*⁵ Uppgifterna om utländska läkare, som saknar generell behörighet, är osäkra.⁶ *Not fully licenced.*⁷ *Thereof temporary licence.*⁸ Exkl. indragna legitimationer.

Tabell B 2

Utländska läkare, som önskar arbeta i Sverige, kan göra detta på grund av särskilt, tidsbegränsat förordnande på viss tjänst eller med på annat sätt begränsad behörighet, såvida han icke genom resolution av Kungl. Maj:t erhållit generell behörighet. Från och med år 1961 avskaffades sistnämnda form för tillstånd givande och därtill kvalifice-

rade läkare erhåller i stället legitimation som svenska läkare. Antalet sådana läkare var 75, vilket framgår av tabellen. Talet 323 till vänster därom motsvarar dem, som 1964 legitimerats efter studier i Sverige i vanlig ordning.

Antalet yrkesverksamma läkare har schablonmässigt beräknats som 95 % av hela antalet legitimerade läkare på sätt som framgår av kommentaren till tabell B 1.

Tab. B 3. Sjuksköterskekårens utveckling 1930—1964 Nurses

År Year	Elevplatser den ²¹ / ₁₂ Posts for students	Intagna elever Admitted to study course	Tillskott Addition through		Avgångna på grund av Retired because of			Antal aktiva sjuk- sköt. med svensk legi- timation den ¹ / ₁ ⁴		Utländska sjuksköter- skor i lan- det den ²¹ / ₁₂ (uppkatt- ning) ⁵
			Nyutbil- dade ¹	Återin- trädda m. fl. ²	familje- skäl m. m. ³	pen- sion pension	döden death	Hela antalet Total	Därav sjuksköt- barn- morskor ⁵	
1930.....	706	640	556	10	107	60	26	7 077
1935.....	654	639	598	6	165	120	24	8 338
1940.....	1 024	995	609	27	219	141	40	8 847
1945.....	1 172	1 085	889	62	413	213	37	10 293
1950.....	1 387	1 382	964	132	347	102	15	12 501	211	314
1951.....	1 524	1 496	960	115	346	83	19	13 128	257	322
1952.....	1 549	1 544	1 097	207	282	97	25	14 028	313	305
1953.....	1 569	1 581	1 243	201	539	81	27	14 825	354	370
1954.....	1 611	1 596	1 310	227	574	110	18	15 660	7410	200
1955.....	1 593	1 600	1 367	197	376	115	29	16 704	7430	160
1956.....	1 591	1 624	1 499	193	322	154	26	17 894	7450	168
1957.....	1 599	1 618	1 454	502	562	158	31	19 099	7525	150
1958.....	1 611	1 657	1 427	474	739	181	32	20 045	7603	168
1959.....	1 669	1 734	1 476	361	771	192	34	20 885	668	154
1960.....	1 857	1 872	1 447	793	1 032	179	28	21 886	645	172
1961.....	2 015	1 999	1 556	797	1 602	218	30	22 389	693	200
1962.....	2 323	2 185	1 612	868	1 517	228	30	23 094	750	324
1962 ny beräkning	2 323	2 185	1 660	30	20 766	750	324
1963.....	2 347	2 297	1 823	37	21 614	874	418
1964.....	2 532	2 486	⁸ 1 945	28	22 559	941	360

¹ Examination. — ² Reinstatement. — ³ Family reasons etc. — ⁴ Active nurses (Swedish licence). — ⁵ There-of nurse-midwives. — ⁶ Foreign. — ⁷ Korrigerat tal. — ⁸ Därav 62 utländska sjuksköterskor, som fått svensk legitimation.

Tabell B 3

Definitionen på »aktiv» (yrkesverksam) har ändrats fr. o. m. år 1962 och beräkningen av antalet utförts i enlighet härmed. Med »aktiv» sjuksköterska menas nu sjuksköterska som var yrkesverksam den 1 september (dvs. vid tidpunkten för den årliga anmälan) eller som nyexaminerats under kalenderåret, även om hon icke meddelat, att hon inträtt i yrkeslivet. Tidigare räknade man som aktiv sådan sjuksköterska, som arbetat minst två månader under året sedan förra årets anmälan, om hon då räknats som aktiv, eller sex månader, om hon räknats som passiv, plus nyexaminerade som ovan.

Medicinalstyrelsens sjuksköterskeregister upptog den 31 december 1964 36 751 personer under 66 års ålder. Av de preliminära uppgifter, som lämnats angående yrkesaktivitet under tiden 1/9 1963—1/9 1964 framgår, att av sjuksköterskor under 60 år

(exkl. de under året legitimerade) hade, vad beträffar ogifta eller förut gifta, 74 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 17 % hade varit yrkesverksamma under kortare tid. 9 % redovisade icke någon yrkesverksamhet. Av de gifta under 60 år hade 23 % arbetat fullt, 39 % haft kortare tids yrkesverksamhet eller deltidsverksamhet och 38 % icke redovisat någon yrkesverksamhet. Av samtliga sjuksköterskor under 60 års ålder hade 40 % arbetat heltid under mer än 9 månader av det redovisade verksamhetsåret, medan 32 % hade utövat yrkesverksamhet av mindre omfattning. De som icke redovisat yrkesverksamhet under året utgjorde sålunda 28 % av hela antalet.

Vissa sjukskötersketjänster redovisas i tabell B 5.

Tab. B 4. Vissa sjukskötersketjänster och barnmorsketjänster år 1964
Certain posts for nurses and midwives

Källa: Årsberättelser från sjukhus, landsting och barnmorskestyrelser och vakansrapporter per 1/10.

Län eller stad, där tjänsten är stationerad <i>Counties, county boroughs</i>	Sjukskötersketjänster <i>Posts for nurses</i>						Barnmorsketjänster <i>Posts for midwives</i>					
	Vid anstalter för kroppssjukvård <i>hos Somatic hosp.</i>				Därav vakanta utan vikarie	I distriktsvård <i>P. H.</i>		Summa	Vid anstalter <i>Hosp.</i>			Summa
	staten	landsting etc.	övriga	Summa		Antal	Därav besatta		Distriktsvård	Förebyggande mödravård ¹	Öppen vård <i>Out-pat. care</i>	
Stockholms stad	773	1 171	287	22 231	207	—	—	2 231	97 $\frac{1}{2}$	2	13	113
Stockholms län	13	590	5	608	26 $\frac{1}{2}$	112	107	720	26	24	3	53
Uppsala län	353	120	12 $\frac{1}{2}$	486	16	47	46	533	20 $\frac{1}{2}$	9	4	33 $\frac{1}{2}$
Södermanlands län	—	345	10	355	25 $\frac{1}{2}$	75	70	430	22	10	1	33
Norrköpings stad	—	171	—	171	14 $\frac{1}{2}$	—	—	171	8 $\frac{1}{2}$	1	1	10 $\frac{1}{2}$
Östergötlands län i övr.	—	383	—	383	29	73	68	456	22	12	3	37
Jönköpings län	14 $\frac{1}{2}$	425	1	441	35	82	67	523	27	15	1	43
Kronobergs län	—	213	—	213	23	50	42	263	15 $\frac{1}{2}$	15	1	31 $\frac{1}{2}$
Kalmar läns norra	—	111	—	111	6 $\frac{1}{2}$	38	26	149	7	7	—	14
Kalmar läns södra	—	213	3	215	24	50	43	265	13	9	—	22
Gotlands län	—	68	—	68	—	19	17	87	3	8	—	11
Blekinge län	—	190	—	190	5	45	36	235	12	8	1	21
Kristianstads län	—	349	12 $\frac{1}{2}$	361	4 $\frac{1}{2}$	82	70	443	22	10	1	33
Malmö stad	—	424	—	424	18 $\frac{1}{2}$	—	—	424	12	1	—	13
Malmöhus län i övr.	—	708	11 $\frac{1}{2}$	719	42	100	90	819	28	13	3	44
Hallands län	—	223	25	248	9	51	46	299	18 $\frac{1}{2}$	7	1	26 $\frac{1}{2}$
Göteborgs stad	—	943	27	970	48 $\frac{1}{2}$	—	—	970	33	1	8	42
Göteb. o. Bohus län i övr.	—	333	—	333	11	68	56	401	29	18	2	49
Älvsborgs län	—	607	—	607	85 $\frac{1}{2}$	89	86	696	40	22	1	63
Skaraborgs län	—	319	—	319	51 $\frac{1}{2}$	76	63	395	23 $\frac{1}{2}$	12	—	35 $\frac{1}{2}$
Värmlands län	—	402	—	402	24	96	87	498	29	18	1	48
Örebro län	—	460	—	460	65 $\frac{1}{2}$	67	65	527	23	9	2	34
Västmanlands län	—	339	—	339	25	61	54	400	21 $\frac{1}{2}$	9	1	31 $\frac{1}{2}$
Kopparbergs län	—	424	—	424	36 $\frac{1}{2}$	83	70	507	24	21	1	46
Gävleborgs län	—	423	—	423	30 $\frac{1}{2}$	108	102	531	29 $\frac{1}{2}$	19	—	48 $\frac{1}{2}$
Västernorrlands län	—	627	23	650	39 $\frac{1}{2}$	100	92	750	24 $\frac{1}{2}$	22	1	47 $\frac{1}{2}$
Jämtlands län	8	213	—	221	20	60	53	281	9 $\frac{1}{2}$	24	—	33 $\frac{1}{2}$
Västerbottens län	—	197	—	197	21	67	61	264	23 $\frac{1}{2}$	29	1	53 $\frac{1}{2}$
Norrbottnens län	—	450	—	450	15	98	81	548	43 $\frac{1}{2}$	25	—	68 $\frac{1}{2}$
Summa	1 161	11 441	417	13 019	959	1 797	1 598	14 816	708	380	51	1 139
Därav vakanta utan vikarie <i>Vacant</i>	33 $\frac{1}{2}$	879	47	960	—	109	—	1 069	24 $\frac{1}{2}$	342 $\frac{1}{2}$	—	67

¹ Heltidstjänster. — ² Inklusivt Karolinska sjukhuset, Norrbackainstitutet och Eugeniahemmet (sammanlagt 675 tjänster). — ³ Hela antalet vakanser var 58.

Tabell B 4

Tabellen upptager icke av sjuksköterskor uppehållna tjänster inom mentalsjukvården och — med undantag av distriktsvården — ej heller sjukskötersketjänster i sådan öppen sjukvård, som icke är ansluten till anstalt. Kolumnen »Övriga» anstalter för kroppssjukvård upptager huvudsakligen tjänster hos huvudmän av kategori F (föreningar etc.) jämte »Vissa enskilda sjukhus», se bilaga 1, och sjukhemmet Solhöjden och Tranås kur-

anstalt. Hem för långvarigt kroppssjuka lydande under socialvårdsmyndighet ingår icke. Detta bör observeras vid jämförelse med tabell A 8. 74 av tjänsterna i distriktsvården är kombinerade med distriktsbarnmorsketjänster. Till de besatta tjänsterna i distriktsvården har räknats 32 vakanta tjänster med kompetent vikarie. Däremot är 90 tjänster, besatta med vikarie utan formell kompetens, ej medräknade. Första distriktskötersketjänster är inräknade.

KAP. C

DET ALLMÄNNAS KOSTNADER FÖR HÄLSO-
OCH SJUKVÅRD

De uppgifter om kostnader för olika slag av sjukvård, som lämnats i kap. A, b och A, c, avser bruttoutgifterna för driften av ifrågavarande anstalter. I detta kapitel redovisas det allmännas kostnader för drift, nyanläggning och nyinredning med *nettobelopp*, sedan inkomsterna (t. ex. patientavgifterna) frångämts.

Med det allmänna menas här staten, de allmänna sjukkassorna och kommunerna. De sistnämnda är uppdelade på landsting, städer utom landsting och övriga primärkommuner. Kostnaderna omfattar direkta utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål, undervisning av personal m. m. men icke den omgivningshygieniska verksamhet, som tar sig uttryck i omsorgen om vattenverk, avloppsanläggningar, gatuhållning o. dyl.

Uppgifterna om *statens* utgifter för hälso- och sjukvårdsändamål har sammanställts efter publikationen Budgetredovisningen. Praktiskt taget alla poster inom medicinalstaten har därvid medräknats, och till detta har från övriga stater hämtats och tillagts de militära utgifterna för sjukvårdsändamål, utgifterna för medicinsk undervisning (approximativt beräknade), understöden åt medicinsk forskning m. m. Poster, som icke kunnat medtagas, till följd av redovisningssättet är bl. a. kostnaderna för de statsanställdas pensionering, för driften av inrikesdepartementet och landstingens kanslier o. dyl., ej heller kostnader för verksläkare och anvisningsläkare eller för byggnadsarbeten vid medicinska fakulteter. Investeringskostnader ingår med hela de belopp, som tagits i anspråk under redovisningsåret, och häruti skiljer sig vår framställning från den eljest brukliga, när det gäller statsutgifterna. Enligt praxis tages nämligen i regel endast en del (vanligen hälften) av de verkliga investeringsutgifterna med bland utgifterna det år medlen tages i anspråk. Genom att taga upp hela beloppet, uppnår man överensstämmelse med landstingens och städernas utom landsting redovisningssätt. Statsbidrag till anläggning och drift av bl. a. kommunal hälso- och sjukvård ingår bland statens kostnader, men givetvis icke bland landstingens, städernas o. s. v. I statens utgifter ingår icke statsbidrag till den allmänna sjukförsäkringen. Däremot har i tab. C 1 och C 3 sjukkassornas utgifter för sjukvård redovisats särskilt och inbegriper därvid statsbidraget.

De *allmänna sjukkassornas* utgifter har medräknats endast i den mån de kunnat hänföras till hälso- och sjukvård, så som framgår av specifikationen i tab. C 3.

Uppgifterna rörande *landsting och städer utom landsting* har för åren 1959—1963 hämtats ur publikationen Kommunernas finanser (utgiven av statistiska centralbyrån) och för år 1964 sammanställts inom medicinalstyrelsen på till centralbyrån inkommet, ehuru icke slutgranskat material till samma publikation. Dessa preliminära uppgifter överensstämmer i regel rätt väl med centralbyråns definitiva. I landstingens och städernas redovisning ingår även kostnaden för de anställdas pensionering. Investeringskostnaderna avser hela utgiften under redovisningsåret, även om de bestritts med lånemedel. Följaktligen ingår icke avskrivningar, ej heller amorteringar på tidigare upptagna lån bland utgifterna. Nettoutgifterna för *andra primärkommuner* än städer utom landsting för år 1963 framgår av tabell C 4. Senare upp-

(Forts. på sidan 70)

Tab. C 1. Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukförsäkringskostnader (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1960—1964, milj. kr *Net expenses (operation and investments) for different forms of health and medical care, million kronor, of the State, the counties, county boroughs and the Public sickness funds*
Källa: Se tabell C 5.

Myndighet, år <i>Authority, year</i>	Las.- o. förloans- vård <i>Gen. hosp. care</i>	Epidemi- vård <i>Epid. care</i>	Tbc-vård (utom dispens- särvård) <i>TB-care</i>	Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Chronic sick</i>	Vård av psykiiskt sjuka ¹ ² <i>Mental care</i>	Dispens- särvård <i>TB disp.</i>	Distrikts- vård m. m. <i>Public health nursing</i>	Föreb. mödra- o. barnvård <i>Maternity and child welfare</i>	Barn- morske- väsen <i>Midwifery</i>	Folk- tandvård <i>Dental care</i>	Övrigt ³ <i>Other</i>	Summa <i>Total</i>
Staten <i>The State</i>												
1960/61	86,5	1,8	2,5	5,6	311,2	2,9	11,1	8,6	3,1	10,9	156,6	600,8
1961/62	93,8	3,9	2,0	5,6	345,9	3,0	12,7	9,5	3,2	11,4	169,1	660,1
1962/63	100,2	2,8	1,8	6,6	387,4	3,5	13,8	9,6	3,2	11,6	192,7	733,2
1963/64	143,0	2,3	1,8	5,5	434,9	4,4	16,4	10,7	3,4	11,2	222,0	855,6
1964/65	168,4	2,6	1,4	19,4	485,7	5,1	16,5	9,9	3,2	11,1	259,3	982,6
Landsting <i>Counties</i>												
1960	672,2	20,6	42,1	81,5	56,9	5,2	23,1	5,3	4,4	50,4	40,3	1 002,0
1961	801,1	13,1	39,9	89,7	72,7	5,5	24,6	6,1	4,9	62,2	40,8	1 160,6
1962	931,4	11,9	39,8	107,1	80,6	5,6	29,8	6,8	5,0	71,6	68,1	1 357,7
1963	1 072,4	10,3	41,8	135,7	109,6	6,5	33,7	8,5	5,1	85,1	87,7	1 596,4
1964*	1 202,0	6,0	³ 53,6	160,4	156,6	..	36,3	10,1	5,6	94,8	151,3	1 876,7
Städer utom landsting <i>County boroughs</i>												
1960	194,2	14,2	12,9	30,4	32,7	4,1	6,9	1,3	0,0	25,8	61,8	384,3
1961	210,6	13,7	13,7	32,7	42,2	4,3	8,6	1,6	0,0	26,4	69,3	423,1
1962	249,1	15,2	14,1	33,1	52,4	4,3	10,8	1,7	0,1	29,3	80,3	490,4
1963	246,8	17,8	10,1	38,0	52,3	4,5	11,3	1,7	0,0	29,7	81,9	494,1
1964*	280,5	20,9	³ 14,4	56,4	51,5	..	6,5	1,8	0,0	30,7	102,2	564,9
Sjukförsäkringskostnader⁴ <i>The sickness funds</i>												
1960	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	386,5	386,5
1961	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	422,2	422,2
1962	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	455,6	455,6
1963	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	509,4	509,4
1964*	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	560,2	560,2
Tillhopa <i>Total</i>												
1960	952,9	36,6	57,5	117,5	400,8	12,2	41,1	15,2	7,5	87,1	645,2	2 373,6
1961	1 105,5	30,7	55,6	128,0	460,8	12,8	45,9	17,2	8,1	100,0	701,4	2 660,0
1962	1 280,7	29,9	55,7	146,8	520,4	13,4	54,4	18,1	8,3	112,5	796,7	3 036,9
1963	1 462,2	30,4	53,7	179,2	596,8	15,4	61,4	20,9	8,5	126,0	901,0	3 455,5
1964*	1 650,9	29,5	69,4	236,2	693,8	5,1	59,3	21,8	8,8	136,6	1 073,0	3 984,4

¹ och psykiiskt efterblivna. — ² Reviderade tal för 1960/61—1961/62. Kostnaden för utbildning av mentalsjukvårdspersonal har överförs från kolumnen »Vård av psykiiskt sjuka» till kolumnen »Övrigt», vad avser statens kostnader. — ³ Inkl. dispensärvård. — ⁴ Endast sjukvårdskostnader ingår, se tab. C 3.

Tab. C 2. Specifikation för år 1964 av tab. C 1 utom sjukförsäkringen, milj. kr
Specification of table C 1 for the year 1964 (except sickness funds)

Vårdform	Staten (1964/65)	Landsting	Städer utom landsting
Lasarettsvård	168,29	1 197,63	} 280,47
Förlossningsvård vid anstalt	0,12	4,35	
Tuberkulosisvård (lungtbc utom dispensär)	1,45	153,57	114,40
Epidemivård	2,55	5,98	20,93
Vård av långvarigt kroppssjuka	19,35	160,45	56,38
Psykisk barna- och ungdomsvård	0,99	2,68	1,93
Vård av psykiskt sjuka	451,12	43,03	34,32
Vård av psykiskt efterblivna	34,59	113,60	17,18
Epileptikervård	5,88	..	—
Dispensärvård	5,10
Distriktsvård (av sjuksköterskor)	16,48	36,26	6,52
Förebyggande mödra- och barnavård	9,93	10,12	1,75
Barnmorskeväsen	3,22	5,55	0,03
Folk tandvård och kommunal tandvård	11,13	94,80	30,67
Utbildning av medicinalpersonal	110,75	—	—
Medicinsk forskning	16,02	—	—
Länsläkarväsendet (Provinsiälläkarväsendet)	25,90	17,31	—
Central statl. administration	19,96	—	—
Statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan	18,48	—	—
Åtgärder till förebyggande och hävande av invaliditet	21,20	—	—
Beredskapsjukhus	6,71	—	—
Militär sjukvård	16,75	—	—
Övrigt	16,64	2131,36	100,31
Summa	982,61	1 876,69	564,89

¹ Inkl. dispensärvård

² Inkl. epileptikervård.

Tab. C 3. Sjukförsäkringsutgifter för sjukvård år 1964
Expenses of the sickness funds for care of the sick

Källa: Riksförsäkringsverkets publikation »Allmän försäkring».

	Milj. kr
Läkarvård och tandvård	230,4
Resor till och från läkare och tandläkare	32,4
Sjukhusvård	93,9
Resor till och från sjukhus	20,0
Utgifter enligt 2 kap. 6 § AFL	16,9
Utgifter enligt 2 kap. 7 § AFL	9,3
Läkemedelsutgifter ¹	157,3
Summa	560,2

Kassornas totala utgift var 1963,9 milj. kr. Huvuddelen av skillnaden mot tabellens summa hänför sig till utbetalning av sjukpenning o. dyl. Förvaltningskostnaderna är icke medräknade i tabellen. De belöpte sig till 143,1 milj. kr.

¹ Varav 6,9 miljoner bestritts av statsverket.

Tab. C 4. Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettokostnader (drift o. anlägg.) för hälso- och sjukvård

Net expenses for health and sick care etc. of local authorities except county boroughs

Källa: Publikationen »Kommunernas finanser» (SOS).

År 1955.....	20,5 milj. kr	År 1959.....	26,5 milj. kr
» 1956.....	22,4 » »	» 1960.....	17,7 » »
» 1957.....	18,9 » »	» 1961.....	20,8 » »
» 1958.....	16,7 » »	» 1962.....	21,8 » »
		» 1963.....	31,8 » »

(Forts. från sidan 67)

gifter föreligger ej. På socialvårdsmyndighets stat upptagna kostnader för hälso- och sjukvård ingår icke i de kostnader, som redovisas i tabellerna C 1—3, 5 och 6.

Sammanfattar man uppgifterna i tabellerna C 2, C 3 och C 4 kommer man till följande totalbelopp (netto) för det allmännas drift- och investeringsutgifter för hälso- och sjukvård år 1964.

Staten (1964/65) <i>The State</i>	982,6 milj. kr
De allmänna sjukförsäkringarna <i>Public sickness funds</i>	560,2 » »
Landstingen <i>Counties</i>	1 876,7 » »
Städerna utom landsting <i>County boroughs</i>	564,9 » »
Övriga primärkommuner (uppskattning) <i>Other local communes (estimated)</i>	30,0 » »
	Total 4 014,4 » »

Total i medeltal per innevånare *Mean per inhabitant* 524,0 kr

Som ovan nämnts ingår icke vissa förvaltningskostnader m. m. i ovanstående belopp, som alltså icke är fullt kompletta.

Redovisningen av utgifterna enligt tabell C 1 påverkas av tidpunkten, då bidragsposter ställs till förfogande av vederbörande myndighet. En del oregelbundenheter i utvecklingen enligt tabellen kan förklaras på detta sätt.

I tabell C 2 har 1964 års belopp specificerats något finare och framställt med två decimaler. Vad landsting och städer angår, har specifikationen drivits så långt som materialet i statistiska centralbyrån medgivit. I huvudsak avser de nio första posterna (lasarettsvård, förlossningsvård, epidemivård etc.) slutet sjukvård.

I de små belopp för hälso- och sjukvård, som redovisats i tabell C 4 för primärkommuner som icke är städer utom landsting, ingår ersättningar till hälsovårdsnämnder, till stads-, stadsdistriktsläkare, hem för långvarigt kroppssjuka m. m.

Bryter man ur tabell C 2 ut investeringskostnaderna, erhåller man ett resultat, som framgår av tabell C 5.

I tabell C 6 finner man uppgifter om de särskilda landstingens och städernas utom landsting driftutgifter för sjukvårdsändamål.

Då det allmännas kostnader för hälso- och sjukvård till största delen bestrides med skattemedel, kan det vara motiverat att sätta de förra i relation till de senare. Om man gör så, finner man, att statens plus sjukförsäkringarnas utgifter enligt ovan (1 543 milj. kr) utgjorde 15 % av den år 1964/65 influtna skatten på inkomst och förmögenhet.

Tab. C 5. Det allmännas nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1964 (1964/65), milj. kr

Investments for health and medical care of the State, the county councils and county boroughs, million kronor

Källa: För staten: Publikationen »Budgetredovisningen» (utg. av riksrevisionsverket); för övriga »Kommunernas finanser» (SOS) eller, för sista året, material till denna i statistiska centralbyrån.

Vårdform	Staten (1964/65)	Landsting 1964 ¹	Städer utom landsting 1964	Summa
Lasarettsvård	32,45	269,68	} 23,43	325,72
Förlossningsvård	0,12	0,04		
Tuberkulosvård (lungbc utom dispensär)	0,17	² 7,12	² 1,81	9,10
Epidemivård	0,11	0,13	2,93	3,17
Vård av långvarigt kroppssjuka	14,29	37,24	18,59	70,12
Psykisk barna- och ungdomsvård	—	0,71	0,02	0,73
Vård av psykiskt sjuka	40,84	10,48	6,79	58,11
Vård av psykiskt efterblivna	4,46	42,79	3,81	51,06
Epileptikervård	0,31	..	—	0,31
Dispensärvård	0,15	0,15
Distriktsvård (av sjuksköterskor)	—	0,56	0,00	0,56
Förebyggande mödra- och barnavård	—	0,36	0,02	0,38
Barnmorskeväsendet	—	0,01	—	0,01
Folk tandvård och kommunal tandvård	0,06	5,78	0,54	6,38
Övrig hälso- och sjukvård	18,79	10,90	4,78	34,47
Summa 1964	³ 111,75	385,80*	62,72*	560,27*
» 1963	95,01	318,06	45,31	458,38
» 1962	98,25	251,87	45,38	395,50
» 1961	101,17	231,96	41,81	374,94
» 1960	105,56	192,77	39,38	337,71
» 1959	93,01	199,13	53,21	345,35
» 1958	85,67	176,23	51,26	313,16
» 1957	65,48	151,81	41,29	258,58
» 1956	66,41	125,36	37,05	228,82
» 1955	55,04	104,91	29,18	189,13

¹ För åren 1955—1963 reviderade tal.

² Inkl. dispensärvård.

³ Därav för utbildning av medicinalpersonal 5,93 milj. kr, beredskapssjukhus 6,70 milj. kr, militär sjukvård 1,50 milj. kr samt statliga laboratorier och statens institut för folkhälsan 2,58 milj. kr.

**Tab. C 6. Landstingens och städernas utom landsting driftkostnader för sjukvårds-
ändamål år 1964. Miljoner kronor**

*Running costs for health and medical care of the county councils and county boroughs.
Million kronor*

Källa: Material i statistiska centralbyrån till publikationen »Kommunernas finanser» (SOS).

Sjukvårdsområde (län, stad) <i>Counties, county boroughs</i>	Kroppssjuk- vård ¹ <i>Care of the physically ill</i>	Vård av psy- kiskt sjuka ² <i>Mental care</i>	Vård av psy- kiakt efter- blivna <i>Mentally deficient</i>	Totalkostnad <i>Total</i>
Stockholms	121,63	6,18	7,94	135,75
Uppsala	43,80	0,64	1,89	46,32
Södermanlands	52,84	0,87	2,90	56,61
Östergötlands	55,53	0,98	2,16	58,67
Jönköpings	65,39	0,84	2,52	68,75
Kronobergs	34,18	2,47	—	36,65
Kalmar n:a	21,61	0,50	0,98	23,09
Kalmar s:a	29,72	0,83	1,64	32,19
Gotlands	11,91	0,03	0,76	12,70
Blekinge	31,37	1,30	1,70	34,37
Kristianstads	49,99	1,26	2,05	53,30
Malmöhus	84,83	3,22	4,19	92,24
Hallands	39,20	0,76	1,74	41,70
Göteborgs o. Bohus	52,07	0,69	4,10	56,86
Älvsborgs	93,29	1,89	5,03	100,21
Skaraborgs	48,44	0,51	2,22	51,17
Värmlands	71,10	0,92	3,00	75,02
Örebro	60,42	1,12	2,79	64,33
Västmanlands	56,61	1,04	2,49	60,14
Kopparbergs	60,68	0,77	3,40	64,85
Gävleborgs	67,49	3,78	2,71	73,98
Västernorrlands	74,22	1,35	3,51	79,08
Jämtlands	31,26	0,36	1,38	33,00
Västerbottens	51,55	0,76	2,73	55,04
Norrbottnens	76,39	1,44	5,42	83,25
Gemensamma anstalter	—	—	1,58	1,58
Landsting <i>Counties</i> summa	1 385,52	34,51	70,83	1 490,85
Stockholm	234,23	19,31	11,95	265,49
Göteborg	118,61	8,34	—	126,95
Malmö	79,59	0,67	1,43	81,69
Norrköping	26,92	1,11	—	28,03
Städer <i>County boroughs</i> summa	459,35	29,43	13,38	502,16
Total	1 844,87	63,94	84,21	1 993,01

¹ Inkl. epileptikvård, som ej särredovisats i statistiska centralbyråns statistik (2,93 milj. kr landstingskostn. år 1963).

² Inklusivt psykisk barna- o. ungdomsvård.

KAP. D

HÄLSOTILLSTÅND, SJUKDOMAR, FÖRLOSSNINGAR M. M.

a. Omgivningshygieniska förhållanden 1964

Under år 1964 har arbetet med revisionen av medicinalstyrelsens råd och anvisningar inom omgivningshygienens område fortgått, bl. a. rörande hygien inom bryggerier, skyddsföreskrifter för personal vid vatten- och avloppsreningsverk, bostäder och samlingslokaler samt rörande bostadsinspektion. Hälsoråd vid resor till varma länder har utgivits. Ändrade föreskrifter för godkännande av nybyggnad av skollokaler innebär att hälsovårdsaspekter i ökad omfattning bli beaktade vid nydaning av våra skolor.

Särskild uppmärksamhet har inom styrelsen ägnats frågor rörande den regionala epidemiberedskapen.

Utbyggnaden av länsläkarorganisationen har fortsatt. För länsläkare, bitr. länsläkare samt stadsläkare i städer med mer än 40 000 invånare föreligger vissa kompetenskrav, som är erforderliga för att dessa befattningshavare skall kunna motsvara samhällets berättigade krav på tillgång till experter på de många gånger komplicerade problemställningarna inom hälsovårdens område. Den starkt begränsade utbildningskapaciteten inom landet i hithörande ämnesområden har på senare tid vållat vissa rekryteringssvårigheter. Bl. a. har det begränsade elevantalet vid kurserna vid Nordiska hälsovårdshögskolan inverkat.

Beträffande länsläkarorganisationen kan vidare nämnas att en närmare reglering av delar av dess inspektionsverksamhet vad gäller vissa speciella vårdformer inom social- och fångvård har varit föremål för arbete inom styrelsen.

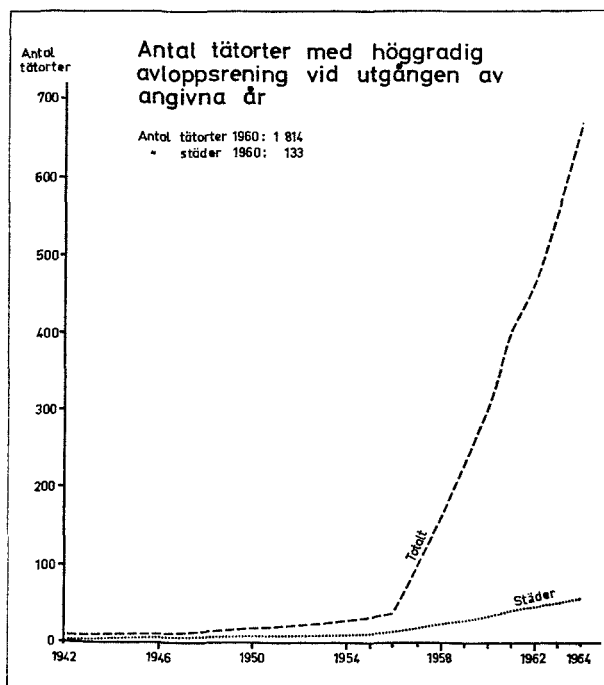
Beträffande tillgången på hälsovårdsinspektörer i landet har under många år en betydande brist förelegat. Enligt en inom medicinalstyrelsen i december 1964 gjord utredning var 54 (12,5 %) av sammanlagt 432 inrättade tjänster som heltidsanställda hälsovårdsinspektörer vakanta. Av dessa var 39 (9,0 %) helt utan vikarie.

Vattenvården

Vattenvården i landet går enligt allmän uppfattning mot en ständig försämring. Recipienterna förstöres alltmer av såväl kommunalt som industriellt avloppsvatten. Med tillfredsställelse kan dock konstateras den utveckling som har skett när det gäller tillkomsten av höggradig rening av kommunalt avloppsvatten. Alltsedan mitten av 1950-talet har antalet i bruk varande höggradiga reningsverk ständigt ökat. Under åren 1963 och 1964 tillkom sålunda vardera 106 nya dylika höggradiga reningsverk. Vid årsskiftet 1964—1965 var 675 höggradiga reningsverk i drift, därav 58 i städer. — Enbart låggradig rening förekommer i cirka tusen samhällen (med minst 200 invånare). Av den sammanlagda folkmängden i tätorterna har något mer än 30 % avlopp anslutet till höggradigt avloppsreningsverk. — I

många av de 56 städer, som har höggradigt reningsverk, har emellertid endast en del av invånarna avlopp anslutna till verket. För de största städerna var anslutningen vid årsskiftet 1964—65 följande :

Stockholm	9 %
Göteborg	9 %
Malmö	50 %
Norrköping	54 %

Fritidsbebyggelsen

Den expansion av fritidsbebyggelsen, som har skett under de sista decennierna, har försakat svårbemästrade problem av sanitär art. De samhällsorgan, som haft att reglera och kanalisera utvecklingen i rätt riktning har icke alltid haft tillräckliga resurser för dessa arbetsuppgifter. Det förhållandet att fritidsstugor nyttjas året runt framkallar krav på höjd standard med förbättrade sanitära anordningar.

Av omgivningshygieniska faktorer, vilka i ogynnsam riktning kan påverka en fritidsbebyggelse, märkes i första hand störande buller, varvid särskilt trafikbuller torde dominera. Bebyggelse av denna typ bör som regel inte läggas på mindre avstånd från starkt trafikerade vägar än 150—200 m.

En god renhållning är ett oeftergivligt sanitärt krav i såväl spridd som samlad bebyggelse. För varje samlad bebyggelse kan ordnad renhållning utan större svårig-

heter genomföras. Det är ett organisationsproblem jämte en ekonomisk fråga rörande fördelning av kostnaderna.

Inom fritidsområdet med samlad bebyggelse bör renhållningsfrågan lösas genom kommunens försorg. Erfarenheter från områden där fastighetsägarna själva — enskilt eller kollektivt — ordnat denna fråga är i regel icke goda. För att på ett enhetligt sätt genomföra renhållning i kommunal regi måste i första hand antagas en lokal hälsovårdsordning för området. Denna bör fastställas redan innan området börjar exploateras. I samband härmed fastställs plats för destruktion.

Vattenfrågans lösning vid nuvarande fritidsbebyggelse

Inom fritidsområden bör sophämtning och destruktion anknytas till den kommunala renhållningen för den fasta befolkningen.

En gängse uppfattning är för närvarande att sop- och latrinhämtning inom fritidsområden bör begränsas till endast sommarhalvåret, t. ex. 15 maj—15 september. Fritidsstugorna utnyttjas emellertid även under vinterhalvåret, vilket har medfört att det på vissa håll förekommer hämtning — dock med betydligt längre intervaller ex. en gång i månaden — även under vinterhalvåret vilket är att rekommendera då annars i stor utsträckning avfallet under vinterhalvåret kastas i eller intill vägförvaltningarnas sopkärl eller på närmaste någorlunda undanskymd plats.

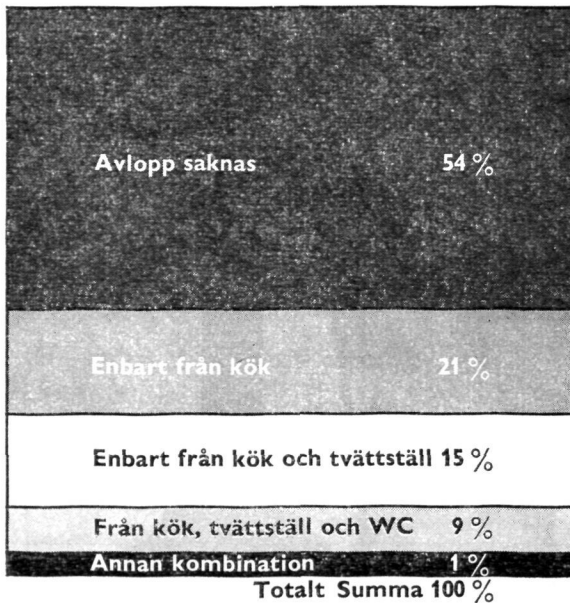
Ett av de mer svårösta problemen för fritidsbebyggelse och för planläggning av dylik är frågan hur vattenförsörjningen skall ordnas.

Erfarenheten visar att intresse för gemensam vattenledning och för avloppsledning åtminstone från kök uppkommer redan ett eller annat år efter det en fritids-

stuga i gruppbebyggelse är färdigställd. Önskemål om wc blir allt vanligare. Vidare uppkommer icke sällan önskemål om dusch och badrum även för fritidsbebyggelse. Detta innebär att i framtiden vid planering av fritidsbebyggelse i allmänhet bör förutsättas en standard som närmast liknar standarden hos permanent bebyggelse.

Då det gäller tätbebyggelse för fritidsändamål är det angeläget att en översiktlig planering kommer tillstånd, som anger huvuddragen för fritidsbebyggelsens lokalisering och avgränsning. I denna översiktliga planering måste som en väsentlig del ingå översiktlig va-planering. En kommun har möjlighet att förhindra uppkomsten av

Avloppsfrågans lösning vid nuvarande fritidsbebyggelse

tätbebyggelse för fritidsändamål om icke va-frågorna kan lösas på ett ur sanitär synpunkt tillfredsställande sätt (§ 9 byggnadsstadgan). Den översiktliga planeringen innebär att man genom utredning klarlagt att den planerade bebyggelsen — omedelbart eller framdeles alltefter behov och önskemål — kan förses med vattenanläggningar.

Vattenförsörjningen bör ordnas genom en gemensam vattentäkt belägen mot en förorening skyddad plats, i regel väl utanför bebyggelseområdet. Vattentillgången bör icke understiga 300 l per tomtp plats och dygn. Kan man vänta sig att fritidsbebyggelsen successivt övergår i permanent bebyggelse, bör vattentillgången per tomtp plats och dygn räknas väsentligt högre.

Avloppsfrågan bör som regel lösas genom en gemensamhetsanläggning. Kan denna fråga av ekonomiska skäl icke lösas gemensamt för fritidsområdet, måste man

acceptera separata avloppsledning, som regel infiltration av avloppsvattnet. Härvid måste vattentäkt vara belägen på väl skyddad plats samt markgrunden vara väl lämpad för infiltration.

Campingvagnar och deras speciella problem

Ett särskilt problem ur sanitär synpunkt innebär det i snabb takt ökande antalet husvagnar i landet. Vid 1963 års utgång fanns cirka 8 000 registrerade dylika vagnar och under 1964 nyregistrerades över 4 200. Antalet vagnar i landet kan beräknas öka mycket starkt i framtiden.

Endast ett fåtal campingplatser har speciella anordningar för omhändertagande av latrin från husvagnars egna toaletter jämte spolningsmöjlighet och tillhörande kärl. På campingplatser som har smärre reningsverk endast avsett för platsens egna wc-avlopp är det ofta t. o. m. förbjudet att tömma latrinkärnen från de kemiska toaletterna i befintliga wc-anläggningar enär den kemiskt behandlade latrinen befaras i ogynnsam riktning påverka reningsprocessen i reningsverket. För mera moderna campingplatser med enbart avträden är frågan överhuvudtaget icke löst.

Detta problem torde behöva beaktas vid den framtida utvecklingen av campingplatser och dess sanitära standard.

b. Infektionssjukdomar

Epidemiska sjukdomar. De redovisade uppgifterna om antalet sjukdomsfall i epidemiska sjukdomar grundas, där intet annat anges, på uppgifter insamlade av länsläkarna och de med dem jämställda förste stadsläkarna.

Länsläkarnas och förste stadsläkarnas rapporter grundas i sin tur på anmälningar, som de erhållit från de läkare, som är verksamma inom deras län eller stad, d. v. s. från dem underställda tjänsteläkare (provinsialläkare, stadsdistriktsläkare m. fl.) jämte alla andra läkare, både vid sjukhus och i öppen vård, som iakttagit fall av hithörande sjukdomar.

De sjukdomar, som skall anmälas av den behandlande läkaren eller den läkare, som eljest har anmälningsskyldighet, kan indelas i två huvudgrupper: Sådana, som fordrar individuell anmälan (med uppgift om den sjukes namn, ålder m. m.) och sådana, som anmäles summariskt i form av en sifferuppgift om antalet sedan föregående anmälan observerade, nya fall. Sjukdomar med *individuell anmälningsplikt* uppräknas i tabell D 1. En historisk översikt av vissa bland dessa från år 1875 finns i tabell D 2.

Antalet rapporterade fall (7 908) av epidemisk sjukdom var lägre under år 1964 än genomsnittssiffran för den senaste 10-årsperioden, främst beroende på den relativt låga frekvensen av scharlakansfeber.

Antalet fall av tyfoidfieber var 13.

Vid rapporteringen av övriga salmonellainfektioner har åtskillnad mellan paratyfoid och salmonelladiarréer gjorts sedan den 1/7 1964, dessutom anmäls antalet smittbärare. Den sammanlagda siffran för året var 1 003 kliniska fall och 907 smittbärare. Av de bakteriologiskt undersökta fallen (inklusive smittbärare) som rapporterats från de humanbakteriologiska laboratorierna, utgjordes 70 av paratyfoid, samtliga förorsakade av S paratyphi B — av paratyphi A och C förekom inte något fall — och 1 593 av salmonelladiarréer.

Av dysenteri rapporterades 48 fall, vilket är en relativt låg siffra, många av dessa fall var importerade.

De fåtaliga fallen av amöbadysenteri och malaria var samtliga importerade.

Frekvensen av scharlakansfeber är fortfarande låg, 4 983 fall rapporterades under året. Den senaste 10-årsperioden har årsgenomsnitt varit 8 271 fall.

Meningokocksjukdom (meningit och sepsis) förekom i 148 fall, en relativt hög siffra liksom föregående år.

Ett fall av anthrax med dödlig utgång inträffade. Den insjuknade arbetade i en textilindustri med ull som råvara. Från ullprov kunde mjältbrandsbakterier isoleras. Fallet är det enda, som diagnostiserats i landet sedan 1954.

Infektiös hepatit har rapporterats i 987 fall, ånyo en stegring efter de två senaste årens låga siffror.

Ett fall av polio registrerades under året.

Primär meningoencefalit av infektiös typ rapporterades i 601 fall. Speciellt vanligt förekommande var ECHO-virus typ 9 (120 av 147 ECHO-virusisoleringar) samt Cocksackievirus B 3 och B 5 (59 resp. 69 av 167 Cocksackievirusisoleringar).

Adenovirusinfektioner förekom i stor omfattning under 1964. 553 fall diagnostiserades, de flesta var av typ 7.

Några större epidemier förekom ej under året.

Sjukdomar för vilka summarisk anmälan föreskrivits är kikhosta, mässling och epidemisk influensa. Uppgifterna rörande dessa sjukdomar är osäkra då de kan antagas vara underrapporterade. Nedan angivna fall har anmälts vissa år 1950—1964.

	Kikhosta	Mässling	Influensa		Kikhosta	Mässling	Influensa
1950	14 400	6 400	40 000	1961	13 000	24 000	15 000
1955	12 700	42 200	17 400	1962	8 000	26 000	21 000
1958	7 000	42 000	40 000	1963	4 000	4 000	64 000
1959	8 000	5 000	30 000	1964	3 000	19 000	7 000
1960	9 000	11 000	136 000				

Veneriska sjukdomar. Uppgifterna om dessa sjukdomar inkluderar i princip även militärpatienter, men redovisningen av dessa till länsläkarna — vilka i sin tur redovisar till medicinalstyrelsen — torde vara ofullständig. Även civila fall torde under senare år ha blivit relativt ofullständigt redovisade, sammanhängande bl. a. med ändrade behandlingsmetoder, i sin tur sammanhängande med tillgången på nya antibiotika.

Trots detta torde den föreliggande statistiken i stort sett ge en riktig bild åtminstone av utvecklingstendenserna i tiden och förhållandet mellan olika åldrar och kön.

Sålunda står det utom tvivel, att gonorrén stigit från 1950 i minst den grad som anges av den officiella serien. Denna sjukdom hade år 1944 drygt 20 000 fall. Därefter sjönk frekvensen t. o. m. år 1949 (9 700 fall) men steg sedan återigen, som framgår av tabell D 6. Gonorrén hade sin hittills största siffra 1964, 22 936 fall. Räknet på 100 000 av invånarantalet blir dock 1944 års siffra större än den för år 1964.

Frekvensen av syfilis visar årlig stegring från 1958, då antalet rapporterade fall var 75, till 312 fall 1963 och 495 fall 1964.

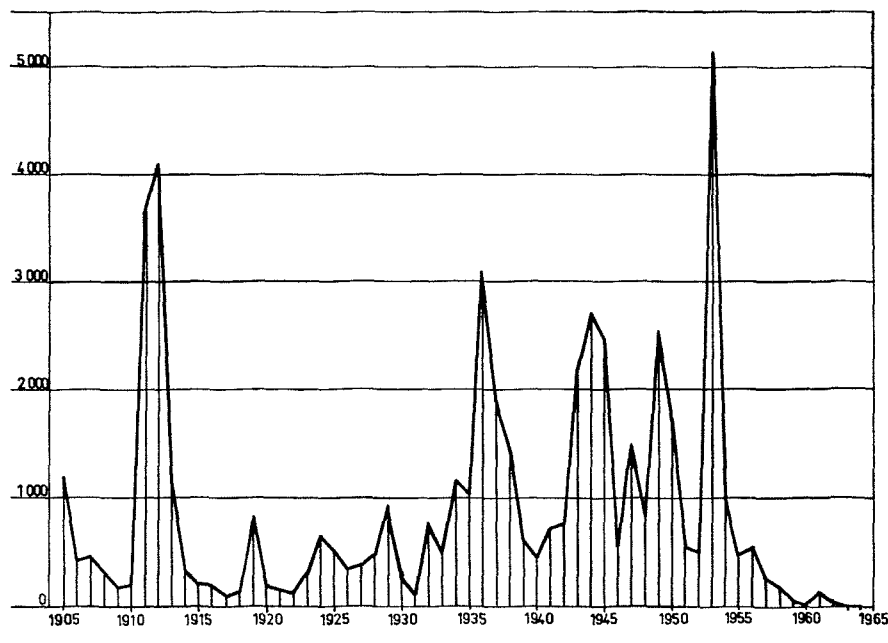
Tuberkulos. Uppgifter om tuberkulosens utbredning finns i tabell D 9, som utgör en sammanställning av tabeller i Svenska Nationalföreningens mot hjärt- och lungsjukdomar kvartalsskrift (1965, nr 3).

I tabell D 8 redovisas omfattningen av och några resultat från medicinalstyrelsens hittills utförda skärmbildsundersökningar av civila personer. Några relativt utvisande omfattningen av undersökningarna länsvis har icke uträknats, då vid sådana beräkningar hänsyn icke kan tagas vare sig till omflyttningen och mortaliteten hos befolkningen under den period skärmbildsundersökningar pågått eller till att vissa personer undersökts mer än en gång. Bland de undersökta personerna hade man i genomsnitt funnit tuberkulösa sjukdomstecken hos 2,4 %. Såsom framgår av en för tidigare år företagen specialundersökning torde emellertid flertalet av dessa fall vara kända förut och bragta under kontroll. Bland dessa befinner sig ett stort antal, som vid den på skärmbildsundersökningen följande kliniska utredningen icke visat

(Forts. på sidan 86)

Akut polio 1905–1964. Antal fall (med och utan förlamning) i hela riket

Acute poliomyelitis with and without paralysis

Tabell D 1

Epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt är enligt kungl. kungörelse år 1953 (SFS 431) med ändring år 1954

(SFS 732) och 1963 (SFS 351) samt medicinalstyrelsens cirkulär 1960 (MF 73) de förspalten uppräknade. Vissa andra epidemiska sjukdomar anmäles summariskt, som framgår av texten ovan,

Tab. D 1. Insjuknande i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1955—1964 (kliniska fall) (nummer enligt internationell klassifikation)

Cases of notifiable epidemic diseases (clinical cases) reported (numbering according to international classification)

Källa: Halvmånadsrapporter insända av länsläkare och med dem jämställda förste stadsläkare.

Nr i den internationella klassifikationen	Diagnosens benämning <i>Diagnoses</i>	1955	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
040	Nervfeber (tyfoidfeber) <i>Typhoid fever</i>	18	9	17	21	14	11	38	19	13
041—042	Paratyfoid A o. B; (salmonellaenteriter) <i>Paratyphoid A & B; Enteritis salmonellosis</i>	685	1 026	545	629	628	561	1 075	897	1 003
043	Kolera <i>Cholera</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
044	Undulantfeber <i>Brucellosis</i> ..	3	—	1	—	2	—	2	3	—
045	Rödsot (dysenteri) <i>Bacillary dysentery</i>	484	70	40	66	123	93	147	58	48
046	Amöbadysenteri <i>Amebic dysentery</i>	—	—	—	—	9	7	12	5	5
050	Scharlakansfeber <i>Scarlet fever</i>	7 581	6 422	10 389	18 256	11 827	5 962	4 124	3 580	4 983
055	Difteri <i>Diphtheria</i>	4	11	1	—	2	2	1	—	—
057	Epidemisk hjärnhinneinflammation (meningokockmeningit) <i>Meningococcal meningitis</i>	65	118	79	91	64	112	180	138	148
058	Pest <i>Plague</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
059	Tularemi <i>Tularemia</i>	1	6	10	9	229	7	119	17	47
060	Spetälska <i>Leprosy</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
062	Mjältbrand <i>Anthrax</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	1
064.2	Rots <i>Glanders</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
064.4	Listerios <i>Listeriose</i>	5	10	11	6	6
071	Återfallsfeber <i>Relapsing fever</i>	—	—	—	—	—	—	—	1	—
072.0	Weils sjukdom <i>Weil's disease</i> ..	5	—	—	—	—	—	—	—	—
080.0—080.1	Akut barnförlamning (polio) (med förlamning) <i>Acute polio (paralytic)</i>	325	148	155	42	15	64	6	—	—
080.2	Akut barnförlamning (utan förlamning) <i>Acute polio (non paralytic)</i>	161	102	37	14	3	60	8	—	1
082	Sömnsjuka <i>Acute infectious encephalitis</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
084	Smittkoppor <i>Smallpox</i>	—	—	—	—	—	—	—	27	—
091	Gula febern <i>Yellow fever</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
092	Epidemisk gulshot <i>Infectious hepatitis</i>	1 038	701	909	1 179	873	968	709	708	987
096.2	Papegojsjuka <i>Psittacosis</i> ..	—	—	7	2	5	18	9	9	6
096.9	Primär meningoencefalit av infektiös typ <i>Meningoencephalitis</i>	240	13 162	757	351	427	925	429	430	601
100	Fläckfeber <i>Louse-borne epidemic typhus</i>	—	—	—	—	—	—	—	—	—
116	Malaria <i>Malaria</i>	5	4	4	4	10	11	14	11	15
571.0, 764.0	Elakartad gastroenterit hos barn under 2 år <i>Malignant gastro-enteritis in children under 2 years</i>	2	26	16	73	47	58	7	22	44
	Summa Total	10 617	21 805	12 967	20 737	14 283	8 869	6 891	5 931	7 908

Kommentar, se sidan 79.

Tab. D 2. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1964. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation

Epidemic diseases 1875—1964. Numbering according to the international statistical classification

Källa: Rapporter insända av förste provinsialläkare (länsläkare) och med dem jämställda förste stads-läkare.

År Year	040-042 Salmo- nella- infek- tioner Salmo- nella in- fections	045 Dysen- teri Bacil- lary dysen- tery	050 ¹ Schar- lakans- feber Scarlet fever	055 Difteri Diph- theria	057.0 Me- ningo- kock- menin- git Meningo- coccal menin- gitis	080 Polio Polio ²	År	Salmo- nella- infek- tioner	Dysen- teri	Schar- lakans- feber ¹	Difteri	Menin- gock- me- ningit	Polio ²
							1918	2 941	89	7 769	27 645	118	122
							1919	3 827	53	9 310	40 514	116	820
							1920	1 266	71	9 750	26 448	102	181
							1921	1 123	125	9 264	15 133	120	141
1875	7 153	812	4 117	2 733	37	..	1922	896	63	10 718	6 610	79	112
1876	5 995	405	9 684	4 043	39	..	1923	808	37	10 829	4 840	85	309
1877	5 002	443	16 682	4 116	30	..	1924	1 401	82	10 882	4 240	115	656
1878	5 282	587	15 655	5 492	47	..	1925	1 458	108	10 613	3 820	136	517
1879	8 178	245	10 060	5 801	27	..	1926	816	59	8 513	3 561	147	341
1880	6 271	1 014	8 461	7 258	21	..	1927	417	77	5 289	3 776	127	375
1881	4 398	814	6 195	7 732	32	..	1928	440	60	6 017	2 820	131	482
1882	6 288	4 211	6 066	8 020	40	..	1929	456	97	8 533	2 630	112	950
1883	5 898	512	13 661	8 581	400	..	1930	541	128	8 046	4 178	67	304
1884	6 304	357	14 327	6 901	83	..	1931	337	626	5 922	2 576	62	98
1885	4 510	179	14 443	5 386	77	..	1932	597	1 385	5 241	1 933	58	777
1886	6 045	694	12 900	5 025	94	..	1933	294	1 437	7 425	1 708	56	506
1887	4 698	254	9 698	6 284	112	..	1934	382	1 557	10 912	935	48	1 173
1888	3 736	139	6 084	4 798	117	..	1935	429	776	8 081	916	45	1 049
1889	6 866	226	6 991	4 878	196	..	1936	511	464	7 567	781	51	*3 112
1890	4 263	175	12 975	6 848	605	..	1937	545	328	14 572	299	51	*1 888
1891	4 010	697	8 994	5 853	227	..	1938	447	522	26 113	107	53	*1 450
1892	4 194	236	9 628	6 776	102	..	1939	479	228	40 505	181	31	*615
1893	3 949	739	12 046	10 086	111	..	1940	456	166	24 373	290	32	*450
1894	3 826	327	9 818	10 196	122	..	1941	643	652	12 953	280	104	*720
1895	3 547	330	7 345	8 675	96	..	1942	270	1 458	20 684	1 284	110	*750
1896	3 438	697	7 586	8 061	165	..	1943	444	1 669	29 812	2 457	77	*2 198
1897	2 751	518	6 487	8 837	118	..	1944	258	1 786	29 537	3 868	118	*2 716
1898	2 351	332	5 745	11 219	89	..	1945	359	661	15 931	2 620	90	*2 446
1899	2 698	957	9 159	20 446	283	..	1946	677	480	12 087	932	130	*558
1900	2 200	865	9 428	21 004	255	..	1947	1 206	442	11 111	357	86	*1 481
1901	3 573	873	11 147	21 435	167	..	1948	362	123	7 744	206	67	818
1902	1 440	277	9 180	14 993	99	..	1949	212	168	23 960	73	60	2 560
1903	1 550	292	7 081	13 933	91	..	1950	391	180	34 527	71	45	1 704
1904	1 717	395	8 312	14 994	102	..	1951	160	102	13 661	30	46	551
1905	2 313	303	11 473	18 996	113	1 199	1952	147	94	7 816	30	30	492
1906	1 823	225	8 122	15 298	82	429	1953	8 770	432	5 413	13	30	5 090
1907	1 732	112	4 918	11 460	81	467	1954	812	128	5 545	1	51	1 009
1908	1 916	321	5 750	8 856	66	316	1955	703	484	7 581	4	65	486
1909	1 130	94	7 617	9 602	52	172	1956	481	67	9 027	—	72	549
1910	1 866	136	9 614	10 460	611	186	1957	1 035	70	6 422	11	118	250
1911	1 916	113	12 000	12 027	40	3 646	1958	562	40	10 389	1	79	192
1912	1 214	57	9 043	10 294	68	4 112	1959	650	66	18 256	—	91	56
1913	1 513	72	10 228	11 927	127	1 220	1960	642	123	11 827	2	64	18
1914	1 940	60	10 204	12 030	70	325	1961	572	93	5 962	2	112	124
1915	1 301	68	13 086	11 471	910	214	1962	1 113	147	4 124	1	180	14
1916	1 495	179	10 482	12 385	557	207	1963	916	58	3 580	—	138	—
1917	1 836	576	9 490	14 674	224	99	1964	1 016	48	4 983	—	148	1

¹ Även puerperal scarlatina (stat. klass. 681). — ² Inkl. fall utan förklaring, vilka enligt uppgifter, som finnes för vart och ett av åren 1936—1953 utgjorde respektive 517, 246, 163, 70, 56, 170, 121, 258, 265, 610, 133, 416, 182, 717, 540, 212, 129 och 2 061. För åren efter 1953 hänvisas till tab. D 1. För åren före 1936 är antalet okänt. — Kommentar, se nedtill följande sida.

Tab. D 3. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt månadsvis år 1964

Cases of notifiable epidemic diseases reported

Källa: Se tabell D 1

Månad Month	040 Tyfoid- feber Ty- phoid fever	041, 042 Para- tyfoid- feber Para- typhoid fever	Annan salmo- nella inf. Other salmo- nella- inf.	045 Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysen- tery	050 Schar- lakans- feber Scarlet fever	057.0 Meningo- kock- meningit (epid. hjärnhin- neinfl.) Meningo- coccal meningi- tis	080.0— 080.2 Akut polio Acute polio	092 Infek- tiös hepatit (hepat. epid.) Infec- tious hepa- titis	096.9 Meningo- ence- falit Meningo- ence- phalitis	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able epid. diseases	Summa Total
Januari	—	65		3	486	7	—	70	29	1	661
Februari	—	49		3	529	7	—	105	19	2	714
Mars	4	95		—	376	25	—	92	16	3	611
April	—	52		2	367	12	—	66	19	2	520
Maj	1	58		7	417	10	—	69	36	7	605
Juni	—	62		4	371	18	1	67	31	6	560
Juli	1	68	87	9	154	13	—	81	52	8	473
Augusti	2	11	143	4	155	3	—	90	88	23	519
September	4	8	124	5	331	11	—	111	88	28	710
Oktober	—	13	100	10	526	16	—	90	97	22	874
November	1	5	40	1	731	9	—	83	82	18	970
December	—	1	22	—	540	17	—	63	44	4	691
Summa Total 1964	¹ 13	² 1 003		48	4 983	148	1	987	601	³ 124	7 908

¹ Se texten kap. D angående materialet. — ² Se texten angående bacillbärare m. m. *Mainly enteritis salmonellosis. See table in English Summary.* — ³ Specificerade i tabell D 1. *For specification, see table in Summary.*

Tabell D 2 (se föregående sida)

Vid bedömningen av siffrorna måste hänsyn tagas till att de diagnostiska metoderna undergått betydande förändringar under tiden från 1875. Med bakteriologins utveckling har allt större möjligheter öppnats för en specifik diagnos, som vid t. ex. paratyfoidfeber kommit att omfatta ett mycket stort antal bakteriearter, flertalet framkallande en annan sjukdomsbild (akuta Salmonella-gastro-enteriter) än den, som var karaktäristisk för sjukdomen under periodens tidigare skede. Den väsentliga effekten av diagnosti-

kens utveckling torde på denna punkt ha blivit en ökning av antalet rapporterade fall. För barnförlämning infördes anmälningsplikt först år 1905. Siffrorna för denna sjukdom påverkas av att fall utan förlämningar till en början anmäldes i mindre omfattning än senare.

I difteri har sedan 1894 även strypsjuka inkluderats i de till medicinalstyrelsen inkomna rapporterna. Före nämnda år redovisades strypsjuka särskilt. För att uppnå bättre jämförbarhet har denna sjukdom tillagts difterin även för perioden 1875—1893.

Tab. D 4. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1964

Cases of notifiable epidemic diseases reported during the year in each county (county borough) Källa: Se tabell D 1 (se även denna publikation årg. 1951, sidan 41).

Län, vissa städer Counties, county boroughs	040 Tyfoïd- feber Ty- phoid fever	041, 042 Salmo- nella- enteriter (klin.) Salmo- nella enteritis	045 Dysen- teri (rödsot) Bacil- lary dysen- tery	050 Schar- lakans- feber Scarlet fever	057.0 Meningo- kock- meningit (epid. hjärnhin- neinfl.) Meningo- coccal meningi- tis	080.0— 080.2 Akut polio Acute polio	092 Infek- tiös hepatit (hepat. epid.) Infecti- ous hepa- titis	096.9 Me- ningo- ence- falit Me- ningo- ence- phalitis	Övriga epide- miska sjuk- domar Other notifi- able epid. diseases	Summa Total
Stockholms stad ..	1	111	8	411	14	—	365	79	210	999
Stockholms län ...	2	139	9	519	15	—	119	69	35	877
Uppsala län	—	4	—	103	4	—	7	1	41	120
Södermanlands län	1	28	2	189	4	—	15	31	—	270
Norrköpings stad ..	—	7	—	50	1	—	9	—	51	68
Östergöt. l. i övr. ..	3	18	2	279	2	—	13	40	61	358
Jönköpings län ...	—	30	3	147	3	—	25	29	730	267
Kronobergs län ...	1	9	1	34	4	—	11	30	—	90
Kalmar läns n:a ..	—	5	—	41	—	—	2	1	—	49
Kalmar läns s:a ...	—	8	1	502	3	—	7	13	—	534
Gotlands län	—	13	1	72	1	—	1	13	—	101
Blekinge län	1	25	2	40	5	—	13	39	84	129
Kristianstads län..	2	27	—	150	3	—	13	29	92	226
Malmö stad	1	96	—	79	3	—	17	11	102	209
Malmöhus län i övr.	—	107	2	170	4	—	33	20	111	337
Hallands län	—	14	—	79	6	—	9	28	121	137
Göteborgs stad ...	—	114	3	265	6	1	108	37	126	540
Göteb. o. B. l. i övr.	—	24	—	178	6	—	16	13	—	237
Älvsborgs län	—	17	—	236	3	—	25	25	141	307
Skaraborgs »	—	10	1	186	10	—	46	10	154	267
Värmlands »	—	62	—	110	7	—	6	6	161	192
Örebro »	—	13	—	131	5	—	26	6	—	181
Västmanlands »	—	12	2	249	5	—	20	25	—	313
Kopparbergs »	—	26	1	84	4	—	15	—	172	132
Gävleborgs »	—	14	—	144	3	—	19	—	185	185
Västernorrlands »	1	22	7	84	6	—	12	22	194	158
Jämtlands »	—	12	1	48	1	—	3	10	201	76
Västerbottens »	—	18	1	286	8	—	14	8	212	337
Norrbottens »	—	18	1	117	12	—	18	6	2240	212
Hela riket Total	13	1 003	48	4 983	148	1	987	601	124	7 908

¹ Beträffande smittbärare, se texten sid. 77. — ² 1 fall av tularemi, 3 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år, 1 fall av malaria, 2 fall av papegojsjuka, 3 fall av amöbadysenteri. — ³ 2 fall av malaria, 3 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ⁴ 1 fall av malaria. — ⁵ 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ⁶ 1 fall av papegojsjuka. — ⁷ 3 fall av malaria, 27 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ⁸ 4 fall av listerios. — ⁹ 2 fall av listerios. — ¹⁰ 1 fall av malaria, 1 fall av papegojsjuka. — ¹¹ 1 fall av malaria. — ¹² 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ¹³ 5 fall av malaria, 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ¹⁴ 1 fall av mjältbrand. — ¹⁵ 1 fall av malaria, 3 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ¹⁶ 1 fall av amöbadysenteri. — ¹⁷ 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år, 1 fall av tularemi. — ¹⁸ 3 fall av tularemi, 2 fall av papegojsjuka. — ¹⁹ 1 fall av tularemi, 2 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år, 1 fall av amöbadysenteri. — ²⁰ 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ²¹ 1 fall av tularemi, 1 fall av elakartad gastroenteritis hos barn under två år. — ²² 40 fall av tularemi.

Tab. D 5. Fall av venerisk sjukdom år 1964 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort

Cases of venereal diseases according to domicile and place of infection

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

Län, vissa städer <i>Counties, county boroughs</i>	Ärvid syfilis <i>Congenital syphilis</i>		Förvärvat syfilis <i>Acquired syphilis</i>			Gonorré <i>Gonorrhoea</i>			Ulcus molle <i>Chancroid</i>			Summa <i>Total</i>	På 1 000 av folk- mängden <i>Per 1 000 in- habitants</i>
	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	Summa <i>Total</i>	M. <i>M.</i>	Kv. <i>F.</i>	S:a <i>Total</i>		
Bostadsort Patients' domicile													
Stockholms stad	—	—	153	53	206	2 752	1 949	4 701	1	—	1	4 908	6,2
Stockholms län	1	—	39	13	52	1 313	753	2 066	—	—	—	2 119	3,7
Uppsala »	—	—	4	1	5	423	416	839	—	—	—	844	4,7
Södermanlands »	—	—	6	3	9	385	227	612	—	—	—	621	2,6
Norrköpings stad	—	—	3	—	3	235	159	394	—	—	—	397	4,3
Östergötlands län i övr. ...	—	—	7	6	13	278	191	469	—	—	—	482	1,8
Jönköpings län	—	—	2	—	2	296	228	524	—	—	—	526	1,8
Kronobergs »	—	—	—	—	—	114	57	171	—	—	—	171	1,1
Kalmar »	—	—	5	1	6	353	160	513	1	—	1	520	2,2
Gotlands »	—	—	—	1	1	144	79	223	—	—	—	224	4,2
Blekinge »	—	—	3	—	3	193	91	284	—	—	—	287	1,9
Kristianstads »	—	—	2	3	5	178	116	294	—	—	—	299	1,2
Malmö stad	—	1	16	1	17	611	486	1 097	—	—	—	1 115	4,5
Malmöhus län i övr.	—	—	8	3	11	500	333	833	1	—	1	845	2,1
Hallands län	—	—	6	2	8	123	49	172	—	—	—	180	1,0
Göteborgs stad	—	—	50	21	71	1 507	938	2 445	4	—	4	2 520	6,0
Göteb. o. Boh. län i övr. ...	—	—	3	1	4	340	169	509	—	—	—	513	2,1
Älvsborgs län	—	—	6	6	12	433	340	773	—	—	—	785	2,0
Skaraborgs »	—	—	3	4	7	258	136	394	—	—	—	401	1,6
Värmlands »	—	—	1	2	3	428	214	642	1	—	1	646	2,2
Örebro »	—	—	2	—	2	468	283	751	—	—	—	753	2,8
Västmanlands »	—	—	5	4	9	409	244	653	—	—	—	662	2,7
Kopparbergs »	—	—	4	2	6	542	289	831	—	—	—	837	3,0
Gävleborgs »	—	—	14	7	21	668	390	1 058	1	—	1	1 080	3,7
Västernorrlands »	—	—	2	4	6	430	230	660	1	—	1	667	2,4
Jämtlands »	—	—	—	1	1	169	115	284	—	—	—	285	2,2
Västerbottens »	—	—	3	1	4	148	132	280	—	—	—	284	1,2
Norrbottnens »	—	—	6	2	8	320	144	464	—	—	—	472	1,8
Summa Total 1964	1	1	353	142	495	14 018	8 918	22 936	10	—	10	23 443	3,0
Smittningsort för ovanstående fall Place of infection													
Städer utom landsting	—	1	170	79	249	5 300	3 731	9 031	1	—	1	9 282	..
Sverige i övrigt	1	—	51	42	93	6 993	4 818	11 811	4	—	4	11 909	..
Danmark	—	—	6	—	6	376	42	418	—	—	—	424	..
Finland	—	—	4	—	4	149	24	173	—	—	—	177	..
Norge	—	—	1	—	1	155	16	171	—	—	—	172	..
Övriga utlandet	—	—	99	9	108	793	92	885	5	—	5	998	..
Okänd ort	—	—	22	12	34	252	195	447	—	—	—	481	..
Summa Total 1963	1	2	214	98	312	12 886	8 251	21 137	11	—	11	21 463	2,8
» » 1962	—	2	173	73	246	13 484	8 106	21 590	10	—	10	21 848	2,9
» » 1961	1	—	95	24	119	12 421	7 291	19 712	12	—	12	19 844	2,6
» » 1960	1	—	66	23	89	11 501	6 972	18 473	6	—	6	18 569	2,5
» » 1959	2	1	69	26	95	9 568	5 853	15 421	14	—	14	15 533	2,1
» » 1958	2	1	55	20	75	8 289	4 749	13 038	10	—	10	13 126	1,8
» » 1957	4	5	52	38	90	8 128	4 602	12 730	10	1	11	12 840	1,7
» » 1955	6	3	105	63	168	9 027	4 825	13 852	16	—	16	14 045	1,9
» » 1950	8	12	358	250	608	7 005	3 207	10 212	40	3	43	10 883	1,5

Tab. D 6. Gonorré 1950—1964

Gonorrhoea

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

	Rapporterade fall Reported cases					Summa Total	Fall per 100 000 invånare Cases per 100 000 inhabitants					Summa Total
	Ålder, år Age, years						Ålder, år Age, years					
	0—9	10—14	15—19	20—24	25—		0—9	10—14	15—19	20—24	25—	
Män Male												
1950.....	7	5	872	2 353	3 768	7 005	..	2,2	411,5	1 009,4	170,1	200,4
1951.....	6	9	1 107	3 018	5 030	9 170	..	3,9	525,1	1 318,5	225,3	260,3
1952.....	5	6	1 220	3 292	5 329	9 852	..	2,5	576,4	1 456,7	237,0	277,6
1953.....	6	8	1 027	3 001	5 219	9 261	..	3,1	478,0	1 357,7	230,5	259,2
1954.....	3	31	1 147	2 930	4 792	8 903	..	11,3	519,5	1 348,0	210,4	247,7
1955.....	—	6	1 142	2 989	4 890	9 027	..	2,1	502,2	1 387,3	213,4	249,4
1956.....	1	3	1 234	2 881	4 794	8 913	..	1,0	528,2	1 335,5	207,8	244,4
1957.....	1	4	1 163	2 766	4 194	8 128	..	1,2	478,1	1 270,8	180,8	221,2
1958.....	—	6	1 333	2 880	4 070	8 289	..	1,8	517,3	1 300,5	174,6	224,1
1959.....	1	6	1 859	3 422	4 280	9 568	..	1,8	676,8	1 507,5	182,9	257,3
1960.....	2	16	2 441	4 348	4 694	11 501	..	5,0	832,3	1 868,4	200,1	308,0
1961.....	—	21	3 091	4 550	4 759	12 421	..	6,8	992,8	1 901,9	202,2	331,1
1962.....	1	14	3 414	5 231	4 824	13 484	..	4,8	1 044,4	2 052,8	203,6	356,6
1963.....	3	11	3 237	5 286	4 349	12 886	..	3,8	986,1	1 938,1	182,9	338,7
1964.....	4	14	3 572	5 745	4 683	14 018	..	5,0	1 105,0	1 963,0	195,5	365,1
Kvinnor Female												
1950.....	15	8	759	959	1 466	3 207	..	3,7	368,0	415,8	64,2	91,1
1951.....	20	11	1 061	1 259	1 773	4 124	..	4,9	516,6	552,1	76,9	116,2
1952.....	20	17	1 337	1 528	2 209	5 111	..	7,3	648,9	675,8	95,1	142,9
1953.....	16	26	1 122	1 554	2 073	4 791	..	10,6	537,6	698,6	88,7	133,1
1954.....	13	48	1 299	1 395	2 059	4 814	..	18,3	605,6	639,5	87,6	133,0
1955.....	8	31	1 316	1 413	2 057	4 825	..	11,1	595,7	656,3	87,0	132,4
1956.....	11	34	1 382	1 419	2 051	4 897	..	11,5	609,5	662,9	86,1	133,5
1957.....	5	52	1 409	1 311	1 825	4 602	..	16,9	598,2	610,3	76,2	124,6
1958.....	6	94	1 655	1 294	1 700	4 749	..	30,2	664,7	594,4	70,6	127,8
1959.....	8	94	2 530	1 459	1 762	5 853	..	30,4	956,6	655,7	72,9	156,7
1960.....	15	134	3 317	1 675	1 831	6 972	..	44,4	1 178,8	736,4	75,5	185,9
1961.....	12	198	3 565	1 747	1 769	7 291	..	67,7	1 194,4	748,2	72,7	193,4
1962.....	9	179	4 185	1 946	1 787	8 106	..	64,3	1 334,5	781,7	72,9	213,3
1963.....	6	187	4 428	2 022	1 608	8 251	..	69,1	1 409,8	771,2	65,2	215,9
1964.....	13	215	4 734	2 204	1 752	8 918	..	81,6	1 523,8	786,2	70,6	231,3
Båda könen Both sexes												
1950.....	22	13	1 631	3 312	5 234	10 212	..	2,9	390,1	714,2	116,3	145,6
1951.....	26	20	2 168	4 277	6 803	13 294	..	4,4	520,9	936,0	150,0	188,0
1952.....	25	23	2 557	4 820	7 538	14 963	..	4,8	612,2	1 066,1	164,9	210,0
1953.....	22	34	2 149	4 555	7 292	14 052	..	6,8	507,4	1 025,2	158,5	195,9
1954.....	16	79	2 446	4 325	6 851	13 717	..	14,8	562,0	993,1	148,0	190,2
1955.....	8	37	2 458	4 402	6 947	13 852	..	6,5	548,3	1 021,9	149,1	190,7
1956.....	12	37	2 616	4 300	6 845	13 810	..	6,1	568,2	1 000,5	146,0	188,8
1957.....	6	56	2 572	4 077	6 019	12 730	..	8,9	537,1	942,7	127,6	172,8
1958.....	6	100	2 988	4 174	5 770	13 038	..	15,7	589,7	950,4	121,8	175,8
1959.....	9	100	4 389	4 881	6 042	15 421	..	15,8	814,0	1 085,9	127,0	206,9
1960.....	17	150	5 758	6 023	6 525	18 473	..	24,2	1 002,0	1 308,9	136,7	246,8
1961.....	12	219	6 656	6 297	6 528	19 712	..	36,5	1 091,5	1 332,1	136,3	262,1
1962.....	10	193	7 599	7 177	6 611	21 590	..	33,8	1 186,4	1 424,7	137,1	284,8
1963.....	9	198	7 665	7 308	5 957	21 137	..	35,6	1 193,3	1 366,2	123,0	277,1
1964.....	17	229	8 306	7 949	6 435	22 936	..	42,2	1 310,2	1 387,3	132,0	298,1

¹ Inkl. »okänd ålder». Incl. unknown age.

Tab. D 7. Fall av venerisk sjukdom år 1964 efter ålder och kön

Cases of venereal diseases by age and sex

Källa: Länsläkarnas årsberättelser.

Sjukdom <i>Disease</i>	Summa <i>Total</i>	Den smittades ålder <i>Age of the infected</i>										
		under 1 år <i>under 1 year</i>	1—9 år <i>years</i>	10—14 år <i>years</i>	15—19 år <i>years</i>	20—24 år <i>years</i>	25—29 år <i>years</i>	30—39 år <i>years</i>	40—49 år <i>years</i>	50—59 år <i>years</i>	60 år och däröver <i>60 years and more</i>	okänd ålder <i>un- known age</i>
Syfilis ¹ {M. M.	354	—	—	1	36	104	57	91	43	16	5	1
Syphilis {Kv. F.	142	—	—	1	47	31	19	19	14	5	6	—
Summa Total	496	—	—	2	83	135	76	110	57	21	11	1
Gonorré {M. M.	14 018	2	2	14	3 572	5 745	2 180	1 629	525	160	31	158
Gonorrhoea {Kv. F.	8 918	4	9	215	4 734	2 204	772	567	246	59	11	97
Summa Total	22 936	6	11	229	8 306	7 949	2 952	2 196	771	219	42	255
Ulcus molle {M. M.	10	—	—	—	3	6	—	1	—	—	—	—
Chancroid {Kv. F.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa Total	10	—	—	—	3	6	—	1	—	—	—	—

¹ Här ingår samtliga fall av syfilis, såväl medfödd som förvärvad. *Congenital and acquired*

(Forts. från sidan 79)

sig vara behäftade med aktiv tuberkulos, varför de icke kommit att kvarstå i dispenserregistret. Det antal personer, som upptages i det sistnämnda (32 918 den 31/12 1964 enligt tabell D 9) motsvarar endast omkring 0,5 % av folkmängden. Härvid har som »folkmängd» endast medtagits personer om minst 10 års ålder, något som visserligen är oegentligt, därför att registret upptager även barn under 10 år, en oegentlighet som emellertid knappast har praktisk betydelse, då dessa sjuka barn numera är ganska få.

Tab. D 8. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1964. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd

Massradiofluorography of the National Board of Health

Källa: Rapport från medicinalstyrelsens skärmbildscentral.

Län, städer Counties, county boroughs	Antal skärmbildsundersökta personer Number of individuals examined				Därav med nedanstående fynd 1946—1964 Number of findings			
	1946— 1962	1963	1964	Summa 1946— 1964 Total	Pågående el ej säkra läkta fall av tuberkulos ¹	D:o i % av de undersökta ²	Övrigt patologiskt Other findings	Osäkra fynd Uncertain findings
Stockholms stad	1 024 891	—	—	1 024 891	30 851	3,0	..	4 891
Stockholms län	591 477	84 756	66 913	743 146	15 312	2,1	3 114	4 502
Uppsala »	122 156	—	—	122 156	2 743	2,2	1 247	1 725
Södermanlands »	346 223	—	—	346 223	7 552	2,2	833	2 155
Norrköpings stad	127 308	—	—	127 308	3 474	2,7	..	979
Östergötlands län i övr.	430 991	—	—	430 991	7 989	1,9	164	3 179
Jönköpings län	361 411	20 661	76 840	458 912	9 346	2,0	2 244	2 866
Kronobergs »	129 419	11 411	53 706	194 536	3 924	2,0	1 299	1 225
Kalmar »	363 990	—	—	363 990	8 714	2,4	..	2 676
Gotlands »	43 271	—	—	43 271	1 064	2,5	439	467
Blekinge »	203 704	—	—	203 704	6 572	3,2	16	1 831
Kristianstads »	57 155	66 109	34 152	157 416	1 093	0,7	1 303	629
Malmöhus län i övr.	128 130	69 657	68 511	266 298	3 006	1,1	1 914	1 057
Hallands län	125 090	—	—	125 090	3 976	3,2	359	1 207
Göteborgs stad	259 847	—	—	259 847	9 890	3,8	1 194	1 428
Göteborgs o. Bohus län i övr.	150 661	—	—	150 661	6 059	4,0	..	1 304
Älvsborgs län	273 539	13 734	130 091	417 364	11 737	2,8	1 277	2 717
Skaraborgs »	362 360	—	—	362 360	6 919	1,9	786	2 286
Värmlands »	259 510	50 570	43 753	353 833	5 921	1,7	2 410	2 183
Västmanlands »	164 043	—	—	164 043	3 509	2,1	1 104	1 189
Kopparbergs »	422 143	—	—	422 143	100 71	2,4	209	3 144
Gävle stad	32 269	—	—	32 269	881	2,7	135	126
Gävleborgs län i övr.	372 969	—	—	372 969	9 472	2,5	..	2 674
Västernorrlands län	230 611	—	—	230 611	9 967	4,3	7	2 072
Jämtlands »	86 562	19 830	—	106 392	1 515	1,4	1 501	489
Västerbottens »	163 832	—	—	163 832	4 237	2,6	113	1 044
Norrbottnens »	178 955	—	—	178 955	4 229	2,4	1 741	1 464
Summa Total	7 012 517	336 728	473 966	7 823 211	190 023	2,4	..	51 509

¹ Active or not definitely healed TB. Inklusive fall under dispensärkontroll. Inclusive of cases already controlled by TB dispensary. — ² In per cent of persons examined.

Tabell D 8

Undersökningarna omfattar i princip endast personer som fyllt 10 år. Beträffande gjorda fynd av lungtuberkulos bör observeras, att

dessa till stor del antingen redan varit kända för dispensärorganisationen eller visat sig läkta vid den senare kliniska undersökningen. Se texten sidan 79.

Tab. D 9. Tuberkulossjukligheten och -dödligheten år 1964 Tuberculosis morbidity and mortality

Källa: Centraldispensärernas årsberättelser (bearbetade inom Nationalföreningen mot hjärt- och lungsjukdomar), utom beträffande avlidna, vilka citerats ur publikationen »Dödsorsaker» (SOS) av statistiska centralbyrån.

Län, städer Counties, county boroughs	Tbc-fall kvarstående i centraldispensärregister den 31/12 Persons with TB registered at Central dispensaries					Nyupptäckta tbc-fall införda i centraldispensärregister New findings of TB entered into registers of Central dispensaries					Avlidna i tbc (alla slag) enligt statistiska centralbyråns material Deaths from TB (all forms)			
	Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs		Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Därav lungtbc TB of the lungs		Hela antalet All cases	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Antal Number	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.	Antal Number	På 1 000 inv. Per 1 000 inh.
			Hela antalet All cases	Öppen tbc Contagious			Hela antalet All cases	Öppen tbc Contagious						
Stockholms stad	4 865	6,1	4 274	420	0,5	489	0,6	356	200	0,3
Stockholms län	3 027	5,5	2 673	89	0,2	243	0,4	199	35	0,1
Uppsala län	572	3,2	475	33	0,2	64	0,4	47	16	0,1
Södermanlands län	1 186	5,0	983	70	0,3	67	0,3	47	16	0,1
Norrköpings stad	457	4,9	414	28	0,3	30	0,3	23	8	0,1
Östergötlands län i övr.	1 343	5,0	1 102	53	0,2	75	0,3	46	9	0,0
Jönköpings län	859	3,0	662	50	0,2	77	0,3	54	21	0,1
Kronobergs län	925	5,7	810	82	0,5	38	0,2	29	8	0,1
Kalmar län	1 421	6,1	1 276	46	0,2	69	0,3	47	16	0,1
Gotlands län	369	6,9	308	19	0,4	21	0,4	15	5	0,1
Blekinge län	634	4,3	531	52	0,4	54	0,4	38	17	0,1
Kristianstads län	1 894	7,3	1 636	112	0,4	88	0,3	74	26	0,1
Malmö stad	1 249	5,1	1 091	26	0,1	76	0,3	67	13	0,1
Malmöhus län i övr.	2 093	5,1	1 848	121	0,3	148	0,4	124	28	0,1
Hallands län	659	3,8	500	16	0,1	57	0,3	34	11	0,1
Göteborgs stad	2 117	5,1	1 740	108	0,3	196	0,5	146	99	0,2
Göteb. o. Bohus l. i övr.	1 356	5,7	1 072	80	0,3	80	0,3	60	20	0,1
Älvsborgs län	1 182	3,1	965	152	0,4	137	0,4	103	38	0,1
Skaraborgs län	580	2,3	425	12	0,1	72	0,3	37	20	0,1
Värmlands län	1 305	4,6	1 058	32	0,1	119	0,4	83	23	0,1
Örebro län	1 002	3,8	805	43	0,2	99	0,4	65	18	0,1
Västmanlands län	959	4,0	765	109	0,5	90	0,4	64	26	0,1
Kopparbergs län	1 319	4,6	1 121	55	0,2	135	0,5	103	34	0,1
Gävleborgs län	1 160	4,0	923	40	0,1	130	0,4	83	26	0,1
Västernorrlands län	2 270	8,2	1 880	108	0,4	140	0,5	84	35	0,1
Jämtlands län	498	3,7	379	16	0,1	68	0,5	48	26	0,2
Västerbottens län	1 884	8,0	1 515	32	0,1	106	0,5	58	14	0,1
Norrbottnens län	2 197	8,4	1 687	77	0,3	167	0,6	100	37	0,1
Summa Total 1964	39 382	5,1	32 918	2 081	0,3	3 135	0,4	2 234	845	0,1	395	0,05	0,05	0,05
1963	43 190	5,7	35 881	2 324	0,3	3 533	0,5	2 450	940	0,1	443	0,06	0,06	0,06
1962	46 761	6,2	38 945	2 645	0,4	3 777	0,5	2 608	889	0,1	425	0,06	0,06	0,06
1961	50 594	6,7	42 344	2 875	0,4	3 996	0,5	2 754	1 032	0,1	504	0,07	0,07	0,07
1960	53 981	7,2	45 015	3 171	0,4	4 194	0,6	2 887	1 026	0,1	598	0,08	0,08	0,08
1950	82 542	11,8	59 320	7 905	1,1	10 550	1,5	6 588	1 655	0,2	1 553	0,22	0,22	0,22

Tabell D 9

Antalet i centraldispensärernas register kvarstående fall av tuberkulos och av nyupptäckta fall återspeglar sjukdomens utbredning resp. insjukningsrisken. Att fastställa, om en tuberkulos är »öppen», d.v.s. i smittsamt sta-

dium kan i många fall vara vanskligt, varför uppgifterna härom är mindre säkra än övriga. Vad angår den geografiska variationen, måste man dessutom räkna med att det kan finnas lokala olikheter i den intensitet, varmed man uppsparar och anmäler tuberkulosfall.

c. Karies hos sjuåringar

Tab. D 10. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941—1964

Teeth with untreated caries in per cent of total number of permanent teeth in seven year old children

Källa: Kalenderårsrapporter från tandvårdsinspektörerna.

Landstingsområde, städer	1941	1943	1945	1947	1950	1955	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Stockholms stad	—	—	—	—	—	24,1	24,8	23,4	23,6	22,0	21,0	20,6
Stockholms län	27,5	23,1	20,9	23,4	25,3	24,0	21,5	23,7	20,9	21,8	23,0	19,6
Uppsala län	—	26,4	16,2	18,7	19,0	21,2	18,9	19,9	18,7	16,4	17,5	17,6
Södermanlands län	22,7	19,1	16,1	13,0	14,7	19,9	15,8	16,1	16,0	15,9	17,2	15,8
Norrköpings stad	—	—	—	—	—	28,3	25,6	26,6	26,1	25,3	28,8	26,4
Östergötlands län i övr.	37,9	35,6	35,5	31,8	34,3	34,1	31,6	29,4	27,3	25,8	24,3	20,7
Jönköpings län	33,3	20,6	22,0	19,8	28,5	29,0	28,8	27,7	28,1	27,0	25,1	23,3
Kronobergs län	29,8	26,6	25,4	25,5	34,5	31,5	23,6	23,9	25,5	28,2	26,0	25,4
Kalmar läns norra	24,9	12,7	25,5	14,2	19,6	19,8	20,1	16,6	25,2	24,0	19,1	14,5
Kalmar läns södra	—	36,6	29,4	24,5	26,0	30,7	25,7	26,1	25,8	28,2	27,7	24,2
Gotlands län	—	—	16,7	21,7	25,7	21,3	26,8	34,5	30,1	33,3	34,4	47,3
Blekinge län	—	20,2	13,9	20,6	29,9	35,3	36,0	36,2	37,6	36,1	35,4	33,8
Kristianstads län	27,7	28,3	25,3	25,4	32,0	29,8	34,9	30,8	29,6	26,4	26,1	24,0
Malmö stad	—	—	—	—	..	36,9	37,8	36,9	36,8	34,1	31,8	31,1
Hälsingborgs stad	—	—	—	33,8	35,8	40,0	35,7	34,1	33,0	31,9	—	—
Malmö, län i övr.	22,7	28,2	30,5	27,5	29,0	32,6	31,6	31,1	29,5	29,6	29,2	27,8
Hallands län	51,3	31,9	26,6	28,7	33,2	34,9	27,6	29,4	28,3	28,8	28,8	24,4
Göteborgs stad	—	—	—	32,4	33,7	30,4	26,1	34,8	30,3	30,9	27,5	26,5
Göteb. o. Boh. l. i övr.	28,4	26,3	27,8	28,2	31,7	30,7	29,4	27,2	28,7	27,2	25,8	27,2
Älvsborgs län	31,5	30,2	27,2	33,1	35,5	35,9	34,1	30,4	28,4	25,1	24,2	26,1
Skaraborgs län	30,7	37,0	32,8	22,1	31,3	22,2	24,2	21,5	23,3	18,6	20,3	22,4
Värmlands län	38,6	35,3	33,6	30,5	33,1	33,8	33,4	31,7	32,7	32,8	31,6	29,8
Örebro län	33,9	28,0	25,6	25,7	37,4	34,8	32,2	30,6	29,4	31,8	28,6	24,2
Västmanlands län	15,8	13,6	15,9	18,6	17,8	21,5	23,8	25,9	22,7	23,3	24,5	22,1
Kopparbergs län	—	—	—	20,2	23,0	20,8	20,1	20,2	22,3	18,4	19,7	18,9
Gävle stad	20,8	19,1	19,4	22,7	31,7	25,7	23,5	21,5	22,8	24,3	—	—
Gävle, län i övr.	16,0	26,8	24,6	20,4	24,2	21,5	19,9	19,7	20,0	19,3	21,7	21,6
Västernorrlands län	—	—	..	33,7	31,7	27,6	23,8	26,0	25,3	25,3	23,3	21,0
Jämtlands län	—	39,3	34,7	34,9	32,1	28,1	28,7	24,6	29,6	28,5	25,4	27,0
Västerbottens län	33,2	27,3	27,3	25,0	27,2	21,2	18,9	22,6	21,6	25,3	26,9	24,2
Norbottens län	44,3	19,7	28,1	28,2	29,0	32,0	31,6	30,3	30,6	28,1	30,2	29,2
Hela riket (medeltal)	29,1	24,3	24,1	25,3	29,3	28,3	27,1	27,1	26,7	25,7	25,3	23,9

Tabell D 10

Med aktuell kariesprocent menas antalet permanenta tänder angripna av karies men ej behandlade satta i relation till hela antalet frambrutna, permanenta tänder.

Före 1949 räknades som sjuåringar barnen i folkskolans första klass, men fr.o.m. nämnnda år har man gått direkt efter åldern.

Procenttalens växlingar från år till år in-

om samma län kan tänkas delvis sammanhänga med brister i det statistiska materialet.

Det är troligt, att nedgången i riksmedel-talet efter 1950 delvis men icke helt sammanhängar med den alltmer ökade vården av sexåringarnas tänder (jfr 1954 års årgång av denna publikation).

Den aktuella kariesprocenten för sex-åringar var vart och ett av åren 1959—1964 resp. 23,0, 22,7, 23,4, 23,8, 22,8 och 22,1.

d. Förlossningar

Definitionen på *levande född* har fr. o. m. 1960 ändrats till överensstämmelse med den internationella. av WHO rekommenderade (MF 1959: 83). Tidigare räknades endast andning som tecken på liv. Nu skall även hänsyn tagas till andra tecken, såsom hjärtslag, pulsationer i navelsträngen och tydliga, spontana rörelser av skelettmuskulaturen. Jämför fotnoter till tabell D 11.

Fr. o. m. år 1952 har definitionen på begreppet fullgången nyfödd ändrats till överensstämmelse med internationell konvention. Tidigare räknades barn, som var minst 47 cm långt eller vägde minst 2 700 g som fullgången, varvid längden vid skiljaktigt utslag fick avgöra. Nu går gränsen så, att den som väger mer än 2 500 g räknas som fullgången. Efter denna ändring väntar man att finna en minskad frekvens ofullgångna nyfödda enligt årsberättelserna, men så är icke fallet. Tvärt om inträffade på det hela taget en höjning efter 1951. Förklaringen härtill synes ligga i att man tidigare huvudsakligen gått efter längden vid barnens klassificering och att längd- och viktnormerna icke helt motsvarade varandra. (Se denna publikation årgång 1952).

Ett sammandrag av sjukvårdsorganens rapporter om förlösta mödrar och födda barn återges i tabell D 11.

Av tabell D 11 framgår, att 22 mödrar avlidit i samband med förlossningen, vilket gör 18 dödsfall på 100 000. En översikt av motsvarande tal för varje år 1947—1959 lämnades i årgång 1959 av denna publikation.

e. Legala aborter, steriliseringar, kastreringar

Abort enligt lagen om avbrytande av havandeskap den 17 juni 1938 (nr 318) med ändring den 17 maj 1946 och 5 juni 1963 kan erhållas efter tillstånd antingen av medicinalstyrelsen eller, då fråga icke är om abort på eugeniska indikationer eller icke gäller rättsinkapabla kvinnor, av två läkare (på s. k. tvåläkarutlåtande). Med rättsinkapabel menas i detta fall, att kvinnan på grund av rubbad själsverksamhet anses sakna förmåga att själv lämna giltigt samtycke till ingreppet. Dessutom kan avbrytande av havandeskap i vissa fall ske utan sådant tillstånd, om tiden icke medger dess inhämtande (s. k. nödfall). Lagändringen år 1946 innebar, att förutsättningarna för avbrytande av havandeskap i viss mån utökades, samtidigt som medicinalstyrelsen erhöll större befogenhet att lämna tillstånd. Lagändringen år 1963 innebar att abort enligt denna lag även må erhållas när med skäl kan antagas att det väntade barnet på grund av skada under fosterstadiet kommer att lida av svårartad sjukdom eller lyte. Denna indikation har år 1964 tillämpats i 117 fall, varav 112 på grund av uppgift från modern om rubeolaxposition, 4 fall på grund av Rh-immunisering och 1 fall på grund av misstänkt fosterskadande läkemedel.

Eugeniska indikationer gäller fall, då abort beviljats emedan det väntade barnet befarats komma att lida av kroppslig eller psykisk sjukdom, psykisk efterblivenhet eller missbildning. De medicinska eller socialmedicinska indikationerna avser ofta fall då kvinnan på grund av sjukdom eller svaghet icke ansetts böra föda barnet eller då dess framfödande och uppfostran förutsetts komma att bli henne övermäktigt. De sjukdomar det här är fråga om är i regel depressioner eller andra psykiska rubbningar, men även kroppssjukdomar förekommer. Den humanitära indikationen till-

lämpas vanligen då fråga är om brottsligt hävdande, d. v. s. att kvinnan vid graviditetens början ej fyllt 15 år (82 fall 1964, varav 21 fall sedermera uppnått 15 års ålder vid ansökningstillfället) eller att hon utsatts för våldtäkt (8 fall 1964), eller att syskon övat otukt med varandra (1 fall 1964).

Ansökan om abort kan inges av kvinnan själv eller — då hon är rättsinkapabel — av den som har vårdnaden om henne.

Det statistiska material, som här redovisas, består av uppgifter dels om (1) antalet ansökningar till medicinalstyrelsen om abort, (2) antalet bifallna sådana ansökningar och (3) antalet av dem som verkställdes, dels (4) uppgifter om aborter som verkställdes på tvåläkarutlåtande och (5) vid nödfall. Se tabell D 15. Antalet *ansökningar* om abort, som ställts till *medicinalstyrelsen* vissa år framgår av följande tablå, vari även de bifallna angives.

År Year	1950	1955	1960	1963	1964
Antal ansökningar <i>Applications for abortion to the National Board of Health</i>	6 351	5 694	4 085	4 532	5 469
Därav bifallna <i>Thereof granted, No.</i>	5 149	4 060	2 552	3 313	4 314
Bifallna %	81	71	62	73	79

Avbrytande av havandeskap på annan grund än sjukdom eller kroppsfel hos kvinnan må ej företagas efter havandeskapets tjugonde vecka. Medicinalstyrelsen må dock när synnerliga skäl är därtill medgiva ingreppets utförande jämväl därefter intill utgången av tjugofjärde veckan (lag av den 17 maj 1946). I 157 fall har medicinalstyrelsen lämnat sådant medgivande.

För 241 av de 4 314 kvinnor, som av medicinalstyrelsen år 1964 beviljats legal abort har sådan ej ägt rum med följande motiveringar: Sökanden har fullföljt graviditeten i 139 fall; spontanabort i 89 fall; ej gravid i 6 fall; okänd anledning i 7 fall.

Det är vanligt att ansökan om abort åtföljs av ansökan om sterilisering. År 1964 uppgick antalet dubbelansökningar till 1 247. Av dessa beviljades i 1 039 fall både abort- och steriliseringsansökan, i 127 fall enbart abort, i 70 fall enbart sterilisering och i 11 fall avslogs både abort- och steriliseringsansökan. I ett fåtal fall ställer emellertid medicinalstyrelsen sterilisering som villkor för abort. Indikationen är alltid eugenisk i sistnämnda fall. Antalet fr. o. m. år 1959 av dylika villkorliga aborter framgår av följande tablå, där också indikationens art specificerats.

År	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Antalet aborter beviljade av medicinalstyrelsen med sterilisering som villkor	36	7	7	1	2	2
Därav med indikationen:						
Psykisk sjukdom	8	—	—	—	—	—
Psykisk efterblivenhet	21	5	7	1	2	1
Epilepsi	1	—	—	—	—	—
Svår kroppslig sjukdom	6	2	—	—	—	1
Antal av ovanstående, som verkställdes	28	7	5	1	2	2

Tab. D 11. Förlossningar och födda barn år 1964 fördelade efter sjukvårdsområde och vårdform

Deliveries and newborn according to region and type of care

Källa: Sjukhusens och länsläkarnas årsberättelser.

Sjukvårdsområden och vårdform <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal barnafödelskor <i>No. of mothers</i>		Antal födda barn ¹ <i>No. of newborn children</i>						
	Hela antalet <i>Total</i>	Fall, då modern avlidit <i>Cases when mother died</i>	Levande födda ² <i>Live births</i>				Dödfödda <i>Stillbirths</i>		Summa födda <i>Total No. of newborn</i>
			Hela antalet <i>Total</i>	Ofullgångna <i>Premature³</i>	Avlidna ⁴ <i>Deceased</i>		Hela antalet <i>Total</i>	Ofullgångna <i>Premature⁵</i>	
				Hela antalet <i>Total</i>	Ofullgångna <i>Premature</i>				
Stockholms stad och län									
Sluten vård	22 363	4	22 340	1 035	242	164	251	134	22 591
Öppen vård, staden	24	1	24	1	—	—	—	—	24
» » länet	2	—	2	1	—	—	—	—	2
Uppsala län .. Sluten vård	4 085	1	4 124	178	36	25	52	24	4 176
Öppen »	2	—	2	—	—	—	—	—	2
Södermanlands Sluten »	3 817	—	3 809	153	36	27	42	18	3 851
län Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	1
Norrköpings Sluten »	2 014	1	2 009	92	16	12	22	5	2 031
stad Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	1
Östergötlands Sluten »	3 602	—	3 609	171	38	18	32	13	3 641
län i övr. .. Öppen »	9	—	8	1	—	—	1	—	9
Jönköpings län Sluten »	4 610	4	4 580	227	50	34	73	26	4 653
Öppen »	8	—	8	1	—	—	—	—	8
Kronobergs län Sluten »	2 349	—	2 347	133	22	17	26	14	2 373
Öppen »	11	—	11	1	—	—	—	—	11
Kalmar läns Sluten »	1 195	—	1 198	73	14	10	9	3	1 207
norra Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	1
Kalmar läns Sluten »	2 192	—	2 178	107	37	18	34	18	2 212
södra Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Gotlands län Sluten »	860	1	859	34	10	8	13	4	872
Öppen »	31	—	30	1	—	—	1	—	31
Blekinge län Sluten »	2 003	—	1 998	83	22	15	21	11	2 019
Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	3
Kristianstads Sluten »	4 392	1	4 397	168	35	23	51	23	4 448
län Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	1
Malmö stad Sluten »	3 875	—	3 869	223	40	27	46	30	3 915
Öppen »	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Malmöhus län Sluten »	5 951	1	5 947	284	71	49	61	33	6 008
i övr. Öppen »	2	—	2	—	—	—	—	—	2

¹ Barn = levande födda och sådana dödfödda, som avlidit efter 28:e havandeskapsveckan (eller vid ovisshet om tiden mäter minst 35 cm i längd). *Child = all liveborn and stillborn, after 28th week of gestation.*

² Levande född = nyfödd, som andats eller givit annat livstecken. *Foetus who has breathed or shown other evidence of life (= international definition).*

³ Fostrets vikt högst 2 500 g. *Weight of foetus 2 500 g or less.*

⁴ Beträffande på anstalt födda inom 7 dagar från födelsen och beträffande övriga 10 dagar. *Within 7 days from delivery (10 days as regards children not born in maternity institution).*

⁵ Typ I = Förlossningsavdelning med egen specialutbildad läkare. *Maternity hospital (department) with a specialist obstetrician of its own.*

Typ II = Annan förlossningsavdelning än typ I vid lasarett eller förlossningshem vid sjukstuga. *Other maternity department at general hospital than type I or cottage hospital.*

Typ III = Övriga förlossningshem. *Other maternity institution than type I and II (maternity home).*

Öppen vård = utom förlossningsanstalt under barnmorskas vård. *Not in maternity institution but under the care of a midwife.*

Sjukvårdsområden och vårdform <i>Counties, county boroughs and type of care</i>	Antal barna- födelskor <i>No. of mothers</i>		Antal födda barn ¹ <i>No. of newborn children</i>						Summa födda Total <i>No. of newborn</i>
	Hela antalet Total	Fall, då mo- dern avlidit Cases when mother died	Levande födda ² <i>Live births</i>				Dödfödda <i>Stillbirths</i>		
			Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	Avlidna ⁴ <i>Deceased</i>		Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	
Hela antalet Total	Ofull- gångna Prema- ture ³	Hela antalet Total			Ofull- gångna Prema- ture ³				
Hallands län . Sluten vård	2 597	1	2 571	114	36	30	44	24	2 615
Öppen »	6	—	6	—	—	—	—	—	6
Göteborgs stad Sluten »	8 108	—	8 128	403	100	70	73	44	8 201
Öppen »	18	—	18	—	1	—	—	—	18
Göteborgs o. Sluten »	3 142	1	3 138	100	33	13	38	18	3 176
Bohusl. i övr. Öppen »	4	—	4	—	—	—	—	—	4
Älvsborgs län . Sluten »	5 613	—	5 601	247	75	43	61	35	5 662
Öppen »	1	—	1	—	—	—	—	—	1
Skaraborgs län Sluten »	3 878	—	3 872	154	41	28	40	23	3 912
Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	3
Värmlands län Sluten »	4 207	1	4 187	185	46	34	52	31	4 239
Öppen »	7	—	8	2	1	1	—	—	8
Örebro län ... Sluten »	4 061	1	4 279	171	27	21	39	16	4 318
Öppen »	4	—	4	—	—	—	—	—	4
Västmanlands Sluten »	3 968	—	4 011	194	38	31	47	18	4 058
län Öppen »	12	—	12	—	—	—	—	—	12
Kopparbergs Sluten »	4 322	—	4 441	187	27	17	46	28	4 487
län Öppen »	11	—	11	2	—	—	—	—	11
Gävleborgs län Sluten »	4 309	1	4 295	186	38	20	43	25	4 338
Öppen »	3	—	3	—	—	—	—	—	3
Västernorr- Sluten »	3 944	—	3 973	156	40	29	41	15	4 014
lands län .. Öppen »	36	—	37	5	4	4	1	—	38
Jämtlands län Sluten »	1 932	—	1 913	104	19	12	15	8	1 928
Öppen »	25	—	25	2	—	—	—	—	25
Västerbottens Sluten »	3 434	2	3 416	139	27	15	49	25	3 465
län Öppen »	5	—	5	—	—	—	—	—	5
Norrbottnens Sluten »	4 728	1	4 697	233	35	26	78	34	4 775
län Öppen »	6	—	6	—	—	—	—	—	6
Summa slutet vård	121 551	21	121 786	5 534	1 251	836	1 399	700	123 185
Därav anstalt av typ I ⁵	91 429	16	89 518	4 381	1 011	678	1 058	556	92 573
» » » » II ⁵	29 429	5	31 610	1 131	237	157	337	142	29 950
» » » » III ⁵	693	—	658	22	3	1	4	2	662
Summa öppen vård	237	1	237	17	6	5	3	—	240
Totalsumma	121 788	22	122 023	5 551	1 257	841	1 402	700	123 425

Tabell D 11

Tabellen omfattar förlösningar på anstalt (sluten vård) och utom anstalt, när barnmorska biträdd (öppen vård). Icke redovisat är sålunda endast det lilla antal förlösningar, som skett utom anstalt och utan biträde av barnmorska. Som jämförelse med totalsummorna för födda barn meddelas, att statistiska centralbyrån, som erhåller sina uppgifter genom folkbokföringens organ, samma år redovisade 122 664 levande födda

och 1 391 dödfödda eller tillhopa 124 055 födda barn.

Förlösningarna procentuellt fördelade efter vårdform *Births in percent according to type of care*

År Year	Anstalter av typ Maternity clinic, type			Öppen vård Out-patient care	Total
	I	II	III		
1950	45,6	41,4	7,1	5,9	100,0
1955	59,0	33,3	5,3	2,4	100,0
1960	67,3	30,8	1,3	0,6	100,0
1963	73,9	25,1	0,7	0,3	100,0
1964	75,0	24,2	0,6	0,2	100,0

Tab. D 12. Dödfödda och tidigöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
Stillborn, early deaths and perinatal mortality etc. Relative figures

Källa: Se tabell D 11.

	Antal födda <i>Children born</i>	På 1 000 av antalet födda <i>Per 1 000 children born</i>				
		Död-födda <i>Stillborn</i>	Döda inom 1 vecka <i>Dead within first week</i>	Perinatal dödlighet <i>Perinatal mortality</i>	Full-gångna <i>Mature</i>	Ofull-gångna <i>Premature</i>
År 1964						
Anstaltstyp <i>Hospital type</i>						
I	92 573	11,4	10,9	22,3	925,1	53,3
II	29 950	11,3	7,9	19,2	1 024,2	42,5
III	662	6,0	4,5	10,5	963,7	36,3
Öppen vård <i>Not in hospital</i>	240	12,5	25,0	37,5	929,2	70,8
Summa <i>Total</i>	123 425	11,4	10,2	21,6	949,4	50,6
Däruv fullgångna <i>Mature</i>	117 174	6,0	3,6	9,6	.	.
ofullgångna <i>Premature</i>	6 251	112,0	133,7	245,7	.	.
Samtliga födda <i>Total born</i> 1963	113 716	12,3	10,4	22,7	949,1	50,9
1962	108 179	13,0	10,4	23,4	949,6	50,4
1961	105 913	12,9	11,0	23,9	949,6	50,4
1960	103 255	14,0	11,7	25,7	949,0	51,0
1955	109 110	17,6	10,9	28,5	949,7	50,3
1950	117 260	20,6	11,7	32,3	960,2	39,8

Tab. D 13. Förlossningar på anstalt år 1964¹ fördelade efter barnafödarens ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativital per 100 000 barnafödare

Births per 100 000 according to marital status, age and birth order (g = married; og = not married)

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

Börd-nummer <i>Birth order No.</i>	Under 20 år		20—24 år		25—29 år		30—34 år		35—39 år		40 år och däröver		Summa
	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	g	og	
1	4 338	5 278	14 881	3 049	9 778	620	2 816	188	918	66	281	24	42 237
2	857	262	9 386	663	11 931	310	6 169	129	2 105	52	487	25	32 376
3	55	16	1 993	132	5 073	153	4 890	103	2 307	62	575	21	15 380
4	1	—	361	26	1 404	60	2 025	59	1 383	51	517	21	5 908
5	—	—	54	3	425	23	699	24	650	31	312	13	2 234
6	—	—	9	1	144	2	295	15	339	11	207	10	1 033
7 och högre	—	—	1	—	56	2	176	10	308	12	253	14	832
Summa	5 251	5 556	26 685	3 874	28 811	1 170	17 070	528	8 010	285	2 632	128	100 000

¹ Exkl. Uppsala sjukvårdsregion.

Tabell D 12

Relativtalen har, rad för rad, räknats på antalet födda enligt kolumnen längst till vänster, vilken omfattar både levande och dödfödda. Räknar man på enbart antalet levande födda, som ofta sker vid internationella jämförelser, erhåller man för år 1964: dödfödda 11,5 ‰, döda inom första levnadsveckan 10,3 ‰ och perinatal dödlighet 21,8 ‰.

Den *perinatala dödligheten* utgör här summan av de dödfödda och dem som dött under första levnadsveckan.

Definitionen på »fullgången» ändrades

1952 till överensstämmelse med internationell konvention. Se härom tidigare årgångar av denna publikation, särskilt årgång 1952. Jfr även texten sid. 89.

Definitionen på »levande född» ändrades fr. o. m. år 1960 att överensstämma med internationell konvention, se not till tab. D 11. Effekten härav kunde väntas ha blivit en överflyttning av fall från gruppen dödfödda till dem som dött under första levnadsveckan. Så torde också ha skett, men endast i ringa mån (se denna publikation årgång 1960.) Beträffande barnadödligheten i övrigt, se sidan 127.

Tabell D 13

Talen visar hur många kvinnor per 100.000 barnaföderskor som förlösts första, andra, tredje o.s.v. gången under redovisningsåret. Endast anmälningspliktiga börder har därvid räknats, d.v.s. levande födda och dödfödda, som avlidit efter 28:e havandeskapsveckan (eller vid ovisshet om tiden mäter minst 35 cm i längd). Om barn fötts inom eller utom äktenskap har ingen betydelse för ordningsnumret i detta fall. Bland ogifta har inräknats änkor och fränskilda.

Ett sammandrag för 1952 (det första år för vilket uppgifter föreligger), 1963 och 1964 följer.

Det må nämnas, att statistiska centralbyrån i publikationen Befolkningsrörelsen

(Sveriges off. stat.) redovisar bördnummer för barn födda i äktenskap ingångna efter 1950

	År 1952	1963	1964
Antal börder med uppgift Cases with information on birth order	96 433	112 259	101 598
Därav i % bördnummer: Thereof (%) birth No.:			
1	39,7	42,4	42,2
2	31,1	31,9	32,4
3	15,9	15,1	15,4
4	7,1	6,2	5,9
5	3,1	2,5	2,2
6	1,4	1,0	1,0
7 eller högre	1,7	0,9	0,9
Summa Total	100,0	100,0	100,0

Tab. D 14. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1964*Abortions (in-patients at hospitals). (Numbering according to international classification)*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

	Spontana eller ej spe- cificerade .0	Provo- cerade på med. eller leg. indik. .1	Andra provo- cerade .2	Annan abort .3	Summa
650 Utan uppgift om feber eller förgiftning . . .	11 152	4 270	16	208	15 646
651 Med uppgift om feber	406	25	21	32	484
652 » » » förgiftning (ej feber)	11	3	—	3	17
Summa 1964	11 569	4 298	37	243	16 147
» 1963	10 946	3 104	32	236	14 318
» 1960	10 453	2 540	40	289	13 322
» 1955	11 090	4 153	77	408	15 728

Tabell D 14

Till tabellens tal kan läggas 18 aborter, som redovisats av distriktsbarnmorskor i öppen vård.

Aborternas klassifikationsnummer anges enligt WHO's internationella gruppering med ett tresiffrigt tal i vänstra kanten och en decimalsiffra i tabellhuvudet.

I andra sifferkolumnen finner man sjukhusens redovisning av under redovisningsåret verkställda abortoperationer på medicinsk eller legal indikation. Man kan icke vänta sig

exakt överensstämmelse med de tal som redovisas i nästa textavsnitt, där de verkställda hänför sig till ett annat tidsbegrepp.

Som »annan abort» (decimal 3) har räknats druvbörd, blödning efter abort som ägt rum före intagning på sjukhus, placentalpolyper m. m. Det må tillfogas, att nummer 652.1 inbegriper fall, då graviditetstoxikos spelat in som orsak till havandeskapets avbrytande.

Antalet av s. k. illegala aborter är icke känt. Endast ett fåtal av dessa ingår under decimalsiffrorna 0 och 2. (Jfr SOU 1953: 29.)

Tabell D 15

Uppgifterna om verkställda aborter hänför sig före 1959 till rapporter som inkommit till medicinalstyrelsen under resp. år, men 1959 infördes den ändringen beträffande operationer med medicinalstyrelsens tillstånd, att talen gäller verkställda aborter av de under redovisningsåret bifallna ansökningsgarna, vare sig de verkställdes under året eller senare.

För dödsfall i samband med abort gäller ovanstående serie, i vilken dödsfall vid kombinerad abort-steriliseringsoperation anges separat. (Promilletalen anger i sistnämnda fall relationen till antalet abort-steriliseringsoptioner.)

Dödsfall vid abortoperation*Deaths connected with operation for abortion*

År Year	Antal No.	‰	Därav vid samtidig sterilisering Thereof cases com- bined with sterilization	
			Antal No.	‰
1950	7	1,19	5	3,39
1955	5	1,10	2	1,74
1959	3	0,98	1	0,97
1960	1	0,36	1	1,04
1961	—	—	—	—
1962	2	0,62	1	1,09
1963	3	0,85	1	1,13
1964	1	0,21	—	—

Tab. D 15. Legala aborter 1964

Abortions induced for medical or legal indications

Källa: Till medicinalstyrelsen under redovisningsåret inkomna abortansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvålåkarutlåtande och i nödfall.

	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>	Medicinsk o. socialmedicinsk indikation <i>Medical and socio-medical indication</i>			Risk för foster- skada <i>Risk of fetal injury</i>	Humani- tär indikation <i>Human- itary indication</i>	Summa <i>Total</i>	Därav verk- ställda <i>Number operated</i>
		Sjukdom <i>Disease</i>	Svaghet <i>Weakness</i>	Förutsedd svaghet <i>Anti- cipated weakness</i>				
Av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar <i>Applications granted by the National Board of Health</i>	15	1 034	2 845	212	117	91	4 314	4 073
Gifta <i>Married</i>	10	589	1 651	78	73	2	2 403	2 264
Förut gifta <i>Widowed or divorced</i>	—	127	351	15	2	—	495	460
Ogifta <i>Single</i>	5	318	843	119	42	89	1 416	1 349
Ålder <i>Age</i>								
—14 år	1	—	1	—	—	61	63	62
15—19 »	—	87	459	65	31	27	669	635
20—24 »	3	212	526	69	32	1	843	804
25—29 »	6	212	525	26	24	1	794	751
30—34 »	1	230	554	27	18	1	831	783
35—39 »	3	189	447	14	10	—	663	621
40—44 »	1	94	314	11	2	—	422	391
45— »	—	10	19	—	—	—	29	26
Antal föregående förlossningar (exkl. aborter) <i>Number of earlier deliveries</i>								
0	4	252	551	68	53	88	1 016	969
1	5	186	412	58	19	1	681	647
2	3	244	542	35	22	2	848	799
3	1	197	524	29	15	—	766	726
4	—	101	378	11	6	—	496	462
5	2	32	243	9	1	—	287	268
6	—	12	124	2	1	—	139	130
7	—	7	36	—	—	—	43	38
8	—	2	19	—	—	—	21	20
9 o. fler	—	1	16	—	—	—	17	14
Verkställda aborter <i>No. operated</i>	14	1 395	2 840	207	116	99	.	4 671
Efter av medicinalstyrelsen beviljade ansökn. <i>Granted by the National Board of Health</i>	14	983	2 681	189	116	90	.	4 073
Efter tillstånd av två läkare <i>With authorization of two physicians</i>	410	159	18	—	9	.	596
Nödfall <i>Emergency</i>	2	—	—	—	—	.	2

Tab. D 16. Legala steriliseringar år 1964

Sterilizations

Källa: Av medicinalstyrelsen under redovisningsåret beviljade ansökningar och motsvarande operationsrapporter; under året inkomna rapporter om operationer på tvåläkarintyg och i nödfall.

	Eugenisk indikation <i>Eugenic indication</i>		Social indikation <i>Social indication</i>		Medicinsk indikation, kvinnor <i>Medical indication, females</i>	Som villkor för abort <i>As condition for abortion</i>	Summa <i>Total</i>	Därav verkställda <i>Operated</i>	
	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>	M <i>M</i>	Kv <i>F</i>				Hela antalet <i>Total</i>	Män <i>Males</i>
Av medicinalstyrelsen beviljade ansökningar <i>Applications granted by the National Board of Health</i>	15	22	23	59	1 688	2	1 809	1 634	30
Gifta <i>Married</i>	7	11	1	9	1 432	1	1 461	1 317	4
Förut gifta <i>Widowed or divorced</i>	—	1	1	7	166	—	175	161	1
Ogifta <i>Single</i>	8	10	21	43	90	1	173	156	25
Ålder <i>Age</i>									
—14 år	—	—	—	—	—	1	1	1	—
15—19 »	1	3	3	13	8	—	28	25	3
20—24 »	6	5	11	15	40	—	77	69	14
25—29 »	2	3	4	10	250	—	269	242	5
30—34 »	1	9	4	10	500	—	524	471	4
35—39 »	2	2	—	8	543	1	556	503	1
40—44 »	1	—	—	2	330	—	333	303	—
45— »	2	—	1	1	17	—	21	20	3
Antal genomgångna förlossningar <i>No. of earlier deliveries</i>									
0	15	8	23	23	50	1	120	108	30
1	3	.	12	73	—	88	76	.
2	3	.	11	250	1	265	248	.
3	4	.	1	348	—	353	323	.
4	1	.	3	385	—	389	347	.
5	2	.	4	298	—	304	277	.
6	1	.	2	158	—	161	142	.
7	—	.	—	68	—	68	59	.
8	—	.	—	32	—	32	29	.
9 o. fler	—	.	3	26	—	29	25	.
Verkställda steriliseringar <i>Performed sterilizations.</i>	11	21	19	51	1 655	2	.	1 759	30
Beviljade av medicinalstyrelsen <i>Granted by the National Board of Health</i> ...	11	21	19	51	1 530	2	.	1 634	30
Efter tillstånd av två läkare <i>With authorization of two physicians</i>	—	—	—	—	118	—	.	118	—
Nödfall <i>Emergency</i>	—	—	—	—	7	—	.	7	—

Steriliseringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 23 maj 1941 (nr 282) om sterilisering. Liksom i fråga om aborter kan ingreppet utföras antingen efter tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare och dessutom i s. k. nödfall av en läkare. Ansökan om sterilisering kan inges av vederbörande själv eller — om denne är rättsinkapabel — även av den som har vårdnaden om honom eller henne. Sterilisering kan föreskrivas av medicinalstyrelsen utan särskild ansökan, nämligen då den ställs som villkor för abort och i samband med dispens för äktenskap, där endera eller bägge makarna lider av ärftlig, psykisk rubbning.

	1950	1955	1960	1961	1962	1963	1964
Antal ansökningar till medicinalstyrelsen om sterilisering <i>Applications to National Board of Health..</i>	2 168	1 848	2 065	2 143	2 009	2 031	1 986
Därav bifallna <i>Granted</i>	2 015	1 668	1 895	1 929	1 808	1 827	1 809
Bifallna %	93	90	92	90	90	90	91

De beviljade ansökningarna fördelade sig på kön och indikationer m. m. som framgår av tabell D 16. Där anges också hela antalet verkställda steriliseringar.

Kastreringar. Förhållandena på hithörande område regleras genom lagen den 24 mars 1944 (nr 133) om kastrering. Ingreppet kan verkställas antingen med tillstånd av medicinalstyrelsen eller, i vissa fall, på utlåtande av två läkare.

Under år 1964 inkom till medicinalstyrelsen 23 ansökningar om kastrering, av vilka 20 bifölls och 3 avstogs. Antalet under år 1964 inkomna berättelser om verkställda kastreringar var 15, av vilka ingen på tvåläkarintyg. Två av inkomna ansökningar avsåg kvinnor.

Här följer en sammanställning av under senare år av medicinalstyrelsen beviljade kastreringar med uppgift om indikationen.

År	1957	1958	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Indikation:								
Kriminalpolitisk	2	4	1	10	1	3	2	8
Humanitär	1	2	5	2	4	—	4	9
Kriminalpolitisk + humanitär ..	7	8	6	1	3	3	1	3
Summa	10	14	12	13	8	6	7	20

f. Psykiska sjukdomar

Befintliga patienter, vårdformer. I genomsnitt per dag befann sig under år 1964 omkring 32 500 patienter på anstalt för mentalsjukvård (de statliga mentalsjukhusen för psykiskt efterblivna ej medräknade) (tabell A 13) därav 63 % på statliga mentalsjukhus, 16 % på de tre storstädernas och 21 % på vårdhem m. m. I dessa tal har försöksutskrivna eller i familjevård utplacerade icke medräknats.

I bilaga 2 lämnas också en översikt av det befintliga (= på sjukhus inskrivna) klientelet vid slutet av år 1964 enligt sjukhusens årsberättelser och i följande tablå visas förhållandena under de senaste åren, vad angår statens mentalsjukhus för psykiskt sjuka.

(Forts. på sidan 102)

Tab. D 17. Utskrivningar och vid årets slut befintliga patienter vid statens, landstingens efter diagnos

Discharges and hospital population (mental hospitals and psychiatric clinics at general hospi-

Källa: Medicinalstyrelsens mentalstatistik.

Nr i WHO's statistiska klassifikation No. in international classification	Diagnos <i>Diagnosis</i>	Utskrivningar år 1964 <i>Discharges</i>					
		Mentalsjukhus <i>Mental hospitals</i>					
		Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Kön okänt <i>Sex unknown</i>	Summa <i>Total</i>	Därav 1:a gångsfall ¹ <i>Thereof 1:st admissions</i>	Döda <i>M + Kv Deaths</i>
025, 026 083	Dementia paralytica	22	11	—	33	3	15
	Psychosis postencephalítica, Alterationes personae postencephalíticae	33	45	—	78	15	7
300	Schizophrenia (dementia praecox)	3 482	3 985	1	7 468	959	445
301	Psychosis mani-depressiva	1 649	3 070	—	4 719	682	114
302	Melancholia involutiva	99	352	—	451	142	11
303	Paranoia et status paranoicus	272	453	—	725	268	15
304	Psychosis senilis	1 129	1 412	—	2 541	1 680	1 293
305	» praesenilis	253	473	—	726	211	106
306	» cum arteriosclerosi cerebri	510	521	—	1 031	712	543
307	» alcoholica	1 011	68	—	1 079	426	23
308	» ex alia causa indicabili	689	612	—	1 301	408	134
309	Psychoses aliae s. non definitae	409	422	—	831	290	35
310	Reactio angoris	144	167	—	311	112	4
311	» hysterica	62	261	—	323	89	1
312	» phobica	38	75	—	113	41	—
313	» obsessiva-compulsiva	74	138	—	212	55	—
314	» neurotico-depressiva	3 044	3 464	—	6 508	2 702	33
	Psychoneurosis cum symptomatibus						
315	systematis circulationis	34	24	—	58	27	—
316	systematis digestionis	30	37	—	67	32	—
317	organorum aliorum	46	92	—	138	47	2
318	Casus psychoneurotici	399	650	—	1 049	362	6
320	Persona pathologica	1 407	509	—	1 916	339	30
321	» immatura	200	160	—	360	96	1
322	Alcoholismus	4 187	288	—	4 475	1 431	18
323	Abusus atii	300	193	—	493	127	—
324	Habitus abnormis infantum	2	6	—	8	2	—
325	Defectus mentales	355	324	—	679	205	18
326	Alii casus characteris, habitus etc.	69	72	—	141	43	3
334	Arteriosclerosis cerebri etc.	11	19	—	30	19	8
353	Epilepsia	12	13	—	25	10	1
355	Atrophia cerebri etc.	6	11	—	17	10	2
688	Psychosis puerperarum	—	49	—	49	21	—
781	Encephalopathia traumatica	28	13	—	41	15	—
—	Diverse <i>Sundry</i> (observationsfall m. m. utan psykiatrisk huvuddiagnos) (diagnosnr: 223, 230, 232, 330, 331, 332, 333, 345, 793 m. fl.)	237	110	—	347	233	15
	Summa Total	20 243	18 099	1	38 343	11 814	2 883

¹ Exkl. statens mentalsjukhus för psykiskt efterblivna. — ² Med förstagångsfall menas sådana patienter som män och 185 kvinnor för vilka uppgift om diagnos saknas.

och storstädernas mentalsjukhus¹ och psykiatriska kliniker vid lasarett år 1964 fördelade

tals) according to diagnoses

						Den 31/12 befintliga Hospital population					
Psykiatriska kliniker Psychiatric clinics						Mentalsjukhus			Psykiatriska kliniker		
Män Males	Kvinnor Females	Kön okänt Sex unknown	Summa Total	Därav 1:a gångsfall ¹ Thereof 1:st admissions	Döda M + Kv Deaths	Män Males	Kvinnor Females	Summa Total	Män Males	Kvinnor Females	Summa Total
2	—	—	2	1	—	80	39	119	—	—	—
4	13	—	17	4	—	36	37	73	2	1	3
393	491	—	884	252	1	7 935	6 397	14 332	34	45	79
779	1 247	—	2 026	727	7	502	819	1 321	56	100	156
29	108	—	137	63	—	20	114	134	1	13	14
94	185	—	279	150	—	110	146	256	13	15	28
107	152	—	259	161	2	877	1 867	2 744	10	11	21
66	69	—	135	72	—	221	425	646	5	2	7
38	36	—	74	49	—	347	513	860	3	2	5
168	14	—	182	102	2	230	23	253	10	1	11
105	119	—	224	125	2	613	429	1 042	7	14	21
109	201	—	310	155	2	118	111	229	8	15	23
219	429	—	648	325	—	22	29	51	11	30	41
71	316	—	387	210	—	13	46	59	2	22	24
71	141	—	212	101	—	9	12	21	6	11	17
73	135	—	208	71	—	16	30	46	6	8	14
1 878	3 239	—	5 117	2 742	5	385	442	827	132	241	373
30	46	—	76	46	—	4	4	8	—	1	1
29	34	—	63	34	—	2	4	6	1	7	8
67	48	—	115	73	—	8	11	19	3	6	9
755	1 109	1	1 865	1 045	—	61	103	164	66	82	148
220	151	—	371	158	—	662	199	861	10	10	20
109	191	—	300	155	—	49	33	82	9	14	23
1 263	137	—	1 400	570	—	429	41	470	71	5	76
131	92	—	223	91	—	38	25	63	3	1	4
3	4	—	7	5	—	1	3	4	—	1	1
53	61	—	114	69	—	546	412	958	1	1	2
111	92	—	203	98	—	21	13	34	5	5	10
8	5	—	13	9	—	6	13	19	1	—	1
20	33	—	53	17	—	7	6	13	—	1	1
9	15	—	24	13	—	9	10	19	—	1	1
1	49	—	50	35	—	—	5	5	—	4	4
41	23	—	64	31	—	10	1	11	3	—	3
261	403	—	664	473	—	21	14	35	8	6	14
7 317	9 388	1	16 706	8 232	21	13 408	12 376	25 784	487	676	1 163

utskrivits efter första intagningen i sitt liv, alltså icke efter första intagningen för året. — ³ Dessutom 233

(Forts. från sidan 99)

	1950	1955	1959	1960	1961	1962	1963	1964
Befintliga vid statens mental- sjukhus den 31/12 Patients on 31/12 in mental hospitals of the State								
Antal No.	27 653	30 758	31 021	31 145	29 862	29 794	120 536	120 757
Därav i % In per cent								
I familjevård In foster homes	2,2	2,3	2,8	2,8	2,8	3,0	4,4	4,3
Försöksutskrivna Released on probation	22,7	27,1	28,7	29,4	28,2	28,8	11,7	12,6

¹ Exklusive försöksutskrivna på obegränsad tid, vilka betraktas som utskrivna. Se texten nedan och kommentar till bilaga 2.

I tabell D 18 ges en översikt av patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1964.

Rikets mentalsjukhus och lasarettskliniker för vuxenpsykiatri insänder från den 1 januari 1962 till medicinalstyrelsen individuella uppgifter om utskrivna patienter. Därvid användes de liggarkort, som sjukhusen har skyldighet att föra. Dessutom göres vid varje årsskifte en inventering av patientbeståndet.

Liggarkort upplägges för varje patient och vårdtillfälle och innehåller uppgifter om diagnoser, födelseid, kön, allmän försäkringskassa, in- och utskrivningsdata m. m. (dock icke patients namn).

Med de sålunda inhämtade uppgifterna avser medicinalstyrelsen att få till stånd en förbättrad statistik för mentalsjukvården. För redovisningen av diagnoserna har använts WHO's internationella klassifikation i något förenklat skick. Statistiken bygger i huvudsak på vårdtillfällen och icke på personer. Om en och samma patient vårdas t. ex. fyra gånger under ett år, blir han också redovisad fyra gånger. Som utskriven patient betraktas i denna undersökning jämväl försöksutskrivna på obegränsad tid, medan försöksutskrivning med tidsbegränsning och med karaktär av permission anses ingå i fortlöpande vårdperiod.

Medicinalstyrelsen bearbetar uppgifterna med hjälp av automatisk databehandling. De sammanställningar som framställes visar t. ex. frekvensen av olika diagnoser, vårdtidens längd, åldrar och kön m. m. inom olika geografiska områden.

Tre olika komplex av tabeller framställes avseende intagna, utskrivna och den 31 december befintliga. Resultaten kommer att redovisas i en särskild publikation.

En sammanfattning av huvuddiagnoserna för utskrivna patienter (vårdtillfällen) och de den 31 december befintliga patienterna ges i tabell D 17. För utskrivna anges även förstagångsfallen, dvs. sådana patienter, som utskrivits efter första intagningen på mentalsjukhus eller psykiatrisk klinik i sitt liv. Förstagångsfallen är intressanta bl. a. ur den synpunkten, att det här är fråga om personer och icke vårdtillfällen. I denna tabell är sådana patienter, som förflyttats från ett sjukhus till ett annat medräknade bland de utskrivna. För andra tabeller som kommer att framställas på detta material skall sådana patienter uteslutas. Medicinalstyrelsen har vid granskningen av materialet i stort sett godtagit sjukhusens diagnoser i fråga om huvud- och bidiagnos, men om en psykos (klassifikationsnummer 300—309 osv.) satts som bidiagnos och huvuddiagnos är annat tillstånd än psykos har psykos flyttats upp till huvuddiagnos. En del somatiska sjukdomar, sådana som klassifikationsnummer 334, 353, 355 och 781 har godtagits som huvuddiagnoser, medan andra sammanlagits till en grupp, »observationsfall».

Tab. D 18. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1964 *Patients and beds in mental hosp. and nursing homes. Average per day*

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

År Year	Statens mental- sjukhus <i>State mental hospitals</i>		Storstädernas mentalsjukhus <i>Mental hosp. of the three largest cities</i>		Sjukhem för lätt- skötta m. m. <i>Mental nursing homes etc.</i>		Summa <i>Total</i>		Exspektanter <i>Patients on waiting lists</i>	
	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Patienter <i>Patients</i>	Vård- platser <i>Beds</i>	Statens mental- sjukhus	Storstä- dernas sjukhus
1945	19 972	16 950	5 049	4 774	4 708	4 953	29 729	26 677	1 698	96
1946	20 209	17 035	5 166	4 751	4 848	4 896	30 223	26 682	1 804	95
1947	20 353	17 176	5 116	4 797	4 804	5 005	30 273	26 978	1 796	123
1948	20 481	17 372	5 169	4 876	4 796	5 059	30 446	27 307	1 565	142
1949	20 675	17 662	5 242	4 917	4 971	5 113	30 888	27 692	1 387	148
1950	20 852	17 959	5 160	4 916	5 123	5 256	31 135	28 131	1 386	165
1951	21 085	18 293	5 137	4 944	5 038	5 250	31 260	28 487	1 425	168
1952	21 387	18 475	5 162	5 013	4 991	5 298	31 540	28 786	1 530	180
1953	21 603	18 468	5 246	5 073	5 300	5 444	32 149	28 985	1 650	216
1954	21 508	18 585	5 270	5 095	5 438	5 623	32 216	29 303	1 598	323
1955	21 915	18 733	5 339	5 153	5 594	5 827	32 848	29 713	1 520	432
1956	21 686	19 041	5 382	5 260	5 852	6 134	32 920	30 435	1 491	488
1957	22 422	19 684	5 365	5 322	6 001	6 334	33 788	31 340	1 413	524
1958	21 846	20 360	5 322	5 331	6 019	6 311	33 187	32 002	1 158	625
1959	21 823	20 828	5 180	5 401	6 043	6 368	33 046	32 597	885	455
1960	21 637	20 928	5 194	5 520	6 199	6 472	33 030	32 920	841	179
1961	21 559	21 211	5 222	5 576	5 775	6 705	32 556	33 492	816	176
1962	21 422	21 551	5 189	5 554	6 397	6 722	33 008	33 827	719	194
1963	20 984	20 367	5 184	5 515	6 296	6 615	32 464	32 497	685	254
1964	20 500	20 567	5 169	5 508	6 458	6 765	32 127	32 840	880	387

¹ Fastställda antalet vårdplatser reviderades i början av året. — ² Härtill kommer landstingens nya mentalsjukhus med 568 patienter och 1 380 vårdplatser i medeltal per dag, varför totalsiffror blir 32 695 patienter och 34 220 vårdplatser.

Tabell D 18

Tabellen belyser frågan, huruvida man i Sverige liksom i flera andra länder, såsom England och Förenta staterna, kan märka en nedgång i mentalsjukhusens beläggning från omkring år 1955. Vår tabell antyder, att de svenska mentalsjukhusens klientel (»the mental hospital population») icke kulminerade år 1955. Detta skedde däremot möjligen år 1957.

Bland orsakerna till den förbättrade situationen brukar anföras, att nya behandlingsmetoder (viss mediciner) gjort det möjligt vårda patienter i öppen vård, som tidigare måste tagas in på sjukhus, att kortare vårdperioder kommit att tillämpas i andra fall och att de psykiatriska lasaretsklinikernas tillväxt avlastat mentalsjukhusen. Vad sistnämnda argument beträffar, betyder ökningen i klinikernas sammanlagda beläggning från 1957 till 1964 dock icke, att den hospitaliserade befolkningen skulle ha ökats,

om klinikerna räknas med. Detta framgår av uppgiften, att lasaretsklinikerna för vuxenpsykiatri 1957 hyste 818 patienter i medeltal per dag mot 1 657 år 1964, innebärande en ökning med 839.

Vad ovan sagts gäller *beläggningen* på sjukhusen, icke antalet intagningar. Dessa har ökats under hela perioden.

Gruppen »sjukhem för lättskötta» psykiskt sjuka inbegriper även de små kommunala mentalsjukhusen. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna har av tekniska skäl måst medtagas bland de statliga mentalsjukhusen. Den lilla gruppen skolhem för psykopatiska och nervösa barn har alls icke medtagits.

Observera, att alla talen gäller *medelantal* under året. Härav förklaras de skillnader, som kan iakttagas vid jämförelse med tabellerna A 4, A 13 och bilaga 2. Antalet i medeltal per dag vårdade patienter har erhållits genom division av vårddagarna med 365 (366).

KAP. E

FRÅN NÄMNDENS FÖR INTERNATIONELLA HÄLSO-
VÅRDSÄRENDEN VERKSAMHET

Internationella hälsovårdsfrågor handhas sedan november 1952 av nämnden för internationella hälsovårdsärenden (NIH). Ordförande under år 1964 var generaldirektören för medicinalstyrelsen.

Världshälsovårdsorganisationen (WHO) och särskilt dess Europakontor i Köpenhamn fortsatte att utveckla den del av sitt program, som består i internationella kurser, seminarier och konferenser. Sverige hade tillfälle utse deltagare i:

Symposium i Moskva »on the Toxicology of Drugs», i Köpenhamn »on Sanitary Inspection Services», i Nancy »on the teaching of Preventive Aspects of Medicine in Medical Schools» i Prag »on Viral Hepatitis», i Köpenhamn »on the Role of Obstetricians in Maternal and Child Health Programmes», i Rennes »on Schools of Public Health in Europe»;

kurs i Glasgow »in Geriatrics», i Paris »on Problems of Adoption»;

konferens i Zagreb »on Public Health Administration», i Bukarest »on the Prevention and Control of Cardiovascular Diseases», i Genève »on the establishment of basic principles for medical education in developing countries», i Köpenhamn »on the Application of Automatic Data Processing Systems in Health Administration»;

seminarium i London »on Public Health Practice and the Prevention of Mental Illness» och

möte i Uppsala »to study methods and ways of improving the teaching in anatomy».

WHO har på förslag av nämnden utdelat stipendier till följande personer:

två läkare, den ene för studier i Sovjetunionen, Bulgarien och Jugoslavien inom hälsovårdsdemonstrationsområden, den andre för studier i Amerikas förenta stater av allmän- och yrkeshygien;

en tandläkare för studier i Österrike av tand- och käkkirurgi och

en personalföreståndarinna för studier i Amerikas förenta stater av sjukhusadministration och utbildning av sjukvårdspersonal.

Nämnden har vidare ingivit förslag till Europarådet rörande stipendier på den allmänna hälsovårdens område. Europarådet har därefter utdelat stipendier till:

två läkare, den ene för studier i England av epidemiologi, den andre i England för kurs i allmän hälsovård;

en socionom för studier i England av vård av psykiskt efterblivna;

en instruktionsköterska för studier i Finland av sjuksköterskeutbildning;

en kurator för studier i Frankrike av vård av alkoholister och

en barnmorska för studier i England av barnmorskans arbete.

Under året har cirka 85 WHO-stipendiater och 35 stipendiater från Europarådet från ett trettiotal länder besökt Sverige för studier inom skilda delar av hälso-

och sjukvården. Studiebesöken har planlagts och organiserats av nämndens kansli och stipendiaterna har fullgjort sina studier på vetenskapliga institutioner, på olika sjukhus i landet, hos tjänsteläkare och distriktssköterskor och inom andra grenar av samhällets medicinska och sociala verksamhet. Dessutom har studieprogram ordnats för cirka 135 andra besökare från ett fyrtiotal olika länder.

Nämnden har med ordföranden och två ledamöter varit representerad vid sjuttonde världshälsovårdsförsamlingen i Genève i mars, med ordföranden och två ledamöter vid WHO:s regionalmöte för Europa i Prag i september och med en ledamot vid sammanträden i Strasbourg i juni med expertkommittén inom Europarådet för hälsovårdsfrågor.

Bilaga I. Annex I.

Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården fördelade efter vårdform, med
Beds in somatic hospitals according to type of care, with individual data for the

Vårdform Type of care	Summa kroppssjukhus Total somatic hospitals	Total- summa lasarett Total (general hospitals)	I. Undervisningslasarett		
			Summa grupp I	Karolinska sjuk- huset, Stålm ¹	Kronprinsessan Lo- visas barnsjukhus
Huvudman					
Kategori <i>Responsible authority</i>				S	F
Länsbokstav <i>County, county borough</i>				—	A
Kliniker med egen specialläkare <i>Departments with a specialist doctor of its own</i>	50 395	43 566	10 346	1 862	158
1 Invärtes medicin <i>Internal medicine</i>	10 061	9 996	1 464	(†)155	—
2 Medicinsk barnsjukvård <i>Pediatrics (non-surgical)</i>	2 444	2 444	719	(†)105	68
3 Medicinsk lungsjukvård <i>Non-surgical pulmonary diseases</i>	4 119	1 052	366	(†)130	—
4 Epidemivård <i>Epidemic care and similar</i>	3 063	2 148	426	—	—
5 Reumatologi <i>Rheumatology</i>	1 319	515	265	†73	—
6 Hud- o. könssjukdomar <i>Dermato-venereology</i>	851	851	473	(†)159	—
7 Neurologi <i>Neurology</i>	422	422	300	(†)100	—
8 Allergologi <i>Allergology</i>	125	125	30	—	—
9 Geriatrik o. kliniker för långvarigt kroppssjuka <i>Geriatrics and care of chronic sick</i>	3 732	2 640	230	—	—
10 Psykiatri (vuxen) <i>Psychiatry (adult)</i>	1 666	1 666	554	†89	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri <i>Child and adolescent psychiatry</i>	323	323	110	(†)13	20
12 Kirurgi <i>Surgery</i>	10 793	10 699	1 483	(†)169	—
13 Barnkirurgi <i>Child surgery</i>	277	277	255	(†)67	70
14 Ortopedi <i>Orthopedics</i>	2 241	1 449	498	—	—
15 Neurokirurgi <i>Neurosurgery</i>	295	295	234	(†)86	—
16 Thoraxkirurgi <i>Thoracic surgery</i>	264	264	264	(†)95	—
17 Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i>	207	207	151	†54	—
18 Urologi <i>Urology</i>	89	89	89	†44	—
19 Obstetrik <i>Obstetrics</i>	2 412	2 412	568	(†)88	—
20 Gynekologi <i>Gynecology</i>	2 097	2 097	497	(†)66	—
21 Ögonsjukdomar <i>Ophthalmology</i>	938	938	246	(†)57	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar <i>Otorhino-laryngology</i>	1 531	1 531	384	(†)89	—
23 Rehabilitering <i>Rehabilitation</i>	117	117	10	—	—
24 Radiologi <i>Radiology</i>	639	639	451	(†)149	—
25 Övriga kliniker <i>Other departments</i>	370	370	279	†74	—
Annan sluten vård <i>Other departments without a specialist doctor of its own</i>	24 392	5 169	253	—	—
26 Lasarettsvård o. liknande <i>General hosp. care and similar</i>	4 230	1 893	253	—	—
27 Lungtuberkulos <i>Care of pulmonary TB</i>	71	—	—	—	—
28 Epidemivård <i>Epidemic care</i>	262	187	—	—	—
29 Förlösningsvård <i>Maternity care</i>	1 089	818	—	—	—
30 Vård av långvarigt kroppssjuka <i>Care of chronic sick</i>	18 346	2 271	—	—	—
31 Lättskötta psykiskt sjuka <i>Light mental cases</i>	394	—	—	—	—
Summa Total	74 787	48 735	10 599	1 862	158

† Rikspatser. — (†) Rikspatser ingår. — ¹ Avser den 30/6. — ² Riksförsäkringsverkets avdelning för Rävlanda sanatorium (för urogenital tuberkulos) 70 vårdplatser. — ³ Inkluderar Riksförsäkringsverkets 60 vårdplatser. — ⁴ Medicinsk njurklinik 52 vårdplatser; kardiologisk klinik, 16 vårdplatser. — ⁵ Hand- på kvinnokliniker (45 vårdplatser). — ⁶ Barnavdelning på kvinnoklinik.

individuella uppgifter för de delade lasaretten den 31/12 1964
specialized general hospitals on 31st December 1964

Källa: Sjukhusens årsberättelser.

<i>Teaching hospitals</i>							2. Övriga delade lasarett i städer utom länsting (exkl. speciallasarett) <i>Other specialized general hospitals in county boroughs</i>					
Scrafimerlasarettet, Stockholm ¹	Akademiska sjukhuset, Uppsala ¹	Lunds lasarett	Allmänna sjukhuset, Malmö	Göteborgs barnsjukhus	Sahlgrenska sjukhuset, Göteborg	Umeå lasarett	Summa grupp 2	Sabbatsbergs sjukhus, Stockholm	S:t Eriks sjukhus, Stockholm	S:t Görans sjukhus, Stockholm	Södersjukhuset, Stockholm	Norrköpings lasarett
S	S C	L M	U MM	U OG	U OG	L AC		U A	U A	U A	U A	U EN
349	1 166	1 579	1 799	254	2 253	926	4 734	689	549	1 066	1 587	843
(†)200	172	104	181	—	502	150	1 167	198	303	248	327	91
—	93	139	120	119	—	75	159	—	—	—	98	61
—	77	66	93	—	—	—	137	—	—	137	—	—
—	—	90	262	—	—	74	71	—	—	—	—	71
—	—	² †132	—	—	—	[†] 260	26	—	—	—	—	² †26
—	42	40	74	—	132	26	190	—	—	96	66	28
—	50	58	—	—	68	24	68	—	—	—	68	7
—	—	—	—	—	30	—	95	—	—	395	—	—
—	—	—	230	—	—	—	602	—	—	97	268	237
—	†98	105	109	—	107	46	204	—	—	81	84	39
—	†36	—	10	17	—	14	—	—	—	—	—	—
(†)149	166	140	240	—	4467	152	943	233	145	168	273	124
—	—	—	—	118	—	—	22	—	—	—	22	—
—	40	⁵ (†)136	156	—	109	57	208	—	—	118	62	28
—	27	61	—	—	60	—	37	—	—	—	37	—
—	45	50	50	—	24	—	—	—	—	—	—	—
—	35	—	—	—	47	15	26	—	—	26	—	—
—	—	45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	78	73	77	—	207	45	310	96	30	—	137	47
—	91	73	75	—	147	45	217	69	71	—	41	36
—	30	49	30	—	50	30	61	27	—	—	19	15
—	60	60	45	—	70	60	163	66	—	—	57	40
—	—	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	26	80	23	—	120	53	28	—	—	—	28	—
—	—	⁷ 68	⁸ 24	—	⁹ 113	—	—	—	—	—	—	—
—	—	11	66	—	176	—	32	10	—	—	22	—
—	—	11	66	—	¹⁰ 176	—	20	¹¹ 10	—	—	10	—
—	—	—	—	—	—	—	12	—	—	—	12	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
349	1 166	1 590	1 865	254	2 429	926	4 766	699	549	1 066	1 609	843

reumatiskt och nervöst sjuka. — ³ Medicinsk klinik med företräde för allergologiska fall. — ⁴ Inkluderar avdelning, 24 vårdplatser. — ⁶ Inkluderar endokrinologisk klinik på 14 vårdplatser och alkoholklinik på kirurgisk avdelning på 24 vårdplatser. — ⁹ Extremitetskirurgisk klinik. — ¹⁰ Inkluderar barnavdelningar

Vårdform	3. Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Other specialized</i>								
	Summa grupp 3	Danderyds sjukhus	Löwenströmkka las., Upplands Väsby	Nacka lasarett	Norrälje »	Södertälje »	Enköpings »	Ekilåtuna »	Kullbergskå sjukh., Katrineholm
Huvudman									
Kategori		L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav		B	B	B	B	B	C	D	D
Kliniker med egen specialläkare	27 924	803	156	190	126	344	135	881	277
1 Invärtes medicin	7 365	121	79	87	56	91	68	120	75
2 Medicinsk barnsjukvård	1 441	—	—	—	—	—	—	65	—
3 Medicinsk lungsjukvård	549	—	—	—	—	—	—	60	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	1 651	132	—	—	—	—	—	131	—
5 Reumatologi	224	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	188	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	54	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	1 808	44	—	—	—	—	—	170	119
10 Psykiatri (vuxen)	908	82	—	—	—	—	—	70	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	213	22	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	8 172	153	77	87	70	136	67	120	83
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	743	28	—	—	—	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	24	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	30	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	1 330	81	—	—	—	50	—	26	—
20 Gynekologi	1 251	63	—	—	—	45	—	58	—
21 Ögonsjukdomar	631	—	—	—	—	—	—	22	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	984	24	—	—	—	22	—	30	—
23 Rehabilitering	107	153	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	160	—	—	—	—	—	—	9	—
25 Övriga kliniker	91	—	—	216	—	—	—	—	—
Annan sluten vård	2 961	21	23	156	39	134	16	17	15
26 Lasarettsvård o. liknande	412	21	—	—	—	—	—	17	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	175	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlossningsvård	651	—	—	—	13	—	16	—	15
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	1 723	—	23	156	26	134	—	—	—
31 Lättskötta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	30 885	824	179	346	165	478	151	898	292

¹ Inkluderar dagavd. på 30 vårdplatser.² Anestesiavdelning.

general hospitals in county councils' districts

Nyköpings lasarett	Finpångs »	Linköpings »	Vadstena »	Eksjö »	Jonköpings »	Näsjö »	Värnamo »	Ljungby »	Växjö »	Västerviks »	Kalmar »	Oskarshamn »	Visby »	Karlskrona »	Karlskrona »	Hälsjöholms »	Kristianstads »	Simrishamn »
L D	L E	L E	L E	L F	L F	L F	L F	L G	L G	L Hn	L Hs	L Hs	L I	L K	L K	L L	L L	L L
414	127	1 076	178	332	866	124	222	174	585	334	520	184	263	154	514	166	680	160
99	63	144	83	73	141	62	105	90	110	107	133	84	60	70	163	72	143	64
60		69		140	52				27	27	54		27		24		66	2
		136			85				96		43		54		74		60	3
		25			19													4
		30																5
																		6
																		7
																		8
119		123			108				100									9
		44			70						34						69	10
		22			9				12								12	11
100	64	133	95	90	139	62	117	84	138	112	105	100	100	84	154	94	141	96
		120			84												31	13
		24																14
																		15
																		16
																		17
		65		12	48				29	29	42				27		55	18
		47		17	33				29	32	43				27		40	19
12		24			34				15	10	20		9		19		32	20
24		41			30				29	14	27		13		26		31	21
					9													22
		29			5						3							23
																		24
											² 19							25
23	109	60	30	54		59	81	15		30		16	51	32	48	16		12
		60																26
																		27
										30								28
23	14					11	26	15				16	21			16		12
	95		30	54	48	55								32	48			29
																		30
																		31
437	236	1 136	208	386	866	183	303	189	585	364	520	200	314	186	562	182	680	172

Vårdform	3 (forts.). Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Öther spo-</i>										
	Ängelholms lasarett	Hälsingborgs *	Landskrona *	Trelleborgs *	Ystad *	Halmstads *	Varbergs *	Kungälv *	Mölnåls *	Uddevalle *	Alingsås *
Huvudman											
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	L	M	M	M	M	N	N	O	O	O	P
Kliniker med egen specialläkare	397	566	185	109	139	679	139	183	311	565	220
1 Invärtes medicin	130	149	60	55	65	123	63	92	120	120	104
2 Medicinsk barnsjukvård	29	48	26			49				50	
3 Medicinsk lungsjukvård											
4 Epidemivård (infektionskliniker)		106				44				50	
5 Reumatologi											
6 Hud- o. könssjukdomar										30	
7 Neurologi											
8 Allergologi											
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka						163					
10 Psykiatri (vuxen)						29					
11 Barn- o. ungdomspsykiatri											
12 Kirurgi	150	154	99	54	74	137	76	91	98	120	116
13 Barnkirurgi											
14 Ortopedi										60	
15 Neurokirurgi											
16 Thoraxkirurgi											
17 Plastikkirurgi											
18 Urologi											
19 Obstetrik	34	39				28			39	38	
20 Gynekologi	30	40				45			29	37	
21 Ögonsjukdomar						20				30	
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	24	30				28			25	30	
23 Rehabilitering											
24 Radiologi						13					
25 Övriga kliniker											
Annan sluten vård		41	82	76	14		15	49	111	59	82
26 Lasarettsvård o. liknande										10	28
27 Lungtuberkulos											
28 Epidemivård											
29 Förlossningsvård			26	16	14		15	19			21
30 Vård av långvarigt kroppssjuka		41	56	60				30	111	49	33
31 Lättsköta psykiiskt sjuka											
Summa	397	607	267	185	153	679	154	232	422	624	302

† Riksplatser.

¹ Riksförsäkringsverkets avdelning för reumatiskt och nervöst sjuka.² Anestesiavdelning.

cialized general hospitals in county councils' districts

Borås *	Bäckefors *	Skene *	Trollhättans *	Vänersborgs *	Folköpings *	Lidköpings *	Maristads *	Skövde *	Arvika *	Karlstads *	Kristinehamns lasarett	Säffle lasarett	Karlskoga *	Lindbergs *	Örebro *	Fagersta *	Köpings *	Sala *	Västerås *	
L P	L P	L P	L P	L P	L R	L R	L R	L R	L S	L S	L S	L S	L T	L T	L T	L U	L U	L U	L U	
993	90	188	201	583	464	561	158	132	357	907	111	101	272	155	825	132	233	120	637	
163	26	89	93	108	95	113	73	66	90	126	46	49	102	62	134	60	90	54	150	1
56				33	71	39				52					67				39	2
61									130											3
83						91			47	79					73					4
				¹ 120		¹ 56				21					48					5
29																				6
24																				7
																				8
					73					188			50							9
30										42					32					10
72				68		13				16					33					11
				11																8
157	64	89	93	120	124	121	85	66	90	162	65	52	120	93	146	72	90	66	138	12
						33														13
90										57					42				60	14
																				15
															30					16
																				17
																				18
50				29	34	38				65					40		23		60	19
54				43	23	23				29					50		30		36	20
25				20	24					23					52				26	21
40				31	20	34				35					48				37	22
30																			15	23
29										12					30					24
		² 10	² 15																	25
25	12	45	16		26	48	57	46	80		70	7	45	69	59	15		14		26
25					26								25		59					27
																				28
	12	15	16				15	13	9		12	7	20	15		15		14		29
		30				48	42	33	71		58			54						30
																				31
1 018	102	233	217	583	490	609	215	178	437	907	181	108	317	224	884	147	233	134	637	

Vårdform	3 (forts.). Övriga delade lasarett i landstingsområden <i>Öther spe-</i>									
	Avesta lasarett	* Falun	* Ludvika	* Mora	* Bollnäs	* Gävle	* Hudiksvalla	* Sandvikens	* Söderhamns	* Härnösands
Huvudman										
Kategori	L	L	L	L	L	L	L	L	L	L
Länsbokstav	W	W	W	W	X	X	X	X	X	Y
Kliniker med egen specialläkare	125	749	172	170	253	582	339	145	123	180
1 Invärtes medicin	31	150	96	60	75	135	90	66	60	90
2 Medicinsk barnsjukvård	—	49	—	—	—	52	47	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	91	—	—	—	61	—	—	—	—
5 Reumatologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	90	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	70	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	21	—	—	—	12	—	—	—	—
12 Kirurgi	94	163	76	90	88	124	98	79	63	90
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	53	—	—	—	36	25	—	—	—
20 Gynekologi	—	48	—	—	—	49	26	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	52	—	—	—	26	23	—	—	—
22 Öron-, näs- o. halssjukdomar	—	52	—	20	—	31	17	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	26	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	13	—	—	—
Annat slutet vård	18	55	47	16	64	—	—	12	14	98
26 Lasarettsvård o. liknande	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	40	—	—	—	—	—
29 Förlossningsvård	18	—	16	16	24	—	—	12	14	20
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	—	55	31	—	—	—	—	—	—	78
31 Lättsköta psykiskt sjuka	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	143	804	219	186	317	582	339	157	137	278

† Riksplatser. — ¹ Barnsjukhuset Samariten. — ² Riksförsäkringsverkets avdelning för reumatiskt och platser för obstetrik resp. 92, 84 och 28 och för gynekologi resp. 54, 49 och 29. — ³ Anestesiavdelning.

cialized general hospitals in county councils' districts

cialized general hospitals in county councils' districts												4. Special- lasarett Single clinic hospitals	5. Ode- lade lasarett Non special- ized general hospi- tals
Sollefteå *	Sundsvalls *	Örnsköldsviks *	Östernunds *	Lycksele *	Skellefteå *	Bodens *	Gällivare *	Kalix *	Kiruna *	Luleå *	Piteå *		
L Y	L Y	L Y	L Z	L AC	L AC	L BD	L BD	L BD	L BD	L BD	L BD		
301	683	525	606	120	422	747	220	120	127	260	257	562	—
90	152	100	147	60	120	91	67	60	63	60	69	1125	— 1
28	50	23	43	—	30	58	31	—	—	—	—	—	— 2
—	91	68	—	—	—	90	—	—	—	—	—	—	— 3
—	16	—	—	—	—	24	—	—	—	—	—	—	— 4
—	—	—	—	—	—	² 48	—	—	—	—	—	—	— 5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 6
—	—	60	50	—	62	74	—	—	—	85	100	—	— 9
—	—	52	42	—	—	64	—	—	—	—	—	—	— 10
—	10	—	—	—	—	12	—	—	—	—	—	—	— 11
92	210	140	158	60	118	99	68	60	64	75	80	³ 101	— 12
—	—	—	57	—	—	51	—	—	—	—	—	—	— 13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 18
26	46	28	33	—	35	20	22	—	—	25	—	⁴ 204	— 19
27	36	20	28	—	27	54	18	—	—	15	—	⁴ 132	— 20
—	26	14	20	—	6	25	14	—	—	—	8	—	— 21
20	46	20	28	—	24	33	—	—	—	—	—	—	— 22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 24
⁶ 18	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	—	—	— 25
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
74	52	46	—	12	38	6	42	62	70	—	15	—	1 923
53	52	—	—	—	—	6	—	—	—	—	—	—	1 208 26
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 27
21	—	46	—	—	38	—	—	—	—	—	—	—	— 28
—	—	—	—	12	—	—	—	12	20	—	15	—	167 29
—	—	—	—	—	—	—	42	50	50	—	—	—	548 30
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	— 31
375	735	571	606	132	460	753	262	182	197	260	272	562	1 923

nervöst sjuka. — ³ Ekmanska sjukhuset. — ⁴ Allmänna b.b., Södra b.b. och Motala b.b. med vård-
— ⁶ Intensivvårdsavdelning.

Vårdform	6. Andra sjukhus av lasarettkaraktär Other hospitals of general hospital character							
	Summa grupp 6	Reumatikersjukhus Hospitals for rheumatics	Anstalter för vanföra Hospitals for the crippled	Kustsanatorier Coast sanatoria	Riksförsäkrings- verkets sjukhus Hosp. of National Insurance Board	Vissa enskilda sjukhus Private hospitals		
						Summa vissa enskilda sjuk- hus	Betainstitet- sens sjukhus	Erata sjukhus
Huvudman								
Kategori		F	F, U	F	S	P	P	P
Länsbokstav		—	—	—	—	—	A	A
Kliniker med egen specialläkare	1 755	221	372	420	583	159	—	74
1 Invärtes medicin	65	—	—	—	—	65	—	28
2 Medicinsk barnsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—
3 Medicinsk lungsjukvård	—	—	—	—	—	—	—	—
4 Epidemivård (infektionskliniker)	—	—	—	—	—	—	—	—
5 Reumatologi	804	†221	—	—	†583	—	—	—
6 Hud- o. könssjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
7 Neurologi	—	—	—	—	—	—	—	—
8 Allergologi	—	—	—	—	—	—	—	—
9 Geriatrik och kliniker för långvarigt kroppssjuka	—	—	—	—	—	—	—	—
10 Psykiatri (vuxen)	—	—	—	—	—	—	—	—
11 Barn- o. ungdomspsykiatri	—	—	—	—	—	—	—	—
12 Kirurgi	94	—	—	—	—	94	—	46
13 Barnkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
14 Ortopedi	792	—	†(†)372	†420	—	—	—	—
15 Neurokirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
16 Thoraxkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Plastikkirurgi	—	—	—	—	—	—	—	—
18 Urologi	—	—	—	—	—	—	—	—
19 Obstetrik	—	—	—	—	—	—	—	—
20 Gynekologi	—	—	—	—	—	—	—	—
21 Ögonsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
22 Öron-, näs- o. halsjukdomar	—	—	—	—	—	—	—	—
23 Rehabilitering	—	—	—	—	—	—	—	—
24 Radiologi	—	—	—	—	—	—	—	—
25 Övriga kliniker	—	—	—	—	—	—	—	—
Annat sluten vård	348	—	—	—	—	348	58	—
26 Lasarettsvård o. liknande	294	—	—	—	—	294	58	—
27 Lungtuberkulos	—	—	—	—	—	—	—	—
28 Epidemivård	—	—	—	—	—	—	—	—
29 Förlösningsvård	—	—	—	—	—	—	—	—
30 Vård av långvarigt kroppssjuka	29	—	—	—	—	29	—	—
31 Lättskötta psykiskt sjuka	25	—	—	—	—	25	—	—
Summa Total	2 103	221	372	420	583	507	58	74

† Riksplatser.

(†) Riksplatser ingår.

¹ Strängnäs	97
Spenshult	124
² Nynäshamn	250
Tranås	189
Åre	144
³ Vasa sjukhus	

⁴ Eugeniahemmet, sjuk-

avdelning	39
Norrbackainstitutet, sjukavdelning	160
Vanförest. sjukavd. Hälsingborg	65
Vanförest. sjukavd. Härnösand	108

⁵ Kronprinsessan Vikto-rias kustsanatorium,
Vejbystrand
Apelvikens kustsana-
torium
⁶ Tuberkulossjukstugan
Tjärnan.

					7.	8.	9.	10.	11.	12.
Röds korsnets sjukhus	Sophiahem- mets sjukhus	Björnbo sjukhus	Samariterhem- mets sjukhus	Carländerska sjukhemmet	Sjukstugor Cottage hospitals	Fristående förlösning- hem Maternity homes	Fristående anstalter för lungthe Sanatoria for TB of the lungs	Fristående epidemivård- anstalter Epidemic hospitals	Sjukhus och sjukhem för långvarigt kropp- sjuka Homes for chronic sick	Övriga enskilda sjukhem Private nursing homes
P	P	P	P	P	L	L	L, U, F	L	L, U, P	P
A	A	B	C	OG	—	—	—	—	—	—
—	—	—	85	—	—	—	3 067	915	1 092	—
—	—	—	37	—	—	—	(+)3 067	—	—	1
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
—	—	—	—	—	—	—	—	915	—	5
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9
—	—	—	—	—	—	—	—	—	31 092	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11
—	—	—	48	—	—	—	—	—	—	12
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	14
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	20
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	22
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	25
72	108	36	25	49	2 414	25	790	91	14 803	752
72	79	36	—	49	1 108	4	25	16	182	708
—	—	—	—	—	—	—	71	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	75	—	—
—	—	—	—	—	231	21	—	—	19	—
—	29	—	—	—	1 075	—	694	—	14 233	44
—	—	—	25	—	—	—	—	—	369	—
72	108	36	110	49	2 414	25	73 857	1 006	15 895	752

⁷ Sanatorier (A-anstalter)

Söderby	290
Uttran	233
Kolmårdssjukhuset ..	186
Målilla	203
Föllingbo	94
Fur	223
Broby	173
Orupssanatoriet	243

Fagered	102
Renströmska	190
Svenshögen	231
Sjö-Gunnarsbo	122
Stora Ekeberg	223
Garphytte	160
Västerås	106
Högbo	170

Jonas Selggrens, Strömsbro	54
Sundsvall	189
Solliden	229
Hällnäs	229
Jubileumsfondens sa- natorium Österåsen.	136

Bilaga 2.
Annex 2.

Specifikation av statens, landstingens och storstädernas mentalsjukhus år 1964

	Totalsumma Grand total	Summa statens sjukh. f. psyk. sjuka Total State mental hospitals	Psykiatriska sjuk- huset, Stockholm	Ulleråkers sjukhus Uppsala	Sita Annas Nyköping *	Sundby Strängnäs *	Karsuddens Katrineholm *	Birgittas Vadstena *
1 Antal vårdplatser den 31/12 Beds	29 820	20 482	181	1 324	206	1 103	245	1 235
2 därav sekundärplatser thereof reserved for chronic cases	1 581	1 581	—	—	—	240	—	78
3 Antal intagningar Admissions M. M.	21 289	14 853	210	1 192	189	600	90	544
4 Kv. F.	18 888	13 280	164	1 013	211	436	—	640
5 Summa Total	40 177	28 133	374	2 205	400	1 036	90	1 184
6 därav åter från försöksutskrivning jäm- ställd med utskrivning thereof released . . .	(6 867)	5 227	23	623	60	222	2	314
7 Antal utskrivningar Discharges M. M.	20 804	14 894	221	1 185	183	731	6	553
8 Kv. F.	18 486	13 359	174	1 037	210	539	—	654
9 Summa Total	39 290	28 253	395	2 222	393	1 270	6	1 207
10 därav försöksutskrivning jämställd med utskrivning thereof released on probation Den 31 dec. befintliga Hospital population	(13 274)	9 421	68	1 055	122	431	4	502
11 För vård Mental care M. M.	15 144	10 903	68	847	117	569	69	613
12 Kv. F.	13 288	9 247	92	603	94	475	—	552
13 Summa Total	28 432	20 150	160	1 450	211	1 044	69	1 165
14 därav i kontrollerad familjevård there- of in foster homes	1 014	900	—	294	8	1	—	4
15 För observation enl. 4 kap. ssjl. Observation for forensic purposes	8	7	—	—	—	—	—	—
16 För undersökning enl. 6 kap. ssjl. Exami- nation for forensic purposes	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Försöksutskrivna med karaktär av per- mission On leave	(648)	548	8	44	142	29	13	15
18 Avvikna Absconded	65	52	—	8	—	5	2	1
19 Samtliga befintliga Total	(29 153)	20 757	168	1 502	353	1 078	84	1 181
20 Exspektanter den 31 december Expectants	1 572	864	27	144	8	32	—	25
21 Befattningar: Läkare Posts: Physicians . .	(466)	313	10	35	4	12	6	13
22 Vårdpersonal Nursing personnel	(13 279)	8 913	116	643	97	402	176	440
23 Förvaltningspersonal Office personnel	(562)	421	13	35	7	17	10	19
24 Ekonomipersonal Domestic staff	(2 561)	1 805	28½	123	25	109	30	90
Utgifter för driften								
25 Totalutgift. 1000 kr Running cost, 1 000 kr ²	(411 298)	288 079	4 303	21 684	3 350	13 440	2 099	14 916
26 Per vård dag. kr Running cost, per bed-day	(41,1)	38,9	70,5	43,3	45,9	31,4	23,3	34,1
Familjevård								
27 Vård dagar. 1 000-tal Foster home care, days of treatment, 1 000	(317)	284	5	108	3	0	—	3
28 Utgifter, 1 000 kr Expenses, 1 000 kr	(3 538)	3 282	31	1 208	35	3	—	37
Hjälpsverksamhet								
29 Utgifter, 1 000 kr Pre and after care, costs 1 000 kr	(3 066)	2 942	98	204	41	116	3	151

¹ Inkl. utbildningspersonal. — ² För statens mentalsjukhus tillkommer en gemensam kostnad om 2 982 000 kr.

Detailed information on the mental hospitals of the State, the countries and the three largest cities

Ryhovs sjukhus Jönköping	S:t Sigfrids Växjö	S:tä Gertruds Västervik	S:t Olofs Visby	Gullberna Karlskrona	S:t Lars Lund	S:tä Maria Hälsingborg	S:t Jörgens Lillhagen	Reetada Vänersborg	Källshagens Vänersborg (sekundär- sjukh.)	Falbygden	Mariebergs	Sätens	Sidjös	
1 012	1 053	1 059	264	800	1 211	1 330	670	1 337	450	782	1 072	1 370	863	1
—	—	—	—	—	—	—	—	107	450	—	—	316	—	2
627	530	546	270	545	850	1 368	529	1 116	82	1 267	780	854	859	3
825	452	503	234	519	647	1 037	536	694	118	1 328	664	808	758	4
1 452	982	1 049	504	1 064	1 497	2 405	1 065	1 810	200	2 595	1 444	1 662	1 617	5
324	292	98	44	147	333	297	64	201	31	152	188	340	408	6
615	560	588	265	421	833	1 338	517	1 084	95	1 260	800	819	888	7
821	465	521	249	521	660	1 038	507	712	119	1 300	709	774	766	8
1 436	1 025	1 109	514	942	1 493	2 376	1 024	1 796	214	2 560	1 509	1 593	1 654	9
801	422	355	97	379	681	638	199	413	53	386	356	596	580	10
498	619	561	136	362	782	700	318	672	243	365	490	747	431	11
413	514	422	116	392	660	649	251	608	192	362	471	607	362	12
911	1 133	983	252	754	1 442	1 349	569	1 280	435	727	961	1 354	793	13
10	160	7	19	—	124	—	—	9	2	10	24	29	7	14
—	—	—	—	—	1	—	1	1	—	—	—	—	—	15
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
12	2	34	—	—	18	16	14	41	5	1	20	47	22	17
—	6	2	1	1	7	4	—	—	—	2	5	1	4	18
923	1 141	1 019	253	755	1 468	1 369	584	1 322	440	730	986	1 402	819	19
13	29	101	—	32	56	47	35	41	—	101	30	31	36	20
17	11	12	4	10	33 ^{1/2}	16	17	16	7	13	12	15	15	21
439	451	481	121	335	604	542	299	562	299	336	425	538	393	22
23	17	19	7 ^{1/2}	15	29 ^{1/2}	23	21	20	13	16	20	23	18	23
92	75	94	31	61	101	107	67	108	77	54	83	117	84	24
14 250	14 711	14 128	4 016	10 720	19 386	17 097	9 703	16 898	9 221	10 724	14 406	17 485	13 092	25
41,1	40,4	36,7	46,2	38,6	38,8	33,3	46,9	34,8	54,2	40,0	40,7	34,1	42,2	26
3	—	3	10	—	41	—	—	4	1	4	9	12	2	27
34	—	30	95	—	585	—	—	31	35	41	108	120	30	28
137	136	173	20	109	178	146	296	178	30	105	129	123	159	29

	Gådeå sjukhus (sek. sjukh.)	Frösö *	Umedalens *	Furnäsets *	S:a landstingens sjukhus	Melringe »	Hälsinge Bollnäs »	S:a statens sjukh. f. psyk. efterblivna Total (mentally deficient)
1 Antal vårdplatser den 31/12.....	330	805	927	853	1 380	720	660	2 450
2 därav sekundärplatser	330	60	—	—	—	—	—	—
3 Antal intagningarM.	37	531	361	876	936	437	499	261
4 Kv.	46	522	594	531	915	470	445	103
5 Summa	83	1 053	955	1 407	1 851	907	944	364
6 därav åter från försöksutskrivning jämnställd med utskrivning	12	250	136	666	120	88	32	..
7 Antal utskrivningarM.	50	637	376	869	791	418	373	276
8 Kv.	52	450	570	511	506	104	402	105
9 Summa	102	1 087	946	1 380	1 297	522	775	381
10 därav försöksutskrivning jämnställd med utskrivning	20	305	242	716	288	181	107	..
Den 31 december befintliga								
11 För vårdM.	153	509	605	429	300	149	151	1 665
12 Kv.	151	317	600	344	383	234	149	816
13 Summa	304	826	1 205	773	683	383	300	2 481
14 därav i kontrollerad familjevård	2	10	138	37	5	—	5	81
15 För observation enl. 4 kap. ssjl. . .	—	1	—	3	—	—	—	—
16 För undersökning enl. 6 kap. ssjl.	—	—	—	—	—	—	—	—
17 Försöksutskrivna med karaktär av permission	1	1	27	36	25	13	12	..
18 Avvikna	—	—	—	3	—	—	—	8
19 Samtliga befintliga	305	828	1 232	815	708	396	312	2 489
20 Exspektanter den 31 december...	—	27	27	22	123	23	100	198
21 Befattningar: Läkare	3	9	13	10	28 ¹ / ₂	17 ¹ / ₂	11	(22 ¹ / ₂)
22 Vårdpersonal	134	319	409	352	757	412	345	(918)
23 Förvaltningspersonal	6	16	19	13 ¹ / ₂	16	7	9	(46)
24 Ekonomipersonal	31	74	76	68	71 ¹ / ₂	34 ¹ / ₂	37	(203)
Utgifter för driften								
25 Totalutgift, 1 000 kr	4 804	11 542	13 841	12 263	11 926	5 703	6 223	(23 551)
26 Per vård dag, kr	41,8	37,5	34,3	43,0	57,3	50,9	64,8	(36,6)
Familjevård								
27 Vård dagar, 1 000-tal	1	4	57	14	—	—	—	33
28 Utgifter, 1 000 kr	25	43	588	203	—	—	—	(256)
Hjälperksamhet								
29 Utgifter, 1 000 kr	—	129	99	112	—	—	—	(124)

¹ Personalen redovisad i tabeller för kroppssjukvård.

Kommentarer till bilaga 2

Uppgifterna i bilagan om intagningar och utskrivningar är icke jämförbara med motsvarande uppgifter lämnade i publikationer före 1962. Beträffande *intagningar* av psykiskt sjuka har nämligen patienter, som återintagits efter försöksutskrivning jämförbara med utskrivning (d.v.s. då försöksutskrivningen *icke* har givits med tidsbegränsning) medräknats och beträffande *utskrivningar* av psykiskt sjuka har försöksutskrivning jämförbara med utskrivning medräknats och i bilagan särredovisats. Som en följd härav har sådana försöksutskrivningar icke medtagits i antalet befintliga vid årsskiftet.

Utgifter för driften omfattar endast den egentliga sjukhusdriften men icke familjevård, hjälpverksamhet eller rättspsykiatriska undersökningar. Ej heller ingår kostnader för utbildning av personal i annan mån än löner åt elever, som praktiserar på sjukhusen som ett led i utbildningen.

Familjevård och hjälpverksamhet. Se texten sidan 36 o. 38.

Sjukhusen. Källshagens avdelning för psykiskt efterblivna har här upptagits som självständig anstalt, men det har icke varit möjligt meddela separata tal för personal och ekonomi. Dessa ingår i övriga delen av sjukhuset, som avser psykiskt sjuka.

Norrulls sjukhus, med 315 vårdplatser, ingår fr. o. m. år 1961 som avdelning på

Sankt Eriks sjukhus men har likväl här redovisats separat. Uppgifterna för Sankt Eriks sjukhus inkluderar en alkoholistavdelning om 18 vårdplatser.

Vissa sjukhus är s.k. *sekundärsjukhus*, d.v.s. de belägges från andra sjukhus med långvariga sjukdomsfall. Sekundäravdelningar på, eller anslutna till, primärsjukhusen finns också. En översikt av dessa förhållanden ter sig sålunda.

Sekundärsjukhus år 1964: Källshagens sjukhus (belägges från Ryhovs, Restads och Mariebergs sjukhus); Gådeå sjukhus (belägges från Sidsjöns sjukhus).

Sekundäravdelning fanns på: Sundby sjukhus (120 platser belägna i Ribbingelund, Ärla, och 120 platser i Rosöga, Härad); Birgittas sjukhus (78 platser i Hammar); S:t Sigfrids sjukhus (Korsberga centralhem); Restads sjukhus (107 platser i Österängen); Sätters sjukhus (156 platser i Pärby, Grangärde, och 160 i Olofsfors, Avesta); Frösö sjukhus (60 platser i Järvsö). Somatiska vårdavdelningar har inrättats på ett flertal sjukhus.

De *rättspsykiatriska avdelningarna* vid vissa mentalsjukhus har till uppgift att undersöka sinnesbeskaffenheten hos personer, vilka icke därförutan kan ådömas tvångsarbete. Sådana avdelningar finns på Psykiatriska sjukhuset i Stockholm, Ulleråkers, Ryhovs, S:t Lars, S:t Jörgens, Mariebergs, Sidsjöns och Umedalens sjukhus. Jfr sinnessjuklagen, 43 §, och medicinalstyrelsens kunngörelse den 15/1 1949.

Bilaga 3
Annex 3

Läkartjänster vid undervisningsjukhus, lasarett, sanatorier, epidemisjukhus och mentalsjukhus vid slutet av år 1964¹

Posts for doctors at certain hospitals

I = undervisningsavdelning
II = annan avdelning

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar	Överläkare	Bitr. överläkare	Underläkare	Extra läkare	Förest., laborator	Poli-klinik-läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
A. Kroppsjukvård Summa	I 191	258	691	37	6	21	1 204	+ 11
	II 739	484	1 357	38	1	9	2 628	+101
Total S:a	930	742	2 048	75	7	30	3 832	+112
Odelade lasarett	II 16	2	41	—	—	—	59	+ 1
Anestesiavdelningar	I 11	15	40	1	—	—	67	—
	II 66	37	47	1	—	—	151	+ 15
Audiologiska avdelningar	I 1	—	1	—	—	—	2	—
	II 1	—	—	—	—	—	1	—
Barnkliniker:								
medicinska barnkliniker	I 7	16	34	—	—	2	59	—
	II 40	17	71	3	—	1	132	+ 12
kirurgiska barnkliniker	I 3	5	14	—	—	1	23	—
Foniatrisk avdelning	II 2	—	—	—	—	—	2	—
Hudkliniker	I 6	8	22	—	—	1	37	+ 3
	II 11	5	14	1	—	2	33	+ 1
Kliniker för invärtes sjukdomar								
medicinska kliniker	I 12	30	84	2	—	6	134	+ 1
	II 92	79	314	5	—	1	491	+ 16
somatiska avdelningar på mentalsjukhus	II 25	—	—	—	—	—	25	—
allergologiska kliniker	I 2	—	4	—	—	1	7	+ 1
endokrinologiska kliniker	I 1	1	2	—	—	—	4	—
infektionskliniker och epidemisjukhus	I 6	6	19	3	—	—	34	—
	II 23	7	40	4	—	—	74	— 1
kardiologisk avdelning	I 2	1	2	—	—	—	5	+ 2
lungkliniker och sanatorier	I 5	5	16	1	—	—	27	—
	II 28	15	49	—	—	—	92	—
medicinsk njurklinik	I 1	1	4	1	—	—	7	—
	II 1	—	3	—	—	—	4	—
reumatologiska kliniker	I 3	2	6	—	—	—	11	—
	II 2	1	3	—	—	—	6	—
yrkesmedicinska kliniker	I 2	—	2	1	—	—	5	—
	II 2	—	1	—	—	—	3	—
Kliniker för långvarigt kroppssjuka . . .	I 1	—	4	—	—	—	5	—
	II 30	5	30	3	—	—	68	+ 4

¹ I tabellen har medtagits även vissa större enskilda sjukvårdsanstalter av lasarettskaraktär.

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar	Överläkare	Bitr. överläkare	Underläkare	Extra läkare	Förest., laborator	Poli-klinik-läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
Kliniker för kirurgiska sjukdomar:								
kirurgiska kliniker	I 8	24	69	—	—	2	103	—
	II 90	81	324	3	—	1	499	—
extremitetkirurgisk klinik	I 1	2	4	1	—	—	8	—
handkirurgisk klinik	I 1	—	—	—	—	—	1	—
neurokirurgiska kliniker	I 5	8	15	1	—	—	29	—
	II 2	2	5	—	—	—	9	—
neurotraumatologisk klinik	I 1	—	1	—	—	—	2	—
ortopediska kliniker	I 6	7	22	1	—	—	36	—
	II 17	18	42	—	—	2	79	+ 10
ortopedisk-skelettkirurgisk klinik	II 1	1	1	3	—	—	6	—
plastikkirurgiska kliniker	I 5	4	9	—	—	—	18	—
	II 3	—	2	—	—	—	5	—
thoraxkirurgiska kliniker	I 5	7	17	1	—	—	30	—
	II 1	—	—	—	—	—	1	—
urologiska kliniker	I 3	2	5	1	—	—	11	—
Kliniska laboratorier:								
blodgivarcentraler	I 4	—	4	—	—	—	8	—
bakteriologiska laboratorier	I 7	4	11	2	—	—	24	+ 1
	II 4	1	3	—	1	—	9	—
fysiologiska laboratorier	I 8	3	19	2	—	—	32	+ 1
	II 5	1	—	—	—	—	6	—
kemiska laboratorier	I 7	8	11	—	—	—	26	—
	II 32	2	16	1	—	—	51	+ 1
neurofysiologiska laboratorier	I 3	1	4	2	—	—	10	—
	II 3	—	5	—	—	—	8	+ 4
virologiska laboratorier	I 2	—	3	—	—	—	5	—
cytologiskt hormonlaboratorium	I —	—	—	1	2	—	3	+ 1
Kvinnokliniker	I 8	21	48	2	—	1	80	+ 1
	II 41	35	102	3	—	—	181	+ 2
Neurologiska kliniker	I 6	10	26	—	—	3	45	+ 1
	II 3	2	7	—	—	1	13	+ 1
Patologavdelningar	I 5	5	13	1	4	—	28	—
	II 11	5	11	—	—	—	27	+ 9
Radiopatologisk avdelning	I —	—	2	—	—	—	2	— 1
Radiologiska avdelningar:								
röntgen- och röntgendiagnostiska avdelningar	I 16	23	76	7	—	—	122	—
	II 100	103	136	3	—	—	342	+ 4
radioterapeutiska kliniker, allmänna	I 6	12	20	1	—	—	39	—
	II 6	6	5	—	—	—	17	+ 1
radioterapeutiska kliniker, gynekologiska	I 4	2	9	—	—	—	15	—
	II 1	—	—	—	—	—	1	—
Rehabiliteringskliniker (inkl. sjukgymnastikavdelningar)	I 4	4	4	1	—	—	13	—
	II 8	2	6	—	—	—	16	—
Ögonkliniker	I 6	9	21	2	—	1	39	—
	II 31	22	22	5	—	1	81	+ 4
Öron-, näs- och halskliniker	I 6	12	24	2	—	3	47	—
	II 40	35	55	3	—	—	133	+ 16
Klinik för nerv- och reumatiskt sjuka (riksförs.verket)	I 1	—	2	—	—	—	3	—
Neurologisk rehabiliteringsklinik	I 1	—	—	—	—	—	1	—

Kliniker eller andra självständiga sjukhusavdelningar		Över- läkare	Bitr. över- läkare	1:e läkare	Under- läkare	Extra läkare	Summa tjänster	Ändr. sedan föreg. år
B. Mentalsjukvård	Summa I	20	28	2	75	1	126	+ 1
	II	171	90	51	286	7	605	+ 59
	Total S:a	191	118	53	361	8	731	+ 60
Psykiatriska kliniker	I	9	17	—	38	1	65	—
	II	21	26	—	67	6	120	+ 6
Klinik för alkoholsjukdomar	I	1	1	—	4	—	6	—
	II	6	4	1	12	—	23	+ 1
Barn- och ungdomspsykiatriska kliniker	I	6	4	—	12	—	23	+ 1
	II	19	6	—	26	1	52	+ 8
Annand psykiatrisk avdelning på kropps- sjukhus	I	1	1	—	—	—	2	—
	II	3	5	1	21	—	30	—
Kliniker på mentalsjukhus	I	3	5	1	21	—	30	—
	II	101	56	38	189	—	384	+ 44
Avdelningar för hjälpverksamhet och familjevård	I	22	—	10	—	—	32	+ 1
	II	8	2	3	4	—	17	—
Rättspsykiatriska avdelningar	II	8	2	3	4	—	17	—

Bilaga 4

Annex 4

Antalet läkare med specialistbehörighet ^{31/12} 1963 och 1964

Number of physicians with specialist qualifications

Källa: Register hos medicinalstyrelsens nämnd för specialistbehörighet.

Specialiteter <i>Specialties</i>	1963	1964	Netto- skill- nad
A) I kungörelsen angivna specialiteter According to official decree			
1. Anestesiologi <i>Anesthesiology</i>	44	52	+ 8
2. Bakteriologi och skyddssympningar <i>Bacteriology and inoculations</i>	34	34	—
3. Barnaålderns invärtes sjukdomar <i>Pediatrics</i>	295	310	+15
4. Barnaålderns kirurgiska sjukdomar <i>Child surgery</i>	14	15	+ 1
5. Barnaålderns psykiska och nervösa sjukdomar <i>Child psychiatry</i>	39	44	+ 5
6. Hjärtsjukdomar <i>Cardiovascular diseases</i>	323	331	+ 8
7. Hud- och könssjukdomar <i>Dermato-Venereology</i>	87	90	+ 3
8. Invärtes sjukdomar <i>Internal medicine</i>	1 026	1 074	+48
9. Kirurgiska sjukdomar <i>Surgery</i>	562	586	+24
10. Klinisk epidemiologi och akuta infektionssjukdomar <i>Clinical epidemiology and infectious diseases</i>	37	39	+ 2
11. Klinisk fysiologi <i>Clinical physiology</i>	10	10	—
12. Klinisk kemi <i>Clinical chemistry</i>	30	32	+ 2
13. Kvinnosjukdomar och förlossningar <i>Obstetrics and gynæcology</i>	288	298	+10
14. Lungsjukdomar <i>Pulmonary diseases</i>	237	236	— 1
15. Matsmältningsorganets sjukdomar <i>Gastro-intestinal diseases</i>	82	78	— 4
16. Nervsjukdomar <i>Neurology</i>	102	102	—
17. Neurokirurgi <i>Neuro-surgery</i>	15	16	+ 1
18. Ortopedi <i>Orthopedics</i>	80	88	+ 8
19. Plastikkirurgi <i>Plastic surgery</i>	13	14	+ 1
20. Psykiska och nervösa sjukdomar <i>Mental and nervous diseases</i>	174	209	+35
21. Radiumbehandling <i>Radiotherapy</i>	39	42	+ 3
22. Röntgenbehandling <i>X-ray therapy</i>	130	140	+10
23. Röntgenundersökning <i>X-ray diagnostics</i>	213	235	+22
24. Röst- och talrubbningar <i>Phoniatics</i>	7	7	—
25. Tändernas sjukdomar <i>Stomatology</i>	37	35	— 2
26. Ämnesomsättningens sjukdomar <i>Metabolic diseases</i>	88	92	+ 4
27. Ögonsjukdomar <i>Ophthalmology</i>	143	152	+ 9
28. Öron-, näs- och halssjukdomar <i>Oto-rhino-laryngology</i>	210	219	+ 9
B) Enligt övergångsbestämmelserna medgivna specialiteter Transitionaly licensed			
29 a Massage och sjukgymnastik <i>Physiotherapy</i>	6	5	— 1
b Radiumbehandling, endast hudsjukdomar <i>Dermato radiotherapy</i>	2	2	—
c Radiumbehandling, endast kvinnosjukdomar <i>Gynæcological radiotherapy</i>	10	10	—
d Rättspsykiatri <i>Forensic psychiatry</i>	14	14	—
e Röntgenbehandling, endast hudsjukdomar <i>Dermato X-ray therapy</i>	1	1	—
f Röntgenbehandling, endast kvinnosjukdomar <i>Gynæcological X-ray therapy</i>	10	10	—
g Röntgenundersökning, endast lungsjukdomar <i>Pulmonary X-ray diagnostics</i>	13	13	—
h Röntgenundersökning, endast ortopedi <i>Orthopedic X-ray diagnostics</i>	7	7	—
Summa Total	4 422	4 642	220

Bilaga 4. Annex 4

Från och med år 1961 har läkares rätt att beteckna sig som specialist blivit föremål för författningsreglering; se 2 § o. f. kungörelsen den 25 november 1960, nr 653, med tillämpningsföreskrifter till lagen om behörighet att utöva läkaryrket.

Specialistbehörighet meddelas av en särskilt för ändamålet inrättad nämnd inom medicinalstyrelsen, kallad *medicinalstyrelsens nämnd för läkspecialistbehörighet*.

Tidigare hade inom Sveriges läkarförbund funnits en motsvarande reglering för dess medlemmar. Enligt kungörelsen skall de,

som före 1961 års ingång av läkarförbundet erhållit rätt att beteckna sig som specialister, bibehållas vid denna rätt, även sedan den nya ordningen trätt i kraft.

Antalet meddelade behörigheter som specialist är icke liktydigt med det totala antalet läkare med specialistbehörighet. Det är nämligen vanligt, att en och samma läkare förvärvar behörighet i flera specialiteter. Här redovisas antalet meddelade specialistbehörigheter vid utgången av år 1963 och 1964. Dessa fördelar sig på 3 023 resp. 3 241 läkare. De anförda siffrorna innebär, att antalet specialiteter per läkare vid utgången av år 1964 uppgick till 1,43.

Bilaga 5
Annex 5

Befolkningsstatistik Vital statistics

Folkmängd år 1964 Population 1964

Källa: »Folkmängdens förändringar under år 1964» (B 1965:5)

Sjukvårdsområden <i>Districts for health and sick care</i>	Rikets folkmängd (preliminära tal) <i>No. inhabitants (preliminary figures)</i>	
	den 31/12 on 31st Dec.	medelfolk- mängd mean po- pulation
Stockholms stad	790 933	793 454
Stockholms län	566 235	552 293
Uppsala län	179 584	177 574
Södermanlands län	237 093	235 326
Norrköpings stad	93 056	92 828
Östergötlands län i övrigt	270 293	269 244
Jönköpings län	292 753	291 040
Kronobergs län	162 049	161 110
Kalmar läns norra	94 198	89 784
Kalmar läns södra	140 145	144 342
Gotlands län	53 757	53 710
Blekinge län	147 459	147 142
Kristianstads län	259 633	258 448
Malmö stad	245 803	243 790
Hälsingborgs stad	78 474	78 383
Malmöhus län i övrigt ...	332 877	330 252
Hallands län	176 930	175 791
Göteborgs stad	418 600	416 533
Göteb. och Bohus län i övr.	239 244	236 261
Älvsborgs län	385 243	382 950
Skaraborgs län	253 191	252 291
Värmlands län	287 442	287 890
Örebro län	265 264	263 999
Västmanlands län	244 086	241 678
Kopparbergs län	283 317	283 969
Gävle stad	59 670	58 237
Gävleborgs län i övrigt ..	232 205	234 053
Västernorrlands län	277 749	278 624
Jämtlands län	132 461	133 330
Västerbottens län	233 849	234 430
Norrbottnens län	261 394	262 226
Summa Total	7 694 987	7 660 982
städer <i>towns</i>	4 124 395	4 066 984
landsbygd <i>country</i>	3 570 592	3 593 998
Summa Total 1963	7 627 507	7 604 328
» » 1960	7 497 967	7 480 395
» » 1955	7 290 112	7 262 388
» » 1950	7 041 829	7 014 005

Folkmängden efter kön och ålder den 31/12

Population according to sex and age

Källa: »Folkmängdens förändringar under år 1964». (B 1965:5)

Ålder <i>Age</i>	Män <i>Males</i>	Kvinnor <i>Females</i>	Summa <i>Total</i>
0 år <i>years</i>	62 163	58 671	120 834
1 »	57 454	53 978	111 432
2 »	54 327	51 722	106 049
3 »	52 996	50 293	103 289
4 »	51 726	49 529	101 255
0—4 »	278 666	264 193	542 859
5—9 »	271 077	255 771	526 848
10—14 »	278 631	263 451	542 082
15—19 »	323 259	310 677	633 936
20—24 »	292 658	280 341	572 999
25—29 »	237 539	227 715	465 254
30—34 »	223 699	220 054	443 753
35—39 »	240 758	237 897	478 655
40—44 »	278 518	275 076	553 594
45—49 »	257 059	253 811	510 870
50—54 »	265 491	262 725	528 216
55—59 »	245 982	251 747	497 729
60—64 »	207 637	222 466	430 103
65—69 »	166 202	186 797	352 999
70—74 »	122 387	147 966	270 353
75—79 »	83 356	105 205	188 561
80—84 »	44 580	58 302	102 882
85—89 »	17 801	24 287	42 088
90 år o. över	4 326	6 880	11 206
Summa Total	3 839 626	3 855 361	7 694 987

På 1 000 av medel- folkmängden Per 1 000 of mean population	Vigda par Marri- ages	Le- vande födda Live births rate	Döda (utom död- födda) Crude death rate	Späd- barns- dödlig- het ¹ Infant morta- lity ¹
Sverige				
1901/05	5,90	26,12	15,48	91,0
1921/25	6,34	19,14	12,06	59,9
1931/35	7,31	14,10	11,64	50,1
1941/45	9,64	18,75	10,64	31,0
1950	7,73	16,45	10,02	21,0
1955	7,19	14,78	9,45	17,4
1960	6,70	13,66	10,04	16,6
1961	6,97	13,89	9,78	15,8
1962	7,13	14,19	10,16	15,3
1963	7,03	14,85	10,06	15,0
1964*	7,63	16,01	10,01	14,2
Danmark (1964) ...	8,4	17,6	9,9	19
Finland (1964)	7,5	17,6	9,3	17
Island (1963)	25,9	7,2	17
Norge (1964)	6,5	17,9	10,0	17
Nederländerna(1964)	8,5	20,7	7,7	15
Frankrike (1964) ..	7,2	18,1	10,7	23
Schweiz (1964)	7,5	19,2	9,4	20
Storbritannien(1964)	7,6	18,8	11,3	21
Västtyskland (1964)	8,7	18,2	11,0	..
U. S. A. (1964)	9,0	21,2	9,4	..
Nya Zeeland (1964).	8,0	24,1	8,8	19

Sveriges folkmängd framgår av tabellerna sidan 126. Uppgifterna i dessa liksom nedanstående uppgifter för år 1964 är preliminära.

Under år 1964 föddes 124 055 barn, varav 122 664 levande, avled 76 661 personer, varav 1 744 i första levnadsåret, ingicks 58 439 äktenskap och noterades en total folkökning, inklusive invandringsöverskott, på 67 692 personer.

Vissa relationstal, som kan beräknas på dylika tal, ställer sig för Sverige och en del utländska stater som framgår av tablån ovan, som i huvudsak hämtats ur »Statistisk årsbok».

Av de levande födda (år 1964) var 13,1 % födda utom äktenskap. Spädbarnsdödligheten (döda i första levnadsåret) var 21,2 av 1 000 levande födda bland dessa barn mot 14,2 bland samtliga levande födda.

Den återstående medellivslängden vid födelsen var i Sverige för män resp. kvinnor under perioden 1751/90 33,72 och 36,64, 1901/10 54,53 och 56,98 och 1956/60 71,23 och 74,72 år. Sistnämnda tal hör till de högsta noterade i något land, vilket antydes av följande uppgifter för män resp. kvinnor: Danmark (1956/60) 70,4 och 73,8, Norge (1956/60) 71,3 och 75,6, England och Wales (1960—62) 68,0 och 74,0, Nederländerna (1956—60) 71,4 och 74,8, Tyskland (Väst, 1959/60) 66,7 och 71,9, USA (1962) 66,8 och 73,4 och Nya Zeeland (1955/57) 68,2 och 73,0 år.

Dödsorsakerna enligt publikationen »Dödsorsaker» (av statistiska centralbyrån) framgår av följande tablå, som visar dödligheten på 100 000 invånare.

¹ Döda i första levnadsåret av 1 000 levande födda. *Dead during first year of life per 1 000 live births.*

Antal döda per 100 000 invånare *Annual number of deaths per 100 000 inhabitants*

Dödsorsaker (huvudgrupper enligt 1948 års internationella klassifikation) <i>Causes of death (International Classification)</i>	Årligen 1936/40	Årligen 1941/45	Årligen 1946/50	Årligen 1951/55	Årligen 1956/60	År 1963	År 1964
Tuberkulos <i>Tuberculosis</i>	81	69	39	16	8	6	5
Andra infektionssjukdomar; parasitära sjukdomar <i>Other Infective and Parasitic Diseases</i>	26	19	10	5	4	3	4
Tumörer <i>Neoplasms</i>	156	160	164	169	182	197	199
Allergiska sjukdomar, endokrina systemets sjukdomar, ämnesomsättningsjukdomar, nutritionsjukdomar <i>Allergic, Endocrine System, Metabolic and Nutritional Diseases</i> ..	15	11	10	17	17	21	23
Blodbildande organens och blodets sjukdomar <i>Diseases of the Blood and Bloodforming Organs</i>	6	6	6	4	4	4	3
Mentalsjukdomar, mentala defekter m. m. <i>Mental, Psychoneurotic and Personality Disorders</i>	3	3	3	4	4	3	3
Nervsystemets och sinnesorganens sjukdomar <i>Diseases of the Nervous System and Sense Organs</i>	125	121	128	147	148	139	131
Cirkulationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Circulatory System</i>	305	303	355	337	367	398	405
Respirationsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Respiratory System</i>	114	75	53	52	58	64	57
Matsmältningsorganens sjukdomar <i>Diseases of the Digestive System</i>	51	43	37	40	38	42	42
Uro-genitalorganens sjukdomar <i>Diseases of the Genito-urinary System</i>	46	40	35	25	27	27	26
Havandeskapets, förlossningens och barnsängstidens sjukdomar <i>Deliveries and Complications of Pregnancy, Childbirth and the Puerperium</i>	4	3	1	1	1	0	0
Hudens och underhudens sjukdomar <i>Diseases of the Skin and Cellular Tissue</i>	1	1	1	1	1	1	1
Skelettets och rörelseorganens sjukdomar <i>Diseases of the Bones and Organs of Movement</i>	4	4	4	5	3	3	3
Medfödda missbildningar <i>Congenital Malformations</i>	5	8	9	7	7	8	8
Sjukdomar hos nyfödda och spädbarn <i>Certain Diseases of Early Infancy</i>	32	30	24	18	15	14	15
Senilitet. Ofullständigt preciserade fall <i>Symptoms, Senility and Ill-defined Conditions</i> ...	137	109	91	58	29	12	11
Skador genom yttre våld och förgiftning (utom självmord) <i>Accidents, Poisoning and Violence (except suicide)</i>	42	44	38	40	42	45	45
Självmord <i>Suicide</i>	16	15	15	17	19	18	20
Summa <i>Total</i>	1 169	1 064	1 023	963	974	1 005	1 001

TABELLER

- Tab. A 1. Översikt av den slutna vården år 1964
- Tab. A 2. Översikt av de fastställda vårdplatserna den $31/12$ 1964 fördelade dels efter sjukhustyp, dels efter vårdform
- Tab. A 3. Översikt av sjukhus och vårdplatser för slutna sjukvård den $31/12$ 1964 fördelade efter huvudmannakategori
- Tab. A 4. Översikt av den slutna vårdens utveckling åren 1920—1964
- Tab. A 5. Kroppssjukhusen år 1964, deras vårdplatser, intagningar, vård dagar och beläggning
- Tab. A 6. Vårdplatserna inom den slutna kroppssjukvården per 100000 invånare fördelade efter vårdformer och sjukvårdsområden vid slutet av år 1964
- Tab. A 7. Patienter i öppen vård och röntgenarbeten i öppen och slutna kroppssjukvård år 1964
- Tab. A 8. Personalen vid kroppssjukhusen 1964
- Tab. A 9.1. Tjänster bland personalen vid kroppssjukhusen 1964
- Tab. A 9.2. Vakanser bland personalen vid kroppssjukhusen 1964
- Tab. A 10. Kroppssjukhusens samlade årliga driftkostnader
- Tab. A 11. Driftkostnad per vård dag resp. per intagen 1950—1964
- Tab. A 12. Lasarettens driftkonton år 1964
- Tab. A 13. Mentalsjukhusen och anstalterna för psykiskt efterblivna och epileptiker år 1964, deras intagningar, vård dagar och beläggning
- Tab. A 14. Personalen vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och epileptiker vid slutet av år 1964
- Tab. A 15. Personalen vid anstalter för psykiskt efterblivna vid slutet av år 1964
- Tab. A 16. Tjänster och vakanser bland vårdpersonalen vid mentalsjukhus 1964
- Tab. A 17. Vårdpersonal per 100 vårdplatser vid anstalter för vård av psykiskt sjuka och psykiskt efterblivna år 1964
- Tab. A 18. Driftkostnad per vård dag inom mentalsjukvården
- Tab. A 19. Distriktssköterskornas verksamhet
- Tab. A 20. Den förebyggande mödra- och barnvården år 1964
- Tab. A 21. Verksamheten vid centraldispensärerna år 1964
- Tab. A 22. Folk tandvård. Verksamheten år 1964
- Tab. A 23. Folk tandvårdens utgifter och inkomster för driften år 1964. Distrikts- och central tandpolikliniker
- Tab. A 24. Antal apotek, dessas försäljningsbelopp och personal år 1964
- Tab. B 1. Den yrkesverksamma personalen i hälso- och sjukvård i slutet av åren 1950—1964
- Tab. B 2. Läkarkårens utveckling 1930—1964

- Tab. B 3. Sjuksköterskekårens utveckling 1930—1964
- Tab. B 4. Vissa sjukskötersketjänster och barnmorsketjänster år 1964
- Tab. C 1. Statens, landstingens och städernas utom landsting jämte allmänna sjukförsäkringarnas nettokostnader (drift- och anläggningskostnader) för hälso- och sjukvård åren 1960—1964, milj. kr
- Tab. C 2. Specifikation för år 1964 av tab. C 1 utom sjukförsäkringarna, milj. kr
- Tab. C 3. Sjukförsäkringarnas utgifter för sjukvård år 1964
- Tab. C 4. Primärkommuners, andra än städer utom landsting, nettokostnader (drift o. anlägg.) för hälso- och sjukvård
- Tab. C 5. Det allmänna nettokostnader för nyanläggning och investering (nybyggnader och nyuppsättning av inventarier) år 1964 (1964/65), milj. kr
- Tab. C 6. Landstingens och städernas utom landsting driftkostnader för sjukvårdsändamål år 1964. Miljoner kronor
- Tab. D 1. Insjuknande i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt åren 1955—1964 (kliniska fall) (nummer enligt internationell klassifikation)
- Tab. D 2. Vissa epidemiska sjukdomar 1875—1964. Sjukdomar och nummer enligt internationell statistisk klassifikation
- Tab. D 3. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt månadsvis år 1964
- Tab. D 4. Insjuknade i epidemiska sjukdomar med individuell anmälningsplikt, länsvis år 1964
- Tab. D 5. Fall av venerisk sjukdom år 1964 fördelade dels efter bostadsort, dels efter smittningsort
- Tab. D 6. Gonorré 1950—1964
- Tab. D 7. Fall av venerisk sjukdom år 1964 efter ålder och kön
- Tab. D 8. Medicinalstyrelsens skärmbildsundersökningar 1946—1964. Antal undersökta civila personer (exkl. patienter på mentalsjukhus) och gjorda fynd
- Tab. D 9. Tuberkulosjukligheten och -dödligheten år 1964
- Tab. D 10. Aktuell kariesprocent för permanenta tänder hos i folktandvården undersökta sjuåriga skolbarn 1941—1964
- Tab. D 11. Förlossningar och födda barn år 1964 fördelade efter sjukvårdsområde och vårdform
- Tab. D 12. Dödfödda och tidigdöda jämte perinatal dödlighet m. m. Relativa tal
- Tab. D 13. Förlossningar på anstalt år 1964 fördelade efter barnaföderskans ålder, civilstånd och bördens ordningsnummer. Relativtal per 100000 barnaföderskor
- Tab. D 14. Abortfall (på sjukvårdsanstalter intagna fall) år 1964
- Tab. D 15. Legala aborter 1964
- Tab. D 16. Legala steriliseringar år 1964

- Tab. D 17. Utskrivningar och vid årets slut befintliga patienter vid statens, landstingens och storstädernas mentalsjukhus¹ och psykiatriska kliniker vid lasarett år 1964 fördelade efter diagnos
- Tab. D 18. Patienter och vårdplatser på mentalsjukhus och sjukhem i medeltal per dag årligen 1945—1964